A. XXX. m

38156/R

Libreria Antiquaria
ANGELO GANDOLFI
BOLOGNA

Materia Scienze VIII
Ubicazione XL. F
Volumi 1
Prezzo L. 2
1910

Scanzia C
Casella 6
N.° d'ordine 4

10.E.7 30702

CELEBERR. VIRORUM

APOLOGIÆ

Pro R. D.

CAROLO MUSITANO

ADVERSUS

PETRUM ANTONIUM DE MARTINO
MEDICUM GEOFONENSEM,

Qui

TRUTINAM MEDICAM

Anno 1688. Venetijs typis editam,

Quâ

HARVEANA SANGUINIS CIRCULATIO
Aliæque Recentiorum Medicorum Sententiæ ſtatuminantur,
temerè, & ineptè impugnare auſus eſt.

KRUSVVICK.
Apud PETRUM ANTONIUM MARTELLUM.
M. DCC.

WELLCOME
LIBRARY
INSTITUTE

Ad Nobiliſſimum, Excellentiſſimum, & Experientiſſimum Dominum

IOANNEM BAPTISTAM VULPINUM ASTENSEM

Celeberrimum Medicinæ Profeſſorem.

ALIENIS præjudiciis uſque in hanc ætatem medentes emancipati fuêre, & aliena dogmata ſuperſtitiosè coluerunt; exiſtimabant enim conſuetam medendi methodum non niſi temerario auſu, & ſacrilego ore à fundamentis everti poſſe. Tanquàm hæreticus litterarius citra appellationem mulctantur, qui pro infallibilibus articulis antiquariam non profitetur doctrinam. Sunt iſti medici antiquarii Palladis,phſitacis haud aſſimiles, qui verbum proferre ignorant, quod à decrepito Galeno non hauſerunt, undè nec quatuor verba unà conſuere ſciunt, eſto Demoſthenis potiantur acu, ni filum à rancidis Galeni documentis mutuentur, & cùm propriâ careant doctrinâ, antiquariâ amiciuntur. Phlebotomandi ſupplicium ad Romanorum ultionem à Galeni garrulitate in medicinam intruſum fuit, cùm aliis non potirentur armis Graj, & hoc piaculum per traducem, quaſi per veneficium, omnes Mundi plagas ſceleravit Galenus. Quantum potuit una Galeni verſutia hoc exitiale venenum per omnes oras propaga-

re! Hinc phlebotomandi libertatem apud medicorum ſynagogam adeò invaluiſſe factum eſt, ut eam reſpuere, nonniſi maximum eſſet ſcelus, & tamen hæc parentes filiis, ſorores fratribus, uxoreſque maritis in floridâ viduavit ætate! Nec proindè reſipiſcunt, nec admoneri volunt vulgares. Quotidiè occiſorum ſanguis incâſſùm clamitabat ante thronum DEI: *Vindica Domine ſanguinem noſtrum, qui effuſus eſt*, qui tandem clamor ſuperos penetravit polos, & te, Peritiſſime *Vulpine*, ut vulpinâ dexteritate, & ſagacitate tuâ ſanguinarios deprimeres medicos, vel ut ſaltim mitiori phlebotomo, & ubi par eſt, phlebotomia celebretur, deſtinavit miſeratione motus Apollo. Publici juris libellum proprio Marte typis deprompſiſti, cujus titulus: *Hemophobiæ Triumphus, ſive Eraſiſtratus Vindicatus*, aureum planè opus, & Dædaleâ elaboratum arte, nec alius quadrabat titulus, quàm phlebotomiæ timor: nàm *Primus in Orbe Deos fecit timor*. Hic tuus libellus pro phlebotomiam coërcendo, eam funditùs evertit, ut ex eo, quem nuper accepi, & longo poſt tempore ad me pervenit, lectitando, collegi. Undè in malâ fide conſtituta hominibus ſuſpectâ evadere cœpit. Nec te pigeat, ſi Vulgarium ſynagoga medicorum maledictis urgeat, quia ſanguinis miſſionem firmis, validiſque rationibus denegas, nàm in Sapientis animum non dolor, nec injuria cadit. Meritò queruntur, & te Vatiniano proſequuntur odio, quia eorum Medicinam mutilaſti; hæc nàmque duabus innititur columnis, purgatorio ſcilicèt medicamento, & phlebotomo, & hoc dempto claudicat. Ringentes ſanè ſunt canes, qui jacentium formidine perterriti in projectos tantùm lapides inſiliendo, rabiem explent, verùm latrare poſſunt, mordere verò nequaquàm. Nè viventes laudent, thuris

ſuffi-

ſuffitus defunctis exhibent, ac nè recentiorum operibus plaudant, in veterum jugum ſe redigunt. Novi te meam *Trutinam Medicam* invenire non potuiſſe, hanc tibi mitto; ſed Clariſſime *Vulpine*, non impari fruimur ſorte, cùm in tantam devenerint Galeniſtæ temeritatem, ut maledictis recentiores impetant, & ſterilitatem ſuam deplorantes aliorum fœcunditatem obtrectent, & de optimis literis benemerentes execrentur, ac tanquàm novatores proclament, & tamen ſub ſectariorum Medicorum Imperio miſerè, afflictèque vivunt. Rancidam Galeni Medicinam pervicaciter tueri conantur, (aliam enim neſciunt, nec addiſcere poſſunt) quia ejus doctrina, & authoritas defecit, non deſunt tamen, ſed pauci remansêre, qui tanquàm Galeni procuratores, ceu per epiſtolam ei prelo patrocinentur. Hujus farinæ eſt quidam Urinæ, & Merdæ medicaſter Geofonenſis, *Petrus Antonius de Martino* dictus, qui in meam *Trutinam Medicam* invectus ad Collegij Salernitani, & Galeni tutamen, pro fœtu luce digno ſui ingenij monſtrum edidit, quo ſe ipſum, cœteroſque Galenicos conſpurcavit, nec aliâ de causâ hanc ſuſcepit Spartam, quia Galeni Medicinam tot ſæculis receptam everto; Galeniſtas, Peripateticos, & Excellentiores Medicæ facultatis proceres proſterno, Animam in Capite colloco, Dolorem non fieri ab intemperie, Galenicorum Pharmaca eſſe inutilia, Phlebotomias noxias, Clyſteres pudendos, Cauteria, Veſicantia, ac Univerſa eorum Medicamenta eſſe inutilia, & noxia, Ventriculum non chylificare, Hepar ſanguinis officinam non eſſe aſſevero; & ſexcenta alia. Imò ineptè ſanguinis circulationem Sole clariorem rejicit. Iſte Simpliciſſimum fovet Idiotiſmum, ac magnâ rerum ignoratione premitur, & doctus haberi vult, nec ei unum talentum con-

creditum fuit, ut dicere poſſet: *Domine unum talentum tradidiſti mihi, ecce alterum ſuperlucratus ſum.* Eſt Philoſophiæ ignarus, Medicinæ ignariſſimus, & quod de hujus temerario auſu in admirationem ſubit, nec prima Latiæ Linguæ rudimenta à primo ſalutavit limine, & adeò rixoſis, & inconcinnis verbis ridiculis vanitatibus, frivolis rationibus, & puerilibus ſyllogiſmis famoſum pro ſe ipſo excuſſit libellum, ut Heraclitum ad cachinnos adigeret: Verùm nihil probat, cùm fuerit Ignarus, & ruſticâ nimiùm invidiâ motus dentes acuire tentat in eum, qui ſuo labore omnibus prodeſſe conatur; unde Medicorum etiam Vulgarium factus eſt Fabula, & à Galenicis ipſis tanquàm Ridiculus ob ejus reſupinatam ignaviam maledictis premitur. Blaterat, & Latrat, quia Canina eſt Beſtia, mordere nequit, quia Edentulus eſt; non Erudit, ſed Rudit, quia eſt Aſinus Balaam, imò ſub formâ hominis eſt Aſinus, Lucio Apulejo oppoſitus, qui ſub formâ Aſini erat homo. Quis, qualis, & quantus ſit homuncio iſte Temerarius, Miſerabilis Cenſor, Inſulſum jumentum, & Arcadium pecus, brevibus delineavi, & non dilaniavi, ut ſua expoſcunt merita, ſed ejus ineptias ex libro magis conjicere poteris. Hoc Martinianum Opus, cujus Bardus titulus eſt; *Reſponſum Trutinæ Medicæ Muſitani* à typis Neapoli egeſtum ad te mitto, non eruditionis captandæ gratiâ, ſed ſi tibi ſupereſt in ſimilibus ineptiis terendi tempus, quandoque intermiſſis tuis eruditis lucubrationibus, vacuis horis, joci, & ludicri causâ aliquantulum oculis perluſtra: ſed quæsò, nè ſuccenſeas, potiùs miſerabili Galenico ignoſce cenſori, non enim plus ſapit. Accipe quodcumque eſt unà cum meâ *Trutinâ Medicâ*, ſed vereor, ne conſecrant in itinere manus, nàm contrariorum

ſem-

ſemper pugna, & diſſenſus eſt, ac verbera cum verbis confundantur. Mea Trutina tibi meo nomine dat ſalutem, tuaſque deoſculatur manus. Hanc itàque benevolo animo, meæ erga te obſervantiæ in pignus excipias, precor, qualiſcumque ſit, gratam fore ob ſummam ſuam humanitatem non deſpero, & eſtò inter tot tui Muſæi Illuſtrium Authorum volumina ſedem habere nequeat, ſat ſpectabilis erit, ſi remoto angulo potietur. Vale, & animitus ſalve mi Clariſſime *Vulpine*, atque omni proſperitate vivas, valeaſque.

Dabam Neapoli è meo Muſæo
Kalendis Maij, Agonizante
Sæculo, Anno ſcilicèt

1700.

Amicus Perpetuus

D. CAROLUS MUSITANUS

Phil. & Med. Profeſſor.

ERUDITISSIMO, ET EXPERIENTISSIMO

Domino

DN. CAROLO MUSITANO
MEDICINÆ PROFESSORI.

JOANNES BAPTISTA VULPINUS
Medicus Aſtenſis.
S.P.D.

ACCEPI diebus mox lapſis ſummâ cum jucunditate humaniſſimam tuam unà cum Libro cui titulus *Petri Antonij de Martino Geofonenſis Reſponſum Trutinæ Medicæ Muſitani*, Obſtupui ſanè quomodò Vir iſte (ut ex primarum linearum lectione haurire potui) levis ſecus armaturæ miles, validiſſimos tuos conatus auſerit inſultare, verùm ejuſdem poſteà cognomine ritè perpenſo mirari deſii, Nàm cum *Martinus* apud nos idem ac contumax, & cervicoſus, imò Hircus, Caper, Aries, & quid ſimile audiat jam novum mihi non fuit hujuſcæ farinæ homunculos cùm parum aut nihil de proprio poſſideant, innato quodam pruritu, & livore (ſaltem ut videantur) aliis ſemper impetere, & inſultare, & maxime dictus *Martinus*, qui prout Salernitani Collegii Alumnus, *Galeni* partes qualeſcumque fuerint pro modiolo ſuſtinere, & ex voto deffendere tenebatur.

Ignotum ſanè hactenus mihi fuit Salernitanum Collegium nedum Orbi litterario, ſed rudi etiam plebeculæ ob Iginæ præcepta tanta olim cum famâ, & applauſu evulgata, tàm celebre & illuſtre, ſervili man-

mancipio *Galeno* ſic ſe aligâſſe, ut ſuos Alumnos (contra charitatem quæ libertatem arbitrii juſſu illius qui eam adimere poterat, cunctis permittit) ejuſdem placitis juramento perſtringat, undè poſtea Miſerabiles iſti pecudum more non quâ eundum, ſed quâ itur Majorum ſuorum veſtigia premere coacti, veritatem ipſam quæ tàm nitida modò refulget (ne perjuri notam incurrant) ſalutare nec audeant, quaſi *Galenus* ob vitæ, morumque probitatem Vir ille fuiſſet, cui Deus Optimus Maximus cuncta artis miſteria revelare debuiſſet, & tamen cùm talis (ut ipſe remonſtras) haud fuerit, imò ceu Ethnicus, & Paganus Authorem Naturæ minimè noverit, neque ipſam naturam probè noviſſe cenſendum, & maxime cum * de ſe proferat quod *nemo noſtrum ſufficit ad artem conſtituendam ſimul & abſolvendam, ſed ſatis videri debet, ſi quæ multorum annorum ſpatio Priores invenerint poſteri accipientes, atque his addentes aliquid illam aliquando compleant, atque perficiant*, unde ſi ipſe propriæ imbecillitatis gnarus artis culmen minimè attigiſſe, ſed complementum Poſteris reliquiſſe fatetur non eis quod *Martinus* infirmius fortè Salernitani Collegii membrum, dùm ipſe in artis complementum tantoperè inſudas, ſic obſtrepet, & objurget; ſi enim quod Veterum fundamentis Galenique Claſſibus dimiſſis. Jatrices inſtaurationi labores, ideò crepat, in Pergamenum potius, qui proprij immemor præcepti nedum ſub Antiquorum principiis aliquid non profert addendo artem complevit, ſed porrò eorum ſectis quantum potuit everſis, propriam duntaxat ſtabilire tentavit, deberet inſurgere. Etenim cum ars manca, & obſcura, juxta *Senecæ*, effatum: *Veniet tempus quò Poſteri tàm aperta nos ignoraſſe mirentur*, vel ut *Hippoc.* ** *Medicina ab antiquo exiſtit, & principium, & via inventa per quam inventa, & multa, & probè habentia comperta ſunt per multum adeò tempus, & reliqua deinceps invenientur ſi quis idoneus ſit, & inventorum gnarus ex his ad perquirendam procedat* illuſtrari, & perfici queat, quomodo fiet ſi ad Salernitani Collegii, & *Martini* mentem ſupra *Galenum* pro piaculo habetur. Abſit ergò à genuinæ philoſophiæ Alumno tàm rigidum, ſervileque mancipium, & talentum ſummâ Dei benignitate concreditum, liberè liceat exercere, Amicus enim *Galenus* cum reliquo Antiquorum cœtu ſatis jam nobis fuit

* *Comm. ad* 1. *Aph.* ** *Cap.* 26. *de Veter. Med.*

nunc aliter ſentire veritas ipſa compellit & quia ex *Hippocrate* plus ponderis habet ratio, quàm Authoritas, ideò ignoſcant mihi eorundem Manes ſi alienas ad claſſes accedo, nàm cum Poëtâ:

Me quocumque rapit tempeſtas deferor hoſpes.
Vllius addictus jurare in Verba Magiſtri.

Legi itàque,attentèque ingens *Martini* Volumen, ubi per Capita *Trutinam tuam Medicam* inſectatur, perlegi, aſt præter excoctam Crambem quid ſapidi proferat, reperire non valui.

In principio ubi de Capitis phænomenis jactabundè præfatur præter alias nugas quas recensêre, ſuperfluum duco, Caput Cœlo comparans poſtquam Planetas inter Capilitium (fortè quia ibidem eoſdem non ſine pruritu haud ſemel oberrare perſenſerit) locavit, Animæ ad ſedem converſus, hypothæſim, quâ eandem in Capite ubi Principes functiones exercet, reponis (quaſi non minus arduum foret, ſubſtantiam ſpiritualem cujuſcumque ubicationis neſciam in toto, quàm in parte ſtatuere), Divum Auguſtinum, & Angelicum Præceptorem contra te implorans, convellere nititur, ignorans quod in re diſputabili, nec fidei in codicibus recepta à prædictis Doctoribus diſſentire pro piaculo non habetur, & maximè cum tuâ in ſententiâ non de nihilo difficultas, cur amputato brachio, aut crure, Anima pariter non reſcindatur facilè declinetur.

De Cæphalalgiâ indè doloris cauſam perquirens, â magno ſuo Jubare *Galeno* non dixero cum ipſo, illuminatus, ſed excæcatus, ubi ſolutionem continui perennem doloris cauſam, ceu pro tribunali ſedendo promulgat, parum abfuit, quin apertis ulnis in ſuam deſcenderim ſententiam, tantus enim, ex tàm gravi, & profundâ lectione ſuccrevit mihi Capitis dolor, ut confeſtim, ab acutis ſuorum argumentorum telis, hoc eveniſſe putaverim, verùm hiſce poſteà melius perpenſis impoſſibile duxi tàm Vana, retuſaque tela, quæ epidermidem penetrare vix poterant, pertuſo Cranio ad ſolvendos Cerebri meninges devenire potuiſſe; eoque magis cum eadem ſpicula, quæ mihi dolorem, ipſi ſine dubio voluptatem adduxerint, ergò ſi ab eademmet ſolutione, dolor, & Voluptas natalia agnoſcunt, jam doloris cauſam ſolutionem continui ſemper adeſſe haud ferendum, porrò cum omnis ſenſatio per paſſionem fiat, cùm ſentire per Philoſophum ſit quoddam pati, paſſio autem ſine ſolu-

ſolutione continui eſſe nequeat, ſequitur quod in omni ſenſatione quæ fit, per admiſſionem ſpecierum ſenſibilium dolor ſemper adeſſe (quod experientiæ repugnat) debet, imò cum eadem ſenſatio, uni Jucunda, alteri moleſta (ut dulcia Petro grata, Paulo verò ingrata) eſſe queat, falſum eſt ſolutionem continui quæ utrobique concurrit dolorem ſemper producere. Omittò innumeras alias dari ſolutiones continui, ut in ſtrumis, gangliis, ſcirrhis, hydrope, Uteri geſtatione, Vulneribus, Ulceribus &c, in quibus, vel nullus, vel non niſi cum ruditer tractantur exiguus dolor percipitur, ſed quia de hiſce abundè Dominatio tua peregit, ideò nè actum agam, perrò nihil.

Ad id prætereà quod circa Vitam Vitem aliaſque ſimiles improprietates Pragmaticis etiam indignas inſipidè jocatur, quatenùs ſcilicèt pro ſubjecto doloris vitam hoc eſt partem viventem conſtituis, ad id velit nolit aſſentiri tenetur, nàm cum organum per ſe non ſentiat, ſeminum verò ſeu Vita impreſſionum ideas effingat, ſenſationeſque eliciat, ſic ut tantùm, ab organo diſtracta ſenſatio non fiat, jam Vitam ſive Animam, utut Corpori alligatam, immediatum Organum verò mediatum, doloris ſubjectum adeſſe tecum aſſentior, unde cum dixero Vita mihi dolet non ineptè ſed aptiſſimè loquutum fuiſſe arbitrarer.

Prætereà quod de Intemperie tàm ſimplici quàm compoſita comentat, nàm cum Ars parva *Galeni* tàm parva mox ſit ut pro exiguitate in ſcholis vix diſcernatur, de iſtâ diſſerere ſuperfluum duco, quemadmodùm de ſympaticâ illâ aporrheâ, quæ inferioribus è Culinis exhalans, cum exitum liberum per os, & Nares commodiſſimè ſortiatur per uſquam remonſtrabiles ductus ad Caput propulſa Cæphalalgiæ, Emicraniæ, Vertiginis &c cauſa ſtatuitur.

Ad id demùm quod ex te poſcit nùm Sales Cæphalalgiam, Emicraniam, alioſque Capitis affectus facientes ſint ſeparati, an permixti, reſponderem utroque modo præſtare hoc poſſe, hac tamen differentiâ, quod ſeparati ceu fræno deſtituti, majorem, mixti verò prout alligati, minorem moleſtiam inducant.

Delirium quod omiſeris haud parvum ſtupet, neſcius te ceu peritum Medicum providens, poſt octo annorum veternum *Martinum*

tandèm deliraturum fuiſſe ejuſdem pathologiam, quam in *Trutinâ tuâ Medicâ Inſtauratâ Cap. de Melancholiâ* aptatam ſibi reperiet non omiſiſſe, ſed duntaxat diſtraxiſſe.

De Apoplexiâ, quòd in tradendis Capitis phænomenis ordinem non ſervaveris cum Caduco ipſam præmiſerint, te perperàm carpit, Nàm ſi *Hippocratem*, *Maſſariam* quem ut ſibi genialem, Alexandrum magnum appellat, *Mercurialem*, *Riverium*, alioſque celebres Galeniſtas, qui tuo ordine incedunt, prius conſuluiſſet, tàm ineptè non proceſſiſſet.

In ejuſdem porrò cauſis recenſendis malè te Novatoris nomine expungit, nàm cum ab Antiquorum ſententiâ haud te receſſiſſe contendat, ipſum peſſimè egiſſe remonſtrat. Quod verò impugnare aſſumis eſt (uti reor), quod cum Galeniſtarum Vulgus pro inconcuſſo habeat, Apoplexiam, ex craſsâ, glutinosâque pituitâ Cerebri Thalamos farciente? ſic ut ſpiritibus Animalibus, ad ſenſuum organa aditus denegetur, progigni, quàm inde ſartagine ardente frigere, cucurbitulis, frictionibus, imò phlebotomiis ad necem uſque reiteratis, educere tentant, hoc modo non fieri, ratione, & experientiâ demonſtras, nàm ſi ſic eſſet, cum hujuſmodi præſidia, etiam ex *Martini* ſententia, quod eſt in parte, educere nequeant, & tamen, ab eo duntaxat, imminens Vitæ jactura procedat, dicta tormenta per conſequens, vel ſuperflua, vel nullius uſus adeſſe poſſunt, non ità, in causâ à Dominatione tuâ ſuppoſita, in quâ ex *Hippocratis* effato, à ſolâ ſanguinis ſufflaminatione, quæ inde dictis præſidiis facilè concedit, ſentiendum, undè poſteà si in cauſarum diverſitate, eadem probas, & improbas culpari non debes.

Ad litem de ſpiritibus Vitalibus, & animalibus quid proferam non habeo; nàm cum hujuſmodi ſatellites per me nugæ ſint, & chimeræ cum Anima ex ſe ipsâ abſque horum adminiculo, ut cum Doctiſſ. *Scaligero* loquar ſua munia exercere ſit potis, ideò ceu ſuperfluos rejici poſſe cenſerem.

Caput de Paralyſi, quia ſuo palato arridet, ideo in ſolâ objectionum ſolutione ſeverus Cato ſe preſtat, ſed quid reſponderet ad Doctiſſimum *Fonſecam* * qui non è craſsâ ſed tenui lymphâ, ne dùm nervos laxante ſed aciditate tanquàm hemodiâ plectente. ad Cla-

* Conſult. pag. 128.

riſſimum

riſſimum *Ettmüllerum* quæ à Lymphæ copiâ motrices muſculorum fibras plus juſto irrigante,& ad Solertiſſimum *Louverum* * qui ex ſolâ cruoris ad partem affectam interceptione experimento in Cane præmiſſo Paralyſim fieri deducit, & de facto ſi Apoplexia, quæ univerſalis Paralyſis eſt ex Venarum per *Hippocrat.* interceptione ortum duxit, cur non item Paralyſis, quæ particularis Apoplexia cenſetur?

Ad magnum illud Therapiæ portentum quod in ſeptuagenario feciſſe proclamat., Credat mihi *Martinus*, quod ſi ab initio aprici ſolis, beneficio, ubi præſertim ſulphureis apothæis, in veſtris in Regionibus ferax eſt aër, congrua injuncta vivendi norma, vel diaphoreticis Neotericorum præſidiis ipſum comiſiſſet, quod citra tot purgantium, quibus ſanitas tantoperè diſtracta eſt, torturas, citius, tutius, & jucundius de rebelli ſuo hoſte triumphaſſet, undè ſanatio, non ipſi, ſed aëris ſalubritate debetur.

Tractatum de Epilepſiâ totum nugis conſpergit, nàm tuarum objectionum ſolutiones, quas tanti ponderis eſſe ſupponit, tantum abeſt, quod aliquam inter Apoplexiam, & Epilepſiam differentiam conſtituant, quinimmò eadem magis, magiſque ſemper confundunt, nam ſatis percipi nequit, quomodò idem manens idem, ſit ſemper aptum facere idem, & poſteà ſequatur; quod idemmet ſuccus pituitoſus,craſſus, & viſcidus in iiſdem organis ſine aliâ conditione faciat diverſa, etenim ſi pituita craſſa initia nervorum ocludens per ſe facit Apoplexiam, eademmet eoſdem pariter obſtruens meatus, ſi idem ſemper facit idem, Apoplexiam non autem Epilepſiam faciet, nàm cum in Apoplexiâ adſit ſenſus & motus abolitio, in Epilepſiâ verò depravatio, ideò idem humor pituitoſus craſſus, & viſcidus non poteſt facere diverſa, tanto magis cum ut ſubdit agens poſitum in ſferâ ſuæ activitatis non poſſit juxta ſuas vires non agere, quia ſi ſuccus lentus, & viſcidus poſitus in Origine nervorum tanquàm in propriâ ſferâ, impediendo ſpirituum influxum inducit ſenſus,& motus privationem in eadem permanens ſferâ iiſdem conditionibus præditus ſemper idem impedimentum adducet, & ſic ut doctiſſime infers Apoplexiam debilem, vel fortem non autem Epilepſiam progignet, ad quam faciendam ſimplex

* Cap. de Paral. tract. de Corde.

plex motricum fibrarum fodicatio conducit, & licèt per os ſpuma, per nares mucus quandòque expellantur hæc ex compreſſione & aëris alliſione ſtante ſpaſmodica laryngis & faryngis imò Corporis univerſi, quâ etiam fæces, Urina, ſemen &c. haud ſemel etiam exprimuntur, conſtrictione, non ex pituitâ à Cerebro decidua contingunt. Conſulatur ſuper hoc doctiſſ. *Schneiderus*, ubi de Oſſe Cribri, & Cuneiformi agit, & remonſtrabit à Cerebro per dictas vias nullum penitus excrementum excerni, ſecus ſeroſitates, quibus ſæpiſſimè Cerebri Thalami ſcatent, faciliſſimo negotio elutriarentur.

Remedia porrò quæ improbas non qua lenientia vel diaphoretica ſunt damnari ſupponerem, ſed vulgariter ut *Martinus* habet concinnata, cùm nullius roboris, ut paſſim experimur inveniantur, & cùm ipſe ſelectiora magiſque proficua exhibeas, ideo ſua, & non tua reprobare arbitrarer, idem pariter de cauteriis ſentiendum, etenim cum à parte affectâ nil prorſus educant, ſi aliquod emolumentum attuliſſe quandòq; ſunt viſa, non emunctoriis iſtis, quæ præter deſtinatum ſibi chimum nil aliud plorare norunt, ſed vel dolori, vel inverſæ ideæ, vel mutatæ ſuccorum Texturæ, ſpontè, haud ſemel ſequutæ, imputandum venit, præſertim cum decantata revulſio quidquid cum *Martino* alii pariter obganiant, nec à cauteriis, nec ab aliis evacuationibus, legitimè obtineri queat.

Capite de Vertigine quid pariter obtrudat non affert, imò te ipſum fucatis encomiis extollens, ceu *Galeni* ſui, fautorem commendat. Ego tamen in hoc haud parum à Communi hypotheſi abludens, cum hanc ſpirituum prolem uſquàm admiſerim, ideò nec ab eorundem rotatione, nec à fluidorum in anguſtis nimis encephalon meandris ceu impoſſibili vortice, ſed ab intercepto duntaxat, nedùm ad Caput ſed reliquas ad alias extremitates, quare nutant pedes, tremunt manus, titubant artus, tinniunt Aures, caligant oculi, menſque ipſa vacillat, Cruoris influxu, Vertiginem deduco, nàm cum hæc haud infimus Apoplexiæ gradus ſit, si hæc, cum *Magno Coo*, & Doctiſſimo *Baile*, qui haud ſpartam perfectiſſime ornavit à ſolâ ſanguinis ſufflaminatione, ſic ut ad ſenſuum organa expandi nequeat, procedat, vertigo pariter ceu ejuſdem prodroma, ab hac eadem pendebit, quod inde Verticoſus motus accedat eſt, quod cum ſanguis non pleno agminæ, ſed lentè ſanguifera Vaſa trajiciat

non ſolidum, ſed trepidantem motum producit, quemadmodum cum quis exalto proſpiciens ob metum quo unà cum ſanguine ad interiora Anima revocatur, abſque eo quod aliquid intus, ſpiritus in vorticem agat, vertiginoſus tamen efficitur, quod indè luculenter evincit ſanatio, quæ à volatiliſantibus, cruorique debitam expanſionèm conciliantibus præſidiis obtinetur.

In hoc tamen cum Dominatione tuâ convenio, quod ſanguinis miſſionem nedum ut inutilem, ſed & exitialem prorſus rejiciam, non quod immediatè necem adducat, ſed quia cum ex *Celſi* ſententià in Apoplexià, aut ſanet, aut juguler in Vertigine, quæ per me inchoata Apoplexia eſt, & plerumque in debilibus, Valetudinariis, & ſenibus contingat, plus per conſequens obeſſe, quàm prodeſſe arbitrarer, & licèt *Galenus* ſuis cum Aſſeclis mirabiles curationes ex ſanguinis miſſione (quarum fides apud Auctores) oſtentet mirabiliores tamen præſtaſſe, ſi citra hujuſcæ nectaris effuſionem, nobiliſſimis præſidiis è Neotericorum pyrotechniis petitis uſus fuiſſet & quamvis Pavonis ſtercus celebre in hoc morbo præſidium, eo quod ullam ſenſibilem operationem moliatur, contemnat, ex analiſis ejuſdem imperitia procedit, nam cum ſtercus hoc, imò omnia alia (quod *Galeno* minimè latuit cum Caninum, imò humanum etiam in Anginâ tantoperè commendet) ſale volatili turgidiſſima ſint ad pituitæ craſſitiem, & lentorem, vaporeſque ut cum *Martino* loquar diſcutiendos, nil magis conducet, quia cum non pituitæ copia, ſed lentor, non pletora per nos, ſed cruoris ſegnities in Vertigine ſe offerat non purgantibus, & phlebotomiis, ſed volatiliſantibus occurrendum eſſe deduco.

In affectibus ſoporoſis, ferre non valet, quod ſomnum à causâ calidâ potius quàm frigida deducas, & tamen autopſia ſtultorum magiſtra remonſtrat quod eſtivo tempore etiam latrante ſirio facilius meridianis, quam nocturnis horis requieſcimus, imò hyemali tempeſtate, quamdiù algemus, ſomno indulgere non poſſumus, porrò poſt valida exercitia importunos labores, cum Corpus agitatum calefactumque mirabiliter eſt, ad ſomnum faciliſſimè diſponitur. Obiter Vina generoſa, eorundem ſpiritus aliique liquores aromatibus conditi facilius ad ſomnum, quàm oligofora, tenuia, vapida aliæque potiones refrigerantes diſponunt, queadmodùm

alimenta

alimenta euchima, eupepta, condimenta, embammata, omniaque pinguia, & ſic Bacchanalibus feriis cum opimis Carnibus, probiſque ferculis indulgemus, longè melius, quam quadrageſimali tempore, cum leguminibus, oleribus, fructibus, conſimilibuſque aliis eduliis farcimur, ſtertimus, quidni melius ut obdormiamus Caput ipſum Cucufis, birretis, aliiſque, tegumentis, ad ambientis frigiditatem arcendam non ſolum Noctù, ſed diù, non hyeme tantum, ſed & eſtate, imò horis calidioribus, ut ſunt meridianæ, munire ſolemus Verbo ut ipſe profers, granum unum, aut alterum laudani opiati, aut ſulphuris hypnotici, quæ omnium ſpagyricorum calculo calida ſunt ſomnum citius, quam Amphora Aquæ, aut Nivis libra quæ algidiſſima ſunt invitant, imò in lethargo ubi ex Galeniſtarum ſententia Cerebrum inflammatione mulctatur, inexpugnabilis dormiendi neceſſitas pro pathognomonico accedit.

Fit ergo ſomnus per nos ex ſanguinis motu, ob advenientis chyli particulas plus juſto incraſſantes, retardato, quæ inde ſive calidæ ſive frigidæ ſint parum conducit, aſt quia calidæ citius frigidæ verò ſegnius diſtribuuntur, hinc ex illis facilius cruoris maſſâ ſaturata micationes in ſenſuum organa (unde ſomnus) retardat. in delaſſatis porrò languidis & extenuatis, & elaſticarum particularum defectum, cruore inerti, & deſide effecto, ſomnus contingit. Urſi, Taxi, & Marmotæ, quia ob nimiam pinguedinem, rigidæ, atmosferæ preſſionem, & diapneuſtiæ carentiam, compreſſis nimis & arctatis ſanguiferis vaſis liber cruoris curſus intercipitur, donec ſomni, Aëriſque accedente tepore, pinguedine ex parte eliquata & abſumpta, vaſorumque ablata preſſione, naturalis fluidorum motus integretur, evigilare (ſalvo ſemper meliori ſcrutinio) non poſſunt, & Neniæ ſunt quod pinguedo, quia frigida, & humida ſoporem inducat, nam cum pinguia ob ſulphur & oleum quibus maximè turgent flammam facilè admittant & foveant, hinc ad Catarrhos dictos, Scirrhos tumores frigidos, Nervorum impotentias mirè conducant, non frigore ſed calore, (ut cum Galenicis loquar) hoc præſtare arbitrarer, & licet *Hippocrates*, *Galenus*, *Aëtius*, cum reliquo, ut ait, Antiquorum Cetu contrarium ſupponant, cum in aliis quamplurimis aberraverint in hoc pariter ſi veritatis culmen minimè tetigerint

mirum

mirum non eſt, nam cum Homines fuerint, & fallere, & falli peroptimè poterant, cum ſolius Dei ſit nec fallere nec falli.

Demum quod Anatomem manu propriâ haud exercueris Religioſus Status in quo vivis obſtare videtur, quod ipſam verò minimè calleas, Automatis Humani theoria, quâ Chirurgica tua trutina inſtruitur, contrarium clarè remonſtrat. Quod inde Cerebrum pituita onuſtum, nec Auctoris nomen citaveris, fieri potuit quod cum hæc apud *Veſalium*, *Tulpium*, *Kerchringium*, *Schenchium*, *Bonetum*, *&c.* undique præſtent, de hiis, ceu nimis tritis, imò Lippis, & Tonſoribus noviſſimis porrò diſſerere tædioſum duxeris, miror tamen, Solertiſſimum *Martinum* qui Catonem profitetur, hæc minimè advertiſſe.

Theoria de Catarrhis, tam carioſa, & mucida eſt, ut non niſi deriſui, in tantâ Anatomes peritiâ deſervire queat, & ſi *Martinus* à profundis ſuis lucubrationibus tantum otii impetrare poſſet, ut *Helmontii* de Catarrhis deliramenta, vel *Schneideri*, de oſſe Cribri & Cuneiformi tractatum, aut *Gladbachii* Therapiam conſulere poſſet, quam malè de excrementorum Cerebro per Nares, & Os, ſomniata Catarrhope, & de vaporum à partibus inferioribus, & maximè per regias Galeniſtarum vias anarrope ſentiat, peroptimè ediſceret. Præterea veniæ illæ, quas de Cerebri refrigeratione cum denudatum Caput, Aëris injuriis exponitur, adducit, cum etiam pede nudato contingat, ſpontè conciderent. Sicuti deficiente igne, vaporum illorum immaterialium, qui inaudita metamorphoſi, materialem poſteà in laticem (miror tamen quomodò ſine mulcta, hoc laticis nomen quo paſſim abutitur, cum inter Galeni fraſes, haud reperiatur à Salernitano Collegio impetrare potuerit,) faceſſunt ſupra captum eſt, ſecus in Cauſo ubi calor immenſum intenditur miſerabile Eccephalon univerſæ machinæ vapores, ceu cucurbita (ut ait) deſtillatoria excipere coactum eoſdem contra autopſiam copioſiſſimos in imbres deſtillare deberet, eoque magis cum nedum hæc febris ſed reliquæ aliæ (illis putridæ nuncupatæ) ferè omnes *Galeni* vota, ex pororum conſtipatione ortum ducant.

Ex quibus indè fontibus Catarrhus derivetur, Clariſſimorum *Stenonis*, & *Nuck tractatus de ductibus ſalivalibus*, *&* *de Adenibus*, non ab Eccephalon per immaginarias ſuas vias, ſed à toto per arterias in in proprios ductus elutriari digito oſtendent, quibus Doctiſſimis Na-

turæ miſtis *Martinum* remittens, quam craſſa, & inſulſa ſua ſit Theoria, jam tandem ediſcet, hinc quam perperam tuas Theſes expungat, non ſine pudore deprehendet.

In Anginæ Pathologiâ licèt Cenſorem pariter agat, tamen nedum cenſura, ſed ſcutica dignus incedit, Nam cum à differentiis ſtatim ordiatur, à verâ methodo, quæ quid nominis primò, mox quid rei, tandem differentias importat prorſus abludit, undè cum Tyronibus plenum hujuſcæ Affectûs tractatum polliceatur, eos potius cum Præceptore errare, quàm benè ſentire docet, & maximè cum Anginam aliaſque omnes inflammationes ex liberali ſanguinis affluxu fieri reponat; Nam cum ſanguis niſi impellatur, plus juſto fluere nequeat, à quâ nam parte (dum circularem ejuſdem motum per cordis impulſum negat) urgeatur, exponere debet, non à Cerebro, quia cum Caput per ipſum Metropolis pituitæ ſit, tantum per conſequens cruoris admittere nequit, ut ipſum ceu moleſtum excutere neceſſe habeat, porrò cum Cerebrum communi Medicorum ſuffragio inſenſile ſit, à ſanguinis moleſtiis, quas minimè ſentit extricari opus non habet, prætereà ſi ſanguis, aut infenſus alius latex, in Cerebro urgeret, facilius per ſuppoſita Narium, Palatique emunctoria exiret, vel ſi forte eorundem porulos trannare nequiret, ibidem reſtagnans, Coryzam, aut Branchum induceret, quod ſi inde ab Hepate tanquam hematoſeos officina impelli regerat, cum Hepar ceu Parenchyma (ut per ipſos audit) fibris deſtitum ſit, Tranſverſis per conſequens, quibus ſuperfluum cruorem repellat, minimè gaudet. Si demùm naturali motu pro partium nutritione ferri contendat, quem nos per circularem agnoſcimus, vel à parte affectâ, & dolente trahi reponat, jam vanum eſt ſubterfugium, nam progreſſivo motu admiſſo ſufficit ut aliqua remora vel in extremitate vel in viâ ſive per compreſſionem, ſive per coagulationem ocurrens motum impediat, ſic ut ab alio à tergo etiam moderatè veniente impulſus, nedum vaſa diſtendet, ſed & eiſdem quandoque apertis ut in Pleuropneumoniâ è propriis Alveolis exire conſueſcat.

Hoc modo inflammationes fieri evincunt ſpina infixa, articuli luxatio, ligatura fortis, contuſio, compreſſio, &c. quæ citra majorem ſanguinis affluxum, ſenſim & ſine ſenſu vaſa comprimendo, obturando, contrahendo, inflammationes ſeu melius cruoris ſtagnationes produ-

producunt, ſic pariter à principio intrinſeco ſalibus ſcilicet acidis, & auſteris quorum munus eſt coagulare quum ob eorundem luxuriem ſanguis plus juſto incraſſatur, ut per exiles vaſorum meandros liberè circuire non poſſit, ibidem ſufflaminatus phlegmonis occaſio efficitur, unde in inflammatione non quatenus nimis fluit, ſed quatenus ibi detinetur, ſanguis concurrit.

Plethoram indè tam ad vaſa quam ad vires (ſi datur quod non credo) in inflammationibus ferè ſemper accedere falſiſſimum eſt, nam cum in Tabidis ſenibus valetudinariis, languidis, & convaleſcentibus haud rarò contingant ex plethorâ ortum ducere aſſerere non valet, niſi per plethoram ad vires, ſummum languorem, & proſtrationem quæ plethoræ ſanguinis boni redundantiam ſemper importanti, ex diametro opponitur, ſentire velit. Pari modo de malignâ anginâ audiendum, nam cum utraque inflammatio ſit, totumque vitium in ſtagnatione conſiſtat, quæ in benignâ æquè ac malignâ à ſalibus acido-auſteris, plus minus cogentibus contingit, hoc diſcrimine tantum, quod in benignâ ob mitiorem ſalium indolem facilior, in malignâ difficilior ſit diſſolutio, ideò quo ad cauſam, tàm in illâ, quàm in iſtâ, præter magis, & minus, nil abditi intervenire, manifeſtè deducitur, & cum Aluminoſorum ſalium ſit coagulare, Ammoniacorum diſſolvere, Arſenicalium, & Vitriolatorum mortificare, & adurare, ſic ſi ſimplex fuerit inflammatio, Alumnioſos, ſi largæ hæmorrhagiæ, Aluifluxus, Ephidroſes, Amoniacos, ſi Eſtiomenes, Anthraces, Ulcera &c. Arſenicales & Stigias, abſque eo quod ad ignorantiæ axilum cum *Martino* deveniatur in causâ adeſſe demonſtrativè & à priori deducitur. Ita pariter cur Tarantula ad ſaltus, & choreas diſponat, eſt quod cum miaſma exoticum, & irregulare, per Tarantulæ morſum vel in cruoris vel ſucci (ſi mavis) nervei ſinum circulationis ergo reſorptum, per armonicas aëris vibrationes expergefactum poſt quandam ovationem, & tripudium in iiſdem fluidis inductum, ubi coxarum & crurum motrices præſertim muſculorum fibras, quibus cum ſymboleitatem fortè non ſervat, irregularibus angulis in tranſitu jectigaverit ſpaſmodicas contractiones in iiſdem producens, pro moleſti excuſſione ad ſaltus & choreas Patientes indè compellit. Hoc modo pariter peculiares fieri caducos ſentiendum, nam cum exoticum, & irregulare hoc

miaſma machinæ noſtræ diverſimodè juxta pororum configurationem inveſtire queat, ſic pro partis affectæ indole varia emergere phænomena haud raro non ſine ſtupore videmus, ſic alios ridere, alios flere, canere, ſedere, currere, tremere, etiam citra mentis perturbationem contingit, & credat mihi *Doctiſſimus Martinus* quod Tarantulæ venenum ſic peculiare non eſt, quod unica ſaltatione curari poſcat, nam quemadmodum Epilepſia ad quam Tarantiſmus reducitur, probis diaphoreticis plerumque concedit, ita, & Tarantiſmus, ſi demorſus, ob pedum, crurumque vitium ſaltare nequiret, diaphoreſi pariter, licèt non ſic facilè fortè, ac choreis decederet. Sicut, & epilepticus ſi ſaltibus, & choreis ad ſudoris eruptionem urgeretur ſanari, probabiliter poſſet.

Hiſce pro modiolo expreſſis jam liquet pro curatione, venæſectionem parum aut nihil tribuere, etenim cum ſanguis in Anginâ, quemadmodum in reliquis inflammationibus, non niſi prout ſufflaminatus concurrat; jam ad id cujus cauſa contigit ſufflaminatio, curantis conſilium dirigendum, atqui cum ſales acida auſteri vel in ſanguine, vel in aliis fluidis luxuriantes hoc effecerint, ideò in eorundem cicurationem, curationis nervus intendendus eſt, & quia Alkalicis tam fixis quam volatilibus ritè tamen paratis facilè hoc obtinetur, in quem finem *Galenus* in Anginæ curatione ſtercus Caninum album ſcilicet græcum, ſummoperè affert, ideò hiſce potius quam irritis phlebotomiis procedendum, eoque magis, cum malignâ in Anginâ ubi longè majus periculum adeſt, etiam ex *Martini* ſententiâ, curatio peroptimè citra phlebotomiam exploſi queat, undè ſi majus periculum ſive ſanguinis minimè averti poteſt cur minus pariter declinari nequeat, non video.

Revulſio inde, & derivatio, à ſanguinis motu, & vaſorum ſtructurâ, quidquid *Martinus* obganiat, ſatis ſuperque refelluntur, quoad eventationem inde quam liquorum conſervationi conferre profert, falſiſſimum eſt quandiù enim vaſa plena ſunt, fermentationis moleſtiam minimè ſentiunt; aſt ex parte inanita, ſic, ut materiæ ſubtili additus concedatur ex vino Vapam, ex ejuſdem ſpiritu aliiſque liquoribus fermenteſcibilibus flegmam fieri, in noſtris regionibus ſtultorum Magiſtra ferè remonſtrat.

Quod indè venæſectio refrigeret? qui fit ut poſt largas hæmor-
rhagias

rhagias, Cachexias,Hydropes, quarum pediſſequa ſemper eſt, febris accedat? Si febrilis ignis adfuiſſet extingui, non accendi debuiſſet.

Nutrientium *Clyſterium* opinio aptiſſimè à Dominatione tuâ convellitur, & maximè datâ *Martini* hypotheſi, ubi ex chylo ſanguinem, ex ſanguine inde duntaxat, corpori nutrimentum accedere, pro rato tenet, ſi ergo ex chylo ſanguis, chylus inde, non niſi per ipſum à ventriculi calore laboratur, quomodo clyſter in inteſtinis, & maximè craſſis, ultra quæ coli valvula ſcandere vetat, in chylum, mox Epatis beneficio in ſanguinem, pro corporis nutrimento mutabitur? Si cum Doctiſſimo *Entio*, Dominatione tuâ, aliiſque Clariſſimis Poliatris non ex ſanguine, ſed ex puriori, magiſque volatili alimentorum portione, corpus nutriri permitteret, plauſibilis adhuc nutrientium Clyſterium foret opinio, aſt in mucidâ ſuâ hypotheſi, locum habere non poteſt.

Diſputatio de Pleuritide, & Peripneumoniâ de nomine, ſeu de Lanâ Caprinâ tantummodo eſt, nam cùm tam pleuritis, & peripneumoniâ, quàm reliquæ aliæ inflammationes, à parte affectâ denominationem ſumant, Pleura ut inflammari queat probare, non autem ſupponere debet, tanto magis cum ſanguis, qui per ipſum Pleuritidis pathognomonicon audit per quam viam excreavit tam facilè remonſtrari non valeat.

Quod verò in ejuſdem curatione ſolis diaphoreticis contentus venæſectionem repudies ſummâ cum ratione procedere videris, nam cum ut ſuprà innuimus, ad Pleuropneumoniam, aliaſque omnes inflammationes cruori non ut magis fluit, ſed ut in ſuo motu præpeditur, concurrat, jam non ad ſanguinis copiam, ſed ad obicem duntaxat curationem dirigendam eſſe ſat liquet, qui inde quia, vel fibras contrahendo, vel ſanguinem incraſſando procedit ideo probis Alkalicis, & maximè volatilibus (ut ſunt Elixir proprietatis, Spiritus vini Camphoratus, Cornu Cervi, fuliginis, Salis ammoniaci, qui congruis liquoribus propinati utramque paginam abſolvunt) curatio expleri poteſt.

Quod aliquis inde hac methodo pertractatus intereat, haud mirum, nam cum pretioſiſſima illa herba, *Puſu*, Indis dicta, quæ homines immortales reddere ſolet, ad nos hactenus non navigaverit, omnes per conſequens ſervari non poſſunt, aſt quod non obſtante

Martini revulſione, derivatione &c. tantus pleuriticorum numerus occumbat, mirari quidem debemus, ſed quia Mundus ſemper decipi cupit, hinc eſt ut horum de natorum numero, ceu nimis familiari poſthabito, eos tantummodo qui moderno (ut aiunt ſtylo tractantur utut exiguiſſimi ſint)inſectentur. Quaſi quod decrepita præſidiorum farago minimè præſtat, ſurgentis mox è crepundiis therapia ſemper obtinere debeat.

Quod dictum de anginâ, & pleuritide, de reliquis inflammationibus, quacumque in parte ſucreverint, intelligendum venit, nam ſanguinis copia, & major ejuſdem concurſus, cum eodem ferè modo, niſi à causâ procatharticâ perturbetur, ſemper gradiatur, culpari non debent, imò quum velocius, ut magnis in febribus, moveri ſupponitur tardiori pede tunc progredi evincit pulſus celeritas, in hunc finem ne ſanguis in Cordis ſpecu cum vitæ jacturâ concreſcat, inſtituta, undè pluſquam decet ad partem affectam concurrere non eſt dicendum, ſed ſi ibi hæret, aut per vaſorum compreſſionem, diſtorſionem, & anguſtiam vel ſanguinis concretionem lentorem & deſidiam contingit, quare tantùm abeſt, ut qui fluxit, & fluit Plateæ expugnationem, ceu hoſtis intentet, quidni, ut eam tueri, alere, fovereque queat, ingreſſum, benignus ut hoſpes duntaxat affectet.

Dum Aſthmatis cauſas recenſet, ſtupet, quod incoctam chyli portionem in Cerebro ultimum complementum minimè paſſam, Regiamque Palladis arcem inter Culinas reponas, ſed cachinno dignus eſt ipſe, qui per quas vias Alibilis ſuccus ad Eccephalon deferatur inſimulans pituitam inde quæ per Galeniſtas nil aliud, quam incoctus ſanguis habetur, tam facilè ad illud aſcendere, ut in eo ceu propriâ in Metropoli reſideat, opinatur, per hanc ergo eandem viam per quam ſomniata pituita ſua, Cerebrum appellit, chylum pariter deferri non abs re foret aſſerere, neque novum eſſet, in ejuſdem complementum, aliquid tribuere cùm per ipſum dum Vitales ſpiritus in Animales tranſmutat, propriæ dignitatis immemor, Coquinæ, imò fumoſæ, quo ſpiritus ad vaporem, & fumum magis accedunt, munus haud reſpuat.

De Phthiſi, mucidam de Capitis deſtillatione ſententiam adducens, Neotericos de ignaviâ & pertinaciâ temerè accuſat. Nam ſi

Clariſ-

Clariſſimorum *Le Clerc*, *& Mangeti* Bibliothecam Anatomicam, in eâque tot illuſtres Viros, qui in humani Automatis ſtructuram inſudârunt, eamque tot glorioſiſſimis inventis à Capite ad Calcem nedum reformârunt, ſed locupletârunt. Porrò Solertiſſimum *Schneiderum* de oſſe cribri, & cuneformi, qui fluxionis hujuſce impoſſibilitatem digito remonſtrat evoluiſſet, pudore ſuffuſus ſe ipſum cum ſuis Aſſeclis, qui non niſi alienis conceptibus Pſitacorum ritu ediſcere novit, de inertiâ & torpore ſummo jure culparet. Si enim viæ tam hiulcæ & patentes ut falsò opinatur adeſſent faciliſſimo negotio in hydrocephalis aqua, quâdatâ portâ rueret, & in capitis percuſſionibus ad cruoris extravaſati, puriſque eductionem Cranii terebratione opus minimè foret, Adeat ergo prædictum Dominum *Schneiderum*, & ibi quâ viâ ſuppoſitæ fluxiones ſive Cerebri impuritates elutrientur,facilè ediſcet, quod verò Capiti adhibitis præſidiis quandoque ſiſtantur, haud mirum, nam etiam plantis pedum ,manuumque Carpis ubi magna vaſa periaptorum effluvia admittere queunt fluxiones dictas ſiſti, & ipſæ mulierculæ norunt.

In cordis palpitatione ſcilicet,ſyncope, & lipothymia, quod intemperies minimè admittas haud parum miratur,& tamen dum exemplo *Benivenii*, *Fernelii*, *Boneti*, *& Tulpii* eaſdem probare nititur, remonſtrando concretiones excrementitias, & polipodeas, frigidâ ab intemperie natalia ducere, ſe ipſum ridiculum præſtat. Qui enim fieri poteſt, ut in corpore vivente, imò in corde (per ipſos) caloris fucina tanta, poſſit dari frigiditas, ut dimiſſa Pericardii lympha, quam in glaciem facilè vertere deberet, ſanguinem inde ipſum, in Tophos, & polypos congelet, ſed cachinno hæc digna ſunt, & maximè pro earundem curatione ſanguinis miſſio, quâ, cùm per ipſos nil magis refrigeret, in ſuppoſitâ hac aligidâ cordis diſcraſiâ competere poſſe, ferre haud erubeſcunt.

In libro tertio ubi chyli neceſſitatem, pro corporis nutrimento adducit, ejuſdem inſufficientiam clarè remonſtrat, nam cùm admittat, corporis inſtaurationem ſubtilioribus ab alimenti particulis, ante comptuoſam chyli elaborationem fieri poſſe, cur eodem pariter modo in integrum reſtaurari recuſat? Etenim cùm chyli elaboratio præter quam gratis, (ut ipſe reponis) Ventriculo adſcribitur, cum nuſquam, niſi fortè, in Tabidis, Hecticis, Arthriticis, & Pueris,

qui

qui lacte veſcuntur in conſpectum venerit, aut in ventriculo non fieri, aut proportione quâ fit in lacteas intrudi neceſſum erit. Porrò cum in Equis ab aſſumptâ avenâ, quam integram paulòpoſt excernunt, vires tamen ſic inſtaurantur, ut continuando itineri ſufficientiſſimæ ſint, vel tenuiorem avenæ portionem pro nutrimento ſufficere, vel craſſiorem chylo haud deſtinari facilè deducitur.

Liquor ille, qui in Galaxiâ deprehenditur ab aliquibus pro lymphâ habetur quemadmodum, & vaſa lactea, à lymphaticis minimè differre, ab aliis, inter quos *Martinus* ſuſpicatur, ſi ergo corporis inſtauratis abſque previo chylo per ipſum obtineri poteſt cur tantoperè deſideretur, non capio & per me nullus dubito, quin ſeroſus latex, qui in lacteis, vel lymphaticis ſi mavis, aut Meſeraicis conſpicitur, chyli, phlegmatis, lymphæ &c. nomine inſignibus, non corporis nutritioni, ſed aliis præſtantiſſimis uſibus ut ciborum maſticationi, per œſophagum deſcenſui, faucium, & laryngis pro vocis modulatione irrigationi, Chyloſeos dictæ fermentationi, bilis, ſucci pancreatici, & gaſtrici reparationi, Pericardii lymphæ, Artuum ſynoviæ, cruoris ſeri ad ciendam ejuſdem choream, inſtaurationi deſerviat, quorum icorum materia, quia non niſi à fluidiori aſſumptorum portione attendi poteſt, hinc poſt reſorptam in corporis alimentum ſubtiliorem & volatiliorem ſubſtantiam, reliquum ceu phlegma aliis uſibus ut porrò notavimus deſtinatum, in lactea vaſa non per hiantes ventriculos poros, (nam cùm præter Dominationem tuam, alii quamplurimi, quos inter Lincæus *Leuvuenhoeck* in ſuis de arcanis naturæ obſervationibus qui in horum detectionem ſtrenuiſſime deſudavit, hos minimè admittant, ſed per filtrationem cum Clariſſimo *Entio*, aut per penetrationem cum *Gliſſonio*, qui utut in corporis peripheriâ poros pariter non admittat ſudorem erumpere affirmat). E ventriculo in galaxiam, medio motu periſtaltico, quo ventriculus equè, ac inteſtina ſpiralium fibrarum beneficio gaudet, impelli, non ab Epate ut ſentit *Martinus* trahi, quod cum ceu parenchyma per ipſum, omni fibrarum ordine deſtitutum ſit, ut trahere queat tam facilè explicari nequit.

Nùm indè ventriculi coctio per elixationem, nùm per fermentationem fiat, *Viridetum* qui hanc ſpartam mirabiliter ornavit conſulere poſſet, nàm cùm Leo ut reponit ſtrutione calidior ferrum non

digerat

digerat Taurus Cane validior oſſa non conterat, non calorem, ſed peculiare fermentum requiri ſufficienter evincit. Porrò ſi elixatio ad chyloſim, ut ſupponit requireretur, cum liquor elixandus talem concipere habeat calorem ut in ferculis, quæ elixantur deprehenditur, cur ventriculi tunicæ, & præſertim interior non elixetur non video, non ità de fermentatione ſentiendum in qua utut ebullitio contingat, tamen quia non à particulis igneis, ſed fermentativis duntaxat efficitur, ideò calor ſi quis adeſt talis non eſt, ut in vino, cereviſiâ &c. quin ſine moleſtiâ peroptimè tractari queat, imò herbarum ſuccos citra calorem fermentari autopſia demonſtrat, & licèt ventriculus ad hoc ſymbolum conferre videatur, tamen ejuſdem humiditati potius (ut Criptis aliiſque locis ſubterraneis in quibus fermentationes felicius ſuccedunt) quam calori tribuendum venit, eoque magis cum ventriculus ut pars ſpermatica, & per conſequens ex Galenicorum ſententiâ exſanguis, & frigida tantùm caloris impertiri nequeat, quantum ad elixationem promovendam exigitur.

Vas breve ad ventriculi capacitatem nihil deducere oculari inſpectione qua ejuſdem hiatus minimè cernitur ſatis evincitur. Porrò cum melancholicus humor dictus qui in ventriculi fundum pro appetentiâ excitandâ eructari credulè nimis rebatur, ens rationis meriſſimum ſit, cum in liene fruſtrà inquiratur, ejuſdem jam vaſis uſum commentum pariter eſſe cum Dominatione tuâ ſentire liquet, aliquid verò, vas illud (ut tale non ſit ut Antiquis audiebat, ſed funiculus potius arteriis, veniſque conſtructus) ad ventriculum deferre pro ejus fotu, vel (ſecundum ſententiam illorum, qui ſanguinem nutrire nolunt) alimenta certiſſimum eſt, & ſic ad ventriculum non humorem melancholicum, ſed ſuccum alibilem derivari peroptimè ſentis.

Quæ de Bulimo profert meræ ſunt nugæ Pueris, & Mulierculis ſub Camino fundendæ. Arbitrabar ſanè ipſum, in frigoris diaphoreſi, quæ communi Medicorum hypotheſi adverſatur, confutandâ, totum occupatum iri, aſt cum de hoc nè verbum quidem, ejuſdem ſupinitatem mirari non poſſum, tanto magis cum Pedagogum Tyronibus agens, quaſi ventriculi actio, non ex neceſſitate, ſed ex conſilio procederet, in ejuſdem facultate recenſenda totus impenditur.

De picâ, & malaciâ, non niſi externæ cænæ reliquia, & frigida

ſercula opponit, in eo verò quod te urget, æxoticam humorum, phantaſiam ſtultè, imperantem pro causâ repoſuiſſe! ignorat *Martinus* quod in rerum explanatione, melius ſemper eſt ad ſenſibiles, & manifeſtas, quam ad abditas, & ocultas, (ut ipſe audit) cauſas confugere, Phantaſiam enim in hoc caſu pro humorum, vel ſi mavis fermenti ventriculi textura, quâ œſophagi fibrillæ diverſimodè jectigatæ, hanc, vel illam ideam in Animâ imprimunt, ſic ut hoc vel illud expeter alimentum à Dominatione tuâ ſumi arbitrarer, quare in hoc ſenſu phantaſtica humorum diſpoſitio non malè ſed peroptimè ſonat.

Cauſa verò cur in prægnantibus rei appetitæ imò quandoque, & exoſæ ſtigma, contacta in parte imprimatur à Dominatione tuâ luculentiſſimè exponitur, (ſi tamen liceret) adderem, quod cum Parentis idea, tota in fœtus formatione abſorpta ſit, motiones, quas in in proprio, in fœtus pariter corpore exercet, & quia fœtus, ob mollitiem, & teneritudinem impreſſiones facilè admittit, & retinet, hinc expetitæ, vel exoſæ rei character, qui in contactâ Matris particulâ ob duritiem imprimi nequit, in fœtu facilè recipitur.

Quod autem, temporibus, quibus fructus adoleſcunt, in fœtûs ſtigmate pariter ſurgeant, & creſcant, fit quod Atmoſphæra tunc temporis dictorum fructuum efluviis ſaginata, in fœtûs ſtigmate poros iiſdem recipiendis aptatos inveniens, ut creſcant, rubeſcant, atque maturent, ſufficiens vectigal elargitur, & hoc modo res explicata, quia mentem ſciendi cupidam ſufficienter erudit, ideò huic magis, quam ineffabili, *Martini*, acquieſci poſſe cenſerem.

Pro curatione, Roſæ Cantilena peſſimè ſonat, nàm cùm affectus iſti mulieribus ferè ſemper, quibus hyſtericæ paſſiones dictæ facilè à roſâ excitantur, contingant, miror cum tot alia jucundiſſima pharmaca, quæ ſtomachum haud ſubvertendo ſuaviſſimè purgant innotuerint, putido, & inſuavi huic ſyrupo palinodian canere adhuc ſuſtineat.

De ſiti Theoriâ, non ſecus, ac doctrina inſipida eſt, nam dùm ſalem microſcomicum, cujus exiſtentiam, nedùm guſtus ipſe, ſed Vulcanus clarè demonſtrat, *Martinus* negare contendit, quantum à vero abludat rerum analiſis ſatis ſuperque explanat. Salſedo etenim, quæ in ſalivâ, ſero, Lotio, ſudore &c. deprehenditur, cum non adhuc experti

perti ignis ſoboles audiat, ejuſdem exiſtentiam luculenter evincit, & taliter ut ſpagyrici jugi corporum analiſi edocti, Peripateticorum Elementis poſthabitis, Sali Sulphuri, & Mercurio, rerum naturalium geneſim tribuerint, & reverà ſi Vulcanus qui non niſi deſtruere novit, quomodo Salem producet, ſi ejuſdem amplexus Cane pejus, & Angue devitans etiam ad levem ignis contactum ceu hoſtis infenſiſſimus ſtatim crepitando diſcedit. Porrò ſi alimenta quæ ſumimus ſunt ſale ferè conſperſa, ſi iiſdem conſtamus, quibus nutrimur, quomodo ſine ſale eſſe poterimus; imò ejuſdem tanto urget neceſſitas, ut optimâ cum ratione enunciaveris, ſine ſale vivere impoſſibile velut haberi, & quamvis aliqui ſine ſale, quia eodem nimis onuſti, ut Phthiſici, Hectici, & Hydropici vivant, majoris mali, non oblectamenti cauſa, hoc præſtant, Bruta ipſa quia fercula hactenus parare minimè norunt, ideò ſolis herbis contenta vitam ducunt, non ita tamen, quin ſi ad ſalem extremis labiis quandoque accedere contingat, ut in Equis, Bovibus, Ovibus, Capris, &c. eodem avidiſſimè non veſcantur. Flandri verò, & Compatres illi, quos ſine ſale *Martinus* vivere oſtentat, vel ob inopiam quâ hunc ſibi comparare non poſſunt, vel quia marinas oras incolentes, ubi alimenta ſapidiſſima ſunt, vel aër ſalinis particulis onuſtus hauritur, ideò per aliquod tempus, ſine ſale erumnoſam vitam perducunt, ſaccharum inde ſalis ſpeciem pariter eſſe ſpagyrica evincit, quæ ab eodem, haud ſecus, ac à ſale marino ardentem, & corroſivum ſpiritum elicere novit, hujuſcæ ergo ſalis tantummodò cauſa, ſi quando ejuſdem ſpicula haud ſufficienti liquore diluta, inquilinis etiam partibus, ut ſunt guttur & fauces, rigiditate, moleſta fiunt, ſitis exoritur, tandiù inde perſeverans, quandiù congruo liquore diluta, retuſa, molliaque evaſerint, quod indè quia in Tabe, Hydrope, & cauſa tam facilè impetrari nequit, ideò *Quo plus ſunt potæ, plus ſitiuntur aquæ*, quod non contingeret, ſi per ſolam humectationem ſitis auferri valeret, & quia ſalium ſpiculis excretoria ſalivalium glandularum vaſcula in ſpaſmum contracta ſeroſi laticis iter, ad fauces precludunt, hinc exorta faucium ariditas, humiditatis defectu ſitim inſimulat, quum reverà ſalinorum duntaxat ſpiculorum rigiditate contingat, quibus inde levi, vel foris, vel intus, accedente madore retuſis, atque dilutis ſpontè etiam, ut in dormientibus, vel alio diſtractis ſitis

moleſtia haud rarò ſedari conſuevit,quod minimè fieret,niſi circulationis lege per arterias ad glandulas,ductuſque ſalivales (non autem per credulam Cerebri fluxionem) lympha deducta , ſalium rigiditatem,indeque ortam vaſorum contractionem auferret, ex hoc pariter luculenter deducitur, cur in dyſenteriâ & cauſo ſitis accedat,nam in cauſo ſeroſus latex velut abſorptus, in dyſenteriâ verò profuſus,cùm microſcomicum ſalem ſufficienter non diluat, ejuſdem rigiditati, quâ fauces indè ſtimulantur, ſitis occaſionem miniſtrat, undè quamvis circulatio perennet, lymphæ tamen inopia quia ductus ſalivales conſueto tributo fraudantur ſalibus rigidioribus magis affectis ſitis intenditur, in hunc finem ſingulis momentis experimur ex ſimplici papyri,aliuſq; rei etiam ſolidæ, quâ ſerum ad fauces allicitur maſticatione, ſitim quæ largis liquoribus minimè ceſſerat ſedari,& quia ſalium ſpicula vini ſpiritus ſtrenuiſſimè infringit, unde ſalis,ſulphuris, Nitri acerrimus ſpiritus, cum vini alkohol circulatus dulcis evadit, ideò ſpiritum vini debitè tamen, decentique vehiculo propinatum haud ſine ratione commendas, verùm enim verò quia nil promptius nilque facilius ſalem diſſolvit quàm aqua, ideò aquæ encomiis, non quatenus humectat, ſed diluit, ſitis tractatum abſolvis.

De Cardialgiâ , inconſtantiæ te accuſat , quod cum Animam , jam ſuprà in Cerebro repoſueris,mox tui immemor eandem in Ventriculo velis, & de facto ſi ſubſtantia ſpiritualis) alicujus ubicationis capax adeſſet, in hac parte potius, ubi vegetabilitatis munia ad humani automatis ſuſtentationem ſimpliciter neceſſaria exercet, & quâ læsâ tantùm non vita vacillat, quam in alterâ locari deberet, nam cùm ſuprà innuimus functiones Principes dictas, in Cerebro, naturales verò in ventriculo exequatur, vel in hiſce duabus, vel in harum altera conſtitui poſſe videtur. Reliqua indè quæ hic profert, ut ſitum olentia attingenda vix ſunt, & præſertim quæ de ſtomachoſo, & putido ſyrupo roſarum profert, quo, ut ſupra innuimus, cùm innumera ſuaviora, & præſtantiora innotuerint, miror quomodo turpi hoc præſidio ægrorum palatum adhuc audeat conſpurcare.

De Nauſeâ, & Vomitu, quid per ſuppoſitum *Vivens*, quod *noxam ab humore irritante recipiens, fibras tranſverſales corrugat , & ſubvertit organum ad expellendum noxium* , intelligat, libentiſſimè audirem

rem, ſi fortè cum impetum faciente Dominationis tuæ, aut *Helmontii* indignatione Archæi coincidat, nàm ſi ſic eſſet, cùm hæc irrideat, cur Vivens pariter ſuum irrideri haud mereatur, Philiatris proponitur.

Pro Choleræ Coronide, ubi Neotericos ut gratis, atque jucundis ſuis præſidiis dimiſſis ad ſyrupi Nicolai uſum, hortatur, ſupinam ſuam nimis profert inſcitiam. Quis enim tàm ſtolidus èſt, qui frugibus inventis glandibus (porcorum pabulo) adhuc veſci ſuſtineat? Ignoſcat illi Deus, præſertim cum apud nos, citra catharticum, & emeticum, ſolo hipnoticorum uſui, hæc curatio feliciſſimè abſolvatur.

In lienteriâ, & Cœliacâ affectione, Acres Modernorum ſales, Pylorum intempeſtivè aperientes, admittit, cur ante debitum tempus, cibum è Ventriculo exturbando, lienteriam pariter excitare nequeant non video, præſertim cum inteſtinorum fibras vellicando, dyſenteriæ, & choleræ producendæ deſerviant.

In Diarhœæ, & Dyſenteriæ pathologiâ, tota controverſia circa pharmacum Compreſſivum vertit, & reverà, cùm compreſſivum hoc pharmacum potiùs Chimericum ſit, quàm reale, cùm purgare, & adſtringere ab eodem præſidio, uno eodemque tempore impetrari non valeat, ideò non ſine ratione à Dominatione tuâ rejicitur. Si enim quod alvus poſt pharmacum ſiſtatur, ſic nuncupatur, jàm omnia medicamenta, & maximè validiora, quæ poſtquàm debitis icoribus corpus expoliarunt, per aliquot dies alvum in ſicco relinquunt, compreſſiva dici deberent, vel ſi fortè quia Cathartica ſpicula, Ventriculi, Inteſtinorumque fibras, premendo, & comprimendo, ſuperfluos, vel inquilinos icores extorquent, compreſſiva dici merentur quælibet cathartica, quia hoc modo ferè operantur; compreſſiva pariter erunt, undè hoc compreſſivi nomen, vel nullis, vel omnibus aptari debet.

Quoad Venæ ſectionem, quam in dyſenteriâ ubi pletoricus ſit Patiens, comendat, ridicula pariter eſt, qui enim fieri poteſt, ut in Vaſe undique pervio, undè liquor, ut in noſtro caſu, nedum excrementitius, ſed & nutriritius, ad vaſorum etiam inanitionem, ſanguine non excepto, cui dyſenteria nec parcit, jugiter fluit, in tantum augeri valeat, ut plethoricam diſpoſitionem inducere queat! &

D 3 maximè

maximè cum præter dictam evacuationem in humani Automatis reparationem, alioſque præſtantiſſimos uſus, in tot fluida jugiter diſpenſari cogatur, quare ſi in hoc caſu Venæ ſectionem ad ſuperos etiam clamando refellis, ſummo jure procedis, & tanto magis, cum intenta revulſio, ſtante Circulari ſanguinis motu, Vaſorumque ſtructura, obtineri non queat.

Ad id ultimò, quod petit, dicerem melius eſſe intemeratum ulloque modo pollutum Cruorem dimittere, quam Balſamicam ejuſdem portionem hauriendo, ad Tabem, Cachexiam, & Hydropem ut paſſim occurrit, Miſeros patientes deducere.

Reliqua ceu nullius momenti lubens omitto, & præſertim quæ de Nicolai, & Roſæ Nectare hariolatur, quorum Calix, ſine invidiâ, ut ſibi proſit æternum præcabor.

Capite de fluxu Epatico, ubi *Galeni* præjudiciis emancipatus, hematoſeos munus epati reſtituere affectat. Laborem ſanè ſuis humeris imparem ſuſcipit, dùm enim Anatomes prorſus ignarus, Clariſſimos Naturæ Miſtos, qui tot glorioſis inventis Orbem Medicum illuſtrârunt, inſultat Hiſtrionem agit (nàm *ſutor nè ultra Crepitas*,) & de facto ubi chylifera *Aſelij* Vaſa per inteſtina & meſenterium diſperſa (quæ inde cum à ſuo *Galenó* perſpecta haud fuerint, cur admittat obſtupeo) proſequitur, partim ad venam portam, partim ad ſuccum lacteum ferri ſupponit, neq; per hoc epar ſanguificare remonſtrat, nam cum neque in ramis Venæ portæ, neque in meſeraicis chylus appareat, ſed ſanguine ferè turgidæ ſint, vel chylum ad ipſas minime ferri, vel ſtatim ac ipſas ingreditur in ſanguinem verti, & ſic non epar, ſed dictas Venas (& tua eſſet ſententia) ſanguificare fatendum.

Nec obſtat quod objicit; Oleum ſcilicèt ab Oleo, Vinum à Vino minimè fieri, nàm nemo unquàm ſomniavit, ſanguinem, à ſanguine propriè elaborari, ſed quemadmodùm Oleum, Vinum, Cereviſia &c. recens, Veteri affuſa perficitur, citiuſque maturat, Ita chylus ſanguini immiſtus, ejúſdem motu, & colore, non ſecus ac Vinum album, rubro commiſtum, abſque ſubſtantiæ mutatione, in purpureum, in quem ſponte ſuâ tendit facile tingitur; Nec ad hoc Vitalis actio requiritur, nam cum, non per coctionem dictam, ſed per ſimplicem miſtionem, teſturamque inverſionem, hoc fiat,

ideo

ideò non mirum, (cum multi dentur liquores, albæque pultes, ut far, oriza, Amylum, ſuccus Cicorij, Boraginis, Cydoniorum &c. qui ubi nimis denſari contingit, ruborem concipiunt) ſi chyli bululæ, quæ prius album præbebant, ſanguinis preſſione & motu compactæ, ruborem inſimulent, undè nos Doctiſſimum Collegam agnoſcimus, qui attritis ab alimentis, chylum, ex chylo ſanguinem, per ſolam fermenti injectionem citra ignis torturam, jucundiſſimo ſpectaculo parare novit. Nec aliter in ſuo epate fieri arbitrarer, nàm cum de propriâ ſubſtantiâ, quàm chylus minimè attingit haud tribuat, ſed tantummodò in ejuſdem Vaſis cruentetur, jàm non epar in ſuâ hypotheſi, ſed ſanguinem in ejuſdem vaſis contentum ſanguificare, non ventriculum, ſed ejuſdem fermentum (quod inde ſi portionem præteriti chyli admitteret, non malè ſentiret) chylificare, non Cor, non Cerebrum ſpiritus (ſi qui dantur) progignere, ſed eoſdem dumtaxat rectificando perficere deducet.

Sanguinem indè vivere, ſi ejuſdem Creator aſſervit, negari non debet, porrò ſi Animæ paſſiones, Ira puta, Metus, Verecundia, & reliquæ ſolo ſanguinis Iconiſmo repreſentantur, jam vel ſanguinem vivere, vel Animam in eodem nidulari autumandum, eoque magis cum Animalia quo plus ſanguinis habent vividiora, quo minus ſegniora adnotentur. Verbo ſi ex Doctiſſ. *Louveri* Experimento, ut alibi innuimus, denegato ad partem Cruoris affluxu, ſenſu motuque fraudatur, nedùm ſanguinem vivere, ſed & aliis partes animare fateri cogimur, & licèt Membranæ, fibræ &c. quamvis exangues ſenſu tamen exquiſitiſſimo præditæ contrarium inſimulent, tamen quia ſanguine utut pauco, ſpirituoſiſſimo, ſummèque Volatili turgidæ incedunt, ideò inopiam, qualitas peroptime compenſare valet. Nec obſtat quod ſanguis, per ipſum, alimentum audiat, nàm præterquamquòd à ſanioribus noſtri ſæculi Poliatris, impugnatur, cum ab aliis, ſubtiliori alimenti ſubſtantiæ, ab aliis chylo, ſero, ſucco Nerveo &c. hoc munus tribuatur, cum pinguedo, Caro, imò partes etiam ſolidæ extremâ in inediâ, in Corporis nutimentum concedant, animatas hac de causâ, neque adeſſe dicendum.

Quod vaſa lactea recta ad ſaccum chyliferum ferri debeant falſiſſimum

mum eſt, nàm cùm dicta vaſa, ceu Thoracici Trunci radices ſint, jam non rectâ ſed tortuosâ viâ ut in Arboribus procedere debent, ſecus tàm citò & copioſè ad dictum ſaccum deferreretur chylus, ut & ſuffocationis & aliarum erumnarum haud raro occaſio fieret.

Porrò cum ductus Thoracicus per ipſum, tenuis, & exilis ſit, non affatim ſed lentè, tùm ob diſruptionis motum, quin ne dùm ſiniſtrum Cordis Thalamum ingreditur, ſuffocationem inducat, impelli, & progredi debet, in hunc ergò finem phlegma chyliferum copioſum eſſe non decuit, nàm cum poſt Corporis inſtaurationem, excrementorumque *ſecretionem* quod Corporis in alimentum cedit exiguum ſic ſit, ut ad *Sanctorii Staticam* appendi vix mereatur, ejuſdem per conſequens phlegma quod chyli nomine venit, non niſi exiguum pariter eſſe valebit eoque magis cum *Entii*, *Coles*, aliorum Celeberrimorum Poliatrum in Dominationis tuæ ſententiâ, Corpus ſanguine haud nutriatur, obiter ſi chyli portio, quæ Cor appellit, ejuſdem inſtaurationi ex *Martino* inſervire poteſt, cur aliis partibus hoc non continget?

Quod ſubdit de lactationis tempore, quia chylus ad mammas fertur ideò ſanguinem minui gratis dicitur, etenim ſive ſanguis, ſive ſubtilior alimenti portio, ſive ſit chylus, hoc ſemper ſuccedet.

Ad tertium *Bartholini* argumentum ubi venas emulgentes cum lymphaticis, vaſis confundit, hoc nunquàm *Galenum* ejuſque Aſſeclas ſomniaſſe eorundem monumenta fatentur, præterea cum emulgentium venarum, cum lymphæ ductibus ſit nulla proportio cum iſti tenues, illæ Craſſi, hi pellucidi, illæ atræ, hi tenuibus ab inteſtinis &c. illæ à Venâ Cavâ procedant ut ſuſtineri queat obſtupeo, tantoque Magis cum *Galenus* poſt tot, ut præter Cadaverum ſectiones de iis nè verbum quidem protulerit. Clariſſimum demùm *Bartholinum* pro chyliferis lymphatica vaſa quandoque appellaſſe tale non eſt crimen (quod fortè typis occaſione contigerit) ut in linceo Poliatro à Cæcâ Talpâ criminari mereatur.

De partium ortu, & primatu litem dirimit Clariſſimus *Leuvuenhoeck* qui in ſuis Arcanis Naturæ Maſculinum ſemen ex animalculis actu viventibus conſtare ad oculum exponens, non partes ſed totum Animal omnibus numeris completum priuſquam Uterum, aut ovum ingrediatur, jam eſſe remonſtrat, ſic ut nulla de novo genera-

generatio, ſed Animalis duntaxat explicato, atque nutritio, ut in plantarum gemmis, aut ſeminibus contingat. Porrò ſi in Galenicâ ſententiâ Epatis parenchyma concreto ex ſanguine conſtat, quomodò ſine previâ ſanguinis in Corde, vel aliâ in parte generatione ſucreſcet, tanto magis cum ſecundo ab incubatu Ovi die ut notat Clariſſimus *Malpighius* ante epatis veſtigia punctum ſaliens ſub Cruoris larva micare incipiat.

Ad ultimam tandem objectionem, ubi Vaſa lactea ad ſaccum chyliferum haud ferri contendit cùm numeroſa nimis ſint, parum Anatomes peritum ſe oſtendit, nàm quis diceret innumeram fibrarum ſobolem, quâ cunctum Corpus conſperſum eſt ex ſpinali fiſtulâ Venarum, Arteriarumque ſatellitium à Venâ Cavâ, Arteriâque magnâ tanquam ramos à Trunco procedere, & tamen Anatomici omnes quibus pro Cerebro fungus non eſt ità concludunt.

Iliacam paſſionem non à motu periſtaltico inverſo, ſed ab inteſtinorum obſtructione, vel compreſſione tantùm fieri contendit, & tamen ut fæces induratæ tormina, & vomitum inducant in obſcuro relinquit cùm enim contumaciſſimæ dentur alui adſtrictiones ad plures dies quæ non niſi remediis ſolvuntur, & ileus non accedat, aliis verò quibus alvus fluidiſſima eſt, & ſuperveniat, jam præter obſtructionem aliquid aliud quod ſplenicas fibras urgendo ad contrarium motum impellat requiri fatendum, hoc enim non niſi irregularium, exoticorumque, ſalium ſpicula eſſe queunt, quæ inde ſive ab aëre, ſive ab alimentis, ſive ab excrementis deriventur dummodò prædictas fibras proritando, facultatem ſuam expultricem ad motum contrarium, impellant, etiam ſine alvi conſtipatione & Compreſſione volvulum producere peroptimè valent, eoque magis cum apud *Hippocratem* etiam cum alvi fluiditate Iliaca paſſio contingere queat.

Inteſtinorum Convolutio ridicula eſt, nàm cum Meſenterio firmiſſime adhæreant, & affigentur, non niſi gladio ut à lanionibus ſeparata, intorqueri ullo modo potiuntur.

Ad hiſtoriam *Matthæi de Gradibus* quam negare magis quam probare videtur, non mirum cum plus negare Aſinus, quam probare

E Philo-

Philoſophus poſſit, & maximè cum re admiſſa propoſitio intenta labaſcit.

De Colicâ, in Clyſteribus totus revolvitur, qui inde cum ad intestinum Colon minimè aſcendant haud injuria à Dominatione tuâ reſpuuntur, eoque magis cum ſolis Alkalicis, hypnoticis nuptis ſpicula illa quæ ſpirales Inteſtinorum fibras urgendo, ad excretionem cogunt, obtundendo, & mulcendo, Curatio feliciſſimè abſolvatur.

In malo hypochondriaco, de Viſcerum Antipraxiâ duntaxat lis eſt, quam dùm *Martinus* ceu pro aris, & focis certando ſuſtinere tentat, dùm Epatis calorem tantùm intendi ut Omenti pinguedinem in picrocolis ferè colliquet, miror quomodò ab eliquatâ hac arvinâ, ventriculus ceu Caro in verru minimè aſſetur. Porrò cum Acidum ſtiggium, & eſurinum, in Hypochondriacorum ventriculo ſemper luxuriet, ut hoſpes, hic ardens, in regione tam frigida nidulari queat, vix percipi poteſt.

Humano in Corpore partes ſeu Viſcera equaliter calere, ſic ut Cor non magis quam Epar, Pulmo quam Ventriculus, Renes quam lien &c. eſtuent, ad Termometri lancem in Brutis recenter mactatis experiri poteſt, undè hæc viſcerum antipraxia, ut ignis fatuus evanuit.

In epatis pathologiâ, totum virus contra Neotericos ſanguinis circuitus Fautores expuere nititur, & non ſine malitiâ, nàm cum Galeniſtarum methodus, ægrorum imò laniena cruoris chorea admiſſâ vaſorumque prout ad oculum remonſtratur ſtructura, ſuſtineri nequeat, ideò ad hanc evertendam, Jatricemque ipſam, in aprico feliciter jam conſtitutam in priſtinum chaos (proh ſcelus?) revocandam, Vafer ut miles, etiam ſenſibus fide ejerata totis viribus contendit, ſed quid mucida ſua argumenta? ab omnibus facultatibus Gallicana ſcilicèt, Haphnienſi, Burgundia, Batavica, Londinenſi, Italica, imò Leopoldina, majoribus longè privilegiis, ac dotibus ab Auguſtiſſimo Leopoldo, mox regnante Imperatore, ac fuerit quondam Salernitana, ab Invictiſſimo Carolo Quinto inſignita, ad nauſeam jàm confutata contra rem tàm claram, & ſenſibilem in cujus confirmationem porrò nenias contexere pudet, eo-

que

que magis cum à Clariſſimis *Lovero* Majori *Malpighio*, *Leuvenhoeck* aliiſque Naturæ miſtis, in Ranis, Piſcibus, Pullis, Gallinaceis, Indis &c. ope microſcopij ſic palam monſtretur ut de eâ dubitare de ſolis luce, foret ambigere, & ſi Humana Pietas in Viventibus Hominibus hanc experiri haud vetaret, præterquamquod in Venarum, Arteriarumque Sectione (quicquid obſtet *Martinus*) conſpicua jam eſt in decorticatis vaſis (ut in Brutis) tàm nitida foret, ut omnis dubitandi anſa actutùm decederet, & quamvis magnum quid ſuper arterioſi, venoſique ſanguinis differentia oſtentare nitatur, tamen vel nulla, vel ſi quæ eſt, per accidens duntaxat, & circa exeundi modum contingit, Nàm cum ſanguis ab Arteriâ cum impetu, & ſaliendo, à venâ vero lentè paulatimque procedat, fit quod ille ob majorem, quam in nixu patitur rarefactionem copioſioribus lucis radiis admiſſis ſplendidior, & rubicundior, quam venoſus appareat, cæterùm in pelvi exceptus exigua vel nulla differentia intercedit, Nam ego elapſis cum Galenicæ Lanienæ navabam Arteriotomia in quadam Hæbreâ, quæ immaniſſimâ Cephalalgiâ urgebatur, in Temporibus inſtituta, ſanguine ut ut maxime ſaliendo exiret in Vaſe excepto à venoſo nil penitus differre conſpexi, imò teſtari candidè poſſum, è vena extractum rubicundiorem longè & ſpirituoſiorem haud ſemel vidiſſe.

Præterea cum Cruoris motum progreſſivum, quo ad Cor, hinc ad univerſam Corporis ditionem, non obſtante arteriæ ſyſtole qua (ut ait in venam refundi deberet) fertur, admittat, ſuis ſpeculationibus, inanibus ceu commentis dimiſſis Autopſiæ ſtultorum Magiſtræ facilè concederet, & maxime cum facultatum triga, cui totum trahendi munus concredunt, jam expiraverit, ſed quia contradicendi ſtudio veritatem meridiana luce clariorem obſcurare nititur, non mirum ſi contra egregios Poliatros inſurgens, ceu Canis ad Lunam oblatret.

Altera petra ſcandali, eſt via, per quam ſanguis ut circularem ſuum motum per expediat tranſire tenetur, nàm cum in medio Cordis ſepto exiguiſſima dentur foramina, impoſſibile ducit tantam Cruoris copiam eadem trannare, ſed quid tum ad circulatio-

E 2 nem?

nem? Si magis volatilis, & ſpirituoſa portio per dicta foramina tantum, ceu per cribrum trajiciatur, reliqua inde per Arteriam Venoſam, ad Pulmones, ut nitro aëreis particulis alkoholizata, hinc per Venam arterioſam ad ſiniſtrum Cordis Ventriculum pro circulari choreâ ducendâ mittatur, nil ſanè per hoc abſurdi conſequitur, nàm cum in opere tam præſtanti, ſine quo vita eſſe recuſat, utut duplici via utatur, non officit, Nam cum Circulatio ad oculum ut innuimus jam patentiſſima, negari porrò nequeat, tamdiù in Obſervationibus, continuandum, donec mirabile hoc ſupremi Opificis artificium planè innoteſcat.

Per doctiſſimum *Leuvenhoeck*, Vena, & Arteria non differunt, ſed unicum tantum vas per univerſam Corporis ditionem continuatum ad eſſe hac differentia, quod qua peripheriam ſpectat Arteria, quâ verò centrum Vena dicatur, fatetur, Batavica vero Facultas, *unum duntaxat Tubulum inſtar Arboris ex uno trunco inferiori, innumeros, varioſque ramos in ſummitatem projicientis eſſe profert, ſic ut omnium vaſorum, ſtips ſtatuatur Cor, à Corde Arteria, quæ inde ubi terminatur in Cerebro abit in glandulam, ex glandula fit filamentum, ex filamentis nervi, hi verò per muſculos, & reliquas Corporis partes diſtribuuntur. In renem tranſiens arteria, itidem primò mutatur in glandulam, ex glandulis prodeunt filamenta, ſeu canaliculi, ex hiſce fiunt carunculæ, ex carunculis ampliatis pelvis, ex pelvi coarctata ureteres, ex hiſce dilatatis veſica, & ſic deinceps, muſculi oriuntur ex arteriarum extremitatibus, in fibras migrantibus, & laxè combinatis, Fibræ hæ arctè juxta ſe invicem appoſitæ conſtituunt tendinem, adhuc magis coarctatæ ligamentum, firmius tandem junctæ, & proximè appoſitæ cartilaginem, & os, ipſum exhibent, Ubi deſinit arteria ibi, vel glandula eſt cum vaſa ſuo excretorio, vel vena cruorem reducens, Hoc modo omnia in Corpore noſtro, ex tubulis conſtant, adeout membranæ, oſſa, dentes, perioſtium, nihil aliud ſint, quam minutiſſimi canaliculi juxta ſe invicem diverſimodè appoſiti. Dolor proinde oſtocopos, non oſſibus, ſed perioſtio, membranæ tenuiſſimæ ex filamentis juxta longitudinem extenſis eſt adſcribendus, Omnes autem Tubuli ex uno tubo ſeu ſtipite oriuntur, neque differunt, niſi ratione poroſitatis liquorumque, quos vehunt; Circulatio quoque liquorum variis probatur experimen-*

rimentis, ita ſi muſculus juxta fibrarum longitudinem diſſecatur, nihil vel parum liquoris effluit, ſi verò tranſverſim, cruor copioſiſſimè extillat, quia tunc omnes fibræ diſciſſæ ſunt, inſtituta in fibras muſculi injectione, videre licèt quomodò liquor in ipſas venas tranſeat, & ſic per omnes Corporis partes humores circulantur hæc, & alia ex Clariſſimo *Dolæo* tranſcribere licuit, ut & illud Magni *Coo*, effatum, *Confluxus ſcilicèt unus, Conſpiratio una, conſentientia omnia* palam fieret, & Vaſorum ſtructura fluidorumque circulatio innoteſceret de quâ ſi aliqui dubitârunt, non in ejuſdem deſtructionem, ut lividus *Martinus*, ſed in veritatis perquiſitionem objectiones duntaxat ſuſcitârunt, undè præter alios, quos memorat, Famigeratiſſimus *Gaſſendus* * hæc habet. *Vide duntaxat ne non ſtatis manifeſtum fuerim, celebres illos opiniones de venarum lactearum uſu, deque circuitu ſanguinis, non ideo abs me impugnari, quod eas probabiles non putem, ſed quod contendam ſolummodo difficultates proponere, quæ viſæ ſunt mihi ab uſque initio quibus reſponderetur, dignæ. Nàm, quod præſertim quidem ſpectat, ad ſanguinis circulationem, ea mihi potiùs ſic arridet, ut perparum abſit, quin habeam indubiam, etenim eſt aliquid etiam quod ipſe mihi ad meas illas difficultates reſpondet, tametſi non ità mihi ſatisfacio, quin ſperem mihi quandam ab aliquo aliò lucem affulſuram.*

Omitto hic reliqua, quæ circa motum progreſſivum quatenùs ſcilicèt liquores propriis receptaculis ſemel excepti ab iiſdem porrò non refluant, contra experientiam adducit, nàm ut à lacte in mammis admiſſo exordiar, præterquam quòd in Puerperis per Muliebria paſſim educitur, cum ſaliva foras exiiſſe, imo per ulceratas ſcrophulas quotidiè manaſſe refert Clariſſimus *Valdſchimid*, ** ſalivam ad os, & palatum relegatam in Ventriculum iterum ut pro fermento inſerviat deſcendere, probat Famigeratiſſimus *de le Boë Sylvius*, ſemen in veſiculis ſeminalibus ſemel exceptum, peregrinis effluviis pollutum ad Caput, artus & Corporis peripheriam deferri immanes Celticorum ærumnæ luculenter evincunt, lympham pro ſanguine diluendo in Venas reaſſumi, ſuccum pancrea-

* In Append. de Novo circà Inane experimento pag. m. 312.
** In Epiſt. 3. ad Dolæum.

ticum chylo remiſceri in dubium non vertitur, urinam, calculo caruncula, trombo, aliiſque modis in renibus aut veſicâ ſupreſſam, iterùm per emulgentes in Cruoris ſinum receptam necem haud rarò intentaſſe practicorum monumenta fatentur, imò fæces ipſas in inteſtinis hærentes ratione vacui majora in vaſa reſorptas lethaliſſimis morbis rudimenta potuiſſe carioſi Galeniſtarum Codices proferre haud erubeſcunt, ſed quid porrò hiſce nugis immorari, ſi hydrargirij inunctio, ulcerum, vulnerumque balſama, unguenta, emplaſtra aliaque iiſdem applicita, unà cum ſalivâ, ſummâ cum moleſtiâ haud ſemel excreata, hæc palam evincunt, undè liquet quantùm fænoris noſtro hoc ævo ne dum Medicinæ ſed reliquis aliis artibus Ingenti cum Inventorum gloriâ, ægrorumque emolumento acceſſerit, & licèt, *Platonis*, *Ariſtotelis*, *Galeni*, *Hippocratis*, aliique ſimilis doctrinæ toparcæ mox minimè vigeant Baconis tamen *de Verulamio*, *Gaſſendi*, *Carteſii*, *Paracelſi*, *Helmontii*, *De le Boë Sylvij*, *Harvei*, *Bartholini*, *Malpighij Leuvenhockii*, eorundem defectum compenſare, imò & ſuperare, peroptimè poſſunt.

Apelles, *Zeuxes*, *Parrhaſios* &c. ne dùm æquiparant, ſed longè excellunt Bonarotæ, Urbini, Baſſani, Procacini, Innumerique alii, noſtri ſæculi ornatus, qui ne dùm Alexandri digitos erectos, Uvaſque pictas, ſed multo præſtantiora Picturæ prodigia, quibus Celeberrima Parthenopes, Indiga haud fiet, ſine Antiquorum invidiâ reliquerunt, & ſi Aves ad eas non avolarunt, eſt quod non tam ſtolidæ, & Homines tàm Creduli, ut illis temporibus, mox reperiuntur.

In ſculpturâ tot modo eminent, qui & Herculem Farneſianum, & Venerem Magni Ducis excedunt, ut ſi cunctos recenſere vellem, charta deeſſet. Si Moderna ædificia, noſtrique ſæculi Delubra ſua ſaltem in Urbe *Martinus* attento oculo proſpiciet quantum Antiquis præſtent non ſine ſtupore fatebitur.

In Coſmographiâ, Geographiâ, Hydrographiâ &c. præter *Columbum*, alioſque innumeros novarum plagarum Detectores, Geographicæ, Hydrographicæque Tabulæ dimidium pluſquam adauctæ quantum profecerint Moderni, cunctis exponunt.

Cogi-

Cogitationes Aſtronomicas Neotericorum, non inventiones ſed realitates adeſſe, Copernicana, Ticobraentia, & Carteſiana ſyſtemata, novaque ſydera Antiquis prorſus ignota, palam evincunt.

Si circa Matheſim, *Khircherum*, *Scotum*, *Boilem*, *Strumium*, *Tondinum &c.* conſuleret nedum Columbas Volantes, ſpecula uſtoria, Capita loquentia, aliaque à *Martino* recenſita, ſed Corpora integra ambulantia, Organa hydrolautica, Cameras harmonicas, Machinas ad Vacuum, Thermometra, Microſcopia, Teleſcopia, aliaque innumera portenta Antiquis neque ſomniata, non ſine ſtupore deprehendet.

In Poëticis ſic Vates modo præcellunt, ut Antiquorum Muſæ tanquàm raucæ Cicadæ obſtrepere videantur.

Minus obſtat quod de Aquis, fontibus, & fluminibus commentat, nàm tritum ſat eſt, & vulgare, quod *flumina undè exeunt revertuntur & Mare ideò non redundat*, quia proportione, quâ intrant eademmet pariter, egrediuntur, nec officit quod pluviæ eorundem defectum quandoque compenſent, nàm accidentalè duntaxat, hoc eſt, etenim ſi pluviis hiſce aquis ſtandum tantummodo foret, flumina, fontes, & ſtagna, eâ facilitate quâ creſcunt, eadem pariter niſi per terræ poros à Mari novum vectigal ſuſciperent, decreſcerent, ac ſiccarentur. Nàm pluvia, non ex novâ aquarum geneſi, ut ſentit *Martinus*, ſed ex fluminum, fontium, Mariſque effluvis, à quibus, ut oculis patet elevantur, fiunt, quæ in Nubes prius denſatæ, mox in Terram deciduæ, ejuſdem uſibus ſic ſupremo jubente Jeovâ, iterùm, abſque eo quod Circulari eorundem motui officiant, in pluvias reſolvuntur.

De utroque ictero, quid ſuper te addam non habeo, verùm quidem eſt, quod ſi guſtus ſaporum eſt cenſor, quod cum ictericorum fæces tàm avidè à Canibus devorentur, eorumque urinæ non niſi ſalſedine proferant non à bile, quæ has amariſſimas, & per conſequens ingratiſſimas redderet, ſed vel à ſcoriis ſtercoraceis, vel à ſalibus (quod probabilius) reſolutis pendere arbitrarer, qui inde prout magis, & minus concurrunt, ſic Colores (ut in lixiviis) mox in flavum, mox in viride, mox in atrum plus, minus mutari contingit.

In lithiaſi dùm ſanguinem, pro arcenda, vel tollenda inflammatione

tione educere ſuadet, inflammationis cauſam minimè attingit, nam ſi hæc à calculo vel pungente, vel comprimente dependet, hoc non ſubtracto, utut ad deliquium detrahatur ſanguis, inflammatio nuſquàm decedet.

Hæc pauca Vir Ornatiſſime ut meæ erga te obſervantiæ ſpecimen exhiberem communique fato occurrerem, in compendium adducere duxi, alia quamplurima, vel quia ſerius à Dominatione tractentur, ſicco pede tranſegi, ſcio te adhuc in Vivis, tuas Theſes tueri ſufficientiſſimo, noſtris conatibus haud indigiſſe, hoſce tamen qualeſcumque fuerint grato animo ferre, ſic enim ingens illa propenſio quâ erga te trahor, juſſit, voluit, atque coegit.

Vale.

Aſtæ Idibus Junij

1700.

JOHANNES BAPTISTA WLPINUS
Medicinæ Profeſſor.

NUNCIUS
PARNASSIUS,
SEU
EPISTOLA EX PARNASSO
A
SEBASTIANO BARTHOLO
Ad Celeberrimum, & Reverendiſſimum Dominum
CAROLUM MUSITANUM
PHILOSOPHIÆ, ET MEDICINÆ
PROFESSOREM.

KRUSWICK.
Sumptibus PETRI ANTONIJ DE MARTINO.

M DCC.

Typographus Lectori.

LIcet hoc Opuſculum NVNCIVS PARNASSIVS inſcriptum, Authoris nomen in fronte non præſeferat; nihilominus eum concinnatum fuiſſe à JOSEPHO PRISCO *in Neapolitano Archigymnaſio Iatrias Profeſſore*, viro planè erudito, nec vulgaribus tantùm, ſed interioribus, & reconditis literis perpolito, accepi: tu verò quiſquis Author ſit, hoc fruere. Monitum tamen te velim Lector, quid ſi hujus Epiſtolæ artificioſam ſtructuram penitùs cognoſci exoptetur, perlectum prius oporteat XIV. Relationem ex Parnaſſo Centuriæ II. Celeberrimi Trajani Boccalini. *Vale.*

VIRO

VIRO

CELEBRRIMO, ET EXPERIENTISSIMO,

DOMINO D.

CAROLO MUSITANO

PHIL. ET MED. PROFESSORI.

SEBASTIANVS BARTHOLVS

S. P. D.

CUm magnus Apollo, Kalendis Maij proximè elapſi, inclyto Muſarum choro, poëtarum principibus, atque literatorum proceribus circumdatus (quemadmodum cujuſque menſis primo die aſſolet) apud Phæbeum pratum * in throno ſederet, ut præcellentibus viris ſuorum nominum æternitatem exoptantibus æquiſſimas aures præberet; en homo quidam, D. Carole Chariſſime, in illius conſpectum ſe obtulit, ad ejuſque genua advolutus, hujuſmodi ſermone ſilentium rupit: Sereniſſime Planetarum Rex, ego ſum *Petrus Antonius de Martino Geoſonenſis*, qui, ut vetuſtiſſimas, ac per tot ſæcula probatiſſimas Galeni ſententias tutarem, velis, equiſque, ut aiunt, contra *Trutinam Medicam Muſitani* decertavi. Hos ob egregios meos labores, maxima præmia ipſe mihi pollicebar. Inter alia pro certo putabam, ut quando Galenus, ſorte ſavente, auream pilam hiſce in concionibus extraxiſſet ex urnâ, ſuggeſtum aſcendens, (ut moris eſt) non tantùm apertis tibiis laudes meas celebraturus eſſet, verùmetiam de meo ingenio, ſapientiâque ità judicaturus, ut neminem mihi anteponeret, compararet paucos. Quamobrem librum in veſtrâ Bibliothecâ collocatum iri,

 nomen-

* Vide XIV. Relationem ex Parnaſſo Centuriæ II. Trajani Boccalini.

nomenque meum immortalitate fruiturum firmam animo ſpem fovebam. Verùm quod theſaurus mihi credebatur, carbones tandem reperi; quoniam ter, concinnato à me jàm libro, fortefortunâ auream pilam aſſecutus eſt Galenus, (hoc ipſemet perſpexi, nam ſingulis Kalendis ab eo tempore húc ſpe ductus adfui) & hunc modò, modò alium Medicum ſermonibus ſuis illuſtravit; me autem, contra expectationem, nunquàm laudibus exornavit. Ego porrò, Galenum, cujus authoritatem, dignitatemque ſtrenuè defendi, meis officiis erga ſe viciſſim non reſpondere, haud ſatis æquo animo ferens; quàm ſtudiosè, ac ſuppliciter poſſum Majeſtatem veſtram rogo, atque deprecor, quæ in hac adminiſtrandâ Republicâ, nè tranſverſum quidem unguem à juſtitiâ recedit, ut id fieri jubeat, quò & liber poſterorum honore, atq; memoriâ dignus exiſtimetur, nomenque meum edax vetuſtas abolere nequeat.

His attentè auditis, Phœbus reſpondit: Sæpiùs inſperata accidunt, quàm quæ ſperes. Si ſapiens compereris, haud meritò defraudaberis honore, omnem ego abſtergebo angorem, virtuteſque tuas uberioribus præmiis compenſabo. Quamobrem tibi Cenſores aſſigno *Danielem Sennertum*, & *Thomam Cornelium*, acerrimi equidem, incorruptique judicii viros, qui tuo volumine perlecto, maturèque perpenſo, omnia fideliter ſint mihi ſignificaturi. Librum igitur in eorum manus afferri curato, & hinc abi. Hoc peracto, ſummâ geſtiens voluptate, Parnaſſi confinibus *Martinus* exceſſit.

Poſtridiè, omni prorſùs abjectâ morâ, Regis mandatum exequendum Cenſores ſuſceperunt. At vix libri veſtibulum ingreſſi, maxima apud ipſas orta eſt confuſio rerum in eo contentarum, atque eandem rem alter altero interpretabatur modo. Ad quod animum, mentemque cùm appuliſſent, perceperunt tandem, id ſibi accidere, quoniam adeò mendis ſcateret liber, ut pardo maculoſior videretur.

Hanc ob cauſam ad Apollinem *Sennertus*, & *Cornelius* perrexêre, & ità eorum alter locutus eſt: Nihil unquàm animo noſtro accidit accerbius, quàm uti debemus, tuo juſſui obtemperare non valuiſſe. Sciat ergo Majeſtas Veſtra, oportet, talem eſſe hujus libri periodorum texturam, virgularum, punctorumque ſitum, & ordinem, ut nobis germani ejuſdem ſenſus perceptio impoſſibilis

viſa

viſa fuerit. Quapropter ipſam precamur, ut liber Authori reddi jubeat, eique præcipiatur, ut ſuper illum Orthographiæ Limam inducat, mendiſque omnibus expurget; quo peracto, nos Veſtro Regio mutui obſequentes, in illo perlegendo, omnem curam, diligentiamque adhibebimus.

His, aliiſque id genus a *Cornelio* dictis, ſtatim juſſit Rex, ad *Martinum* remitti librum, ut idoneis ſaltem in locis virgulas, punctaque collocaret; atque in fermento jacens, inquit: O' facinus animadvertendum! Etiam Orthographiæ ignari, dentatas chartas conſcribere audent. *Sennertus* verò reſpondit: Propter orthographiæ lapſus, (pace tuâ dictum velim Rex Sapientiſſime) culpandum neminem eſſe puto. Nam, qui typis opera tradiderunt, ſyrtes, & frequentiſſimos artis typographicæ ſcopulos non ignorant; quarè improbandus minimè erit *Martinus*, ſi corruptam orthographiam ejus liber ſit ſortitus.

Aprilis ſturnis graciliores excuſationes iſtas eſſe, contrà ſubdit *Cornelius*, unuſquiſque confitebitur, ſi ad rem ingenuè animum intenderit. Scateat quantumlibet erroribus typorum in regionibus diſſitis impreſſus liber, excuſabile profectò eſt; at quod idem excudatur in loco, ubi Author degat, & maculis quam maximè ſqualeat, indignum equidem eſſe veniâ aſſevero. Errent quantumcumq; poſſunt typographi, quid vetat, quin, dum Author adeſt, cum nunquàm prælo mandari ſinat, ni prius à mendis, quàm fieri poteſt, ſit expurgatus?

Jam *Martini* nomen, mi *Muſitane*, ex mente nobis exciderat, quando coram Rege ipſius liber denuò allatus fuit, quem, nullâ interpoſitâ morâ, *Sennerto*, *&* *Cornelio* iterùm afferri juſſit.

Interjecto aliquorum dierum ſpatio, ad Apollinem venit *Priſcianus*, dixitque: O' maxime Rex,

cui Delphica tellus,
Et Claros, & Tenedos, Pataræaque regia ſervit:
Ecce rudens rauco Sileni vector aſellus
Intempeſtivos edidit ore ſonos.

Cui Phœbus: Quorſum hæc dilectiſſime *Priſciane*? At ille; Heri in librum apud *Danielem Sennertum*, *&* *Thomam Cornelium* incidi, qui, ut teſtatur titulus, à quodam *Petro Antonio de Martino Geoſonenſi*

ſcriptus eſt contra *Trutinam Medicam Muſitani.* At non tantum nullus lepos, nulla facundia, nulli ſales, nullæ Veneres, nullus nitor, nullaque elegantia illic à me eſt adinventa; verumetiam barbariei fæce conſpurcatus, & quavis betâ, crambeque recoctâ inſipidior mihi eſt viſus. Imò ex eis, quæ uno ſtans in pede, cenſoriâ virgulâ deſignare valui, dici de illo haud ægrè poſſe exiſtimo, quot verba, quot ſphalmata.

Etenim pag. 25. linguam fieri *lipposam* dicit: pag. 55. *Macedones ille Medicinæ*, & intelligit Alexandrum Maſſariam: pag. 63. & 72. *obſtendere*, pro *oſtendere*: pag. 75. legitur *aſſedium*, pro *obſeſſio*, inibi eo loquente; *vel fortis Civitas, quæ longo aſſedio non cedat*, ubi etiam bis *deoſtruentia*, pro *deobſtruentia*; & in quodam titulo EPYSTOLA cum Y ſcribit: pag. 76. *Generus*, pro *Gener*: pag. 77. *Accedi* pro *Acceſsi*: pag. 87. *funtiones* pro *functiones*: pag. 95. *conceriem* pro *congeriem*: pag. 97. *invencta* pro *inventa*, & *auxterum* pro *auſterum*: pag. 98. *emuntoria*, & *prontiora*, pro *emunctoria*, & *promptiora*; pag. 113. *Zuccarum* pro *ſaccarum*: pag. 131. 136. & 138. *Elambici* pro *Alembici*, pag. 144. *bombacis* pro *goſſipii*: pag. 151. & 229. *ricettæ* pro *formulæ*: pag. 158. *cauda Gattæ* pro *cauda felis*: pag. 177. *Meſues in ſuo præfatio* pro *Meſues in ſuâ præfatione*: pag. 221. & 244. *mutare clymen* pro *mutare clima*: pag. 290. *Johannes de Procida* pro *Johannes de Prochyta*: pag. 313. *ſcolia* pro *ſcopulos*: pag. 348. titulum hoc modo ſcribit

CAPUT XVII.

De Inflammatione Hepatis, & in genere, ac de Fluxu Sanguinis.

pag. 360. *Barberiis* pro *tonſoribus*, pag. 392. *mattones* pro *lateres*: pag. 409. *forti ergo, & reſoluto animo*, pro *forti ergo, & conſtanti animo* pag. 412. *rogo compati defectus*; & tandem quotiſcumque ſcribere debet *Diacatholicum*, aut *Extractum Catholicum*, ſcribit *Diacactolicum*, & *Extractum Cactolicum*. Ecquis, quæſo ò Apollo, ex his *Martino* manum addere abnuet?

Si veſtris nunc auribus vellem abuti, ſubdit idem *Priſcianus*, alia multa hîc recenſerem, quæ certè ab ullo patienter nec legi, nec audiri poſſunt. Quid in quam multa! Sic Majeſtas veſtra me ſem-

per magis, ac magis diligat, ut Maris undas potiùs, quàm hujuſmodi libri ſolæciſmos, barbariſmoſque numerandi mihi vires ſuppeterent.

At, ò Phœbe, quàm illius ſcripta ſint eleganti, ac abſolutâ verborum culturâ elaborata, quis poterit ſatis oſtendere? In ſuo conſcribendo libro Catonis gravitate, Lelii lenitate, Cæſaris calore, Hortenſii diſtributione, Calvi argutiis, Ciceronis opulentiâ, & Gracchi tandem impetu uſus eſt *Graccus* noſter. Dum loquitur, jurares equidem eſſe M. Tullium Ciceronem, aut ſi quis ipſo Tullio ſuperior inveniri poteſt. Tullium? Ipſiſſimas Muſas, non hominem loqui contenderes. Verùm nè exemplis oratio mea vacare videatur, de facundâ, ac nitidâ elocutione *Martinianâ*, me nunc eadem afferentem, æquo, patientique animo auſcultes obſecro.

Is namque elegantibus, perpolitiſque his ſermonibus locutus eſt: pag. 17. *à cauſa materiali, & tactibili, ut aqua candente:* pag. 20. ſermonem faciens de dolore capitis à ſanguine facto: *Si eſt ſanguis dignoſcitur, quia corpus eſt plethoricum, dolor non ita acutus, labiorumque purpura genarum roſas oſculatur:* pag. 55. *Ecce Trutinantis ſententiam circa Apoplexiæ cauſas, ut ſingularem, & novam typis deprompta, cum ſtamphallis vidimus ambulare:* pag. 298. *Exterius, ad dolores ventris compeſcendos, propinetur calida vervecis retia aſtringentibus pulveribus aſperſa:* pag. 344. *Qui* (nempe Hippocratis Aphoriſmus) *commentatus à Galeno, ſic nos, ut ſolet, luculenter illuſtrat:* pag. 353. *Sic cor de quando in quando trahit:* pag. 384. *Et impii Judei, tormentandi, non verò confortandi cauſa, felleum liquorem noſtro Redentori porrexerunt:* pag. 387. *Non poſſum non alterari, in cogitando, quare reliquerint ſecuriora præſidia, venenata, & periculoſiora eligentes; ſed non mirum, quia præſens ſæculum, in hoc luit pœnas, pro tot fogiis, mutationibuſque inventis in victu, veſtitu, & aliis; unde in tali rerum varietate, neque Medicina conſtans eſſe voluit; ſic pœna ſequitur delictum, & ars deluditur arte.*

Plura volebat, amice *Muſitane*, in medium proferre, credo, & forſan ineptiora *Priſcianus*; ni Sereniſſimus Rex ei dixiſſet: Superſede jam iſtis rebus; nuces intermitte; noli amplius mihi aures obtundere. Inveniatur *Martinus* iſte, & coram me Kalendis Junii adducatur.

Magna ſatellitum caterva, mandatis obſequens, eſt de Parnaſſo illicò

illicò egreſſa ; & cùm in laqueos incidiſſet lupus, eum illuc traxere ; tumque Apollo hujuſmodi ſermone locutus eſt *Martino* : cur vix de pectore voces balbas referre ſciens, *Muſitanum* es inſectatus ? Satisfac modò *Priſciano* de puerilibus tuis erratis. Quamobrem voces has *Martinus* ad *Priſcianum* direxit: Doctiſſime Grammaticorum Princeps, licèt multa in libro meo Orthographiæ errata enumerentur ab eis, qui evaginatâ linguâ, tanquam ancipiti gladio me perſequuntur; nihilominus illa non mihi, ſed typographis potiùs tribuenda eſſe tibi perſuadeas oro ; ut *obſtendere* ; *deòbſtruentia* ; *Epyſtola cum y* ; *funſiones*, & ſimilia ; quarè nòn me verborum contumeliis ore livido lacerare, ſed illis obtrectare deberent.

Vix talia fato *Priſcianus* reſpondit : *Martine*, M litera tibi obtigit, alterumque Melitidem, aut Coræbum te puto, dùm

facta infecta facere verbis poſtulas.

Quæ tu dixiſti, ſint à typographis errata commiſſa ; (non tamen ſine tuâ culpâ) at *aſſedium* ; *bombacis* ; *cauda gattæ* ; *ricettæ* ; *clymen* ; *ſcolia* ; *mattones* ; *Generus* ; *Planè Planè* ; *de quando in quando*, & alia innumera his ut ovum ovo ſimilia, quæ ſi hîc accuratè enarrare vellem, orationi meæ tunc finem præſcriberem, cùm pareret mula, nullo certè modo typographis, ſed tibi tribuenda erunt ; linguam igitur tuam compeſces, tace, quia

Neſcit vox miſſa reverti.

His ab Apolline auditis, juſſit, ut cuſtodiretur *Martinus*, donec ante conſpectum ſuum *Sennertus*, *&* *Cornelius* cum libro reverterentur.

Cùm deindè Kalendis Julij ambo libri Cenſores ad Regem ſe contuliſſent, ita Cornelius ſubſannans inquit :

Τίς ποτ᾽ Ἀθηναίαν ἔριν ἤριϛε. (A)

Si quis hoc libro, ò Regum Sapientiſſime, pejorem inveniet, ego me illi mancipium dabo ; certè hujus Author

vigilans ſomniat,

Jam deliramenta loquitur, larvæ ſtimulant virum.

Etiam Artis Medicæ primordia ignorat *Martinus* ; (ne eum in pudendo latinitatis naufragio fluctuantem, aut potiùs præfocatum oſtendam, cùm id minimè ad nos attinere videatur) quoniam pag. 151. aſſerens

(A) Cum divâ eſt auſus ſus decertare Minervâ.

afferens medicamina, quæ vertigini medeantur, inquit: *Amuletum autem, quod ſatis conducere poteſt hujuſmodi malo, eſt julep de corticibus citri, tinctura alchermes, cum julep cinnamomi, vel julep roſellorum, cum diacinto, quidve ſimile corroborans ventriculum, & cerebrum:* pag. 299. *Inter Amuleta*, (ait) *propinetur ungula equi non luxuriantis, quæ in butiro frixa, ac in pulverem redacta, ſumatur adſtringente julepo ad ℥ j. mane, & ſero*; & parum poſtea omnia antidyſenterica medicamenta vocat Amuleta: *Quæ Amuleta*, (ſunt ejus verba) *ſeu antidyſenterica medicamenta*, &c. At hæc nonne, obſecro, ſunt medicamenta, quæ per os aſſumuntur; & *Amuleta* (ut videre poterat in Lexico Medico) *ſunt medicamenta, quæ Græci Periapta, aut Periammata vocant; ſic appellantur, quòd de collo ſuſpendantur, aut alicui corporis parti alligentur.* Quis, ò Rex juſtiſſime, quis Medicum alios profeſſores Theonino dente rodentem, & Amuleti nomen, ſignificatumq; ignorantem, eum Amuleti ſpeciem non dijudicabit, quod longè extra Medicinæ limina ſuſpendatur?

Ut verò definitio ἀναςτόμωςιος ab eodem allata intelligatur, Delio opus eſt natatore, dùm ità pag. 152. loquitur: *Anaſtomoſis eſt vaſorum dislocatio à ſanguinis multitudine, vel caloris exceſſu, quæ vitia ſequitur mollities tunicarum facilè ſcindibilium, vel dislocabilium.* Toto aberrat Cœlo in aſſignandis Pleuritidis differentiis pag. 186. *Vera itaque Pleuritis* (inquit) *eſt inflammatio Pleuræ veſtientis coſtas internas, vel muſculorum intercoſtalium internorum, ut Galenus* 5. *de loc. aff.* 3. *& multis aliis locis, quam deſcriptionem unanimiter receperunt Veteres, & Noviſſimi Scriptores.* Quibus verbis luce clariùs apparet, quòd apud *Martinum* inflammatio *muſculorum intercoſtalium internorum* vera ſit Pleuritis. At Galenus rem non ita ſe habere, loco ab eodem *Martino* citato, ſed non lecto, his oſtendit: *Veluti rurſus ubi ipſa* (Pleura) *aliquando primario affectu infeſtatur, intercoſtalium muſculorum partes internæ ſimiliter ei conſentiunt. Verùm exquiſita Pleuritis fit, ubi cingens coſtas membrana primario affectu laborat.* Ibidemque Author *Reſponſi* ſpuriam Pleuritidem ratione loci, ut aiunt, fieri aſſerit, *quando fluxio exteriores muſculos, vel exteriorem membranam ſuccingentem mendoſas coſtas, vel Pericardium, Mediaſtinum, vel ſeptum tranſverſum invadit.* O' turpem, ac vix puero ignoſcendam inſcitiam! Quis poterit *Martino* meliùs Delphynum ſylvis, fluctibuſque

 Aprum

Aprum appingere? Pag. 280. vomitoria vocat remedia ſyrupum roſatum ſolutivum ſcilicet, & violarum, dùm inquit: *ſecurius vomitivum eſt ſyrupus roſatus ſolutivus, & violaceus:* pag. 29. ait: *ſeptem illa paria nervorum à calvaria ex exeuntium (ut ex Veterum, & Modernorum anatome conſtat) internaque viſcera irrigantium in cauſa eſſe tanti conſenſus, ac talis compaſſionis.* Nunc videri vult ſe Recentiorum Anatomicorum volumina perlegiſſe, quæ ne per ſomnium quidem eum vidiſſe jurarem. Etenim ſi inter hos tantummodò Celeberrimi *Thomæ Bartholini* Anatomiam evolviſſet, incidiſſet equidem in illius Cap. I. Lib. III. ubi de Nervis in genere loquens, ſcripſit: *Septem verò illa paria, nos rectiùs dicimus decem eſſe paria, ut patebit ſequenti capite, & ità nos quadraginta paria nervorum facimus: decem intra cranium orta, & triginta extrà in ſpinâ.* Amabo, non potuiſſet ex his diſcere falſum eſſe, *ſeptem paria nervorum à calvaria exire, ut ex Modernorum anatome conſtat?*

At audi, quæſo ò Sapientiſſime Rex, attendite adſtantes, quibus præſidiis, & quibus anni temporibus conatus ſit *Martinus* Paralyſi cujuſdam infelicis ſeptuagenarii mederi; inter alia ità pag. 79. ſcribit: *Pilularum artericarum, hermodactilium, & de tribus a.* ℥ *j. præbui; ut altas mali radices fortius evellerem; & hoc fuit diebus canicularibus, quando patulæ multum, & ſatis apertæ ſunt viæ, per quas craſſiorum ſuccorum poſſit fieri eductio (perpendite Tyrones, canicularibus diebus, Medicinæ miracula) & maxima facta corporis agitatione, medicamentum, & humor acerrimo conflixere duello,* &c. atque pag. 80. *Et interdum ſol ſub ſigno libræ quieſcens ponderabat opera noſtra, ſublunarium propterea medicaminum uſu deſperato, ad extractum Divinum* (intelligit Catholicum) *evolavit intentio, idque ad* ℥ *iij porrigendo,* &c. & pag. 81. *Iterum ad extractum Divinum regreſſi; ejuſdem* ℥ *iij in die 25. Julii 1676. propinavimus.* Quis audebit, contra omnem Rationem, & Experientiam ſimilia purgantia medicamenta ſeptuagenario homini, etiam chronico morbo laboranti propinare? Quis Medicorum, canicularibus in diebus eradicativè, ut aiunt, purgantia periclitatus eſt unquam? Nonne hoc etiam vetitum *ab Hippocrate* 4. *Aphoriſmorum* 5. his verbis fuit: ὑπὸ κύνα, καὶ πρὸ κυνὸς, ἐργώδεες αἱ φαρμακεῖαι † Dic mihi *Martine*, non ne tu es, qui in *Præludio* libri

† Sub cane, & ante canem difficiles ſunt purgationes?

libri tui, adeò Annalibus Voluſii ſimilis, ut lacte lacti eſt,) liceat mihi modò cum Plauto loqui.) dixiſti: *Promiſi quouſque reget Os, dum ſpiritus arctus, ſemper Peripateticam, & Galenicam tutari ſententiam?* Cur nunc tuum Galenum dereliquiſti? Ignoras quoque, hunc in comment. cit. Hippocratis Aphoriſmi ſcripſiſſe, quod *plures purgati hoc tempore incidunt in febres, & natura ex æſtu imbecillis, magis expurgatione diſſolvetur: & quidem purgatio hæc prava fiet, quum calor aëris ambientis in partem trahat extrinſecam, contrariam ei, ad quam medicina ducit humores?* Quis fuit præceptor tuus? à quonam hæc accepiſti? Quis te drachmis tribus extracti catholici uti edocuit? Si latinæ locutionis ignarus es, poteras hoc vulgari ſermone exaratum apud omni laude dignum Joſephum Donzellium in ſuo Theatro Pharmaceutico legere, ubi hæc inveniſſes verba; *La doſa di queſto non dovrà traſcendere, in queſto clima, il peſo di una dramma.*

Æquiſſime Rex, cur hominem hunc, & mente, & oculis cæcum vitam vivere ſinis? Cur medicinam facere permittis? Medici,

Vel perfectè artem diſcant, vel non medeantur;
Nam ſi aliæ peccant artes, tolerabile certè eſt:
Hæc verò niſi ſit perfecta, eſt plena pericli,
Et ſævit tanquam occulta, atque domeſtica peſtis.

Magno fervore *Cornelio* ratiocinanti, digito ſilentium, mi *Muſitane* ſignificabat *Sennertus*; aſt ei non eſt obſecutus, quoniam abſque ullâ morâ ſubdidit: A ſe ipſo quoque diſſidet adverſiſque frontibus pugnantia loquitur, & adeò apertè, ut nè temulentus Cyclops idem peregiſſet. Utilem Spirituum, Salium, Extractorum, & Antimonii uſum à Recentioribus inventum, omnibus nervis, facultatibuſque conculcare nititur in ſuo libro *Martinus*; eundemque veluti deridens pag. 103. ait: *Curet Modernus cum ſalibus, ſpiritibus, ac extractis mineralium, vel antimonialium rerum ſuum Epilepticum; nam nos antiquis præfatis ſimplicibus, & ordinariis præſidiis gaudemus noſtros curare infirmos; an autem melior, pejorve noſtra ſequatur opinio, experientia duce, referat, qui tulit.* Sed cucurbitinum caput, ſui immemor: pag. 115. ſcribit: *Vomitus provocetur ſale albo vitrioli, vel aceto deſtillato, vel celeberrimo vino infuſo per viginti quatuor horas vaſe Antimonii.* Non tantummodò hoc in loco Antimonii hujuſcemodi uſum commendat; verum etiam pag. 160. 238. & 266. magnificis verbis, licèt barbaris, extollit ad ſydera. Pag. etiam 199.

in Aſthmatis cura inquit: *Cui addi poſſunt ſpiritus ſulphuris, & extracti hypericon aliquantulum ad magis diſcutiendum ab affecta parte*; atque in curâ Empyematis ſubdit: *Spiritus Terebinthi in julepis ſumptus, abſtergit, & conſolidat contractum ulcus, unde debet alternari in lambitivis*: & pag. 229. utitur etiam, quis crederet? oleo cinnamomi, elixireque proprietatis. Tàm vario, inconſtantique homini, Sereniſſime Apollo, quis Mnaſeæ Colofonii poëtæ cognomen non adaptabit? quis eum Salpam non appellabit?

Concoquere cibaria ventriculum per calorem contra *Muſitanum* pag. 244. defendit; ſed hujus oppoſitum ex diametro aſſerit pag. 258. ubi vult, quòd dari debeat ſuccus quidam in ſtomacho, qui tali fungatur munere his verbis: *Dicant mihi negantes dari hujuſmodi ſuccum devorantem ac diſſolventem cibos in ventriculo, ſicut aqua Regia diſſolvit aurum, vel aliæ aquæ fortes, alia metalla, unde eſt quod hujuſmodi voraces, multum comedant, citò comeſta digerant, & pauca egerant? quando parte ex adverſa communis viventium uſus eſt, pauca comedere, tardè digerere, & proportionatè egerere. Certè per vas breve transfertur digeſtivus ſuccus, qui dum mitis eſt, proportionatus, & connaturalis, appetentiam excitat, & chyloſim adjuvat; dum verò auctior, immodicus & peregrinus undique ortus, magnam facit corrugationem, appetentiam, ac digeſtionem, ideoque famem.* Dùm non paucis ex verbis locus hic *Martini* conſtat, facile eſſet in eo multos (miſsâ repugnantiâ) errores deſignare. Quis cum Democrito illius inſcitiam non derideat? Quis cum Heraclito ejuſdem non fleat miſeriam, dùm aſſerit, quòd *communis viventium uſus eſt pauca comedere, tardè digerere, & proportionatè egerere?* Papæ unde ruditas tanta? Eum etiam latet, inter viventia, aliqua adeò voracia, & citò digerentia inveniri, ut vix ſatiata eſuriant? Miſerum! forſan ignorantia generalis vocis viventium eſt deceptus; exiſtimans, quòd cùm *Vivens* diceret, *Hominem* tantùm ſignificaret.

Contra *Muſitanum* pag. 338. inſurgit, quod in ſuâ *Trutinâ* dicat: *Calor omnibus partibus eſt à ſanguine, qui cùm calet, aut friget partes omnes & calere, & frigeſcere facit*, inquiens, *negamus ſuppoſitum, nempè calorem eſſe à ſanguine*: & non recordatur paulò ante, pag. 337. cùm explicare vellet, quomodo eodem in tempore eſſe & hepar calidum, & ſtomachus frigidus poſſit, dixiſſe: *Arteriolæ itaque ventriculi ſupponantur aliquo modo obſtructæ; hepatis verò ſatis apertæ, quid impedire poteſt quod ille ſufficienter langueat calore, & iſtud præcalida vexetur intemperie?* Nonne hoc

dicere idem eſt, ac confiteri, à ſanguine partium calorem, & frigiditatem pendere?

Præterea pag. 97. de ſpiritibus verba faciens, ait: *Imò quia tenuiſſima ſubſtantia eſt, ideo ex quocunque impedimento ſiſtitur, vel diſſipatur*, eo modo loquens, ac ſi majori cum facilitate prohiberi poſſit tranſitus tenuiſſimis, quàm craſſioribus ſubſtantiis. Pag. 115. rejicit ſtercus pavonis à *Trutinante* commendatum, hac ſolùm ductus ratione, *quia nullam aſſumenti præbet evacuationem, vel ſenſibilem alterationem*: ibidemque ſummoperè laudat *Julepum de corticibus citri roboratum eſſentia citri, tinctura alchermes, cum julepo cinnamomi, vel julep. roſellorum cum diacinto.* Sed quiſnam, quæſo, Medicorum unquàm, ſenſibilem fieri evacuationem vidit ab his, quæ à *Martino* proponuntur, commendanturque. Si pavonis ſtercus, ut inutile ab ipſo rejicitur, *quia nullam aſſumenti præbet evacuationem*; cur eâdem ratione rejicienda non erunt; quæ ab eo proponuntur? Pag. 139. dicit vapores, qui è ſtomacho elevantur incorporeos eſſe: *vel quia incorporei ſunt*, &c. verùm ſi ſunt incorporei, quomodo *ad cerebrum perducti in liquorem commutantur*, ut ipſe paulò infrà aſſerit? Pag. 151. vult, ut in aurium affectionibus corpus ſit purgandum pilulis, *quæ ſero ſumptæ interdormiendum ſuavius purgant, & adhuc à capite diſcutiunt, ut ♃ pil. de Agar. ℥ j. extract. cathol. ℈ ij. f. pil. & deaur.* Sed contra hanc *Martini* methodum, audiendus eſt *Leonhardus Fuchſius* inter Galeni aſſeclas diſertiſſimus, qui in ſuis *Inſtitutionibus Medicinæ lib. 2. ſect. 5. cap. 18.* ità loquitur: *Quapropter Recentiorum, & eorum qui hodie Medicinam faciunt, modis omnibus explodenda opinio erit, propterea quod, quum caput maximè purgare conantur, catapotia, ſeu, ut uſitatiori illis utamur vocabulo, pilulas poſt cœnam devorandas præbent. Quippe is mos, non ſolùm adverſus ea, quæ diximus ex diametro pugnant, ſed etiam prorſus à Veteribus damnatus eſt.* Siquidem *Paulus Ægineta lib. paulò ante citato* (nempe 7. cap. 4.) *eos, qui aloën veſperi exhibent, aut à cibo, noxam inferre diſertè affirmat, quòd ſcilicet alimentum, cibumve corrumpat, & flavam bilem minùs vacuet. Si igitur Aloë, quæ ex toto corpore trahere nequit, & grata eſt ventriculo, à cibo exhibita tantam noxam inferre poteſt, quid futurum eſt ſi vehementia catapotia, quorum compoſitionem ſcammonia, colocynthis, & id genus aſia medicamenta ingrediuntur, exhibentur?* Hæc Fuchſius.

Pag. 208. dicit, quod qui pulmonum Hydrope laborent, cibaria *ſalſa, & ſicca* ſumere debeant: ſed cur iis ſalſa tribuenda erunt, dùm incorrigibili ſiti laborant, ut ipſe etiam pag. 206. aſſerit? Forſan

apud ipſum, ſalſa valebunt ſitim ſedare? Notum quoque eſt Medicinæ tyronibus, nullam aliam intercedere differentiam Maniam inter, & Melancholiam, quàm quòd Mania ſit Delirium cum furore, & audaciâ; Melancholia verò, cum timore, & mæſtitia, ut etiam *Martinus* ipſe propriis capitibus confitetur: verùm pag. 45. de Melancholiâ verba faciens, his locutus eſt verbis: *Si verò ex humore melancholico, & Atrabile, per ulteriorem coctionem magis aduſta; tunc ſævior & pertinacior fiet Melancholia, in hac enim ægri lapides projiciunt, mordent, feriunt, aliaque ferina efficiunt* At ſi ità ſe res habet, quantùm à Maniâ diſtabit Melancholia? Quid poterit ampliùs Maniacus efficere, quàm lapides projicere, mordere, ac ferire? Adeò *Reſponſi* Authoris inſcitia excrevit, ut pag. 181. auſus ſit dicere: *At ruente ſanguinis gyremate, ruere quoque debet Trutinantis objectio; ſupponamus ergò pro nunc non dari ſanguinis circulum, ut Harvejus, Pecquetus, Valleus, & alii ſomniarunt, de quo diſcurretur capite de Hepatis inflammatione.* Congruum nunc eſſet Majeſtati Veſtræ ob oculos rationes exponere, quibus, dùm de Hepatis inflammatione verba, more ſolito, facit, manibus, pedibuſque, ut dicitur, demoliri, ſi Diis placet, funditusque evertere *Martinus* ſanguinis circuitum nititur; niſi mihi cunctationem tinctura ſardonica injiceret, quâ genas meas liniri perſentio, dùm tantummodò unà mecum talia referre cogito. Etenim, quæ in medium ibi affert, non ſolùm nullius ponderis ſunt, verumetiam *Martiniano*, ſcilicèt Latino-Geofonenſi idiomate loquuntur.

His impatiens factus *Priſcianus*, ſubdit: Minimè potis ſum capere, Sapientiſſime Rex, quomodo *Bubo* hic in elegantior Libetriis, auſus ſit adeò ineptè loqui contra *Muſitanum*, hominem factum ad unguem. Ex eis, quæ in illius libro ego adinveni, & nunc ex *Cornelio* audio, indignus equidem *Martinus* eſt, (fas ſit dicere veſtrâ etiam, qui adſtatis, veniâ) *Muſitano* matellam porrigere. A' propriâ abhorrens pelle, quantùm conjecturâ aſſequi poſſum, tegere ſe leonino exuvio voluit: at infelicem! Parthenopæi cives Cumanis non ſunt ſimiles; primis enim vocibus deprehenſum ludribio habitum, ac probè fuſtigatum ab eiſdem fuiſſe mihi ſuadeo.

Cùm talia audiviſſet Apollo, dexterâ ſilentium loquenti indixit, atque præcepit, ut ante ſe denuò duceretur *Martinus*, quod illicò factum eſt. Vix eò adductus ille fuerat, quando coram Rege apparere viſus eſt *Claudius Galenus Pergamenus*, (qui *Martini* adventum quòd præſenſiſſet, haud eſt ambigendum) atque ità eſt affatus: O' quanta,

Regum maxime, hujus animum dementia cepit! Hic ut pro me ſtaret, meaque mordicùs defenderet, adeò ineptivit, quemadmodùm ex ejuſdem opere apparet, & qui maximè. Quid enim abſurdiùs, quàm ne me deſerere videretur, circularem ſanguinis motum ægrotantium eſſe ſomnia aſſerere? Lacteos ductus, lymphatica vaſa, ſuccique pancreatici fontes, mera eſſe commenta aſſerere? Nonne hæc, & alia multa Recentiorum Anatomicorum induſtriâ patefacta, luce meridianâ ſunt clariora? Nonne, obſecro ò Apollo, hoc potiùs imponere eſt, quàm exponere, & errores fovere potiùs, quàm ſcientias illuſtrare? *Martinus* certè nunquàm mea volutavit volumina, in quibus paſſim Philiatris ſcriptum reliqui, ea tantùm ab ipſis recipienda eſſe dogmata, quibus αὐτοψία, invictaque ratio fidele patrocinium præſtaret; non verò illa, quæ ſolâ celebriorum virorum authoritate fulcirentur.

His à Galeno vix dictis, adeò irâ Phœbus exarſit, (novum equidem) ut ex ipſo lucernam, veteri proverbio, accendere potuiſſes; aitque *Martino*.

Maximas nugas, ineptiaſque haud dubium eſt te cepiſſe.

Si infimæ claſſis homo es, cur *Muſitano* infenſo animo es adverſatus? Ut Medici membrum ſæpè putrefactum incidunt, atque in totum eradicant, nè aliquam corporis partem labefactare, aut corrumpere poſſit, ſic neceſſe eſt, ſi R. P. ſalvam eſſe volumus, ut inſulſos homines ex Orbe literario penitùs extirpemus, nè corruptus integro, violatus caſto labem infigat.

Tunc infelix *Martinus* adeò pallidus factus eſt, ut qui tùm maximè reviviſceret. Exterritus oculos undecunque circumvoluebat, veſtigabatque aliquem patronum. At *Sennertus* commiſeratione ductus, Apollinis animum irâ inflammatum remulcere ſtudens, blandè inquit: Clementiſſime Rex,

Sera nunquàm eſt ad bonos mores via;
Quem pœnitet peccaſſe, penè eſt innocens.

Si hucuſque erravit *Martinus*, in poſterum meliori calamo ſcribet; quarè interim da, quæſo, veniam lapſo.

At *Priſcianus* ſtatim ſubjunxit:

tamen ad mores Natura recurrit
Damnatos, fixa, & mutari neſcia; nam quis
Peccandi finem poſuit ſibi, quando recepit
Ejectum ſemel attritâ de fronte ruborem?
Quiſnam homo eſt, quem tu contentum videris uno flagitio?

Cui *Thomas Cornelius* reſpondit: Pacato ſis animo *Priſciane*, non tantùm extra Latii muros, veluti Latinæ locutionis ignarus, ablegandus non eſt *Martinus* noſter; verùmetiam *Latini* cognomento inſigniendus videtur. Nam ſi P. Cornelius Scipio P. filius, Annibale victo, & Africâ ſubversâ, *Africanus* eſt cognominatus: mox ejus frater Lucius, Antiocho ſuperato, Aſiâque devictâ, *Aſiaticus* eſt dictus: Gn. Martius, à Coriolis expugnatis, appellatus eſt Coriolanus: & tandem Sergius, Fidenates vincens, dictus eſt *Fidenas*; cur *Martinus*, Latio ſubverſo, *Latinus* juremeritò non cognominabitur?

Adeò adſtantibus cunctis dulcis hic lepor placuit, ut ipſe Apollo ridentis ſpeciem præbere videretur. Deindè ità locutus eſt *Galenus*:

Pectora tantis obſeſſa malis
Non ſunt ictu, ferienda levi.

Atque demum *Thomas Cornelius*: Quos ipſa Natura (ait) retinere in officio non poteſt, ij magnitudine pœnæ maleficio ſubmoveri debent.

Dùm hæc, amice mi, colloquebantur, allata Regi fuit epiſtola, quam ſtatim ac legere aggreſſus eſt, lætitiæ ſigna dedit. Hoc cùm vidiſſet *Martinus*, abjectum erexit animum, & ad Phœbi genua procumbens, ſibi ignoſci, ſuppliciter ipſum eſt deprecatus. At Apollo: Ni hæ literæ ſingulari me gaudio affeciſſent, (inquit) haud dubiè condigna tibi pœna fuiſſet inflicta. Abi ad Cervos, & ſi ampliùs libros conſcribere audebis,

ἐγώ σε λαβὼν ἀπὸ μὲν φίλα εἵματα δύσω
χλαῖναν τ᾽, ἠδέ χιτῶνα τὰ τ᾽ αἰδῶ ἀμφικαλύπτει,
αὐτὸν δὲ κλαίοντα θοὰς ἐπὶ νῆας ἀφήσω. †

Cave, ne quod peperiſti monſtrum in publicis Bibliothecis venale exponas; verùm illud defer

in vicum vendentem thus, & odores,
Et piper, & quidquid chartis amicitur ineptis.

Et hæc, mi *Muſitane*, in *Martini* causâ fuêre, quorum te certiorem facere volui, ut ſcias quàm gratus, acceptuſque fuerit Apollini, literatorumque proceribus illius liber, & perſona: interim ἔρρωσο.

Ex Parnaſſo V. Kalend. Auguſti M DCC.

† *Ego te comprehendam, & charis veſtibus exutum,*
Palliaque & toga, & iis quæ pudenda contegunt,
Te flentem ad veloces triremes dimiſero.

VIRO

VIRO
Clariſſimo, & Eruditiſſimo Domino
JOSEPHO MUSITANO
PHILOS. ET MED. DOCTORI

Domino ſuo Ornatiſſimo

LAURENTIUS TERRANEUS
TAURINENSIS

Philoſophiæ, & Medicinæ Profeſſor

S. P. D.

QUòd officia erga Te mea per epiſtolam rogare R. P. MATTHÆO à Cadralio Amico integerrimo libuerit, Vir Eruditiſſime, ipſi grates egi plurimas: Plures verò haberem Tibi, & ſi poſſem, quoque redderem, ſi qvum iſthac tranſires, me pro Tuâ humanitate convenire, vel ſaltem, ubi convenire Te poſſem, monere Tibi placuiſſet, quo gratiſſimum unà ac ſummè honorificum mihi feciſſet, honorificum quidem quod Tui amicitiam ineundi anſam præberes, quam obtinere ſummum mihi decus, & gloriam reputo; gratiſſimum verò quod illud velut ſpontè occurrens exhiberes, quod diù, atque ſollicitè perquirebam, nempè ut poſſem aliquando, levius licet, teſtari quantum mihi ſit ſtudii,

obſequii, & cultûs erga R. D. CAROLUM MUSITANUM Avunculum tuum, Virum illum Celeberrimum, & undequaque Spectatiſſimum, de quo tota meritò ſibi gratulatur Patria, quam ſingulari animi candore, atque ſplendore, nec non gentilitiâ nobilitate, iiſq; omnibus quæ patritii optimi eſſe poſſunt, exornat ampliſſimi, & eximiâ medendi Prudentiâ, quam ipſi invident exteri, etiam ſervat, eâ felicitate, ut Patria ſua non ſolùm ſit, quod ab illâ vitam ſuſceperit, ſed magis ſua, quia ſuum eſt, quod illa vivat, & vigeat, & in illâ conſtet vis, & firmitudo, vigor, & robur, frequentia, & cultus in populo, ut in Primatibus, in artibus, & ſcientiis, in civilibus, & ſacris ordinibus. Totum verò habere non potuit, quamvis ipſum tota habeat Patria, quæ licet Ampliſſima ipſo tamen eſt minor, plurimum illius, ſingula nempè, & planè mirabilem in omnibus Scientiis Eruditionem Italicæ ſibi adſciſcunt Academiæ, quorum ferè omnes, atque præcipuè illum non inter ſocios modo, ſed inter Proceres ſuos voluere. Sed adhuc Italicis Academiis, licèt nihil ipſis majus agnoſcat Europa, major eſt, qui Orbi Univerſo erudiendo par fuit publicis illis ſcriptis quorum argumenti Majeſtate quid ſublimius? Quùm totius humani generis ſalus agitetur: tractationis ratione quid magis perſpectum, aut quid magis aptè factum ad ſpeciem Sapientis Viri? Quâ nihil præter veritatem, & quæ ad veritatem accedant totis Viribus, & cordatè ad uſq; famæ periculum eſt proſequutus, ſi famæ fuit quod ejuſdem fecit augmentum; elatere ſinè pollet validiſſimo Sapientum Virorum fama, quæ niſi vi ſummâ comprimatur, reſilit impetuoſius; ſupra veritatem verò nulla potentia. Libros publicò dedit toto ſcriptos Apolline, MUSITANO videlicèt toto non niſi tantas eſſet, ut vel in maximis totum ſe adhibere non poſſit. Hinc eſt quod in omnium mentibus tantâ cum admiratione vivat, in meâ verò tantâ cum veneratione, quùm adeò maxima illi debeat Orbis, ut non haberet amplius quod rogaret, niſi intelligeret ipſum alia parare adhuc majora, quam rogare poſſemus, quibus vota non modo, & expectationum omnium, ſed & ipſam vincat cogitationem; prona adeò ſunt ipſi vel quæ noſtram ſuperant vim imaginandi, & labor ipſi propè eſt nullus quam credebamus immanem: ea eſt tanti Viri magnitudo animi, illa vis mentis, atq; capacitas, illa Doctrinæ, atque Sapientiæ multiplicitas, ac amplitudo, illa deniquè

Virtus,

Virtus, ſeu Heroina virtutum, quâ nec ſumptu, nec labori, nec ſibi parcens ipſi ut omnibus proſit, ut deſit nemini, omnium ſaluti totus vivit, quam tum opera, tum publicis, privatiſque ſcriptis aſſiduè ſtudet promovere. Illius Viri es Nepos Joſeph Meritiſſime, cui vix parem alium Medica habet Reſpublica, nec ſe habituram ſperat, niſi quum te ætate grandiorem habebit, qui nunc es illius exemplum, ac velut imago, & omnibus ævi tui medicis exemplar. Ex patrui tam eximii gloriâ intelligis quale tibi accedat decus, & quanti honoris nomini velut hæres ſuccedas, quum nos intelligamus non modo quantum habes à Patruo gloriæ ſed magis (quod animus tuus eſt) quantum habes Sapientiæ, & habes à te ipſo, licet ex Patruo: Promeruiſti quod ex illo habes gloriæ, imò & illud habes quo ipſe gloriæ ſummam promeruit, illam videlicet, quâ eximiè ornaris, ſcientiam, quæ ſtirps quidem eſt, & imago Patruæ, ſed tamen tua. In illius gloriæ partem veniſti præcipuè, quod partem habes maximam illius virtutis, ut Doctrinâ, & Candore animi impleas illud MUSITANI nomen, quod Virtuti conſecravit Patruus, nos æternitati. Quamvis, non modò in partem venis Patrui gloriæ, ſed illius pars es maxima, nec modo gloriam ab ipſo deſumis, ſed ipſius gloriam tu quoque facis: Gloriam Conſanguinei, gloriam Præceptoris facit, qui gentilitium decus, & Doctrinæ ſplendorem ſervat; plus adhuc qui auget. Tu, & Conſanguineum, & Præceptorem optimum in uno nactus, utrumque unus optimè præſtitiſti, morum ſuavitate, ac nobilitate, & Doctrinæ præſtantiâ ſingulari, quibus Patrui optimi felicitati facis complementum; & facis etiam nobis: Nam quod illi debet Litteraria Reſpublica, debet & tibi, qui in illius laboribus habes quoque plurimum tui, & illis auxilium tuum contuliſti laude majore, quam propriis operibus, totoque ſui Marte authores acquirant quamplurimi. Atqui nunc quidem cum Operis Eruditiſſimi typos tibi demandatos agnoſcimus, ut per te lucem videat, ſeu meliùs lucem nobis afferat Opus illud, quod licèt maximam habeat perfectionem à Patruo, à te adhuc expectat ultimam, & quamvis nihil ipſi addi poſſit, quod tamen unum addendum eſt, illud eſt Tuum: Ille chartas quidem Doctrinâ, & Solidâ Medicinæ Prudentiâ Illuſtres, ac æternas, ſed privatas fecit, vel publico ſaltem deſtinavit, tu facis publicas, & aliud

æternitatis, dignitatiſque genus addis adhuc, nec non Patrui in nos beneficia reddi majora, quod illa quidem ipſe paraverit, tu vero largiris. Hinc vides quanta ſint omnium vota, quot preces, ut illius operis evulgationem properes, quod cum tanti futurum ſit nobis emolumenti, nam præſentis ægris mortalibus ſalutis, intelligis quanti detrimenti ſit illorum retardatio. Ad te unum omnes convertimur, ut Orbis Eruditioni, & ſaluti ad labores, & dignam ſe, atque te ipſo Patrui ſententiam perficias, cujus animi amplitudo, eſt prodeſſe omnibus, id omnes à te ſperant, id etiam enixiùs rogo, ſi licet meæ privatæ precis argumentum facere, quod argumentum eſt publicæ, ſi fas eſt illum rogare enixiùs, cui facilis animus, cui facilis res eſt, ut de omnibus benemerentur. Interim tibi, Patruo, & nobis vive, & Vale.

Auguſtæ Taurinorum
VII. Kalend. Julii
1700.

CELE-

CELEBERRIMO, INCLYTO, EXPERIENtiſſimo D. D. Pluribus Nominibus Colendo

LAURENTIO TERRANEO
TAURINENSI

JOSEPH MUSITANUS
CASTROVILLENSIS.

S. P. D.

VIX idonea verba ſuppetunt, ut abundè benevolentiæ tuæ quas debeo, & quas poſſum, Vir Celeberrime agam gratias, ob humaniſſimas, quibus me extra Patriam peregrinantem non tantum dignatus es, ſed & beaſti literas. Infelicitatem meam non ſemel deflevi, quod Taurinum pertranſeunti T. D. ſalutare non licuit, ac propius meis oculis intueri Magnum LAURENTIUM TERRANEUM Medicorum decus, facultatis grande jubar, cujus fama totum implet Orbem, quique inter Medicos tantum conſecutus eſt nomen, quantum LAURENTIUS inter SANCTOS MARTYRES, & qui ob divinas, quibus Cœlum beavit, ac ditavit, dotes. Οὐράνιος potius *Cæleſtis*, quam *Terraneus* dici mereretur, verum mihi non licuit eſſe tam felici, urgebant mandata Venerandi Patrui, aut potius parentis, nec diutius apud Vos, commorari

 morari

morari patiebantur; Unde me infelici ſydere natum dixiſſem, niſi numine propitio incidiſſem in Illuſtriſſimum Comitem, & Reverendiſſimum Abbatem Provana Viros virtutibus ſuis non minus quam ſtemmatibus, & claris Natalibus inſignes quibuſcum rectà ſalvus, & incolumis Genevam appuli, ubi illicò in gratiam Colendi Patrui Celeb. Virorum Apologias ad Medicum quendam *Geoſonenſem* nomine *Petrum Antonium de Martino* prælo ſubieci. Petes dubio procul, Vir Magne, quis ille *Petrus Antonius de Martino*, qui in Meum Patruum calamum & quidem virulentum ſtringere non erubuit? Quod iſtud Animal, cujum Pecus? aut ex quo Antro prodierit? Grammaticum qui eum diceret, non illi quidem ſed grammaticis ſummoperè Injurius eſſet, imò utrum unquam Grammaticæ Regulas legerit, Problema eſt. Medicum ſe vocat, ſed alter eſt *Aceſias*, cujus imperitia ab *Ariſtophane* celebratur, ſaltem in eum, quod de Arabe Medico *Averroë* dixit *Ludovicus Vives*, quadrat, Græciæ, & Latinæ Linguæ eſſe Ignarum. *Galeni* ſe defenſorem ſiſtit, Pergameni illius Medici, quem Diviniſſimum vocat *Alexander Trallianus*, Medicorum Maximum Pontificem *Scaliger*, undecimum inter duodecim Orbis ingenia ſubtiliſſima *Cardanus*; At de tali *Galeni* defenſore nunquam dicetur, quod de *Galeno Heinſius* fuiſſe mare eruditionis, diſciplinarum Oceanum, Ingenuarum artium promum condum. Imò potiùs illum eſſe ignorantiæ Patrem, Barbararum vocum Inventorem, Stolidarum Obſervationum incomparabilem Authorem, Nugarum fontem inexhauſtum, Fatuitatum Pelagus profundum, ab iis qui eum intus, & in cute norunt, affirmatur, definiturque ANIMAL PHLEBOTOMIZANS, ET CLYSTERIUM AMANS. Ille eſt *Petrus Antonius de Martino Geoſonenſis*, qui Patruum ad certamen provocare non veritus eſt, ut ſi catulus Leonem laceſſeret. Pugnam non recuſavit Patruus, quamvis impar eſſet adverſarius, & multi ſuaderent, ne cum tali luctaretur luto. Videbis Vir Magne quàm benè hunc Temerarium Aggreſſorem, & Mirmillonem dedolet. Judex certaminis erit totus Orbis. TE ipſum Judicem appello. Laudibus, quas ὅλῳ θυλάκῳ in Chariſſimum Patruum congeris, nihil repono, hoc unum dicam, nihil illi gratius fore, quàm à te laudari,

TE

TE ad cujus nomen aſſurgunt docti; TE qui inter Medicos Eloquentiſſimus, inter Eloquentes Medicos Acutiſſimus, inter utroſque Diligentiſſimus, inter omnes Maximus, ut de *Galeno Geſnerus* aliquando dixit; TE ingenuarum artium Bibliothecam, TE acri ingenio, ſubactiſſimo judicio, politiori literaturâ inſignem; TE Divinum virum, cui omnia naturæ penetralia reſeravit naturæ Author æternus. Lege quæſo *Martini* opus, & quid ei reſponſum ſit à *Charo Capite* nihil in *Martini* libro reperies præter denſam caliginem, & infinitum ambagum Chaos, ut de libro *Avicennæ* tale judicium ferebat *Manardus*.

Cœterum quas mihi laudes tribuis, Excellentiſſime Vir, nimis eſſem ſuffenus & Βάκηλος, niſi ex quo fonte manent agnoſcerem, & ſic interpetor, quaſi me non depingere volueris, qualis ſum, ſed optimum exemplar præſcribere, qualis eſse debeam. Tu noſtris laudibus majores:

Non tanti ingenij eſt oras evoluere laudum
Tantarum, meritisque virum celebrare Camœnis.

Mihi ſatis erit tuum nomen venerari, & sanctè tui memoriam aſſervare, ȣ μόνον ἐν μυχῷ φρενῶν, ἀλλὰ καὶ λόγων μαρτυρίᾳ. Hiſce vale: φίλτατον Μȣσαις κάρα, Vive Orbi Literato; Vive tuo Sereniſſimo Principi, & tui nominis ſplendore, ac famâ implere, ac me tuarum virtutum Cultorem Devotiſſimum amare, perge.

Genevæ Nonis Julii.
Agonizante ſæculo,
Anno ſcilicèt
1700.

VIRO

VIRO
Nobiliſſimo, & Clariſsimo Domino
CAROLO MUSITANO
PHILOS. ET MED. PROFESSORI
Eximio, & Amico meo plurimùm Honorando.

ABortivos quoſdam debilis meæ Minervæ fructus, mei qui ab anguſto calami ſinu nudius tertius, tuam dùm à Perilluſtri Domino *Joanne Baptiſtâ Vulpino* Medicinæ Profeſſore mihi mutuatam omni laude, ac honore ſemper dignam tuam *Trutinam Medicam* attentè, ingentique voluptate perlegebam, magnum tui erga meritum cecidere (Præſtantiſſime Doctor) tibi nunc offero. Leve nè interim tu qualecumque ſit obſervantiæ meæ ſymbolum, atque ſervitutis meæ teſſeram munuſculum hoc hilari ſed accipias vultu, renuas. Exigua licèt dona DEUS O. M. contemnere neſcit. Legito interim hæc, expurgatoque tuæ Minervæ palato ingrati ſaporis, ſapientiæ ſalis privatione licèt perdulcia nimis, forſan non erunt. Homeri Iliadem ſæpè percurrere Magnus ille non abhorruit Alexander. Magnis, magna convenire meritis dona nemo inficias ibit; Mearum aſt paupertati Muſarum, quas ab earum palatii limine vix ſalutavi, venia detur. Dùm ab aliis Parnaſſi Cycnis præſertim forſan Aſtenſibus magis perbellè, feliciorique ſortæ tua incomparabilis laudabitur virtus. Tamen tuæ ſi benevolentiæ, oculoque, & non quod modò præbetur inſpicere tuo erit in animo, nulli, licèt nomine, in hoc ero Secundus. Mei

nàm

nàm animi affectus, quam mei in cordis intimiori parte erga te nutrio, magnitudine aliorum affectibus non cedet, imò forſan ſuperabit (nimis audaci tamen meo adſit venia judicio.) Firmioribus rationibus quidquid tuis verſatur inſcriptis, nàm æternitati ſcripſiſti, probari non poterat. Dùm doctâ incude tui Sapientiſſimi ingenii aurum, quod auras ad tenues temporis lapſu non liqueſcet, perfeciſti. In ignaviæ Antiquorum Galenicorum labyrintho Ariadnæ tuæ ingenioſiſſimæ Minervæ filo medicam, quæ olim tumulata fuit felici aleâ, quod aliorum non ſucceſſit votis veritatem detraxiſti. Igitur ſi Philippi Macedonis filio majus encomium Magnum vocari Alexandrum fuit; Ità Magnum Carolum, non vaſto Regnorum Dominio, variis nec inimicorum victoriis, ingenii ſed acie, morum religione, doctrinæ profunditate, ac experientiæ culturâ te forſan pariter vocari ſufficiet. Tui in honorem nunc Orationem contexere nolo, nàm pro vaſculo exiret amphora. Quod ingens tui modeſtia vultus parvâ, quæ ſemper laude gaudet (ſapientis animi ſignum) tolerare poteſt, aliquid tantummodò mea audet dicere lingua. Igitur ſaltem cum eloquentiæ Principe mihi exclamare fas erit: *Quæ tanta dicendi copia, quòd tàm divinum, ac incredibile orationis genus, queis quiſquam præclaras tui animi dotes poſſit non dicam complecti orando, ac percenſere numerando?* Laudis igitur tibi aliquid addere potiùs multa ingenti tuo corpore meritò eſſet. Noſtris quidem temporibus aliqui inveniuntur, qui tumidi ſui ingenii vaporibus veritatis lumen obſcurare contendunt. Sed Icari, ac Phaetontis lapſus immemores iſti proprii judicii lumine læſi, nimiæ ſuæ audaciæ pœnam, ipſis inſciis, luere cogentur. Tu interim tuo in animo gaude, tuæque famæ Detractores pro nihilo habeas, *Vas etenim pleno tinnit inane magis.* Caligines Sol, umbras pictura ſuis pro hoſtibus habent, ſed à caliginis umbra, umbræque caligine, Solis nitor, Apelliſque ars multum ſortiuntur augmenti; cùm oppoſita juxta ſe poſita magis eluceſcant. Canis latratus Cinthia non pertimeſcit, imò magis, magiſque ſua lumina pandit. Ullam nec ſurdis moleſtiam garrulorum ululatus affert, immò ejulationum iſti irrident, jocique ſigno monſtrant in ore cachinnos. Sic eſt (mi Domine) nitidum tuæ Minervæ metallum ex calumniarum igne poſthac magis, ac magis poſteritati pariet fulgorem, tuaque ex hoc

 fama

fama majorem habebit impulſum. Qui nullius ſunt ingenii, nullo aut ſapientiæ ſale ſapiunt, ſi prædictorum ſpheram, eorum præ ingenii imbecillitate aſſequi nequeunt, opprobriorum maculis illorum coinquinare honorem omnibus coguntur viribus. Tales invidia parturit fructus; nàm ſi non diù, ſaltem die ſe vixiſſe teſtentur mala, ſi non bona opera pariunt iſti, propriæque ut conſulant famæ, famæ honoris forſan ne pereant illius ad inſtar, qui æternitati proprium probis actionibus nomen tradere non valens, ſaltem improbis immortale ut eſſet Vulcani injuriis, ut in cineres Dianæ Templum in ictu oculi verteretur, tradidit, Minervæ palatium perdere coguntur. Sic eſt. Quoniam non omnes omnia poſſunt. Nec Corinthum ut adeat, quæ ſufficiant unicuique inſunt talenta, hacque de causâ illum contemnere locum apud ipſos ſapientis apparet conſilii. Veritatis jubar niſi Aquilæ altioris judicii natis explorare permittitur; Cùm omnibus intellectus oculus Lynceus non adſit. Cervorum velocitatem, quoniam inſitus, pigerque ei eſt motus equare nequit teſtudo. Condonandum igitur cæcis ignaviæ Talpis aliquid eſt, ſi rutilantem veritatis Solem attingere nequeunt; Nàm non omnes omnia poſſunt, nec qui ad hujus Mundi auras accedunt electionis, omnes ſunt vaſa, quia ſic DEUS Omnipotens diſpoſuit, dùm uni duo, alteri quinque talenta ipſe donavit. Nè meus aſt diſcurſus nimis prolixus, ac tædioſus tuis appareat auribus, tuâque abutatur clementiâ, in concinnis quoniam caracteribus inſtructus, Harpocratis ad exemplum ori meo ſilentii ſigno digitum imponam, tui nàm genii ſemper colere gratiam mihi ſufficiet. Vale, iterùmque Vale, utque Neſtoreos te D. O M. incolumen ad annos ſervet, meis ſemper erit in votis. Te nàm vivente majorem in augmentum Medica ſemper creſcat Facultas. Interim me tu in humiliori famulorum tuorum cohorte ſerva, & non tantùm ſervitutis nexu, quàm voluntatis ſtudio mei ad cineres uſque dicar. Dominationis Tuæ Perilluſtris, ac admodum Reverendæ.

Aſtæ 2. Aprilis
1700.

Humiliſſimus, ac Studioſiſſimus
Servus
JOSEPH SECUNDUS VAYRUS
Medicus Aſtenſis.

Nobiliſſimo, & Clariſſimo Domino

CAROLO MUSITANO

PHILOS. ET MED. PROFESSORI.

Humilis

JOSEPHI SECUNDI VAYRI

MED. DOCT. ASTENS.

CECINIT MVSA

IN GALENUM.

NUnc Sileas, digito labrum compeſce Galene,
Vocem dum mittit CAROLUS ore ſuo.
Falſa tua, & veris cedant, nam dogmata dico,
CAROLUS ut morbos pellere nemo poteſt.
Jamdudum brevia adfuerant ſi ſtamina vitæ,
Longa foret Medicis Ars, & Apollinea.
Ingenii aſt MUSITANI acie ſors volvitur ipſa
Vita hominum remeat longior, Ars brevior.
Gaudeat omnis homo, magis aſt nunc gaudeat æger,
Sanandi verum dat MUSITANUS opus.

VIRO CELEBERRIMO, EXCELLENTISSImo, ac Doctiſſimo I. V. D. Perilluſtri Academiarum Spenſieratorum Roſciani, *Peregrinorum* Romæ &c. Promotori.

HYACINTO GIMMA
CAROLUS MUSITANUS
PHILOS. ET MED. PROFESSOR
S. P. D.

Quemadmodum optimæ notæ Academici eſt, te Digniſſime Promotor, cui ſumma eſt in noſtris ſcientificis ſocietatibus adminiſtrandis poteſtas illorum Librorum, quos typis cudere accuratiùs meditor, certiorem facere; ità meæ ſunt partes tibi ſignificare, quinam de alienis laboribus apparent, & ut Critici eos dilaniare audent. In meis ego operibus perpetuò fui veritatis, non autem Authorum Sectator, & in meis ſtabiliendis ſententiis magis rationi, & experientiæ, quàm Scriptorum magnæ ſeriei authoritatibus adhærere conſentaneum dijudicavi, & hos ſuſtinentes tyrannidem per multa ſæcula magna vulgarium grex ſectata fuit, & tanquàm oves antecedẽtem gregem ſectantur. Atqui meus ſtylus mucidæ antiquitatis authorum reſiduo cordi non fuit, qui hîs noſtris diebus rari apparent. Inter hos extat quidam urinæ mediculus, cui nomen eſt *Petrus Antonius de Martino Geoſonenſis* abjectiſſimi ingenii homuncio, & inutile Terræ pondus, cui vix medicina pro quotidiano cenſu obolum ſuppeditat. Eſt hic Deformis, Lividus, Lurida mortis Imago, Macilentus, Cogitabundus, Triſtis, Solitarius, quem ex his notis quiſque delirió obnoxium eſſe non ægrè animadvertere poteſt. Ex hac in ſtultitiam propenſione ſors tulit, ut meam legeret *Trutinam Medicam* Venetiis impreſſam Anno 1688. ſuperquam diù deliravit, non inveniri, qui eam oppugnaret.

ret. Poſt octo annorum ſtudium in ſcenam emerſit volumen barbaro-latinum cimmeriis digniſſimum tenebris, cui bardum agglutinavit titulum: *Reſponſum Trutinæ Medicæ Muſitani*, ſed illud edidit monſtrum ab *Horatio in arte Poëticâ* deſcriptum:

Parturient montes, naſcetur ridiculus mus.

Perperàm inter cordatos medicinæ proceres recenſeri fuit imaginatus, ſed conſequutus eſt, quod Aſini ſtercoribus evenit:

Nos quoque poma natamus.

Magnum opus Orbi Litterario, & reipublicæ medicæ ſtatuit, ſed aliter ignavia tulit, nàm ut idem *Horatius* inquit:

Amphora cœpit
Inſtitui: currente rotâ, cur urceus exit.

Ac proindè nunc vile, & non venale in Tabernis Caſeariis nullius pretii proſtrat; ejus eò crevit inſania, ut quidem dignus ſit commiſeratione; Olivetum nàmque, ut hunc libellum pro ſe ipſo famoſum curaret cudendum, non ſine magno ſuæ familię detrimento vendidit pro incerto certum, pro mobilibus bona ſtabilia abſque ſpe redimendi alienavit. *Lucio Apulejo* ipſum experior oppoſitum, ille enim ſub forma Aſini erat homo, & *Martinus* ſub hominis formâ eſt Aſinus. Ego eundem rebar hominem, ſed reverà eſt Aſinus Balaam, Ineptus Grammatiſta, non recenſendus inter medicorum aulam, ſed inter caulam, Imperitum Veterinariorum Spectrum, Detractor Mendaciſſimus, Arrogans, Marcidus Impoſtor, Fœtidus Nebulo, Sanguinarius Carnifex, Equarius Medicus, Ridiculus Muſitano-maſtix, & Miſerabilis Cenſor. Indi indoctum ſub Aſcalaphi cæci, ſurdi, muti, & omnibus exuti pennis ſpecie effingebant, qui per tenebras volitabat, & ſuper vacuum aſſidebat. Non abſimilis eſt *Martinus* ideſt judicii Aſcalaphus, intellectu Cæcus, ingenii Surdaſter, ratione Orbatus, omni bonâ doctrinâ Vacuus, omnibus ſenſibus interioribus Obtenebratus, & propter antiquitatis tenebras Inſanus, nec aliud deeſt, niſi ut ſit Mutus, cùm ſit nimis Garrulus, & rancidæ medicinæ Pſittacus. Trutinantis ſenſum, & mentem non intellexit, muſcas in aëre venatus fuit, ideò blaterat, & extra choream tripudiat. Ejus miſereſco, ejuſque doleo inſaniam, ſed maximoperè ejus inſimulo temeritatem. Non eſt medicus *Martinus*, ſed medicinæ mendicus, qui medicinam vix à primo limine ſalutavit; neque deerant medicæ facultatis pro-

 ceres

ceres, qui Galenicorum ſuſciperent patrocinium, & calamum in meam *Trutinam* arriperent; at ſemper nequior caulæ canis latrat. Si eſt inſanus, inſaniâ ſuâ paſcat animum: ſi propriâ pelle contentus, Sapientis pelle ſe non induat. Aliena rei medicæ opera appoſitè, & Orbis Litterarii plauſu confutare non omnibus, ſed paucis datur, *Martino* autem illa tantùm arietare, non verò impugnare permittitur: ideòque ut *Venuſinus in arte Poëticâ* inquit:

Ludere qui neſcit, campeſtribus abſtinet armis.

Et lib. 1. *Epiſt.*

Non cuivis homini contingit adire Corinthum.

Utinàm reſipiſceret *Martinus*, ſuiſque conſuleret rebus, & calamum, quo totam Galenicorum Synagogam conſpurcavit, ubi cervi cornua, abjiceret, atq; ad conſuetum rediret ligonem. *Hyacinthe* igitur vir Clariſſime, opus Martinianum, quod tibi mitto, mox typis editum Neapoli, ocioſis horis, pervolve, tuiſq; ſtudiis in conſcribendâ Encyclopædiâ, ſeu ſcientiarum omnium Orbe, quaſi Celeberrimâ Bibliothecâ, à doctioribus non paucis expectatâ (quam utinàm citò evulgares) intermiſſis, perliba; ſi tamen tibi eſt in ſimilibus inſulticatibus terendi tempus. Non me fugit tuum palatum pretioſis Sapientiæ epulis aſſuetum reſpuiturum illiterati Critici ità abjectum obortum, cui prima Grammatices Rudimenta deſunt; poteris proindè aliquantiſper tamen oculis perluſtrare, quia tuæ eruditæ lucubrationes ad hujus Reſponſi Trutinæ Medicæ comparationem videbuntur dulciores, & jucundiores, illos æmulans pictores, qui ut alicujus mulieris venuſtas magis eluceſcat, propè deformem depingere ſolent. Et ſi in hoc famoſo libello Martiniano à Reviſoribus ejus ineptiarum, & errorum grammaticalium nimiùm miſericordibus non ſufficienter expuncto, colligere non poteris è ſtercore gemmas, ut ex *Ennii* operibus faciebat *Virgilius*; ſaltem tamen ad cachinnos ingeminandos anſam habebis, perſpicieſq; etiam bardos Sapientiæ amictu ſe induere audere, ut inter virtute præditos compareant. Vellem profectò ſuam retundere inſaniam, nè cum ſuis triumphum caneret, & cuncta ad hoc mihi ſuppetunt; attamen quia in me, ſocietateſque noſtras tua quammaximè valet authoritas, quid à me factum cupias, paucis aperi, tuo nàmque judicio addam calculum. Interim vale, vive, meque con ſtanter ama.

Neapoli Kalendis Julii 1699.

VIRIS CELEBERRIMIS, ET ERUDITISSIMIS *Medicinæ, ac Anatomes Reſtauratoribus, & in Republicâ Genevenſi Profeſſoribus*

DANIELI CLERICO
ET
JOH. JACOBO MANGETO

Amicis meis Perpetuum Colendiſſimis.

CAROLUS MUSITANUS
IATRIAS PROFESSOR

S. P. D.

OMnia tempus habet, & temporis curſu cuncta viciſſitudinem in Orbe patiuntur: noſmet ætatum ſucceſſu novos mores, novas cogitationes, novaſque animi indoles ſubimus; & hominem, qui in puerili, juvenili, & provectiori vivit ætate, in conſiſtenti, & occiduâ alium, & totum degenerem ab illo quiſque intuetur, & tandem fato concidere neceſſe eſt:

Tempora labuntur, tacitiſque ſeneſcimus annis.

Veterum dogmata, quæ per aliquot mille annorum ætatem gloriosè ſuſtinuerunt, poſtremò ſuâ ruerunt mole, & Græca Sapientia, vetereſque doctrinæ jàm factæ ſunt aniles. Sola *Galeni* doctrina propter duodecim ſæculorum curſum in hominum phantaſiis altiſſimas fixit radices, & nunc muſcida in pauciſſimis hirco pervicacioribus viret, quia eſt caloris, & frigoris inventum, quod indoctiorum ingenia facilè tenet. Primi illi homines glandibus veſcebantur, & etiam modò hujus

hujus farinæ reperiuntur homines, qui ſpreto pane, tanquàm ſues ad primitivas confugiunt glandes. Natura noſtris hiſce temporibus medicinæ ærarium primoribus medicis in propatulo poſuit, undè nova emerſerunt phœnomena, quæ nunquàm priſca ætas excogitare potuit, adeò judicio ſubacta, ratione perſpecta, experientiâ confirmata, & uſu recepta, ut ambigere valdè ſit temerarium: adeò novam medicaminum ſupellectilem ipſamet natura Chymiæ ope citam, tutam, & jucundam detexit, ut qualiumcumque morborum ſanationes, obſtupente Pandorâ, feliciſſimè ſuccedant, undè lepra, cachexia, hydrops, diabetes, aſthma, Lues Venerea, ipſiſſima peſtis, &c. quos nunquàm præterita ætas expulſos agnovit, nunc pollenti recentiorum remediorum entelechiâ debellati, & à corporibus exterminati conſpiciuntur: imò non exilis morientium numerus, acquiſitis ſummæ energiæ arcanis, ad vitam revocantur. Nec Galenicorum armentum reſipiſcit, & ad meliorem ſe recipit frugem, ſed in eâdem perfidiâ vivit, & perit, & tanquàm ſues iſti Sectarii ſemper profundiùs in quatuor humoribus, aliiſque ſpurcitiis obvolvuntur, ut hirudines pravo ſe nutriunt ſanguine, ceu ſcarabæi ſtercoribus ſaginantur, & ex his lauta parant fercula. *Galeni* doctrina Atheiſmum ſapit, atque Chriſti ſcholæ adverſatur, quamobrem illius dogmata à Chriſtianorum mente ableganda. Fuit *Galenus* Atheus, ut patet ex *libro*, in quo probat *animi mores corporis temperaturam ſequi cap.* 3. Et *lib.* 3. *de diff. pulſ. cap.* 3. Sectariorum comparatione Chriſtianorum in omnibus adverſis ad mortem uſque irridet conſtantiam. Et *lib.* 2. *de diff. pulſ. cap.* 4. Moſis, & Chriſti ſcholas obtrectavit, & tamen iſti antiquarii medici de errore, in quo verſantur admoneri, & reſipiſcere nolunt, ſed more pecudum eunt, quò itum eſt, & non quò eundum. *Ariſtoteles, & Theophraſtus* in ſummâ habentur veneratione. *Galenum* etiam fortaſsè (ut inquit *Euſebius lib.* 5. *Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ cap.* 27.) nonnulli ſummè venerantur. Hi ergò tùm infidelium artibus ad erroris ſui ſententiam roborandam abutuntur, tùm ſolerti impiorum aſtutiâ, & ſubtilitate ſimplicem, ac ſynceram divinarum ſcripturarum fidem adulterant. Hinc ego Chriſtianâ pietate motus *Galeni*, & Sectariorum prava trutinavi dogmata, & eorum craſſam Minervam, & falſitatem detexi, nec proindè aliquibus profeci, quia in eâdem damnatione mori deſtinârunt, eſto eorum pravam do-

ctrinam funditùs everterem (abſit jactantia,) & ſolo æquaverim: attamen Galeniſtarum Synagoga dentibus in me ſtridebant, & veluti canes ringebant, ego ridebam, & illi rabiem ſimulabant, nec quiſquam, qui *meam Trutinam* oppugnaret, inventus fuit, tantùm quidam Homulus Mulo-Medicus *Geoſonenſis*, *Petrus Antonius de Martino*, Galeniſtarum Opprobrium temerario auſu calamum in *Trutinam* exacuit, (præſtaret Sarculum, non Calamum exacuiſſe) verùm iſte ſimpliciſſimum fovet Idiotiſmum, & tamen Sciolus haberi affectat, & falsâ opinione veluti turgida bulla, ſed intùs inanis, intumeſcit. Penè innumeras in grammaticâ commiſit hæreſes, orthographiamque everſit: ſed quas doctrinas in lucem edere potuit iſte, ſi nec *Hippocratem*, nec *Galenum* legere ſcit? Legit, ut Asinus, quem *Auguſtinus de Sueſſâ* docuit, ſed ab aſino lanam, O' barbaras, & antiquis ſæculis inauditas doctrinas. O' reſupinatam ignorantiam. O' Temerarium, & Miſerabilem Cenſorem. *Trutinæ* dogmata non intellexit, confutationes non percepit, & rationes non enodavit, ſed in ſuo robore permanſerunt, quia perperam accepit, ideoque extra rem locutus. Sicut Poëta ille, ſua carmina, quia inconcinnè figulus decantabat, omnia vaſa, quæ ipſe finxerat, confrinxit: ità, quia *Martinus* inconditè ſcribens, in meam *Trutinam* latravit, & ceu Asinus rudit, profectò illi deberem cucurbitinum conterere caput. Scribendi occaſionem in Trutinam *Martinus* declarat in ſui operis præludio, ità inquiens: *Trutinans uſque adhuc, contrà Galeniſtas, & omnes Peripateticos mordaci ſonitu epicinium canit; maximaque audacia tumefactus Galenum repercutit, realem philoſophorum ſcholam offendit, medicæque facultatis excellentiores patronos livido ſermone deturpat, & deturpatos deludit*. Et paulò infrà inquit: *Hinc, ne tanti facinoris, opus, relinquatur inultum, ſive ut meæ promiſſioni ſatisfaciam qua tempore mei doctoratus, Salerni, gratia ſuorum, medicinæ antiſtitum peracti promiſi, quouſque reget os, dum ſpiritus arctus, ſemper Peripateticam, & Galenicam tutari ſententiam.* O' eximium rabulam, ò præclarum advocatum, ò fœcundum patronum ad *Ariſtotelis, & Galeni* patrocinium! Collegii Salernitani Barbatiſſimi Patres tempore doctoratûs jurejurando tyrones, ut jurent in verba *Galeni*, in verba Athei, cogunt, & ex hoc capite *Martinus* magiſtrum *Galenum* tueri conatur. Præterea *Martinus* ex benignitate Collegii doctoratus

diploma recepit; textum enim recitando, à præfationis principio ad finem uſque quot verba protulit, tot in grammaticâ enunciavit errores, & pluries memoriâ defecit, & lingua faucibus hæſit; undè à Barbatis Patribus octo nigras habuit fabas, & reprobus effectus ſingultiens in lacrymarum imbrem, miſellus meliorem animæ partem ſolvebat. Hinc Salernitani Patres ejus ignaviæ temeritati conjunctæ miſerti, in lacrymarum, & amicorum gratiam gratioſè ad doctoratûs apicem evexerunt, & in ignorantiæ pœnam pro Laureâ corollâ diademate ex helſine, & linozoſte redimitus tempora in Collegio apparere neceſſe fuit, & ipſe pro tot ſibi collatis beneſactis ſe publico chirographo devinxit Salernitanum Collegium defenſurum, *quouſque reget os, dum Spiritus arctus.* Non tantùm *Trutinam* non expugnavit, verùm nec oppugnavit, ſed ſanguinis gyrema puerilibus argumentis inſufficientibus rationibus, nullâque autopſia armatus temerè laceſſere auſus fuit contra omnem evidentiam: atqui quanto cachinno exceptus, deluſus & exibilatus fuit, nec tot erubuit contumeliis; hinc ò felicem vultum (in non apprehendendo ignominias, ſi felicitas in ignominiis reperitur,) ò ejus inquam feliciſſimum vultum, qui ex tot ignaviæ coloribus nunquàm colorari potuit, nigrum enim eſt coloris incapax. Hoc admiror hunc per tot ignominias nunquam æſtimationem amiſiſſe, quia hanc nunquàm habuit; non enim quiſquam, quod non habet amittere poteſt. O' ſummam idiotarum felicitatem! Non ego, Peritiſſimi Domini, *Martinum* ad literariam provocavi palæſtram, quia eſt tanquàm Asinus ad lyram, & ineptus non impugnatur, ſed deridetur, nec ad improbandos ejus errores argumentis utar, ſat alii Clariſſimi Viri craſſam hujus doctoris ignorantiam, & errata exhibilavêre. Vobis, Excellentiſſimi CLERICE, & MANGETE, omnis conſummatæ ſapientiæ Viri, duo majora Medicinæ, & Anatomes luminaria, qui omnem in ſtudiis ætatem contriviſtis, vobis tantummodò officioſa natura ſui ærarii cuſtodiam demandavit, quod penè nunc exhauſtum conſpicitur, & in plura volumina foro medico accepta, & collaudata ità redactum, ut jure merito veſtro labore, & induſtriâ ſub umbrâ anatome, & medicinâ quiſque citra laborem veſtris in voluminibus in lucem editis frui poteſt; Vobis, inquam, Martinianum opus, *Reſponſum*

Truti-

Trutinæ Medicæ Muſitani mitto, ut miraculum in naturâ admiremini Asinus peperit, ac Brutale hujus doctoris non cordati, ſed Codati Ingenium contemplemini. Hic libellus in authoris convicium ceſſit, & ſæpè unius ignominia eſt alterius gloria. Jactabundus ſcripſit, cupiens ex hoc libello vulgarem captare gloriam, & apud omnes ingenio celebrem, & admiratione dignum exiſtimari, ſed ſibimet opprobrium fecit ſempiternum. Legite, omnigenæ eruditionis peritiſſimi Domini, quodcumque ſit hoc bardum Martinianum opus, non enim nocebit, ſi animum præcipuè in melioribus indefatigabilem ſtudiis quandoque oblectare, & poſt ſeria in jocis, & cachinnis tempus traducere affectatis, Galeniſtam ridiculum magiſtro *Gryllo* non abſimilem invenietis, & tandem hujus *Martini* inepta doctrina erit ita dulcis velut philomelæ cantus, ſed philomelæ rudibilis in menſe Maii. Tandem Encyclopedici Viri, Valete, vivite, meque conſtanter amate.

Neapoli ex Muſæo
ix. Kal. Junii
1700.

VIRO CLARISSIMO
Medicinæ Profeſſori Experientiſſimo

D. DOMINO

CAROLO MUSITANO

S. P. D.

DANIEL CLERICUS

SUmmas Tibi ago gratias, Vir Excellentiſſime, quod me in Doctorum Virorum albo adſcribere dignatus fueris, quos veluti diſceptatores elegiſti in lite à neſcio quo, medicum ſe fingente, Tibi nuper mota. Is ſanè honos à Te mihi habitus cui impar omninò ſum. Sententiam tamen rogatus, quid ſuper hac re cogitem paucis aperiam. Adverſarii tui ſortem non poſſum non dolêre, qui, ſibi uni ſapere viſus, dum nihil niſi Veteres & Veterem Medicinam crepat, quid ſibi velit neſcit. Si ipſi probè nota eſſet omnis Veterum ratio, imò ſi Veterum, quos tantopere extollit, veſtigiis inſiſteret, eum neutiquam infeſtum haberes. Maxima ſemper libertate, ab omni ævo, mihi videntur uſi Medicorum filii in admittendis, pro arbitrio, vel rejiciendis deceſſorum ſuorum placitis. Ut ab *Hippocrate*, qui Artis nobiliſſimæ fundamenta jecit, incipiam, an ille, propriæ familiæ, utut Diis originem & artem ſuam acceptam ferentis, luminibus contentus, ſæculi ſui inventa repudiavit? minimè

minimè gentium, ſed Aſclepiadarum ſuorum *Obſervationes* Philoſophiæ, quæ modò illuceſcere cœperat, face illuſtrare in animo habuit; quo ipſe ex Empiricorum, quales erant proavi ſui, ſubſelliis ad Medicinæ naſcentis dictaturam evectus, immortale ſibi nomen fecit. Nec ideò ipſius ſcitis uſque adeo acquievêre illum proximè ſecuti, ut nihil ſibi præterea exquirendum arbitrati ſint. Quin vix elapſum eſt integrum ſæculum cùm *Chryſippus* Cnidius, novâ methodo medendi uſus, non phlebotomiam modò, ſed & *κάθαρσιν*, duo inconcuſſa Aſclepiadeæ Medicinæ fundamenta, ſubverſum ivit, quo in conſilio adſtipulatorem habuit, famâ Hippocrati ſecundum, *Eraſiſtratum*, Diſcipulum ſuum. Tum ſimul, improbo labore indefeſſoque ſtudio excoli cœpit *Anatome*, Hippocratis tempore admodum rudis, non modò à laudato *Eraſiſtrato*, ſed & ab *Herophilo*, quem eo nomine ſummis extulit laudibus Vetuſtas; quique dum diſciplinæ iſtius pomœria pro virili ampliat, *pulſuum* ſcientiam, eidem Hippocrati penè ignotam, curiosè tradit.

His ita ſe habentibus, cùm Antiquitas, ut *Plinii* verbis utar, *durare videretur firma*, duobus poſt ſæculis, Pompeii Magni ætate, exortus *Aſclepiades* Pruſienſis, atque in Veteres omnes debacchatus, Democriti Philoſophiam in Medicinam introduxit, unde nova ſubitò toti arti facies. Ab eo tempore novæ ſubinde ſectæ, inter quas *Methodica*, auctore *Themiſone*, præcipua, novas medendi leges condere non ceſſarunt; quas, in Scenam, ſub Marco Aurelio, ingreſſus *Galenus*, omnes profligare, atque *Hippocratis* Medicinam reſtituere aggreſſus eſt. Utrum à ſcopo aberrarit nec ne; an ſua pro *Hippocrteis* venditârit, non eſt jam inquirendi locus. Hoc unum obſervaſſe ſufficiat, tantam ejus fuiſſe authoritatem, ſeu, ut veriùs dicam, tantam fuiſſe ſuccedentium Medicorum ſegnitiem & vecordiam, per integra propemodum decem ſæcula, ut nihil planè novi ab iis inventum ſit, donec tandem caput extulerunt *Arabes*. Ii ſane, Galeno cæteroquin addicti, *Alchimiam*, artem antiquam medico uſui accommodare cœpiſſe videntur. Quæ ab eo tempore, ſuperiori ſcilicet & hoc noſtro deſinente ſæculo, arti noſtræ acceſſerint, ſeu *Chymiam*, ſeu *Anatomen*, ſeu rectiorem de aliis omnibus ad eandem artem ſpectantibus judicandi rationem attendas, lippis & tonſoribus notum eſt.

Hactenus dicta adverſario tuo, Vir Excellentiſſime, ritè penſitanda erant, ut diſceret quo pacto dies diem docuerit, & videret omnibus ſemper licitum fuiſſe ſpartam quam nacti erant ornare, nec ulli præreptam occaſionem Veterum placitis aliquid addendi, aut ea, pro lubitu, corrigendi. Id ſibi juris Veteres ipſi, ita nobis vocati, cùm tribuerint, reſpectu antiquiorum, quidni & nos eo gaudeamus non video? An è contra, ſervili modo, ne latum unguem ab eorundem Veterum ſententia decedemus, & quia ſanguinem, pretioſum illum vitæ laticem, in circulum indeſinenter agi ignoraverunt, oculis noſtris ſuper hac re non credemus, aut quia Chymica non tractârunt, ne aquam quidem roſarum ſtillatitiam attingemus? Abſit ut unquam talia & tam abſurda meditemur, quin egregiis temporum noſtrorum inventis frui, & ea, pervicaci ſtultitiâ, non admittentes, non ad βαλανηφάγȣς modò Arcadas, ut Tu cenſes, ſed ad Anticyras ipſas amandare liceat. Ita affectis reditum in ſaniorem mentem exopto, Tibi verò qui graviſſimi eorum morbi cauſarum & remediorum momenta, eximiâ Tuâ *Trutinâ*, ponderare apprimè noſti, fauſta omnia animitùs adprecor. Vale, Vir Excellentiſſime, & eorum loco habe, qui excultiſſimi ingenii Tui dotes, omni ex parte, ſuſpiciunt.

Ex finibus Allobrogum
5. die Julii anni
1700.

Tibi addictiſſimum
CLERICUM M. D.

VIRO

VIRO NOBILISSIMO, *Præclariſſimo Domino D.*

CAROLO MUSITANO

IATRIAS PROFESSORI longè Celeberrimo,

JOHAN. JACOBUS MANGETUS

S. P. D.

NOn eſt quod mireris, Vir Clariſſime, ſi inter tot Genii tui verè in Medicis excelſi gratos ſuſceptores unus aſſurgat Dominus *Martinus* multorum plauſibus infenſus. Veritas jam ab ipſis mundi cunis non ita univerſim exculta eſt, quin ſuos omni tempore & contemptores & hoſtes nacta ſit, Solque etiam ipſe ſplendidiſſima Omnipotentis manus creatura generis humani maximo bono efformata inter admiratores, imo etiam adoratores, ingratos vidit populos qui non tantùm maledictis ipſum afficerent, ſed etiam telis ſuis, ſi ita per vires longè inferiores licuiſſet, impeterent. Cerebrum idem non omnibus conceſſum, atque non minor in ejus conſtitutione intima, quàm in vultus lineamentis reperitur varietas, unde tam variæ in ſcientiis exurgunt ſententiæ, imo quandoque ſententiarum monſtra, quarum authores quibuſdam irridendi, multis ſanè ac forſan æquioribus miſerandi videntur. Horum exemplo, Vir Clariſſime

ſime, contra Antagoniſtam tuum bilem non movebimus, aut ſarcaſmis ac maledictis pugnabimus, ipſius potiùs ſortem deflentes, qui ignobilioribus Veterum malè intellectorum, armis, nihil minus quàm omnium Neotericorum, meditetur triumphos, infirmiſque ſuis machinis quod maximè inexpugnabile, in muſnitiſſima, quam ſolidis veritatis Medico-Chemicæ muris armatam defendis arce, falſa ſpe deluſus confidentius aggrediatur, meliorem mentem ipſi ſincero exoptamus animo, ut aliquando Doctorum, ac cordatorum choro adſcriptus, futilitatum & ineptiarum quas tam ſeriò ac faſtuosè hodiè tractat, ipſum pudeat, & eorum quibus hactenus tam imperitè, imò dixerim ferociter contra Excellentiam Tuam chartas ſuas commaculavit, memoriam, non minus quàm mali ſomnii ideas, promptè excutiat, veréque tum ſapiens, & divitiarum quas in amentiâ ſua poſſidebat contemptor, nobis non exprobret quòd votis noſtris illas ſibi eripuerimus, ut ille apud Horatium qui

In vacuo lætus ſeſſor plauſorque theatro

poſtquam cognatorum opibus curiſque fuit refectus, & ad ſe rediit

Pol! me occidiſti, amici, non ſervaſti, ait,
cui ſic extorta voluptas,
Et demptus per vim mentis gratiſſimus error.

Tu interim, Vir Clariſſime, macte animo eſto, & caniculas illas, ipſius etiam magni luminaris ſplendori allatrantes nullatenus moratus, vigiliis tuis veros Philiatros non minus beare perge, meque Tui admiratorem ac cultorem obſervantiſſimum amare non deſine.

Dabam Genevæ die Julii
6. Anno 1700.

ALLOCU-

ALLOCUTIO

AD VIRUM

Celeberrimum, & Reverendum

DOMINUM

CAROLUM MUSITANUM

MEDICINÆ PROFESSOREM.

SI vacat à morbis noſtras audire Camœnas
 Nec nimius medicam poſtulat æger opem.
Accipe, quæ faciles ſcribunt tibi carmina Divæ
 Nec, mihi quæ levis eſt, ſit tibi Muſa gravis.
Quid Reſponſa paras MARTINO GEOFONENSI
 O Tu, qui nomen, quâ patet Orbis, habes.
An ne times, ne te famâ ſuper æthera notum
 Obſcuret Libro, Barbarus iſte, ſuo.
Haud faciet, non ſi totum Phlegetonta moveret,
 Ipſe prius gelido flabit ab axe notus.
Cum tali pugnare viro non te decet unquam,
 Atque tuæ dextræ verbera non meruit.
Sylvarum Terror Leo trux animalcula ſpernit,
 Imbelles, & aves fida miniſtra Jovis.
Parce igitur ferro, capulo tenus abdito, & enſem,
 Eſſe Sacerdotem te memor eſto precor.

Myſta verende hujus MISERERE, ET KYRIE ELEISON:
Propter MARTINUM dicere ne renuas.
Qui Peccatores ſolvis ſua crimina ad aurem
Narrantes, PETRUM ſolvere ne dubites.
Injunge, & rigido liventia terga flagello
Verberet, & largis imbibus ora riget.
Perque novem luces expers potûſque cibique
Veſcatur tantum rore mero ac lacrymis.
Tu qui cognoſcis, quicquid medicina recondit,
Huic ægro medicam, quam potes, affer opem.
Pharmaca multa para, catapotia mille, trochiſcos,
Miſce melampodium, fiet, & alter homo.

Datum Kruſvvick
24. Junii
1700.

CLARISSIMO, ET REVERENDISSIMO

DOMINO

CAROLO MUSITANO

De Galeniſmo Triumphanti

ELOGIUM.

Audi Lector Humaniſſime
Vox Sanguinis de Terrâ Clamat,
Vindica Domine Sanguinem noſtrum, qui effuſus eſt
Proh Nefas!
Silet Medentûm Cœtus
Et decem ſæculorum decurſu, à quo GALENUS
Trucem lanienam aperuit
Semper Obmutuit,
Audivit tandèm Apollo
Et miſericordiâ motus PARACELSUM dimiſit
O' quantum obſtrepuit iſte,
Et humaniori ad ſanitatem detecto calle
Paravit viam Domino
HELMONTIO
Crepuit, & Increpuit
Neotericorum COUS
Cruentamque in ſectam ad necem uſque contendens,
Hanc ferè deſtruxit, aliam inſtruxit
Accurrêre
Ultimis è Mundi Plagis ſuppetias daturi
Solidioris Sophiæ Alumni
Multum egerunt, ſed non peregerunt,
Multum adhuc reſtabat Operis,
Quandò

CAROLUS MUSITANUS CASTROVILLENSIS

Lucem Aſpexit:
Plaudite purioris Iatrices Philiatri,
Hic tandem aperto Marte, invictâque Minervâ
In Sanguinarios conſurgens.
Et Spagyricæ, Medicè, Chirurgicè, imò Theologicè
Parthenopæâ in Arenâ indefeſsè deſudans,
Plenum pollicetur Triumphum
Sic Ethnicum Fidelis
Atheiſtam Sacerdos,
Proſternens:
Qui incruento holocauſto Cœli fores jugiter pulſat,
Incruentum pariter firmabit artem.
Undè Jeovè gratus, Sanis gratior, Ægris gratiſſimus;
Artem tantoperè exoſam,
Reddet Jucundam.
Age ergò amice Lector,
Et ut eâ quâ fungitur Authoritate
Inexpiabili Anathemate
GALENO cum Aſſeclis ad Gehennam
Proſcripto,
Cruentam ſitim quâ ſemper exarſit
Stygijs in Undis
Æternum bibens
Nuſquàm extinguat:
Precare.

Aſtæ, è meo Muſæo,
8. Septembris,
1699.

JOANNES BAPTISTA
VULPINUS
Medicus Aſtenſis.

VIRO

VIRO
CELEBERRIMO, ET EXPERIENTISSIMO,
DOMINO D.
AVUNCULO MEO
CAROLO MUSITANO
PHIL. ET MED. PROFESSORI.

DUm procul à curis, longâ dùm pace tenebar,
Nec agitata malis, nullo turbata dolore
Mens eſſet: tunc rura mihi, colleſque repoſtos
Inveni, quos myrtus amat, ſemperque vireſcens
Laurus fronde novâ, & Zephiri motantibus umbris.
Hos inter colles lenis, quos aura fatigat,
Aura Favoni lenis, fœcundiſſima campis,
Mons ſublime caput liquidum ſuper æthera tollit.
Hinc fontes gelidi, hinc tenues per gramina rivi
Procurrunt, lento fugiens procul unda ſonore;
Terra ferax fructu, gravis, & bis una racemis
Conſpicitur, germenque corymbus Sacer Jacco,
Serpit, & incertas inducis collibus umbras:
Hinc ſecura quies animi, & præclara laborum
Dona Dij poſuêre, ſuas hic inclyta ſedes
Conſtituit virtus, melioris, & ocia vitæ.
Fert fama, hæc primùm gentes ab origine primâ
Sacra Deo ſtatuiſſe loca, undè oracula vates
Rendebat Deus ille, ſuo, qui numine mentes
Inſpirat noſtras, & dat ventura videre:
Fortè ego dùm vellem Phœbi penetralia adire,
Et numen venerari; tùm mihi viſa repentè

Non procul ex adyto, quod plurima laurus opacat,
Effigies miranda Dei redimita coronâ,
Circumſtant illi charites, Nymphæque decentes,
Muſarumque chorus, junctis per mutua palmis;
Obſtrupui, & vani ſpecies objecta timoris
Impulit in nemus, umbriſque occultavit opacis.
Intereà Sanctis præſentia numina votis
Dùm taciturnus adoro, talia Magnus Apollo
Verba dedit, claráque ſonat per æthera voce:
Inventum medicina meum, hanc tractavimus ipſi,
Dique, Deæque omnes, fuit hæc mea gloria prima
Naturæ monſtrâſſe vias, quovè ordine cuncta
Jàm moderata: ſuo æternâ nunc lege ferantur.
Ipſe ego pallentes animas jàm triſtia Ditis
Pulſantes Regna, & fœdæ loca devia noctis
Ad ſuperas revocavi auras: bis mare per undas:
Bis Erebi portas: ſævos bis viſere manes
Hæc valuit manus, atque hæc novit ſola medelas;
Et certas artes, quibus incorrupta per ævum
Alma ſalus durat, ſuperâque hac veſcitur aurâ.
Haud dubitanda fero: terras Orbemque revolvi,
Ex quo primùm ego, & ex ſummo de margine Olympi
Emerſi, rutilante comâ, radioque coruſco,
Mille aras, ſanctaſque preces, & vota quotannis
Intiſtuere piæ gentes, nevè ultima Mundi
Abdita pars adeò Terræ eſt ignota per undas,
Quæ delubra mihi, & meritos haud ſanxit honores.
Sola mihi ſemper fuit illa infenſa propago
Infuſi ſenis, alloquio gravis, atque repexam
Canitiem menti mulcentis pectora ad uſque
Illa ſacras artes, & numina noſtra profanis
Tractavit manibus, ſceleravit, & ore nefando.
Ah quantùm potuit nefas, & ſpargere in omnes
Oras una *Galeni* ars exitiale venenum!
Gens inimica Deûm, & toto execrabilis ævo,
Spargit in incautas hæc falſa oracula gentes.

Dira

Dira lues miſeranda magis contagia, tabes,
Tot mala, quæ latè noſtrum ſunt ſparſa per Orbem,
Aſtrorum vitio verti; nàm lumine Titan
Æthera dùm liquidum, tellurem, atque æquora ponti
Vectus equis luſtrat, radiiſque inferna pererrat,
Ipſe movet, turbatque ſitu primordia rerum,
Ipſe pater morborum eſt, ipſe & originis author,
Et ſedes mutare ſuas cuncta aſtra priores
Novimus, & vacuos cœli tabeſcere tractus,
Undè nova emersêre citò contagia terris,
Illa fuit, quæ tantùm eſt auſa, & tuta per ævum,
Hoc potuit ſcelus, & terris immittere peſtem:
Undè genus mortale adverſo Numine tantum
Ærumnarum pertulit, & malè ſana malorum
Gens ignara doli; eſt longum tot paſſa per ævum.
Quod felix, fauſtumque fiet, mihi nomina in imas
Inferni ſedes damnare, & mittere in umbras
In mentem venit, ſcelerique piacula digna
Ferre ſua. Ah! potuit tantum ſuprema gementûm
Vox illa incaſsùm toties effuſa per auras:
Parce precor Pæan jo, concede mederi,
Pæan ò medice jo, Pæan pone ſagittas;
Flectere jam tandèm valuit, nevè irrita Numen
Vota meum fecit, ſævamque avertere peſtem;
Undè ego magnâ mente virum, qui talia poſſit,
Delegi, & lapſis unus ſuccurrere rebus:
Hic MUSITANUS erit, cujus præcordia Titan
Hoc effinxit meliore luto: hic eſt optimus ille
Naturæ interpres, Phœbeæ, & maximus artis
Vates, qui dabit exitio malè viſa *Galeni*
Nomina, totque leves nugas, artemque profanam:
Hinc ego cæleſti contingam pectora flammâ,
Divinamque ſacro luſtrabo lumine mentem.
Vos mihi dilectæ nimiùm, nimiùmque ſorores,
Parnaſſique decus: ſic vobis ſemper Apollo
Sit facilis, veſtriſque adſpiret Juppiter orſis,

Vos

Vos quoque cæleſti conſpergite pectora rore.
Arriſêre Deæ, & placidum dedit æthera melos:
Aurea reſtituet cunctis ſua ſæcula terris.
Reſpondent Sylvæ, ingeminat Nemus, aſſonat Echo:
Aurea reſtituet cunctis ſua ſæcula terris.
Intereà aura levis, lauruſque Dei alma viciſſim
Carmina conduplicant apto modulata ſuſurro,
Dùm magnum Numen nubes velabat opaca.

Neapoli 10. Octobris

1700.

JOSEPH MUSITANUS
Med. & Chirurgiæ Profeſſor.

D. CAROLUS MUSITANUS

4. 444. 760. 1208.

Anagramma Numericum

IATRIÆ EXACTA, AC LIBRATA STATERA

204. 410. 4. 213. 377. 1208.

EPIGRAMMA

SAt nimis invaluit medicina cruenta Galeni,
Exulet ut, Mundo CAROLE præbe tuam.
Pro incerto is certum haud librans vult linguere, vitam
Hanc det ut, exhauſto ſunguine dimidiat.
Tutius amiſſam STATERA EXACTA ſalutem
Reddi autopſia jure LIBRATA probat.
Quam bene libraſti IATRIAM in ſecla futura
STATERA hac uti noſcet ubique volens.
Parca tibi parcat, vitam concedat Apollo,
Vitæ qui multis ſtamina viva paras.

Genuæ 2. Kalendis Junij
1700.

Frater
MATTHÆUS à CADRALIO
Capucinus Pedemontanus Provinciæ,
& Medicus.

M In

In lode dell' Iſteſſo Signore

CARLO MUSITANO

Celebre Profeſſore di Medicina nella Città di Napoli.

SONETTO.

O' Tu cui dier le Muſe il nome loro,
E Febo il don di riſanar conceſſe
Ed in virtù del merto tuo t'ammeſſe
A dar le Leggi d'Eſculapio al Coro.

Chi doni à tua virtù premio decoro?
Apollo ſol; che te miniſtro eleſſe
De' grandi arcani ſuoi: le Muſe iſteſſe
Porger ti ponno il meritato alloro.

Or piu non fia, ch' ad un mortal che langue
Con tor ſangue dar vita alcun pretendi,
Se piu ch' il mal rende il rimedio eſangue:

D' Igiea i miſter Tu ſol intendi,
E con leggi piu ſante al' Vom dal Sangue
Conſervando il teſor; la vita rendi.

Fr. Matteo da Caraglio
Capucino.

MEDICASTER MARTINUS
NON ASELLO CARENS, SED IN ASINUM MUTATUS.

EPIGRAMMA.

HOſtis Muſarum MUSITANUM lædere tentat
  MARTINUS, qui ſic Verum ſe prodit ASELLUM.
Non uno puncto, ſed punctis mille, quid ergo
  Mirum ſi rudat, qui nil niſi rudere novit?
Hoc pudeat Doctum te defenſore SALERNUM
  Uti, ne SCHOLA dum fiet MOLA deſpiciaris.

ALIUD

QUondam pro puncto caruit MARTINUS ASELLO;
  Se nunc in puncto præbet MARTINUS ASELLUM.

MADRIGALE

Sù l'Odio, che profeſſa il
MARTINO, al MUSITANO,
che ha publicato la
TRUTINA MEDICA

SE 'l MARTINO odia tanto il MUSITANO,
  Eccone la raggione in mano,
  Queſto bilanciando il MARTINO,
L'ha trovato valer men d'un Quatrino.

KRUSWICK
14. Junij
1700.

CLARISSIMO, ET REVERENDISSIMO

DOMINO

CAROLO MVSITANO

MEDICINÆ PROFESSORI

ELOGIUM.

Læta inter plaudentium verba,
Aſtenſes inter tot modulantes Olores
Tenuibus ab ideis etiam conceptum erumpe tuis,
Mea gaudium Muſa.
Et CAROLI MUSITANI
Cujus Minervæ Jubar Apollinis in firmamento
Mortalium omnium, magis aſt ægrorum
Supercilium extollens multum emicat
Gratulare.
Tantâ nunquàm voluptate
Ac ejus quandò TRUTINÆ MEDICÆ OPUS
Typis, ingenij floribus, ſagacitatiſque fructibus denuò onuſtum
Commiſſum fuit gaudii Signum Medica Reſpublica
Proprio in corde concepti
Monſtravit.
Felix talis impreſſionis dies, abſque margarito ſignanda,
Quæ tot Hippocratis Sectatoribus juvamina contulit.
Eja MUSITANE DOCTOR
Recens novæ Medicæ facultatis ORACULUM,
Et ſi non Mundi Novi machinam, ſaltem Veritatis Rempublicam
Proprio

Proprio Marte, non Herculis, aſt Galeni, ac Avicennæ
Quod Antiquorum Turbæ
Non felici conceſſum aleâ fuit
Columnas pertranſiens;
Dùm Tibi ſolum propitium fuit fatum;
Aſſecutus es.
Igitur in Te
Tantam expreſſam virtutis Iconem
In æternitatis templo poſitam
Hiſce colit

JOSEPH SECUNDUS VAYRUS
Medicus Aſtenſis.

VEnite ò vaghe Muſe
Che di Pindo su' Colli hor habitate,
Deh' quei luoghi laſciate,
Che di CARLO v'attendo
Per formar al gran merto
D'honori dovuti pretioſo un ſerto.

SINGVLARI MERITO REVERENDI

DOMINI D.

CAROLI MUSITANI
MEDICI EXCELLENTISSIMI

ELOGIUM.

Adeſte
Fidi Aſclepiadis Proceres, & miramini:
Clariſſimo in Parthenopenſi Polo, Illuſtre Sydus
CAROLUS MUSITANUS CASTROVILLENSIS, effulget
Magni Ominis Heros; Philiatrum Decus:
Unus Orbis———Unum Urbis
Genius ——— Ingenium.
Sanè Sapientiæ inter numina Apollo,
Si Muſis Natus.
Divini quid Sapit;
Quem Animus Sapiens, Conſilium, & Religio
Supra Hominem reddunt.
Eruditorum Optimus, & Optimorum Eruditiſſimus,
Infiniti Operis, Immenſum Opus, redegit in terminos:
Aperiens Primò, Naturæ Librum
Pyrotechnia ſua Sophica.
Purioris Chymiæ, Poſſeſſor è rerum Analiſi Verum;
E' velatâ Naturâ, Veriora revelavit Arcana.
Chirurgicam ingreſſus Spartam, ut Angelus è Cœlo lapſus,
Sat eſt tangere, ut Sanet:
Probatiora ſeligens Remedia.

Trutinam

Trutinam quid ni Eruditiſſimo decoratam Stylo
Penſitatis tot Artis Heroum dictis,
Æquâ Lance, ac Mentis Acie conſtruxit.
Inaudito Doctrinæ pabulo, verè Animos nutriens
Cum de Nutritione diſſeruerit.
Hic omnium Ingenia collegit in ſuo,
Virtutis Epitomen.
Pyretologia mox ad Lemniſcum producta
E' Dedalejs Errorum ambagibus melius Ariadnis
Extricat Filo;
Altioribus Baſim jaciens difficultatibus
A' tot Oppugnatis
A' nemine Expugnatis:
Inſigni Emeritus Laureâ, cùm Solus de Febrili Lernâ
Triumphet.
Una non æquat meritum Eccleſiaſtica Dignitas,
Nec unus æquabit, Stylus, Laudem;
Quippe Unitus Sacerdos, Priſcis ter Aptior
Tamdiù in illis, cùm pubeſceret Medicina
In hoc, uberiori conſeneſcit Autumno:
Docta quin Sacra morbos averruncans
Manu.
Incruentum exponit Opus. Incruentas, Supremo Numini
Qui litat Victimas.
Indignum ſanè ſi Viri tantæ Religionis manus
Ægrorum Innocuo polluerentur Sanguine.
Regulari Jure
Irregularitatem Fugiens.
Veritatem ut firmat, Errores confutat,
Illis diù placere non valens
Quibus æquè Virtus, ac Veritas diſplicet,
Præpoſtera natis Minerva.
Adverſus TRUTINAM MEDICAM, Quidam Elatus Vapor
Tantùm Doctrinæ Jubar credidit obtenebrare,
Infelix neſciens: cæcas exhalationes
Infirmiorem non ultrò ſpheram aſcendere,

Nati-

Nativoque inſtinctu deprimi
Solis Aſpectum
Verè Sol
Cum ſolus rectam cordatorum Virorum percurrat Eclipticam,
Vulgarium irrideat Calumnias
Si rem acu tanges, morborum enucleato fomite
Herculeum ſolvit nodum:
E mulos non habens, quin nunquàm Pares:
Veritatem dùm exprimit, non opprimit
Galenica Temeritas
Rudis Impavidus Vulgi
Qui non Vulgari dotatus ingenio
Rationem fulcit experientia.
Virtute itaque Pietatem illuſtrans, Pietate Virtutem
Quo proprius ad Metam; eo curſum intendens
Æquè fœcundus Animæ, ac facundus Animi
Dotibus,
Novus hic Medici Orbis Alcides, Calamo
Melius quàm ferro Antiquorum Monſtrorum Domitor
Vivo Gloriæ in Obeliſco feliciſſimè
Perennet
Galeniſmi ad Opprobrium
Famæ ad Immortalitatem

SEBASTIANUS CORNALIA
Med. Aſtenſis
Dicavit.

Aſtæ 4. Junij
1700.

AD

AD BLOSIUM
AMICUM

URanie mihi culta, parum deſiſte polorum,
Et terræ gyros, monumentaque pandere Tuſci
Clara Galilæi, genium, mentemque vereri
Deſine Carteſii; ſophiæ inſudare ſeveris
Non opus eſt ſtudiis, buccas rumpente cachinno.
Nec mea frons, Erato, magis impalleſcat amore:
Ad loca Pauſilypi quondam circumlita muſco
Tecum ego Moſellæ veneres modulatus, & ignes,
Oſcula nimirum cecini, multumque puellæ
Deliquium, illecebras, ſuſpiria, ſomnia, luſus.
At nunc poſthabitâ Cythereâ, naribus uncis
Indulgere juvat, Satyrique oſtendere ſannas,
Pegaſides; verùm tunicas ne carmina ſcombris
Dent, precor, Eupolidem ſapiant, referantque Cratinum,
Occultique modos Sectani vatis, & artes,
Eloquiumque, ſaleſque; gravis livore recedat
Zoilus, invidiæ ſtimulis agitare recuſo
Iliadem, ingenium detrecto nullius. Unus
Noſtræ materies Satyræ NACA, unus Agyrta,
Bloſi, MARGITES etiam cognomine dictus,
Nititur hic falsâ TRUTINAM compeſcere lance,
Ignorans EXAMEN. At inteream malè tandem,
Si non pœniteat, ſe divulgaſſe Libellum,
Si non cum damno probrum ferat, atque papyros
Deleat igne rudes infelix, utque Lycambes
Occidit Archilochi rabidis ſuſpenſus jambis,
Elidat fauces laqueo, cum noſtra recludet
Sepia, ſervorum pejor vibice cataſtæ,
Hujus Agaſonis deliria, cumque lituris
Hanc emendabit vappam, incultique ſaporis
Fermentum. Et licèt ille duos depingeret angues,

Non timeo; & verbis ſi fiſtula mulceat aures
Nacæ, bile madens potiùs (Styga juro) veneno
Vindictæ ſpumeſcit. Agyrta ægrotat, Apollo,
Eſt opus Anticyrâ, cerebri teſtudo labaſcit,
Affer opem, nequeo diuturno occurrere morbo.
Obſtupuit miſer, & validis radicibus hæſit
Stultitiâ, ingenii vis tabuit omnis. Ab annis
Pubertatis ait Nacam ſtupuiſſe magiſter,
Cum Phrygij coleret medicinæ elementa Galeni,
Atque Sophi quondam meditans documenta Stagyræ,
Fit ſubitò fatuus, delirat lingua, ſuique
Oblitum crebrò memini cognominis olim.
Hinc & imaginibus deluſo pectore pravis,
Delumbare ſtudet nunc dogmata Chymica, cauſas
Morborum, Medici quas invenere recentes,
Damnat iners, & quas cerebri par glandula cono
Effinxit rerum malè formas, vulgat inepto
Codice congeſtas, lucri, & ſpe divite famæ.
Collocat in triviis, & valvas ante popinæ,
Cauponæque ſchedas, inſcripto nomine Libri,
Vendere noluerit cum bibliopolà. Galeni
Longum clamet jo! pannoſa, hirſutaque turba,
Facta probent Picentini, ſcurrentur amici.
Mirum jactat opus, catulos ut ſimia pulcros,
Naca, Polycleti ſtatuam, humanumque disertè
Corpus ajt CHARTAS imitari. Vellite barbam
Huic, pueri, ſtolidam, ſtultorum adjungite cætu,
Digna magis foricâ, vel oleto pagina fatur.
Venoſus Liber eſt MARGITIS, robora nervos
Nulla tegunt, latéque horrent, ſqualentia membra,
Occupat & caries artus, os livor iniquus,
Bullatam faciunt ſpumantia verba Minervam,
Atque ſolœciſmos crepitant, ructantque mephitim.
Hinc ſibi ridiculus blanditur Agyrta, ſuperbit
Exuvijs devicti hoſtis, metamque ſuorum
Plaudit votorum penetraſſe, repoſcit Agaſo

Docta

Docta triumphali delambi tempora lauro.
Cur hederis digna non gaudet imagine libri
Veſtibulum, Delire, tuâ? num Bacchica ſerta
Sunt odio? frontem mage lubrica malva coronet.
Effigiem, precor, artificis manus extera ſculpat,
Taliaque ære diu durantia carmina ſignet:
Teſſalus eſt ASINUS, cernis quem lector: hic artes
Semper Apollineas neſcivit, rudere tantùm
Novit, & in Doctum Chirona recalcitrat effrons.
Flectier in gyrum quorſum abnuis, o Bone, ſanguen?
Scilicet inſanis, an vis deludere? cordis
Cur non antra tument, nigreſcunt ſanguine lento
Pulmonum venæ, nullus ſi ſanguinis Orbis?
Præſtabat patinis ventrem intumuiſſe ſupinum,
Quàm noctes duxiſſe inſomnes, Naca: labores
Nocturni, pallorque juvant ten' nobile germen
Arcadiæ? O utinam mentem ſub pollice poſſem
Ducere, vitares riſus, populique cavillos,
Nec mea te medio Siren oſtenderet ungue,
Sed vetat hoc morbi vis deſperata, tibi frons
Jam pudibunda diu perijt, varumque videmus,
Antyciris temulente, animum procedere, lippus
Rubricæ normas oculis non dirigis unctis.
Ut lorica trilix, te munit ineptia, qualis
Pinus humi defixa hæret, vel fronde tenaci
Nectunt quercum hederæ, ſic pacto inſcitia tecum
Conjugio ſtabili nunquam divellitur. Aſt hic
Vaneſcet labor, ulciſci ſi tentat arundo
Tantum auſum; piget innumeras carbone notare
Stultitias, quas Oceanus miratur uterque.
Recto queis talo ratio non ſtare videtur,
Scommata quid faciunt Satyrorum? Muſa recurvo
Fruſtrà ſuſpendit naſo mea. Solvere, Bloſi,
In riſus, nova dum memoro deliria Nacæ:
Stertit Naca, monent inſomnia, Beſtius ille
Creditur in rhonco: deſtertit; Beſtius idem,

N 2 Inquit,

Inquit, ego ſum, non deludunt ſomnia ſenſus,
Nunc ſcio dicta Senis Samii, nec falſa videntur,
Non me Pythagoræ pavo latet, Ennius hauſit
Manibus ex Samii pavonis lampada vitæ.
Noſco equidem quàm, ſtulte, tuis inſania crevit
Fibris, una ſalus ſupereſt, ſub Sole repoſtas
Quærere Threicio terras, & vulgus ineptum.
In trabe naufragium, depictaque bella, rateſque
Ex humeris portare decet, pueriſque rogare,
Aſſem, Pæoniæ cum ſis tu dedecus artis.
Dicere plura vetat, nautarum quale celeuma,
Neſcio quis ſtrepitus, vox cornicatur in aure
Inſanæ plebis, tuus intonat ore magiſter
Pſyllorum de gente ſatus CAVA, pulpita ſcandens,
Magnanimumque canit, Phœbique, Joviſque timendam
Progeniem te, Naca, vocat; tentamina centum
Avulſor dentis, quique evirat enſe puellos,
Et mediaſtini ſtrigiles ad amæna ferentes
Balnea, commemorant, Mimorum examina plaudunt.
Tollere de circo ſonitus, & murmur anile
Non promtum eſt, clamat muliercula, ſaga, ſuumque
Artificem dicunt præſtigia, quique petauro
Aëra pervolitant, lætantur, geſtit Agyrta
Cum generis medico veterini, & ramicis, uno
Nomen ubique tuum tollunt ad ſidera plauſu.
Inſtituas de more foro ſpectacula CASTRI
Ludicra, Naca, jubet præceptor, pande Theatrum,
Gerronum cathedras propero pede ſcande, repoſcit
Pharmaca, quæ cimices, importunumque venenant
Oeſtrum gens, jaculat jam vincta numiſmata lino,
Arcanumque ſenex pro ramice, proque mariſca
Unguentum expectat ficoſus Spintria, teque
Mille veredorum, mularum mille tumores,
Ulceraque, ſcabieſque rogant, tabeſque Moloſſi,
Jumentique vetus petimen; tua quærit agaſo
Amuleta macris pro mulis: Attamen æquum eſt

Oſcillare prius, varioſque oſtendere ludos,
Ut pluris tua divendas emplaſtra popello.
Eja age, fabellas comitabitur hiſtrio quiſque,
Et perſonatus phonaſcus ſcurra jocoſis
Æthera complebit concentibus: Incipe cantus,
Naca, prior magicos, rumpi queis aſſolet anguis.
Præcipitat ſe quiſque, loqui ſi cæperis, urbis
Omnibus adjurat Rex vectigalia Agyrtis
Addere, te ſolum excipiens, ut videat hoſpes,
Gaudeat & populus nugis, animumque remittat.
Argenti tandem poteris (mihi crede) talenta
Congerere, ægrotis collyria bobus, equiſque
Præſcribens. Grandeſcet honos, cæptiſque ſecunda
Annuet, & votis fortuna; haud mentior, audi
Arcadij pecoris ruditus, ſibilaque ora:
Nonne tuæ eſt oncans tibicen laudis Aſellus?
Nonne tuæ celebrant decus immortale Minervæ,
Muneraque, innumeri curſim dum lignea pupi
Concutiunt denſos inter crepitacla ſuſurros,
Siſtraque tintinnant ſacra Bacchanalibus, æra
Mille boant, ringuntque canes, plebecula ſclopo
Centeno pedunt, & anilibus aſſonat echo
Plauſibus, ingeminat juvenum dum crebra cachinnos
Colluvies? Præco ceroti Sannio raucet,
Extinctaſque lues medicamine ludio narrat.
Miratur vacuus decoctor, furcifer, erro
Prodigium. Gerulos acri non jura morantur
Pinguia limacum ſiliquaſtro, apioque natanti,
Nec quæ lixa foro divendit omaſa macellum,
Confluere ad ludos per compita, teque loquentem
Auſcultare, canum noceat ne morſus, & aſpis
Hoſtis conjugij ſponſas demittat ad Orcum.

Datum è meo Muſæo
Coloniæ Allobrogum
Kalendis Maij
1709.

Amodeus Gallus

IN MARTINUM.

CUm ſævus calor ureret medullas
Mî longè patriâ meâ remoto:
Vos, o queis medicæ reclusit artis
Quantùm non alii reposta Phœbus,
Donzelle, o ubi, docte Napoliſque:
Accitus Phyſicus verendus ore,
Ni curto foret horridus capillo
Nec fœdè tegerent genas utraſque,
Et manum rigidæ ſcopæ pilorum.
Tùm linguam digitis, manuſque tentat,
Poſt crudos matulæ bibit liquores,
Hærens non nihil. Inſuper Galeno,
Ac Hippocrate millies citato,
Ingentem calicem propinat atri,
Et fœdi laticis: pudet referre:
Præfato veniam tamen licebit.
Hunc ſorbens ſtomachus latrare cœpit:
Mox tanto regerit labore potum,
Quod cunctos videor ſubire fata.
Ut virtus animi, reditque mentis
Oppreſſus vigor: occidas, inepte,
Exclamo: pereat Galenicorum,
Et tecum ſimul imperita turba,
Bubones putridi, Striges malignæ.
His dictis, abit ille, nec vocatus
Alter: nàm ſtatui interire morbo,
Quàm ſtultâ medici manu necari.
Quid tùm? Jupiter audiens, opinor,
Rectâ de ratione concitatum,
Febri me ſubitò levavit illâ.

Londini 4. Nonis Aprilis
1709.

Amicus Perpetuus
DAVID FEVOT.

EPITAPHIUM

HIC JACET
QUI NON DUM DEFUNCTUS
PETRUS ANT. DE MARTINO
GEOFONENSIS
CUI NULLA NASCENTI MUSA RISIT
NEC ULLA DENASCENTI PLANGET
GALENI ARDENS, SED CUJUS
IPSUM PUDET GALENUM
DEFENSOR;
VIR ELOQUENTIA CLARUS
SED INTER BARBAROS.
QUI
MAGNUM MUSITANUM
NEAPOLITANUM ÆSCULAPIUM
VERUM APOLLINIS PULLUM,
PARACELSICÆ ERUDITIONIS
HÆREDEM,
VAN-HELMONTII FILIUM
ORBIS LITERARII DECUS
TEMERARIO AUSU

AGGRESSUS
AUDACIÆ POENAS HIC LUIT,
ET
APOLLINIS IRATI JUSSU
IN HOC TUMULO LATERE
COGITUR
NE AMPLIUS
IN MEDICORUM CHORO
ANSER STREPAT
INTER OLORES.
SISTE GRADUM
VIATOR
ET PRECARE PRO ANIMA
HUJUS
INTER MEDICOS DEFUNCTI,
AC DISCE NON ESSE,
CUM
LITERARUM PRINCIPIBUS
ET APOLLINIS NATIS
LUCTANDUM

FINIS.

MARTINUS
IN TRUTINA,
SIVE
Apologetica per Dialogos Diſquiſitio,
QUA
TRUTINÆ MEDICÆ
R. DOMINI
CAROLI MUSITANI
Opiniones ſecundum Saniora Recentiorum Judicia luculentiſſimè defenduntur;

AC FVTILES

PETRI ANTONII DE MARTINO
MEDICI GEOFONENSIS

Objectiones apertiſſimè refelluntur, ad veritatis Gloriam, & Incrementum.

AUTHORE
JO. ANDREA LIZZANO
MEDICINÆ PROFESSORE.

KRUSWICK,
Apud PETRUM ANTONIUM MARTELLUM.

M. DCC.

Nihil Sapientiæ odioſius acumine nimio; nihil verè Philoſophanti moleſtius, quàm Sophiſta. Ideò invidam Palladi finxerunt Veteres Araneam, cujus ſubtile opus, ac tenues telæ ſunt, ſed & fragiles, nullique uſui.
Petrarcha de remediis utriuſque fortunæ, Libro primo, Dialog. 7.

Excellentiſſimo, & Experientiſſimo

VIRO

MEDICORUM CORYPHÆO

ORNATISSIMO

NICOLAO SUSANNA

MARTINUM IN TRUTINA

Humillimè nuncupat

JO. ANDREAS LIZZANO.

NUncupationes Librorum, quæ jam redolent vetuſtatem, labenti Sæculo adeò progreſſæ ſunt, ut nè chartula quidem (& ſi literarias quiſquilias ſapiat) è prælis deprompta videatur, quæ Patrono Magnate ſuperbire non audeat: Hoc aliorum conſilium veneratione proſequor, ſed non curo; hoc unum curo, ut nempè ſub tuis Auſpiciis, hic primus labor meus

luce decoretur: Et jure Tibi Medicæ Reipublicæ bene-merito, Philoſophicorum Porticum clariſſimo, ac Celeberrimo Antiſtiti debebantur hæ Neothericorum, eorumque opinionum vindicationes; Tu enim primus in hac Civitate eas promulgaſti, Auditores docuiſti, in literariâ propugnaſti Palæſtrâ, tibique eorumdem notitiam, & prima ſpecioſum aliquod diſcendi rudimenta per ſcripta, & Diſcipulos tuos propagata, quotquot ſumus debemus omnes; Tibi inquam inſcribendæ erant; quisquis enim ego ſum, ex Te profiteor, tum ſi innumeras Ratiocinationes, quas Tu, ingenuè ſemper erudiendo mecum habuiſti, perpendam; tum ſi graviorum Authorum ſenſus, abſtruſiores Hippocraticos, Philoſophicos varios, quos eloquenti ſermone incomparabili mentis acumine declaraſti. Si quid erratum iverit, benigno animo corriges, eruditâ Sapientum ſcuticâ, virulentis Anagnoſtum obtrectationibus, irreprehenſibilia Reſponſa dabis; ſicque venerando Nomine Tuo lividos Zoilos, dentatos Ariſtarcos, Harpocrates evadere pro certo confido. Genealogicas arbores hîc inſerere vano uſui relinquo, licet facile poſſem; maximopere enim clara ſunt Nobilitatis Tuæ, Tuique generis, & Principia, & Augmenta tum Literis, tum etiam Armis, in quibus glorioſum aliquem Tribunum Militem ad hæc uſque tempora noſcimus, colimuſque, & Hieroſolymitani Ordinis Equitibus decorata, præſertim in noviſſimo fratre *Lelio Melitæ* tam benè accepto, quem potiſſimum nomino, tamquam tuæ ſignanter *Domus*, nempè ſtipitis antiquioris *Nicolai* digniſſimum germen. Hæc & fortaſſe meliora genio blandiens tuo libens, lubenſque omitto; Quippe qui ſæpe te dicentem audivi, *Veram Gloriam*, *Veramque Nobilitatem*, *non à fu-*

moſis Avorum imaginibus, *ſed à propriâ Virtute*, *quæ & illos illuſtravit*, *unicuique expetendam eſſe.* Quæ ſi ita ſe habent, ut ſe habent certiſſimè, quænam *Gloria*, quænam *Nobilitas* æquabit tuam? Tu qui *Tullium* veridicum reddidiſti, cùm diceret *Virtutes ſimul eſſe conglobatas*, ut in te *Civiles*, *Morales*, & *Scientificæ* ſolidum componunt globum. Loquantur illa ingens tua *Urbanitas*, *Comitas*, *Liberalitas*, *Integritas*, *Veri* ad *affectationem Amor*, *falſi* ad *nauſeam abbominatio*. Loquantur illa *mentis Vis* in *philoſophando ſublimis*, in *declarando felix*, in *communicando prompta*, *ſolertia* in docendo, *Majeſtas*, & *Decus* in faciendo Medicinam, ſine aſtu, ſine ambitu, ſine cupiditate, ſine quæſtu, ut facilè invidiam ſuperando inter medentes *Principis* locum obtinueris: Ignoſcas, precor, ſi eximiæ quâ polles Modeſtiæ, moleſtus videar veriſſimis hiſce expreſſionibus, quas futiles cantilenas in aliis appellare ſis ſolitus; Laudum enim tuarum turbo me impulit, ad hæc pauca ſcribenda, & ne gravis ſim tibi, pluribus abſtineo. De cætero incongrua quidem oblatio eſt Medici opuſculi *Maximo Iatro-Phyſico*; ſed *Magni Alexandri* eſt, parva munuſcula magnifacere. Serenâ igitur Te fronte accepturum ſpero, quodcumque ſit Tributum, cum illud Tibi, receptis pro Beneficiis, gratiarum vice, gratus animus referat, monente *Hetruſco Poëtâ*:

Picciole offerte sì, mà però tali,
Che ſe con grato affetto il cor le dona,
Anco il Ciel non le ſdegna.

Interim, ò, & *Præſidium*, & *dulce Decus meum*, Neſtoreâ eminens eloquentiâ Neſtoreos in Annos *Vale*.

BENEVOLO LECTORI BLASIUS DEL POZZO

Salutem, & benè agere.

Notitiam tibi offero (Candide Lector) *Literariæ cujuſdam contentiunculæ, quam ratione ſaltem materiæ, & deinde eruditionem, & ſalium artificioſè per totum opus aſperſorum, ſpero futuram fore non injucundam. Proſtrant apud noſtros Bibliopolas duo, inter cæteros, Libri, qui utinam in tuas veniſſent manus, quo, cum ſanæ ſis mentis, in eadem nobiſcum eſſes Navi. Alterum horum poſt alios editos Typis, dedit anno* 1688. *Venetiis Admodum Reverendus* D. Carolus Musitanus, *Vir Religioſiſſimus, & omni Virtutum genere abundè ornatus. Alterum in prioris everſionem Anno* 1699. *Neapoli in lucem edidit* Petrus Antonius de Martino *Medicus Geofonenſis, paucis ab hinc annis in Civitatem è Geofone delatus, & Vetuſtiorum documentis adeò addictus, ut inter cætera in jam generaliter receptum plauſibile ſivè* Harvei, *ſivè* Pauli Sarpæ *Inventum Sanguinis motum in Orbem, aliaſque aliorum graviſſimas opiniones, ineptias effutire non erubuerit. Hæc ſalivam nequaquam moviſſent, & tanquam ridicula excuſata fuiſſent cum Poëtâ Satyrico.*

Velle ſuum cuique eſt, nec voto vivimus uno.

Tanto magis quod delicatiores cibi, non omnibus ſapidi ſunt palatis. Movere tamen ſtomachum inſulſa, & nauſeoſa nonnulla, quibus Digniſſimum Muſitanum Martinus *inceſſere viſus eſt petulanter, terminiſque convicioſis tanto Viro non dignis. Hinc orta ſuſcitandi occaſio, quonam Spiritu ductus tanto impar homo ſit auſus. Videbatur alicui potuiſſe id fieri ex libertate Philoſophandi pro tuendis Antiquorum ſententiis, quas ſectatur propter adductas à* Muſitano *rationes vacillantibus. At majoris notæ ſunt in hac Univerſitate Magiſtri, quorum magis intererat, quippe Veterum veſtigiis inſiſtunt, nec tamen ſunt inde commoti; fortaſſe quia Recentiorum placita negligere inſimulant, non ignorant, nè contingat.*

Quæ

Quæ Imberbes didicere, ſenes perdenda fateri.

Atque illorum evidentiora non improbantes ad ſummum illa apud Antiquos, & in Galeno reperiri Sophiſticè nobis imponunt.

Aliundè igitur pruriginoſum ſcribendi κακοήθην Martinus *contraxit, atque hujus cauſa fuit oſtendendi ingenij, quod in ſe credit acumen, famæ, & nominis acquirendi cupido, cum hominem ſe jactaret prælis cognitum, invectumque in Authorem, cum quo dicere valeret:*

Non tam turpè fuit vinci, quàm contendiſſe decorum.

Cumque flocciſeciſſet vanitates haſce Muſitanus, *non ſecus ac* Luna canis latratus; *Doctiſſimus, ac diſertiſſimus Condiſcipulus meus* Jo. Andreas Lizzano *magnæ expectationis, & ſpei Juvenis, in tenerâ ætate Civitati benè cognitus, & nobilium Clientum potens enumerare quamplurimos,* Muſitano *neceſſitudine illâ valdè conjunctus, quæ inter ejuſdem generis egregios Viros ſolita eſt interveniſſe, factum ſibi Jus dixit à* Martino, *pro vi ſuæ mentis exercendâ in ejus librum animadvertere, quod potiſſimum quatuor ſequentibus Dialogis perfecit; quorum primus veluti Proëmium tribus præponitur; In ſecundo de* Animæ Sede, *& de* Doloris formali causâ *ediſſerit; In tertio,* Sanguinis circularis Motus *juxta probatiſſima ſcriptorum experimenta evidenteſque rationes à* Martini *calumniis vindicatur; Demum in quarto de* Purgantibus, *de* Venæ Sectione, Veſſicantibus, Fontanellis, *atque* nutritivis Clyſteribus *examen diligenti calamo ad Celeberrimorum Authorum mentem inſtituit. Principaliores* Martini *Objectiones circa hæc maxima puncta verſantur, & in quibus ſe inviciſſimum cenſet præfatus; Hæc volebam ne ignorares,* Benigne, Lector, *ut ſi quid aſperiuſculum in* Lizzano *meo tibi occurrerit, ſcias non ex propriâ animi indole factum, ſed tanquam Dei, & amicitiæ legibus debitum,* ut non extendant juſti ad iniquitatem manus ſuas; *quodque aliud minùs tibi arridens reperies, aut Authoritate, quâ præſtas corrige, aut benignitate, quâ inſigniris primis Juventæ lucubrationibus vel ignoſce, vel excuſa, Cordate Lector, atque ad multos annos Vale.*

DIALOGUS PRIMUS.

INTERLOCUTORES

PHILALETHES, PHILARETUS.

PHILALETHES.

SOspes ſit Tibi DEus, amice *Philarete*, quo diriguntur cogitabundi greſſus iſti, & abſque lege? Magni ponderis negotio mentem obrutam indicas.

PHILARETUS.

Felix profectò occurſus, albo ſignandus lapillo. Te animo, Tui cupidus penſitabam, attamen petitioni tuæ obſequens, *Mergellinam* verſus movebam; ſolus potiùs, quàm malè ſociatus; hiſce namque temporibus, ut veros (bonorum pace) amicos reperias, Cynici lanternam habeas oportet.

PHILALETHES.

Quid illic? & quænam profundæ cogitationis cauſa?

PHILARETUS.

Gratia reficiendi animum ægrotantium interpellationibus fatigatum, ipſorumque auditis languoribus hinc inde diſtractum; & ſi minùs occupatum reddat temporibus noſtris quemque Medicorum, multitudo medentium: Sunt enim, quibus unicum ſtudium eſt anxios ſe oſtendere, & ſic magnos viros vehementer (ſed in nihil agendo) occupatos, ut neſcias, riſuſne, an deriſus encomia mereantur: Sunt qui pro Dominis, hoſtia viſitant, Tinctoriæ Arti ſuis tantùm utiles lotiis: Sunt qui ex Præceptorum gloriâ bonum aucupari nomen conantur, ſecretiora illorum oſtentantes arcana, vel clariſſimos eorumdem ſenſus ignorent: At ubinam Placum regiarios alienis ſudoribus irrigatâ lauro ſua tempora cingentes relinquam? Proh tempora calamitoſa! Proh corruptos hominum mores!

mores? Et hi ſunt quibus ſors amica arridet, deridetque merentes. Quà verò ſim re diſtractus, ſcies, cum aliquo in ſcopulo ſedere licuerit, ludentes piſces in æquore, pueros propè littus natantes, variosque illorum luſus maritimos inſpiciendo: Illic curarum mearum hiſtoriam audies; Nunc eja admiremur paſſim, & egregio conſpicuoque letemur opere, quod *Ludovicus de laCerda* Methynnæ Cœli Dux Sæculi noſtri Magnanimus Alexander vigilantiſſimus Regni Prorex (non ſine æternâ ſui ipſius gloriâ) ad Civium commodum conſtruendum imperavit.

PHILALETHES.

De quonam Opere loqueris? Varia ſunt illuſtria ejus maximi Ingenij, Geniique Regalis Opera.

PHILARETUS.

De hoc, in quod ſermone diſtracti, ſenſim pervenimus; de cæteris loquentur hiſtoriæ.

PHILALETHES.

Via nè hæc eſt, olim *Palepolitana*, vulgo *di Chiaja*, Nobiliori nunc nomine *Medina Cæli* inſignita. Ego ſæpeſæpiùs illam frequento, viſurus D. ALPHONSUM PINTO è PRINCIPIBUS ISCHITELLÆ integerrimum Portionis ſcribam in Regno, Divi Jacobi Equitem, meumque munificentiſſimum Mecenatem.

PHILARETUS.

Hæc, inquam, eſt, nonne majus in deambulando commodum experimur? Recordare, quæ erant pulverea impedimenta, latrante cane, ac lutea dominantibus Aquariis, & terque, quaterque extolles ad Sydera ex magnifico opere Excellentiſſimum Inventorem.

PHILALETHES.

Dignum mehercle opus? Dedecus certè erat Urbis (dicam melius) Orbis meliorem partem ita conſpurcatam eſſe, ac ignobilem; Proſpice nunc ut gaudet oculus, quâ directo, politoque tramite, quà frondiferis arboribus; quà currentibus, varièque ludentibus limpidis in fontibus aquis, quà omnium harmonicâ amœnitate.

PHILARETUS.

Opus quidem, Poëmate digniſſimum, & Hiſtoriâ.

PHILALETHES.

Sed jam nos *Mergellina* tenet; conſideamus, quæſo, & ſedulò

curemus, ne amborum noſtrûm faciem feriat Sol pungentibus radiis: His enim cautè defenſi, lætabimur (ſi tamen occaſio fieret) aliquo maritimo eventu, quo ſi fortè carebimus, celebrata loci amænitas gratum nobis levamen dabit: Ageſis interim, quænam perplexæ mentis tuæ ſit cauſa, enuncia; videbaris namque, cum tibi obviam veni, Hypochondriacus, ut octo.

PHILALETHES.

Ita profectò eſt *Philarete*: Decus illud, quod ex Laureâ Coronâ Sapientibus proveniebat, nunc ex melancholico hoc artificio quamplurimi quæritant (ſed languidus honor) qui num benè valeant interrogati, hypochondriacæ affectioni ſe obnoxios eſſe propter obſtinatam applicationem rei litterariæ, paucis verbis affectatis *Joannis Boccatij* periodis, reſponderent; Hinc aſſiduo (Helluonis tamen) ptyaliſmo vexantur; pallere facie, veſtibus ſordere ſtudent, ſtudentque: Sed quid ultra Te fatigo in re adeò notâ? Ageſis, dixi, enuncia.

PHILARETUS.

Dicam, & Tu quoque ſtupidus admirator eris.

PHILALETHES.

Cujus nè miraculi.

PHILARETUS.

Non nè miraculum dixeris, ſi temporibus noſtris evenire audias quot *Lucius Apulejus* de ſüo ὀνοχρύσεο commenta compoſuit?

PHILALETHES.

Jocaris, *Philarete*, an ſeriò & vera loqueris?

PHILARETUS.

Imo veriſſima, ſi quem tunc vides manibus habere Libellum, attento animo legeris; talia ſünt enim axiomata ponderationeſque, quas continet.

PHILALETHES.

Quonam Authore, & quiſnam, ut fieri ſolet, Titulus ſpecioſus in Frontiſpicio?

PHILARETUS.

Haud multum in ejus Inſcriptione *ſudavit, & alſit*; nuda quidem eſt, & ſimplex; *Trutinæ*, ſcilicet; *Medicæ Muſitani Reſponſum* de

cujus

cujus illuſtri Authore paucis me expedire poſſem, cum *Ovveno* mutato *Dardano* in *Petrum*

Pallor in ore ſedet, macies in corpore toto.
Dardane, nil in Te eſt pingue, niſi ingenium.

At, ne in enigmate loqui videar, *Petrus Antonius de Martino* Medicus Geoſonenſis, hic eſt; *Vir*, nec *pallio*, nec *barbâ Medicus*; & ſi *Medicus*, *ex Commentario : Notus homo quidem, ſed Lippis, & Tonſoribus :* Galenicæ (ut ipſe apertè profitetur. Jactabundus inflatuſque) Scholæ defenſor acerrimus, Pugnator Herculeus; Sed *Treſſis homo*, qui ex hoc, quod aggreſſus eſt, facinore notandus eſt, tamquam *Chorchorus inter olera.* Si vero meum eſt aliquid dicere, tuum exoptare verum; agamus quæſo cum oblatratore iſto eo pacto, quo ipſe cum aliis diſpari tamen exitu, & cum *Venuſino* dicamus.

Hac Lege in Trutinâ ponatur eâdem.

Et ita quanti ponderis erit, apparebit, qualiſcumque verò ſit Author libri, & qualis liber, in alterum diem ponderationes referendas reſervo.

PHILALETHES.

Nulla quidem hac mihi gratior notitia dari poterat *Philarete*; Totus enim occupatus eram inveſtigando, quiſnam inſulſæ ac tenebricoſæ mentis eſſet, qui tenebras in luce quæritabat maculas in recentiorum inventis dictiſque impendendo; Et abſque dubio tantus rumor factus eſt de novitate iſtâ, & cuique loquendi materia data ſit; Barbitonſores præſertim mille canentes feſtiva Carmina veteres Bacchi domos cremavere, ſtatim ac ſanguinis miſſionem à tanto Viro commendari audiverunt, certâ ſpe futuræ reintegrationis in lucro, dum viventes pretioſiori, & vitali Rubino deorbantur : Hos inter Primatus potius eſt *verboſus quidam vaniloquus Barbitonſor*; Scurram agens cum eſſet Nebulo : Proh Juſtitiæ turpem contemptum ! Proſperam ſortem illam adeptus eſt, quam alij copioſis laboris ſudoribus in acquirendâ virtute conſperſis merebantur. Hic ille eſt, qui *ſeſqui-pedalibus*, *ampullatiſque* (extra rationem) verbis uti ſolitus, illam nunc Chirurgiam floccipendens exercet, quam Romani crudelia perhorreſcentes remedia expulerunt; Dum Clyſterium uſum renovari ſibi quiſque ſuaſit lætitiæ focos excitavit Laſanorum Schafiorumque Artifices choreas duxerunt Baccho læta

 pecula

pocula coronantes Defenſoris invicti ſaluti vina uſque ad ebrietatem ingurgitârunt, poſtquam chatartica evecta ad ſydera cogitârunt, omnes denique *homines Trioboli* tanto Heroi coronas parandas conceperunt ex *Parietariâ*, *Malvâ*, *herbâque mercuriali* (ſatius tamen fuiſſet illum *Helleboro* coronare) Sed iſtos ſuis linquamus tripudiis, ſuum ſervatorem jovem laudantes majora texere, encomiæ ſinamus. Nos verò poſtquam Echinorum, aliorumque piſciculorum aliquid emerimus, de feſtino reditu in Urbem cogitemus; Impetuoſus enim ventorum turbo extemplo exortus, nubiumque denſitas, & copia, nobis valde nimis proxima, & Montium faſtigia ferè tangens, imminentem pluviam portendunt; Ac ni celeres nos greſſus ducant fortaſſis extemporaneâ aquâ madefacti rediemus.

PHILARETUS.

Quid mecum de libri diſcuſſione, & librato examine conſilio faciendo ſentis (ut dici ſolet) frigido ſanguine?

PHILALETHES.

Tibi diſſentire nequeo; hujus enim loci non eſt cuncta diſcutere; deſiderari fortè poſſent nonnulli Authores, quos *Martinus* arietat.

PHILARETUS.

Sed en præfatum D.D. ALPHONSUM PINTO, qui cum aliquid urgentis negotij mihi conferendum. Craſtinâ die ſis, precor, in Muſeolo meo, Libri examen inchoandi gratiâ; Interim Vale.

Eruditiſſimo, & Experientiſſimo
PHILOSOPHIÆ, AC MEDICINÆ PROFESSORI
DOMINO
NICOLAO CRESCENTIO
S. P. D.
JOAN. ANDREAS LIZZANO.

T*ibi, Viro ultra metam erudito, qui tam benè in* Carteſianis *Meditationibus, ipſiuſque receptiſſimâ novæ Philoſophiæ hypotheſi ſenſibus perſcrutandis, Te geſſiſti, ut* Carteſij Anima *meritò dici poſſis, unum in quo de* Animæ Sede, *&* doloris *Formali causâ ediſſero ex hiſce Dialogis meis, dicare conſtitui; ingenioli primitiæ cùm ſint, non dubito, quin immaturæ, haud benè trutinatæ, immo acerbæ juventæ calore conſcripta videantur; Sed tuum eſt quà eruditione, quà venerandâ Sapientiâ, qua modeſtiâ mihi humiliter excuſationem petenti veniam elargiri. Volupe mihi quidem eſſet placuiſſe Tibi, cui ſivè in Academiis diſcurrenti, ſivè in Lyceis Philoſophanti, ſivè in privatis colloquiis harmonicè diſſerenti plaudunt omnes quod ſimili Scribenti Ingenium non tribuit, tribuat Electio nuncupanti; Sic quod deforme fecerim, docto Patrocinio Tuo pulchrum Tu facias: Interim (ſi alio non dabitur) rectâ fuere voluntate, me Tibi commiſſum habe, & feliciter Vale.*

DIALOGUS SECUNDUS.

INTERLOCUTORES

PHILALETHES, PHILARETUS.

PHILALETHES.

POſtquam amænos delirioſæ *Mergellinæ* tractus reliquimus, & ubi abs Te diſceſſi, *Philarete* mi ſuaviſſime, ſemper in animo fuere amabiles comptiſſimæ ſocietatis tuæ ſermones, heſterno die habiti, ſemper, & iterum Te videndi deſiderio exarſi; quoties mente volvebam memoratum examen *Martiniani* Libri, incomprehenſibilia temporis momenta mihi ſæcula videbantur.

PHILARETUS.

Expectate diù, veniſti tandem, *Philalethe*, & procul dubio, ni Librorum hic parata copia detinuiſſet ex qua faciliori modo deſiderium noſtrum adimplere poterimus; millies ad te veniſſem: At ſcias, antequam ad aliud progrediamur, me Echinorum, aliorumque fructuum maritimorum emptionem non amplius curaſſe; tantus erat ingruentis pluviæ metus.

PHILALETHES.

Non deceperunt nos Meteorologica ſigna; Largiter enim condenſatæ nubes; & quæ Montium cacumina tangere videbantur, dederunt pluviam, & mihi extra mænia dormiendum erat, ni obvia Amici rheda occurriſſet, quæ me reduxit domum.

PHILARETUS.

Colloquia iſthæc inutilia rumpamus, quæſo, exoptatumque Libri examen inchoëmus, cujus *Philalethe*, ſi volumen ſpectes parvum dices; ſi meritum, Enchiridion; ſi utrumque, Alabandicum.

PHILA-

PHILALETHES.

Tanta nè ſcriptoris inſcitia ut quem ipſe putat dignum cedro, tu Alabandicum cenſeas?

PHILARETUS.

Non ne Alabandicus erit, ſi mille erroribus Philoſophicis, Mediciſque, ſepoſitis Grammaticalibus, ſcatet? hinc inferas, licet quod ipſa *nuncupatoria Epiſtola*, quæ elegantiori ſtylo conſcripta cenſenda eſt, inſulſiſſimis verbis, pluribuſque mendis dedecoratur: De tali hominis arrogantiâ mirarer equidem, niſi incomperto eſſet, ſimilia tales homines aggredi: Pro *Herois* ponit *Erois*; pro *inclytæ* ponit *inclitæ*; pro *auſus* dicit *auxus*; verbum *reſpicio* barbarè bis maritat dativo caſui, & pro *Hieroſolymitanos* barbariſſimè ſcribit *Jeroſolimitanos*. Sed audi facinus in Latinâ linguâ enormiſſimum: *Et ubique* (dicit in eâdem Epiſtolâ) *pandat Avorum prægia*. Negari ne poterit unquam, *Martinum*, non eſſe Civem, ſed Advenam in Latio?

PHILALETHES.

Puerilia quidem errata, ut potiùs prolata à puerulo, quàm ab Authore conſcripta credas.

PHILARETUS.

Falleris, *Philalethe*, Auctoris acutiſſimi ingenij ſunt; tot enim in Libri corpore, hæc, & ſimilia, imò, & majora conſpicies: Quid diceres, ſi legiſſes in eâdem Epiſtolâ, *Martinum*, nullo adhuc verbo *de Theſibus* edito, pronunciare *Theſium enunciatarum*; ac non adhuc locutum de *Sereniſſimo Electore Comite Palatino Rheni*, nec proprio, nec appellativo nomine, nec de ejus prærogativâ *Altitudinis*: ut primùm occurrit de illo mentionem facere, ex abrupto, prorumpere, *præfatam Altitudinem Sereniſſimi Electoris*? Nonne ly *enunciatarum*, & ly *præfatam*, diceres appoſita, pejora peſſimis, ineptiora ineptiſſimis? Quid diceres, ſi legiſſes in eâdem Epiſtolâ, quod *Martinus* nuncupat Librum Illuſtri Marchioni Maſcambruno, qui cum loquitur in Epiſtolâ, & illum ſub diverſis numeris, & perſonis conſiderat: Primò, ut perſonam ſecundam numeri ſingularis, ut in titulo ibi: *Illuſtriſſime ac Excellentiſſime Domine*, & in corpore Epiſtolæ ibi *Te eligere*, & inferiùs, *tuorum Procerum*, & inferiùs, *tuarum virtutum*, & inferiùs, *tuam Familiam*, & inferiùs, *Excellentiſſime Domine*, & inferiùs, *Excellentiſſimâ ſtirpe tuâ*; Secundo,

tanquam perſonam ſecundam multitudinis numeri, ut ibi, *Veſtri Proceres*; Tertio ut perſonam tertiam numeri ſingularis, ut ibi, *ſua perſona*, & inferiùs, *ſuæ Clementiæ*, & inferiùs, *pro ſe, perennique Familia ſua*, & inferiùs, *Excellentiæ ſuæ*? Nonnè diceres *Martinum* ipſum ignorare vel Grammaticæ Concordantias? Sed ſi Italici *Homeri Torquati* ſcilicet *Taſſi*, verbis uti fas erit.

Tempo forſe già fù, che gravi, e ſtrane,
Ne dovevan parer ſi fatte offeſe
Quaſi lievi or le paſſo, orrenda, immane
Ferità leggieriſſime l'hà reſe.

Pro Coronide, præfatam Epiſtolam hac periodo conterminat, *rogansque Deum pro te, perennique ſuâ Familiâ humiliter Veneror.* addito finali puncto; ſicque expleto jam, & terminato Epiſtolæ eloquio, ad ſubſcriptionis humanitatem accedens, progreditur inhumanè, ſcribens *Excellentiæ tuæ Bonitatem humillimus Servus Petrus Antonius de Martino*, & ſic rapuit Sceleſtus dilectam conjugem, nempè *Bonitatem Suæ Excellentiæ* verbo *Veneror*, legitimo ejus viro eamque immaniter, & barbarè ſuſpendit in aëre.

Hæc in ipsâ Nuncupatoriâ Epiſtolâ; in libro vero errata, barbariſmi, & verba, penitus incognita Latio, mille, & ultra adnotari poſſent, & plura de Phraſi & è locutione inepta ſubnecti; Sed ne à majoris momenti rebus hic divertamur, in finali Dialogo recenſenda reſervemus.

PHILALETHES.

Libenti animo Tibi aſſentior, & quantum erit poſſibile etiam graviora laconicè perpendamus.

PHILARETUS.

Sic DEUS nos ſervet, ut ego *Muſitanum* noſtrum *Recentioreſque Martini* Oppoſitionibus Apologeticò ſermone ſollicitus eram tecum tantùm expurgare; ſed mente revolvens quàm grave præjudicium allatura eſſent publicò viventium ſalutis bono depravatæ opiniones per Sciolum iſtum diſſeminatæ, quale virus allatura prolata ab ipſo Axiomata, publici Beneficij gratia conſtitui palàm det egere, accedente etiam Conſilio D. ANTONII DE SANCTIS Marchionis Montis Falconis Militarium Cauſarum Regij Exercitûs in Regno Quæſitoris Generalis varia eruditione eminentis, qui me ſæpè monuit, ſuadens,

ſuadens, opus hoc futurum fore auſteri ſaporis illorum palatis, de quibus dicendum, quod *Tacitus* in vitâ *Agricolæ* retulit, *Gnarus ſub Nerone temporum, quibus inertia pro Sapientia fuit*, ſed non indè reticendum, quod eſt conſonum veritati.

PHILALETHES.

Magnum ſunt ingenio meo incitamentum, quæ dixiſti, maximopere tamen libito dimoveor tuo; hinc quicquid voles, & ipſe aggrediar, dummodo veritas non lædatur; *Amicus* enim *Plato*, *Amicus Socrates*, *ſed magis amica veritas*: Interim tu, quæ in lectione adnotaſti maledicta in *Muſitanum*, ac *Recentiores*, enarra, ut ſic horum dilucidando ſententias, *Adverſarij* errores evellamus.

PHILARETUS.

Ita ſanè exequar, *Philalethe*; Igitur ſemotis verborum ambagibus, principium ſit futilis illa *Authoris* admiratio de opinione *Muſitani*, aſſerentis *Sedem Animæ Rationalis in Capite.*

PHILALETHES.

Papè, ineptus *Grammaticus* ineptiſſimus *Medicus*, Theologum audet ſe profiteri; Irrationalis, de rationali animâ vult diſſerere! Recordor clariſſimè *Muſitanum* hac de re *in ſuâ Trutinâ Lib. prim. in Præfatione de Capitis affectibus* breviter locutum his verbis: *Hoc eſt una, cui omnes ſenſus famulantur, cui omnia obediunt membra; à quâ ſicut Planetæ à Sole, & totius Terrarum Orbis, lumen, vitamque hauriunt; Sic anima in hoc capitis Regali Solio relucens, ſuo vitali lumine totum irradiat corpus: Sat eſt ut ſua exerceat munia, in Capite præſidens, toti corpori, ut ſui ipſius imperio pareat, legem dicere, abſque eo, quod tota in qualibet corporis parte reſideat, ut hactenus apud Philoſophorum vulgum rumor increbuit:* quid indè?

PHILARETUS.

Quid inde? *Martinus* ſtabile ſibi gloriæ fundamentum jacere excogitavit, demoliendo hanc *Muſitani* ſententiam, quaſi ex Diametro *Divis Thomæ, & Auguſtino* contrariam: Et oh quot ampullata verba! quot inſulſa judicia profert! Per ipſum non ſtat, quin damnetur tanquam erronea; damnat tamen, quod non percipit, & hac de re loquitur, neſciens quod

Non cuivis homini contingit adire Corinthum.

PHILALETHES.

Jure quidem meritò tale pondus pro *Martini* humeris non eſt, nec pro noſtris, (ſit veritati locus) aſt ſi aliquid decerpere licet, ex graviſſimis, & præſtantiſſimæ notæ, Viris, magnis in Theologiâ Luminaribus, non adeò nova, nec à probabilitate aliena *Muſitani* opinio exiſtimanda eſt; In varias enim ivere ſententias emunctiſſimæ Minervæ *Scriptores Priſci, Recentioreſque*; Nec unquam, opiniones quaſcumque protulerint, nempè in Cerebrò, in Corde, Catholica noſtra Eccleſia damnavit; Immo *Sanctiſſimi Patres* pro una parte pugnant, pro alterâ decertant *Patres Sanctiſſimi*, cordati Doctores; quid inde?

PHILARETUS.

Par eſſet hîc recenſere Celebriorum ſententias ut *Martinus* percipiat, *Muſitanum* non perperam ſuo capite excogitaſſe *animæ Rationalis ſedem in capite*; ſed magnis innixum authoritatibus; At quoniam brevitati ſtudemus, ſatis erit, ſi unum ex multis referamus; Magnum videlicet *Aurelium Caſſiodorum* hoc modo animi ſui ſenſum exprimentem: *Quidam* (ait) *ſedem Animæ, quamvis ſit in corpore toto diffuſa, in corde eſſe voluerunt; dicentes, quod ibi puriſſimus ſanguis & vitalis ſpiritus continetur, ut inde etiam cogitationes, ſivè bonas, ſivè malas, exire confirmant; quod animæ virtutem operari poſſe non dubium eſt: Plurimi autem in Capite inſidere manifeſtant; Si fas eſt (cum reverentiâ tamen) dicere ad ſimilitudinem aliquam Divinitatis, quæ licet omnia ineffabili ſubſtantiâ ſuâ repleat, ſcriptura tamen Cælo inſidere confirmat. Dignum enim fuit, ut arcem peteret, quæ ſe noverat cæleſti operatione ſublimem, ex tali loco præ cæteris verſari, unde reliqua membra debuiſſent competenti regimine gubernari*; Curioſis legenda relinquo reliqua, quæ *toto cap.* 15. *de Anima*, pro hujuſmodi ſententiæ confirmatione conſcripſit.

PHILALETHES.

Eadem veſtigia terit (ni me fallit memoria) in amœniſſimis *quæſtionibus ſuis Gaſpar de los Reges quæſt.* 14. dum inquit, *Metropolis, & præcipua Animæ ſedes non in Corde, nec Hepate ſita eſt, ſed in Cerebro; Cor verò officina tantùm eſt ſpirituum vitalium; nobiliores verò, animales dicti, in Cerebro reſident, ubi quoque omnes ſenſus locum obtinent; ac proindè Cerebrum potiſſima ſedes eſt Rationalis Animæ; quâ re in ratione, memoriâ,*

moriâ, aut imaginatione læſis, topica capiti, non cordi, aut hepati admoventur ut 13. Meth. cap. 21. adverſus Athenei diſcipulum, & alios Peripateticos latiùs redarguit Galenus.

PHILARETUS.

Quid reſpondebit *Salebricoſus Cenſor* noſter, non video profectò, cum ex dictis clariſſimè pateat, novam non eſſe neque damnatam conjecturam cujuslibet aſſerentis *Rationalem Animam in capite* ſuam habere *ſedem* : de peculiari loco diverſimodè loquuntur *Philoſophi*, quos quiſque pro animi oblectamento adire poterit; Hos inter magnus ille dilaceratæ Philoſophiæ per tot Sæcula, ſoli *Ariſtoteli* mancipatæ Feliciſſimus Reſtaurator, profundiſſimi ingenij Vir *Carteſius* variis non aſpernandis rationibus, *Pinealem Glandulam Rationalis Animæ adæquatam ſedem eſſe probavit*; quamquam ego libenti animo acquieſcerem *Lactantio Firmiano*, dicenti: *Cum ipſa Anima, quo loco eſt, aut cujuſmodi, neſciatur.*

PHILALETHES.

Si tamen, in tam ſinuoſis, variiſque opinionibus aliquid promere licet; illa quidem animum implet, quæ *in capite Rationalis Animæ ſedem* concipit, utpotè in quo videmus quod proprium ſui ipſius eſt exercere, cogitationem videlicet, quæ in aliis corporis partibus actuari non videmus, nec concipimus: Favet huic ſententiæ cum aliis hic memoratis *Authoribus*, *Ludovicus Cœlius Rhodiginus in lect. antiqu. lib. 2. cap. 22.* hiſce verbis: *Ergo caput præcipuum excelſiuſque in homine membrum, primo regiminis acutorum Galenus, & Platonici omnes Rationalis Animæ ſedem nuncupant, ut rentur nonnulli, quoniam inibi cerebri eſt conceptaculum, ac membrorum animalium; Quæ organa ſivè, & principia virtutis animalis, tam apprehendentis, quàm eligentis, ſeù voluntariè moventis, quibus potiſſimum conſtat animalium, inter ſe diſparatio*; *Nec me fallit Venerabilis Bedæ ſententia ſuper Marcum; Animæ locus, inquit, principalis, non juxta Platonem in cerebro, ſed juxta Chriſtum in corde eſt*; En hâc ultimâ periodo, uti hic Sanctus Pater apertè aſſerit Rationalem Animam reſidentem in loco particulari.

PHILARETUS.

Ad hoc confirmandum, ac magis dilucidandum, libet hîc annectere, quicquid clariſſimè philoſophatus eſt juxta perſpicaciſſimas *Renati meditationes* Excellens *Antonius Le Grand in art. 7. de Mente hu-*

mana; *ubi ſatis* inquit, *ex dictis manifeſtum eſt Animam humanam toti corpori eſſe conjunctam*, *& hujus motus ab illius cogitationibus ita dependere, ut nonniſi compoſitum unum efficere dicantur. Hinc natum illud inter Philoſophos, Animam totam in toto corpore, & totam in ſingulis ejus partibus eſſe; Non quod Anima poſitivè, & per veram extenſionem, in ſingulis corporis partibus inveniatur, id enim immateriali ſubſtantiæ, qualem eſſe mentem humanam oſtendimus, repugnat; Sed quia corpus, & unum quid, & peculiari quodam ſenſu individuum eſt, ratione nimirum diſpoſitionis Organorum, quæ omnia ita ad ſe mutuò referuntur, ut vel uno eorum ablato, mutilum, & imperfectum corpus reddatur; & quoniam ea eſt animi natura, ut omni extenſione, dimenſionibuſque careat, ad nullum corporis membrum, quaſi ad illius quantitatem adæquet, referri poteſt, ſed ad totam organorum compagem dumtaxat, quæ ut una conſideratur.* Et paulò poſt: *Sed quamvis toti corpori Anima ſit nexa; dici tamen poteſt; illam intimiùs, & immediatiùs uni parti uniri, quam alteri; ſicuti licet Deus per totum Mundum diffundatur, & per ſuam potentiam omnia loca repleat, peculiari tamen ratione in Cœlo eſſe dicitur, ex quo omnia nutu ſuo regit, & adminiſtrat: Ita dicimus mentem humanam in cerebro, utpote in ſupremâ corporis parte velut in arce reſidere.* Hæc ille: Ex alio Capite non pauci ſunt *Sancti Patres* præter *Bedam* citatum, à quibus Rationalis Animæ ſedes in corde conſideratur, abſque eo, quod tota in toto, & tota in qualibet parte totius cenſeatur, ut annotante *Petro Gaſſendo* eruditiſſimo, ſunt *Divus Gregorius Nyſſenus*, *Divus Hieronymus*, *Theodoretus*, *Tertullianus*, & *Philo*; cum quibus omnes ferè Patres. Nec immortalis *Fernelij* placitum eſt hic omittendum: *Cerebrum* (inquit) *humanæ mentis arx, & domicilium; cogitationum, rationiſque ſedes; motus, omniſque ſenſus fons, & origo: Corporis ſummam partem tenet, ſurſum ſpectans, Cœlo proximum; ut enim Univerſitatis hujus parens, menſque illa rectrix, in Cœlo excelſiſſimo loco conſidet, ita decebat cerebrum, noſtræ mentis Arcem ſummo corpore collocari.* Huic ſententiarum varietati de principali ſede Animæ Rationalis in homine, lepidè alludit *Vitus Cæſar Caballone* J. C. variâ eruditione, ac poëticâ amœnitate præclarus, concinens.

Per moſtrar dove in noi l'Alma riſiede,
Vaghe Filoſofie ſpiegar le menti.

E (diverſi trà loro i ſentimenti)
Chi quà , chi là , conchiude haver la ſede.

PHILALETHES.

Ad quid ergo tot exclamationes, admirationeſque noſtri *quintæ claſſis Authoris* adverſus *Muſitani* de Animæ ſede opinionem? cum res hæc adeò ſit exagitata Antiquis, Recentioribuſque ſcriptoribus? Divos Thomam, & Auguſtinum genuflexi veneramur, & abſit, quod impugnare arbitremur, eos tamen *Muſitano* non refragari patebit inferius. Quaſcumque tamen opiniones retulimus, quiſque amplecti poteſt, ac tueri, utpotè non damnatas; ſed hoc modo concludi placet cum *Platone* in Timæo dicente; *At quàm verè id dictum ſit, cùm demùm ſi id nobis Oraculo Deus edixerit aſſeremus*; Et cum *Patre Romanæ eloquentiæ in primo Tuſculanor:* qui ſcripſit: *Vbi, aut qualis eſt iſta mens? Vbi tua, aut qualis, potes ne dicere?* Verùm ſat prata biberunt, & ab enarratis hinc indè doctrinis, ſatis abundè reſponſum in hac materiâ, nec tempus omittendum, vocant nos, & aliæ impugnationes, cavillationeſque, ſi fortè adſunt, & aliæ.

PHILARETUS.

Quin ſint dubitas! nonnè recordaris quod totum quantum opus eſt (quantitativo enim nomine, non qualitativo dignum) in *Muſitanum*, ac *Recentiores* caninâ rabie conſcripſit *Author*; Hinc in hoc congreſſu rem hanc abſolvere eſt penitùs impoſſibile.

PHILALETHES.

Ponamus in *Trutinâ* quicquid per tempus, tetricaſque noſtras occupationes licuerit, quod remanet, alia dies caſtigabit.

PHILARETUS.

En aliud punctum, in quo ſibi præcipue reſponderi vult *Morologus* noſter, ineptè credens, aptè reſponderi non poſſe; *Dolorem* videlicet, pro cujus eſſentiâ, & ejuſdem conceptione, quo nempè modo fiat, quæve ſit ipſius cauſa formalis, in *Muſitanum*, alioſque invehitur: *Muſitanus* ſolidis argumentis, *Recentiorum* veſtigia premens, *dolorem*, nec in *continui ſolutione*, nec in *intemperie* conſiſtere ſuâ in Trutinâ, contra Galenicos propugnavit, aſſerendo, ut & ipſe *Reſponſi Author* tranſcripſit, rationem formalem doloris in vitâ eſſe, pro vitâ intelligendo *Animam*, hiſce verbis: *ideoque Anima immediatè ſentit ubique præſens per ſui irradiationem*: Nec pro

 Animâ

Animâ confundit Spiritum, uti *Cenſor* ſibi ſuadet; apertè enim dicit *Hujuſmodi ſpiritus mortuus eſt, & merum cadaver, niſi à vitâ illuſtretur; & quia vita ipſa in hoc ſpiritu non eſt illi propria, & inſeparabilis, ſed vita eſt à ſpiritu toto ſubiecto diſtincta.* Dein continui ſolutionem, & intemperiem pro occaſionali causâ accuſavit. Claram reddam aſſertionem hanc nonnullis perquam neceſſariis digreſſionibus, in quibus vellem *Martinum* noſtrum, *hominem*, *Grammaticum*, *Philoſophum, non ſervum pecus*, nec falſis præoccupatum opinionibus, pro quibus juravit in verba Magiſtri; ita namque aliquid perſuadere ſperarem.

PHILALETHES.

Quid ad nos? & ſi non me lateat cum Martiali in Epigr.61. lib.5.

Non deerunt tamen hac in Vrbe forſan
Vnus, vel duo, treſve, quatuorve,
Pellem rodere, qui velint caninam;
Nos hac à ſcabie tenemus ungues.

Et ſatis erit ſi quod dicimus, verè ſit ad mentem Philoſophantium, cui uniformes eſſe conabimur.

PHILARETUS.

Sed quod digreſſionibus præmittendum dixi, ut *Martinus* vel quiſquis alius pro eo ſentiens, faciliùs *de dolore* hypotheſim comprehendant, hoc quidem eſt; brevis nempè notitia Anatomicæ veritati in prætereunte Sæculo accuratiſſimis lucubrationibus, ſeverioribus ſtudiis, exantlatæ, circa Tactus adæquatum organum, cutem videlicet *Malpighianis* celeberrimis, inſudatiſque obſervationibus illuſtratum; Per hanc mediantibus innumeris, nec ſine microſcopij opè, conſpicuis pyramidalibus papillis, quæ ordine parallelæ ex ſucco miliaribus glandulis, ibidem detectis emanante, irroratæ per reticulare corpus erumpentes, in cuticulam deſinunt, pluresque fibrulas formant, *hæ omnes nervorum extremi fines ſubtiliſſima filamenta* ad ipſius diligentiſſimi *Malpighij* mentem videntur: His à tanto Viro perſpectis de externo Tactus organo pro explanandâ doloris hypotheſi, memorari hîc libet Notulam quamdam *Danielis Clerici*, & *Joannis Jacobi Mangeti* Medicinæ Doctorum Solertiſſimorum *in Bibliotheca Anatomica prima parte* ubi de cute *Malpighius*, ut potè, in quâ ſatis dilucidè materia tractatur hiſce terminis: *Quod Hippocra-*

tes

tes magnam Sapientiæ partem putabat, id tandem aſſecuta eſt Recentiorum Philoſophorum diligentia: invictè enim probarunt. Primùm ſenſationes non fieri in corpore, ſeù corpus non ſentire dolorem, aut voluptatem, ſolamque mentem, hoc eſt ſubſtantiam, quæ in nobis cogitat, ſenſationis eſſe capacem: Secundò unionem mentis cum corpore in eo ſitam eſſe, ut ad certas mentis cogitationes certi oriantur in corpore motus; Et vice versâ, ad certos corporis motus certæ naſcantur in mente cogitationes: Tertiò denique, mentem peculiari quodam modo cerebro unitam eſſe, cum nullum ſentire queat motum corporis, niſi ad cerebrum uſque perveniat; Quod variis experimentis conſtat: Hiſce ſuppoſitis, ajunt, vellicatâ, vel pulſatâ extremitate nervorum, qui velut fidiculæ à cerebro ad omnes partes extenduntur; motum illum ope ſpirituum animalium, quibus pleni ſunt nervi, cerebro communicari; Quo fit ut mens ſentiat voluptatem, aut dolorem, prout motus, in corpore excitatus corpori eſt utilis, vel noxius; Si quæratur quænam ſit convenientia inter motum corporis, & cogitationem mentis, anvè corpus per ſe, & immediatè, ope extenſionis ſuæ in mentis ſubſtantiam agat; Reſpondet, nullam quidem eſſe naturalem convenientiam inter corporis commotiones, & cogitationes mentis; nec corpus per ſe in mentem poſſe agere, cum mens omni extenſione care[illegible], nec ulla ſit proportio inter rem extenſam, ſeù corpus, & rem cogitantem, ſeù mentem; ſed Authorem Naturæ ab initio voluiſſe, ad motus corporis excitari cogitationes in mente, & viciſſim; voluntatem autem ejus, quia eſt Omnipotens, ſemper exequutioni mandari, ita ut ſenſationes noſtræ ſint immediatè à generali illâ voluntate Dei propter quam ſi propriè loqui velimus, in mente excitantur ex occaſione motuum, qui in corpore fiunt, pariterque motus, quos videmur voluntate noſtrâ in corpore excitare ad occaſionem volitionum noſtrarum, non verò propriè illarum vi, & efficaciâ Divinâ voluntate producantur.

PHILALETHES.

Concludendum eſt hos non ſolum Philoſophiâ, ſed etiam Religioſâ pietate ſuffultos loquutos eſſe, doctrinam explicantes magni *in Philoſophiæ Oceano Columbi,* qui innumeras veritates detexit (de *Carteſio* loquor) cogitatum hoc in *quartâ parte Principiorum,* ità variis luculentiſſimis argumentis tractat: *Probatur autem evidenter, Animam, non quatenus eſt in ſingulis membris, ſed tantùm quatenus eſt in cerebro, ea quæ corpori accidunt in ſingulis membris, nervo-*

rum

rum ope ſentire; Primo ex eo, quod morbi varij ſolum cerebrum afficientes omnem ſenſum tollant, vel perturbent, ut ipſe ſomnus, qui eſt in ſolo cerebro, quotidie nobis magnâ ex parte adimit ſentiendi facultatem, quam poſtmodum vigilia reſtituit; Deinde ex eo, quod cerebro illæſo, ſi tantùm viæ per quas nervi à membris externis ad illud porriguntur, obſtructæ ſint, hoc ipſo illorum membrorum ſenſus etiam perit, ac denique ex eo, quod dolor aliquando ſentiatur, tamquam in quibuſdam membris, in quibus nulla tamen eſt doloris cauſa, ſed in aliis per quæ tranſeunt nervi, qui ab illis ad cerebrum protenduntur; Quod ultimum innumeris experimentis oſtendi poteſt. Sed unum hîc ponere ſufficiat: Cum puellæ cuidam manum, gravi morbo affectam, habenti, velarentur oculi, quoties Chirurgus accedebat, ne curationis apparatu turbaretur, eique poſt aliquot dies brachium ad cubitum uſque ob gangrænam in eo ſerpentem fuiſſet amputatum, & panni in ejus locum ita ſubſtituti, ut ſe eo privatam eſſe planè ignoraret, ipſa interim varios dolores nunc in uno ejus manus, quæ abſciſſa erat, digito, nunc in alio ſe ſentire querebatur quod ſanè aliunde contingere non poterat, quàm ex eo, quod nervi qui prius ex cerebro ad manus deſcendebant, tuncque in brachio juxta cubitum terminabantur, eodem modo ibi moverentur, ac prius moveri debuiſſent in manu ad ſenſum hujus, vel illius digiti, dolentis animæ in cerebro reſidenti, imprimendum.

PHILARETUS.

Confirmat hoc idem *Petrus Gaſſendus*, Vir (ut cum *Walæo* loquar) *diffuſæ eruditionis, & candidus* referente *Marcello Malpighio* in tract. *de externo tactûs organo*, hiſce verbis; *Extat pulcherrima illa ex Gaſſendo mulieris hiſtoria, cui per longum tempus inſciæ pes ſphacelo correptus, exeſus eſt; hæc interim ſe pedis digito dolere affirmabat; Evidens indicium, reſiduum funiculi nervei abrupti, qui aliàs per digitum diſpergebatur, mordificatione affectum, phantaſiæ illuſiſſe, cui alias conſueverat digitorum paſſiones renunciare.* Et reliqua, quæ ad ejus meditationis confirmationem *præfatus Author* annectit. Hujuſmodi exemplo varia loquuntur apud *Authores* inter quos numeratur *Cardanus in Lib. de Varietate* referente *Thomâ Cornelio* noſtro, Viro planè erudito; *In hac autem* (inquit) idem *Cornelius* (*in proginaſmate de ſenſibus*) *diſquiſitione recolendum eſt preclarum illud Epicarmi enunciatum: Mens videt, mens audit, cæca, ſurda ſunt omnia; Quam quidem ſententiam luculenter*

lenter expreſſit Cicero *his verbis*; *Nos ne quidem oculis cernimus ea, quæ videmus, neque eſt ullus ſenſus in corpore; ſed viæ quaſi quædam ſunt ad oculos, ad aures, ad nares, à ſede Animæ perforatæ; Itaque ſæpè, aut cogitatione, aut aliquâ vi morbi, impediti, apertis atque integris, & oculis, & auribus, nec videmus, nec audimus, ut facile intelligi poſſit, animum, & videre, & audire, non eas partes, quæ quaſi feneſtræ ſunt animi.*

Sed eja, *Abderologo* noſtro claudamus os; Et ne proletarius ſcriptor hic amplius audeat, Corvus cùm ſit, Luſcinias cantu laceſſire, diſcat hæc ab *Authore Logicæ* ſivè artis cogitandi, in cap. 8. primæ partis, & dein derideat (ſi poterit) *Muſitanum*, ac *Recentiores*; laudatus *Author* hæc habet: *Sed ſi homines rectè perceperint dolorem igni manum adurenti non eſſe attribuendum; in alio tamen errore verſati ſunt, atque illum manui, quam ignis urit, ineſſe ſenſerunt, cum tamen non niſi menti inſit; Verum quidem eſt, illum ibi excitari per ea, quæ in manu fiunt, quia dolor carnis non eſt aliud, quàm concepta mentis offenſio ob excitos quoſdam motus naturali corporis temperamento contrarios.* Et (tanquam propriiſſimè de evincendo loqueretur *Martino*, quem agnoviſſet tam rabidè in has poſitiones, theſeſque invectum, non quod illas ſcrutatus erroneas reperiſſet; eas enim tanquam ſuæ incongruas menti, nec unquam delibavit, nec à limine ſalutavit; Si enim ſummis attigiſſet labris, ut cervicoſus, & protervæ mentis ſit, vel approbaſſet, vel ſiluiſſet docente Moralium Principe ſubeſſe etiam animis in peſſime abductis boni ſenſum. Sed perindè tam inſolenter ſe geſtum in odium modernitatis ratum hujuſmodi ſententias, nonniſi eſſe Neothericorum, & ſibi inviſa, Recentiorum inventa) ſubdit: hoc non tantùm agnitum fuit ab antiquis quibuſdam Philoſophis, ut Cyreniacis.

Sed quo *Martinum* falſi redargueret irrefragabilem teſtem ſapientiſſimum Doctorem Sanctiſſimum Magiſtrum Eccleſiæ Patrem *Auguſtinum* affert, non ſolum *Muſitani* ſententiæ non adverſum, ut *Martinus* ſomniavit, ſed ipſiſſimam illam ſolita ingenij ſui ſublimitate, & optimis verbis declarantem, confirmantem, roborantem etiam à Divo *Auguſtino* multis in locis: *Dolores* (*inquit ille lib.* 14. *de Civit. Dei cap.* 15) *qui dicuntur carnis, animæ ſunt in carne, & ex carne; Nam dolor carnis* (*ſubjicit ille*) *tantummodo offenſio animæ eſt, & quædam ab ejus paſſione diſſenſio, ſicut Animæ dolor quæ triſtitia nuncupatur, diſ-*

 ſenſio

ſenſio eſt ab his rebus quæ nobis nolentibus accidunt: Sic etiam lib.7. ſuper Geneſim ad litteram cap.19. cùm afflictiones corporis moleſtè ſentit (anima), actionem ſuam, quam illi regendo adeſt, turbato ejus temperamento impediri offenditur, & hæc offenſio dolor dicitur. Nec ſiſtit hîc Author ipſe, ſed proſequitur: *Dolorem verò, qui corporis nuncupatur, ad animam pertinere, non ad corpus, manifeſtum omninò fit, ex eo, quod illa, quæ nobis cogitantibus dolorem inferunt, ne lædunt quidem, cum mens vehementi applicatione, aliàs diſtrahitur, ut videre eſt in Sacerdote Afro (de quo D. Auguſtinus lib. 14. de Civ. Dei cap. 24.) qui quando ei placebat, ad imitatas quaſi lamentantis hominis voces, ita ſe auferebat à ſenſibus, & jacebat ſimillimus mortuo, ut non ſolum vellicantes, & pungentes minimè ſentiret, ſed etiam aliquando igne ureretur admoto ſine ullo doloris ſenſu, niſi poſtmodum ex vulnere.*

Et tandem idem Author advertit; *Inſuper obſervandum eſt indebitam manus diſpoſitionem, motumve ab uſtione ortam, propriè dolorem animæ non inferre, ſed oportere hunc motum cerebro communicari per filamenta quædam, nervis tamquam tubulis incluſa, quæ fidium, ſivè funiculorum inſtar à cerebro uſque ad manus, cæteraque corporis membra extenduntur, ita ut moveri non poſſint, niſi unà moveatur pars illa cerebri, à quâ oriuntur; Quapropter ſi quid impediat, quo minus hæc nervorum filamenta motum ſuum cerebro communicent (ut in Paralyſi) ſinè omni doloris ſenſu quis ferrum patietur, & ignes, cùm è contrà (quod tamen mirum videri poteſt) manus illi dolere poterit, qui manibus caret, quemadmodum ſæpiſſimè iis accidit, quibus manus amputatæ ſunt; Quia ſi nervorum filamenta à manu ad cerebrum extenſa propè cubitum, ubi terminantur moveantur eodem modo moveri, quo moverentur, ſi ad manum uſquè deſcenderent, ut altera funiculi extremitas poteſt eodem modo moveri, ſi per medium trahatur, ac ſi per alteram extremitatem traheretur; Et hinc anima eundem dolorem ſentiet, quem ſentiret, ſi manus haberet; illuc enim loci attentionem dirigit anima, à quo ille cerebri motus ſolebat proficiſci, qui animam hoc doloris ſenſu afficiebat; Sic imagines, quas in ſpeculo intuemur, eo loco apparent eſſe, quo futuræ eſſent, ſi per directos radios aſpicerentur, cum ille uſitatiſſimus objectorum videndorum modus ſit;* Hæc ille.

Quàm ergo clara ac vetuſta ſit opinio *Muſitani* quod anima ſentiat, non organa, facillimè conjicitur à qualibet mente liberâ, & præjudiciis non obumbratâ.

PHI-

PHILALETHES.

Sat benè, arbitratu meo, dubietas, vel minima quemque torquere non debet, at quia huic ſcopo collimans intimiùs, & minutè hanc rem pertractat præclariſſimus Vir *Joan. Alphonſus Borellus in Oeconomia animalis cap.* 18. *Propoſ. CCV.* idcircò non eſt ſilentio involvendus: *Si vera eſſet* (hæc ille) *vulgaris definitio doloris, quod ſcilicet ſit diviſio continui, procul dubio nulla diviſio continui, vivente animali, fieri poſſet abſque doloris ſenſu, & è converſo nunquam dolor contingeret abſque continui diviſione; Hoc tamen multoties minimè verificari videtur, quia ne dum oſſa corrodi, & ſecari poſſunt, ſed etiam cerebri, viſcerum & carnium portiones, aliquando abſcinduntur abſque ullo doloris ſenſu; Præterea ſi diviſio continui, ut diviſio eſt, produceret dolorem, planè paſſio dolorifica percipi deberet toto tempore, quo partes diſſectæ ſunt, ſcilicet quamdiu vulnera non agglutinantur, quod eſt falſum; nam ſolummodò tempore puncturæ, vel diſſectionis à tali ſenſu afficimur, & paulo poſt ceſſat dolor.* Deinde poſtquam diverſis rationibus illuſtratam propoſitionem hanc reliquit, variis aliis aſſerit in Propoſ. CCVII. Dolorem conſiſtere in perturbato motu ſpirituum agitatorum, qui per nerveas fibras tactas communicare poſſunt cerebro conſimiles concuſſiones aſſimetras, quæ convulſivam illam paſſionem moleſtam, & cruciantem inducant, quam dolorem vocamus.

PHILARETUS.

Satis, ſuperque dictum arbitror, atque cuicumque ſuaſum effatum noſtrum, hinc inde adductis tot Clariſſimorum Authorum opinionibus, ex quibus evidentiſſimè colligitur *Muſitani* ſententiam de dolore communem eſſe (paucis exceptis vetuſtatem redolentibus) cum ſanioribus philoſophis; Hinc quàm ſint extra rationem allata *Martini* judicia, arbitrio ſuo quilibet judicabit; Quamquam verò *cancrum rectè progredi* doceamus, quod eſt impoſſibile, nihilominus minimè ſilentio prætereunda aliqua, in quibus gloriabundus, & cœco quodam ſui amore ductus, *Anti-Trutinans Author*, qui *Cleophonte* ambitioſior de edito Libro *Campanâ ſuperbiâ* plenus redarguit *Muſitanum* noſtrum, nullam aliam ob cauſam, niſi quod uſus eſſet *vitâ* pro *animâ*; Nonnè pro tantâ *Martini* inſcitiâ rideret, & ipſe *Heraclitus? Quærere poſſet*, exagerat, *unus ex Galeniſtis cujus coloris ſit vita, quæ ponitur effectiva, & ſubſceptiva Doloris; Forſitan eſt vitis ſilveſtris,*

quæ vinum auſterum efficiens offendit, potius quam delectat palatum? An eſt illud lignum, quod inimicus communis præbuit primis Parentibus, dicendo, comedite de ligno Vitæ, quod comedentes dolorem ipſis tribuerunt, & Poſteris; Nonnè pro tantâ *Martini* inſcitiâ ploraret ipſe Democritus? *Gaſpar de los Reyes* Eruditiſſimus, & Jucundiſſimus Vir in Elyſio Campo en ut differit ad hoc confirmandum quæſt.31. *Quid ſit vita: Joannes Argenterius verſatis Doctus multorum affert opiniones, quæ vitæ definitionem tradiderunt, quos tandem ad unum refutans concludit, vitam nil aliud eſſe, quam eſſentiam, ſubſiſtentiam, & permanentiam rerum animatarum, & hanc optimam vitæ definitionem credit, & meritò, cùm vita nil aliud ſit, quàm actus Animæ, qui Philoſophis primus dici aſſolet, ſeù unico verbo rem exponam, eſſentialis vita ipſa anima eſt, corpus informans, actuans, idque per unionem eſſentialem formaliter vivum reddens, nec ab animâ realiter, ſed ſolùm modaliter differens, itaut ſynonima ſint anima, & ipſa vita.*

PHILALETHES.

Luculentè non minùs, quam politè rem hanc recolit in lib. 13. de vitâ, & morte Animalium cap. 1. hujus Sæculi *luminare alterum* in Philoſophiâ peritiſſimus *Gaſſendus*, qui poſtquam varias de vitâ acceptiones, retulerit poſtremò concludit: *Tametſi enim nomine vitæ, intelligenda potius videatur animæ præſentia in corpore, quam anima ipſa, quia tamen quandiù anima adeſt, vita adeſt; & cùm anima eſſe deſinit, vita deſinit; idcircò vita dici poteſt eſſe anima ipſa eſſentialiter, Ariſtotilemque præclarè edixiſſe vivere eſſe, viventium eſſe, quoniam tamdiu eſſe Animal dicitur, quandiù vivit, & tamdiù vivit, quandiù animatur, animâve præditum eſt; Uſurpari autem pro animâ vitam, vel ex illo extremo* Æneidos *verſu arguitur.*

Vitaque cum gemitu fugit indignata ſub umbras.

PHILARETUS.

His ita perſpectis ex graviſſimis Authoribus (innumeris aliis brevitati relictis) quam dignus contemptione ſit *Martinus* facilè arguitur, ut illi cum *Horatio* in ſermonibus dici poſſit.

Naviget Anticyram.

Stabilitâ igitur opinione, quod pro animâ vita accipi poſſit, rationabiliter loquutus fuit *Muſitanus* dolorem in *vitâ* conſiſtere, nempè in *animâ*; Quicquid ſophiſticè ediſſerit *luridus Detractor* noſter *edentulus*,

tulus, ex poſitâ hypotheſi ſecundum *Carteſium* manifeſtè reſolvitur; continui ſolutionem, & intemperiem quiſque *Recentiorum* cum *Muſitano* diſpoſitrices cauſas eſſe volunt, propter quos dolor ab animâ percipiatur; Hinc quicquid continui partes aptum eſt ſolvere, divellere, diſrumpere, vel alio modo violenter concutere ſint ſalini ſpiritus, ſintvè ſucci, alij partibus hoſtilibus conſtantes, & œconomiam naturalem perturbare valentes pro occaſionibus conſiderantur, ſivè externis, ſivè internis adveniant, non per hoc in his, vel in partibus, ſivè organis dolor, vel qualiſcumque moleſta ſenſatio, quam dolorem appellamus, ex animæ advertentiâ, (ut ex hypotheſi patet,) conſiſtit ſicuti unuſquiſque ex ſanioribus arbitratur; Aliud eſt ut concipi nequeat, quomodo anima ſpiritualis cum ſit, hoc quod materialiter fit, ſentire poſſit, uti *Martinus* exclamat; ſed huic difficultati reſpondetur hoc modo poſitam eſſe præſidere machinæ huic noſtræ ex omnipotente voluntate; non minus tamen ridiculum ſe facit, cùm de contradictionibus *Muſitanum* redarguit: *Muſitani* verba hæc ſunt *Narcoticum enim ſenſationis organum reddit ineptum ad ſuum munus exequendum*, *anodynum leniter dilatat*, *quæ dilatatio efficit*, *ut dolorem excitantes particulæ exeant à loco*, *vel laxiùs ſtent in ipſo*; ſubjungit *Martinus*: *Ecce quomodo hic organum ponitur immediatè affectum*, *cui dirigitur ſomniferum*, *non verò animæ*; Huic enim aſſertæ à *Martino* contradictioni reſpondetur, uti & in aliis non benè intellexiſſe hypotheſim de dolore à *Recentioribus*, *& Muſitano* poſitam, hinc exorta puerilia dubia, quibus reſpondetur *Narcotica*, *anodyna* operari in organis, non eſt idem ac dicere dolorem in organis eſſe; ulteriùs non eſt ſanè loqui *ſpiritus ſalini convellendo*, *ac divellendo noſtri corporis partes dolorem excitant*, *ergo dolor in partium convulſione*, *divulſione*, *ſolutione formaliter conſiſtit*; nam uti jam dictum eſt in Recentiorum ſententiâ, partes, vel quicquid aliud in corporis noſtri partibus eſt, inſervit ad deferendum impreſſum motum animæ in cerebro reſidenti, à quâ dein, vel dolorifica, vel voluptuoſa ad ſuum munus proſequendum; minimè eſt bonæ probationis argumentum in ipſo dolorem conſiſtere, & ita non video, quâ de re *Muſitanus* de contradictione arguatur.

PHILALETHES.

De hâc aſſertione neminem dubitaturum cenſeo, niſi aliquem

minus PERFECTUM Philoſophiæ, & Medicinæ Profeſſorem unum ex multis, cui tantummodò vanam tribuit gloriam infelix pediſſequorum juvenum manus, qui curandorum morborum praxim comparare cupientes, cum eo ipſo incaſſum per Civitatem diſcurrunt. Hos, viſu dignum, & riſu, præit paſſu tripedantus ille vanitate an philautia ductus nimium Pythagora diverſus aurea docente, & imperante ſilentium; ſed Harpocrati ſimilis tacens, dum interim fruſtrata illa ſequentium unio meliorum neſcia *Oreſtis* forſitan ſomnium ſibi invicem commemorant

Sogni d'Infermi, e ſole di Romanzi

Huic propterea valdè conveniens Epigramma illud *Antonij Guzzij* in ſuo Agrophilo in quemdam Philoſophaſtrum acutiſſimè, & perbellè conſcriptum.

Imberbi turbæ, rudibuſque immixtus Ephebis
Diſſeris integram Soſibiane, diem
Hos comites ſemper ducis per omne lycæum
Sic ipſum ingenio vincis Ariſtotilem.

PHILARETUS.

Pluries hoc mihi cernere contingit non ſine animi oblectamento maximo, & cachinno; Hinc ſi forſitan huic, vel ſimili, ſenſus noſtri diſpliceant. Parum refert, quia *Cœcus non judicat de coloribus.* Non parùm turbaret animum, ſi Præceptori noſtro Conſultiſſimo, omnigenâ eruditione exornato, Caſſiana indicia proferenti, amœniſſimo *Agnello de Neapoli* diſplicerent admodum, ſi reprobarentur à *Lucâ Antonio Portio* ſingulari eruditione prædito cum magnâ ſimplicitate, ut de *Marco Aurelio Severino* ajebat *Thomas Cornelius*; à *Lucâ Antonio Portio* ſagaciſſimo Naturæ interpetre, ut ex ejus rebus Typis editis edocemur; *à Lucâ Antonio Portio*, *qui mores hominum multorum vidit*, *& Urbes.*

PHILALETHES.

Non minus animum tangeret cenſoria virgula *Lucæ Tozzi*, & *Thomæ Donzelli*, quibus

Ex meliore luto finxit præcordia Titan.

Quibuſque debetur (poſt tria illa præclariſſima renovatæ Medicinæ fulcimina, poſt illos Philoſophiæ tres Hercules inter vivos *Nicolaum Suſanna*, quem DEUS ſervet incolumem, inter mortuos *Thomam*

Cornelium;

Cornelium, & *Leonardum à Capua* nunquam ſatis commendatos) uni ſcilicet Medicinæ Illuſtratio, tot errorum detectio, tot eruditorum juvenum propagatio; Alteri gravitas, & Nobilitas; ac tempus adveniet ut hujus etiam admiremur expectatiſſima Philoſophica inventa, ac perſpicaces in natura meditationes; Ut ique ſcientiâ, ac dignitate conſpicuo; unus enim eſt dilectiſſimus Iatrophyſicus Eccleſiaſticæ Majeſtatis INNOCENTII XII. *Pontificis opt. Maximi*; Alter electiſſimus Medicus Majeſtatis Catholicæ CAROLI II. *Hiſpaniarum Monarchæ* inter optimos Maximi; Horum cenſoria virgula diſpliceret.

PHILARETUS.

Dummodo igitur enarrati Heroes non diſſentiant, bene à nobis actum erit, nec *tempus amiſimus*, & *oleum*, ſquallidior, macilentior evadat invidia, & ut cum *Marone* loquar.

Rumpantur ilia Codro.

Nil profectò ad nos; verum de his *Martino* abunde dictum, quamquam non ſatis cenſeo ſatisfactum; inſcitia enim prohibet, nec diſtrahent iſtius, aliuſvè ſubſannationes lividæ; munus namque expleviſſe videbimur, ſi relatis Heroibus placebimus.

PHILALETHES.

Amice jam hora eſt concedendi domum.

PHILARETUS.

Votis meis comitor, interim cures obſecro cras hîc eſſe, ut in cæteris maledicum noſtrum confutemus, ex eo potiſſimum, *ut ſi quam maledicendo voluptatem cæpit*, *eam male audiendo amittat*. Vale.

PHILALETHES.

Bene tibi cum *Saluſtio*. Vale.

VIRIS

VIRIS
Celeberrimis, & Experientiſſimis
PHILOSOPHIÆ, AC MEDICINÆ PROFESSORIBUS
AGNELLO DE NEAPOLI,
ET
JOSEPHO SEVERINO
Amicis meis Colendiſſimis.

S. P. D.

JOAN. ANDREAS LIZZANO.

CVM cautum ſit de more ſcriptoribus ſuos ingenij partus alicui ex Viris Illuſtribus commendare, ac ſub illius præſidio, & auſpiciis in lucem edere; cautiſſimè quidem agam vobis (duo Viri Principes Præclariſſimi in Parthenopis Vrbe, Iatricæ Profeſſionis ordine inſignes) ex meis Dialogis unum, in quo ποιή-μα noſtrum, ſeu motum ſanguinis in Orbem Martini *vindico oppoſitionibus nuncupando. Sic, noſcet quisquis Ariſtarcum ſe fecerit, quod nec Hercules contra duos, & ita benè*

rebus

rebus meis conſului, validis me Defenſoribus muniens adverſus ſubſannantes Sciolos: Illum igitur vobis nuncupo, vobis ſacro; Tibi ſcilicet Solertiſſime Agnelle, *qui me domi prima ſelectioris Medicinæ, prima præſtantioris Philoſophiæ rudimenta feliciter explanando, docuiſti; Tibi, Experientiſſime* Joſeph, *qui me in magno, piiſſimoque Incurabilium Xenodochio tutiores in medendi Praxi tramites clariſſimè demonſtrando, ingenuè inſtruxiſti: Vobis in ſimul (ut dum* Gordiano *ſacroſanctæ amicitiæ nodo conjuncti eſtis) quos propria virtus conjunxit, aliena invidia non ſeparet; & ne quemquam lateat, quam unanimis concordia veſtra ſit commendabilis: Vobis denique, ut pateat, & aliis etiam omnibus ex hoc (licet parvulo obſequij ſymbolo) quas gratias vobis habeo, quam obſervantiam vobis profiteor. Quæ vel in minimis potis eſt maxima conſpici, & ſat benè mihi actum puto, ſi grato, dum vobis animo munuſculum hoc, & me totum dico, pro veſtrâ humanitate gratiore veſtro animo ſuſcipiatis. Æternumque, Viri Clariſſimi, valetote.*

DIALOGUS TERTIUS.

INTERLOCUTORES

PHILARETUS, PHILALETHES, BRUNUS.

PHILARETUS.

VAldè nimis anxius eram de tuo reditu, *Philalethe*; accerſire Te cogitabam: Ilia namque mihi fere diſrumpebantur in lectione Libri *Vitilitigatoris* noſtri. Diſpeream, ſi in excandeſcentiam labi, & in contumelias prorumpere, me non cogat: Hucuſque infra ſuos limites me detinuit modeſtia; ſed tandem in res incedit tam ineptas, ut dici poſſit *Authori* quod *Martialis Fauſtino*:

Non poſſunt noſtros multæ fauſtine lituræ
Emendare jocos: una litura poteſt.

Sed ulterius auderem dicere talem hominem aptiorem fuiſſe Terram ligonibus, quam ſapientium opiniones ſophiſmatibus ſubvertere.

PHILALETHES.

Amabò abſit talis animi perturbatio; Videris enim (ut cum *Plauto* loquar) *Naſum ſatis exaſperare*; & hoc non parum officit inſtituto noſtro, cum *Cato* moneat, quod

Impedit ira animum, ne poſſit concernere verum.

Et ira cùm ſit *brevis furor*, docente *Seneca*, en quid ſenſit *Tragicus in Hyppolito* de furore:

furor cogit ſequi
Pejora; vadit animus in præceps ſciens;
Remeatque fruſtra ſana conſilia appetens.

PHILARETUS.

Toto aberras cœlo, ſi mihi imbecillitati animi hoc tribuas: ipſiſſi-

ipſiſſima veritas ad hoc impulit; quis enim ſatyram non ſcribere poterit legens manifeſtiſſimam *ſanguinis circulationem à tot tantiſque laudatam viris, & comprobatam; ab homine tàm tenui, & vel αὐτοψίας incapaci in dubium verti.*

PHILALETHES.

DEUS immortalis! adeſt ergo hiſce temporibus quem de hoc adhuc hæſitare non pudeat! Hoc audiens parum abfuit, quin quaſi conſpecto *Gorgonio* capite lapideſcerem: *Oh vanas hominum mentes!* Homuncio hic igitur, hucuſque vecors ſuam arrogantiam protendit! Parcant ſeveræ *Catonis* aures, ſi in *Martinum* quandoque merita erumpimus in opprobria.

PHILARETUS.

Ni timor me detineret, *crambem biſcoctam apponendi*, in voto eſſem cunctas rationes redigere, ex quibus *ſanguinis circulatio* probatur ad evidentiam, & clariùs ipsâ luce; Antequam verò hîc enarrare incipiam Celebriores *Authores* hac de re aſſiduo ſtudio, ſedulâ operâ, profuſis expenſis, pluries iteratis experimentis, fiſos, pro ipsâ *Circulatione* pugnantes, liceat mihi *Bardum* noſtri temporis *hominem Margitem* compellare: *Quæ te dementia cæpit*, tale ut audeas facinus aggredi? Quomodo potuiſti contra tot invincibiles rationes, contra tot infallibilia experimenta, contra tot regias impenſas temerè gracitare? *Hebraicâ pertinaciâ* obſtinatior, reſiſtis adhuc? Repugnas etiam? & vides tot adſcriptionis olim ſervos *Galenicæ diſciplinæ*, tandem victricibus veritatis armis dediſſe manus? Te miſerum illudunt te ſexcenta illa viva animalia (tecum loquor, *Martine*, tua ſunt verba hæc) *pro Anatomicis cogitationibus perficiendis à Galeno diſſecta*; Jam video, *Martine*, ſed falleris; *Græcâ fide* traduntur; Sed eſto quod ſectio illa reverâ facta fuiſſet; quid inde? Non nè huic noſtro feliciſſimo Sæculo revelari potuit, quod præteritis latuit?

Multa dies, variuſque labor mutabilis ævi
Rettulit in melius, non omnia grandior ætas
Nos quæ ſcimus habet; ſeris venit uſus ab annis.

Multa Antiquis fuêre ignota, quæ nobis tandem poſtrema Sæcula aperuerunt, quemadmodum à canente Vate *Senecâ* Tragico fuerunt antevíſa, & præmonſtrata.

Venient annis
Sæcula ſeris, quibus Oceanus
Vincula rerum laxet, & ingens
Pateat Tellus; Tiphiſque novos
Detegat Orbes; nec ſit Terris
Ultima Thule.

Pſittace; quænam cadavera ſecuiſti? Unde ſumis animum ſic impudenter carpendi immortale cedroque dignum ſanguinis circulationis inventum? Quod patet ad ſenſus, ſophiſticis ſpeculationibus exprobandum non eſt.

PHILALETHES.

Quouſque tandem, *Philarete* iſthâc digreſſione? Nunquam te adeò irâ percitum & aceto perfuſum, vidi? Imitemur, eia (quia res meretur) Ruſticum illum, de quo *Horatius in Epiſtolis*

Qui malè parentem in rupem protruſit Aſellum,
Et meritò, quis enim invitum ſervare laboret?

Nos interim (quantum materia ſuggeret) enarremus hîc inſignes illos, & veneratione dignos, Authores, qui *Comite fortunâ, Ducibus experimentis* repertum cruoris circuitum rationibus indè excogitatis probaverunt, & feliciter evulgârunt.

Tibi propterea ne ſit admiratio, ſi ab iſto *Beotici ingenij homine* ſcripta ſunt, ac excogitata; Diſcipulus enim eſt *Becceſeleni* illius *Medici* damnatæ Phlebotomiæ defenſoris protervi, tetri ægrotantium carnificis, ut *Bonus occurſus* poſſit (tantùm ironicè) nuncupari, ſi tibi obviam fiat; ſententiâ enim *Euripidis* edocemur.

Heu, heu ut illud dictitant, rectè, probrum
Patre ab improbo non poſſe naſci filium.

Et Venuſini Vatis Oraculo

Fortes creantur à fortibus, & bonis
Eſt in juvencis, eſt in equis patrum
Virtus: nec imbellem feroces
Progenerant aquilæ columbam.

PHILARETUS.

Et *Arioſti* monitu

Di vacca naſcer cerva non vedeſti
Ne mai colomba d'aquila, ne figlia

Di

Di madre infame, di coſtumi honeſti
Oltre che il ramo al ceppo s'aſſomiglia.

Sed ut hâc in re ſummum faſtigium imponamus à diverticulo ad viam revertamur, oportet: Gyrema igitur ſeù itus ille ſanguinis per arterias ad partes, & reditus per venas ad cor, primò in lucem prodiit hoc noſtro fortunatiſſimo Sæculo ſingulari induſtriâ *Guilielmi Harvei* Regij Angliæ Medici, & Collegij Londinenſis Anatomes Profeſſoris Excellentiſſimi, ut Angliam ortu ſuo celebriorem redderet, totique terrarum Orbi ſuis adinventis maximum beneficium adferret, utque hâc luce honorificè frueretur è maternis clauſtris feliciter excluſi. Primus, inquam, opinionem hanc literario Orbi edidit, non tamen excogitavit, aut adinvenit, ſi fides præſtanda eſt graviſſimis, eruditiſſimiſque Scriptoribus, quorum ſententiâ à nobis traditur, inventionem hanc *Paulo Sarpa* Veneto ordinis Servitarum magno Theologo, Politico, & rerum naturalium indagatori ſagaciſſimo, tribuendam eſſe, *Joannis Walæi* in Epiſt. primâ de motu chyli, & ſanguinis ad *Thomam Bartolinum* verba, hoc probantia, ſunt: *Ab hoc Servitâ edoctus Vir doctiſſimus Guilielmus Arveus ſanguinis hunc motum, accuratius indagavit, inventis auxit, probavit firmius, & ſuo divulgavit nomine. Hæc inventio, hoc factum hujus ſanguinis motus fuit.*

PHILALETHES.

Huic opinioni adſtipulatur peririſſimus, ac celeberrimus *Etmüllerus* in ſuâ Phyſiologiâ proferens: *Qui motus cum ſit in circulum, Authoribus Harveo Anglo, & Conringio Germano inventus, reverâ tamen primus hujus inventi Author fuit Paulus Sarpa Religioſus Venetus.*

PHILARETUS.

Me non latet, alios eſſe quamplures (tuâ tamen indulgentiâ) relictis omnibus mentionem facere placet de *Excellentiſſimo Cornelio noſtro, qui in Epiſtolâ dicatâ Franciſco, ac Ianuario ab Andrea* Patriæ noſtræ ornatiſſimis, ac ſapientiſſimis Viris elegantiſſimo ſtylo, & venuſtiſſimis formis ſuam hac in re promit ſententiam: *Varia ſemper fuiſſe hominum ingenia, & noſtros Italos plerumque in excogitandis rebus excelluiſſe; nonnullæ autem nationes in illuſtrandis divulgandiſque aliorum inventis, diligentiores, ac paratiores, ſeſe præſtare ſolitos eſſe. Motum ſanguinis, ab Harveo deſcriptum jampridem agnoverat, & amicis*

indicaverat Paulus Sarpa Venetus; quinetiam illum multò ante deſignaverat Andreas Cæſalpinus, qui in pluribus locis, ac præcipuè lib. 5. quæſt. Peripat. quæſt. 4. ſcripſit ſanguinem ex dextro cordis ventriculo in ſiniſtrum, per pulmones trajici, atque huic ſanguinis circulationi optimè reſpondere ea, quæ diſſertione notantur. Hæc ille; & non ſolum *Cæſalpino* notum prius fuiſſe, & *Sarpæ* præfatum *ſanguinis motum*, ſed aliis etiam Authoribus, quos paſſim quiſque legere poterit, & præſertim in *Walæo*; non inde tamen minuenda eſt *Harvei* gloria, utpotè neque Columbi, qui licet primus de novo Orbe non cogitaſſet, primus tamen fuerit, qui audacter tanti ponderis opus aggreſſus fuit, & potitus; ſic multi de tali *ſanguinis circulo* penſitaverunt, at *Harveus* primus fuit, qui rationum glypeo, ac experimentorum gladio armatus, adverſus inſcitiam, & invidiam, nefanda conviciorum tela vibrantes, tandem divulgavit, & acriter tutatus eſt. Verum hujus inventi primos *Authores* ſcire velle curioſum magis eſt, quàm utile, idcircò quantò citiùs poteſt, rem hanc intimiùs aggrediendo penſum abſolvamus.

PHILALETHES.

Tecum ſentio, *Philarete.* Aggrediamur ergo *Circulationis* (*etſi circulatorem*) *Adverſarium* (quiſquis ille ſit, *ſivè ſtultus*, *ſivè fatuus*) brevioribus armis.

PHILARETUS.

Quamquam hodie ob innumera præclara experimenta, ac reiteratas infallibiles obſervationes, *circularis ſanguinis motus* veritas, non quaſi *in crepuſculo micet*, ſed in medio Cœlo conſtituta fulgentibus radiis totum Orbem illuſtret, & non ſolum ad mentem, ſed & ad oculos pateat, ut non amplius dubitandi ſit locus; Quia verò in Sole maculas hâc tempeſtate ingenia invenerunt, mirum non eſt, ſi hâc in opinione à communi *Philoſophorum*, & *Anatomicorum* amplexâ, non *talpâ*, *ſed leberide cæcior Medicaſter* noſter ſomniaverit; unus enim eſt ex illis ab *Hercule Bentivoglio* relatis ſatyr. 3.

Ridicoli, ineſperti, & ignoranti
Che non ſtudiar due anni, e furo à ſuono
Di gran campana alzati al Dottorato
Per amicitia, o per promeſſo dono
Che nè Ariſtotil mai leſſer, ne Plato

Ne

Ne Avicenna, ò Galen, mà due ricette,
E le regole à pena di Donato.

Et minori quidem admiratione digna eſt *Martini* hæc temeritas, & inſania, ex eis quæ tradit idem Harveus in Epiſtolicâ *exercit.* 2. ad J. Riolanum, J. Filium, quæ hæc ſunt : *Nè oblatrent canes, aut ſuam ne evomant crapulam, aut ne inter Philoſophorum turbam annumerentur quoque Cynici evitari non poteſt; Verum ne mordeant, aut veſanâ ſuâ rabie inficiant, vel canino dente rodant ipſa veritatis oſſa, & fundamenta cavendum eſt*; Sed ut clarius hic ſanguinis motus ſecundum Harvei placita innoteſcat, initium ab itinere chyli, recens detecto faciendum. Cibus in ventriculo poſt debitam fermentationem in liquamen redactus, per pylorum, peryſtaltico ejuſdem motu incitante, in Duodenum detruditur; hic ſub chyli nomine ſuccis Pancreatico, & Biliario, initâ ab ambobus levi fermentatione, purior factus, & ab inutilibus, & rebellioribus reliquiis ſecretus ad reliqua pedetentim inteſtina delabitur, ubi propriis vaſis includi inchoat; hiantibus enim oſcillis nonnullarum venarum nomine chyliferarum à ſubſtantiâ, lactiferarum à colore inſignitarum, inventore *Gaſpare Aſellio* ſugitur (rem ſatis notam enarro, licet adhuc *Martino* ignotam) per has adjuvante inteſtinorum vermiculari motu meſenterium pertingit, ex quo meliori modo elaboratus, videlicet permeabilior, & fluidior à lymphâ redditus digrediens ad inſigne *Pecqueti* receptaculum ab *Hornio* ſaccum lacteum, ab aliis ciſternam lacteam, & à noſtro *Cornelio in Progymnaſmate de nutricat.* Membranacios utriculos corrivat; ſed hic non ſtagnat, ulterius verò diſcurrens per ductus Thoracicos in venam ſubclaviam infunditur, demonſtrante hanc viam apertè Excellentiſſimo *Lovvero* in quâ continuo influxu inſtillatur, & ita ſanguini permiſtus ambo, mediante tali enarrato vaſe, dum cor mediâ Dyaſtole ſuos ventres ampliat dextrum ventriculum ingrediuntur; deinde per venam arterioſam convehuntur in pulmonem, & per arteriam venoſam ſiniſtrum ventrem ſubeunt, atque ab hoc in Aortam mediâ Syſtole propelluntur, & ab Aortâ in reliquas arteriolas diffunduntur, à quibus per interjectos carnis meatus à venulis abſumuntur; per has variè diſcurrentes in jecur perveniunt tanquam in commune alveum, à quo cribrato prius quodam ſucco, & peculiari capſulâ aſſervato (demonſtratâ jam

Ana-

Anaſtomoſi ſemper hoc iter adjuvante), demum in cor, denuo per venam cavam aſcendentem, perenni, inceſſantique circulatione eunt, redeuntque ſpiritus procreando, nutritionem perficiendo, ſeque enarrato motu conſervando variis in ſecerniculis impuritatum, diverſorumque ſalium ſecretione factâ, ovanti quidem curſu triumphantes, non (ut inſulsè *Martinus* infert) *Ixionis* gyro damnati.

PHILALETHES.

Concinnè profectò, & ſatis clarè in hoc Mæandrico chyli, & ſanguinis itinere te geſſiſti, ſed perpendere non deſino, & admirari incapacem illorum intellectum, qui cum *Martino* ſentientes præclarum hoc exprobant adinventum.

PHILARETUS.

Hoc equidem non eſt, quo mei pars animi in ſtuporem impellitur, *arriguntur horrore comæ, & vox faucibus hæret* quoties probè conſidero, opinionem hanc nedum in incunabulis, aut infantiâ, ſed tot Herculeis rationibus ſuffultam, gravem Majeſtate Patrocinantium, admirandam incedere; & inveniri talis farinæ hominem, quem non pudeat malis eam ſenſibus conſpurcare; ſed *mittamus illum ad Halenta* ex Theocrito

Vade ad Halenta, atque inde Cyclaminum effodias

Ut hoc adhibito remedio cerebrum craſsâ exoneret pituitâ.

Tanti roboris eſt hoc adinventum, & talibus, tantiſque rationibus innixum, ut quamplurimi inſignes Authores aliud prius ſentientes coacti ſint mutare ſententiam, illudque amplecti totis ſelectæ Minervæ viribus tueri, nova experimenta excudere, novaſque rationes rimari ad magis, magiſque confirmandum, quam credere, ac encomiis exornare incipiebant, quâ publicis typis, quâve privatis colloquiis.

Sed jam tempus eſt audiendi unum ex iſtis *Vopiſcum Fortunatum Plempium*, in Academiâ Lovanienſi Iatrophyſicum inſignem, & acerrimum *Harveani* circuli oppugnatorem, qui poſtquam veteris Medicinæ fundamentis per multos annos Excellentis Magiſtri partes agens adhæſiſſet, & valdoperè inſudaſſet in eruenda funditùs *Harvei* doctrinâ, en tandem mutato conſilio, quæ verba, *Harveo* faventia profert quodque ſynceram, & veram ſapientiam redolens,

judicium

judicium promit *in lib. 2. de fundamentis Medicinæ cap. 7. Nuper Angliam novam peperit de motu cordis opinionem quam invulgavit Guilielmus* Harveus, *edito ea de re peculiari libello ſententiam ſuam multis plauſibilibus rationibus adſtruit, adeò ut jam multis doctis hodiè arridere incipiat, nomineturque honoris cauſâ à quodam conterraneo ſuo Circulator Microcoſmi ad diſtinctionem alterius Angli, qui primus Macrocoſmum circulavit; Primum mihi inventum hoc non placuit, quod voce, & ſcripto publicè teſtatus ſum; ſed dum poſtea ei refutando, & explodendo, vehementiùs incumbo, refutor & ipſe, & explodor, adeò ſunt rationes ejus, non perſuadentes, ſed cogentes; Diligenter omnes examinavi, & in vivis aliquot canibus, eum in finem à me diſſectis veriſſimum comperi; Hoc ut facerem monitus quoque à Clariſſimo* Walæo *Profeſſore Leydenſi, cujus Viri candido ſedatoque ingenio, & judicio plurimum tribuo, multumque in hâc ipsâ materiâ acceptum refero.*

PHILALETHES.

Maximum quidem candidæ veritatis ingenuique animi exemplum, & admiranda ſuperioris Judicij methamorphoſis, Palinodia ſeptem famæ tubis promulganda? At profundo *Democriti* puteo demùm emerſa veritas triumphali curſu Anatomicâ noſtri ſæculi diligentiâ vecta hujus Magni Viri, non ſolum, ſed plurium illuminavit virorum ingenia. Ecce præter Vopiſcum, ut differit in *alloquio ad Lectorem in libello de corde apud Rote* rodamentes Iatricæ artis Profeſſor inſignis J*acobus Bach Belgicus* de *Harvei* ſententiâ. *Hanc ego rem novam examino, quæ primo aggreſſu facile refutari poſſe videbatur, ſed juſtâ exagitatâ Trutinâ, adhibitâ cum ratione autopſiâ, inexpugnabilis, imò cogente veritatis ſtimulo, ambabus amplectenda ulnis reperiebatur. Quid faciendum? An ne relinquendus Hippocrates? poſtponenduſque Galenus? minimè ſi veritatem, rationibus, ipſiſque ſenſibus munitam ſectamur, ſumus Hippocratis, ſumus Galeni nihil contemnendum, ait Senex, nihil judicandum temerè Clariſſimorum Virorum ſcripta, hic anne ſenſibus pateant, annè diſſentiant, examinare jubet. Veris fundamentis rationalis, & dogmatica Medicina nititur, & niſi quod veritate comprobatum firmum, ſtabileque judicandum eſt, Accrevit in dies hæc primò putatâ in Medicinâ hæreſis, ut non ſolum Angliæ nativi ſoli Academias, ſed & Germaniæ, Galliæ, & Belgij noſtri Univerſitates perambulaverit, & præter ingentem doctiſſimorum Virorum numerum etiam Profeſſores pluribus in locis ſibi ad-*

dictos reddiderit; *Quorum nonnulli publicis* lectionibus, diſputationibuſque, nec non editis ſcriptis, opinionem hanc tandem divulgârunt per quam magno ſtudioſorum applauſu, ut vix reperias creatum Doctorem, cui ſanguinis circulatio non innoteſcat, *imo arrideat*; *Et paulo inferius de ſuis Collegiis loquens*, *hoc inquit cum prius rationibus, & autopſiâ adducti, & evecti Harvei de motu ſanguinis ſuſcepiſſent, & editis ſcriptis approbaſſent*; Hæc ille annoſus Profeſſor, currente jam ſecundo ſupra trigeſimum anno, ex quo ſe praxi dederat, *Galeni* rancidâ theoricâ edoctus; *Nepam* cum imitans, glorioſè cum *Perſio Satyr.* V. dixit.

Quæ dederam ſupra repeto, funemque reduco.

Et nunc neſcio à quâ cryptâ egreſſus *homuncio* iſte, cui convenit illud:

O Medicæ tranquillitatis turbatorem!
O Medicæ Reipublicæ ſeditioſum civem!

Qui *Daucus* cum ſit, & non *Oedipus*, ultra *Hiperbolum* Theonino dente illa rodit axiomata, illas carpit opiniones, quæ à tot literatis Heroibus repertæ approbantur, amplectuntur, laudantur.

PHILARETUS.

Vis tamen ut te in admirationem illabi faciam? Præſta mihi parumper patientes aures: In varias Orbis regiones, ac celebres earum Academias, præclarum hoc *Adinventum* penetraſſe, refert *Bachius* à te notatus; ille tamen occubuit abſque illa conſolatione, quâ nos hodie fruimur; de Hiſpanis ingeniis loquutus, in quorum numero, & ordine, & ipſe erat? minimè; At mirandum dictu, incredibile auditu? Ubi tam cæca applicatione *Galenus* colitur, & pro Galeno Axiomata, etiam falſa tuentur Medici; En demum unum ex illis talibus, differentem *de circulatione ſanguinis*, ac de ejus *Inventore*. Sed quemnam opinaris? Minimum fortè in Medicâ Profeſſione? Nequaquam, imo *Galeni* Alcidem, *Gaſparem nempè Brauo de Sobremonte* digniſſimum à cubiculis Medicum Monarcharum Hiſpaniæ PHILIPPI IV. & CAROLI II. regnantis (dum ſors objecit de hoc Ampliſſimo Principe verba facere, feras æquo animo, rogo, dicam: O ſi tandem univerſis Populorum notis, aſſiduis precibus, teneris lacrymis aſſentiens, conſolationum DEUS, & Pater Omnipotens, illi ſobolem exoptatam concederet? quo gaudio Regnum, plurima

plurima Regna, Orbes ambo replerentur) *Hic* igitur perdoctus *Vir in 2. tom. reſol. & conſult.* ita pluribus in locis loquitur, & primo de Circulatione hæc verba. *Quod* Galenus *in infantiâ Anatomes, quam in cadaveribus tantum exercuit, cum non potuit ſanguinis circulationem, & motum percipere.* Et alibi (licet hujus loci non ſit) de *Galeno* taliter, *lien non eſt conformatum à naturâ, ut ſit receptaculum humoris melancholici redeuntis à jecore, quod* Galenus, *& reliqui Antiqui, dogmatici illi ſcribentes, finem præcipuum, in quem fuit à naturâ conformatum, ignorârunt; & ideo alium illi impoſuerunt, à Neotericis reformatum. Tandem quid (Harveo favens,) ſequitur, audi: Quod Harvei doctrina ſit vera, non obſtat, quod nova, & ab illo noviter dicta; quia in naturalibus, non tam qui dixit quàm quid dixit examinandum.*

PHILALETHES.

Sapiens proculdubio, taliſque præſtantis ingenij Viro dignum judicium: Nil proinde deſideratur ad effectus mirabiles oſtendendos, quos nobis datum eſt hiſtoricâ fide obſervare ab evidenti, infallibilique hâc opinione productos; Tametſi de aliis innumeris larga mentio hic fieri poſſet; varia enim adſunt exempla illorum, qui ſupinè admodum prius hac in re philoſophati, tandem intrepido corde fautores eximij, & invicti in arenam deſcenderunt: At ne *omiſſâ Hyperâ pedem inſequi videamur*; Rationes nunc enarremus, à quibus tot ſententiarum nobiles mutationes. Excrucior tamen non adhuc ad nos perveniſſe (ut pollicitus mihi erat) morum candiditate præclarum, amicum noſtrum *A. Brunum.*

PHILARETUS.

Compendiosè, & clarè differentem, ex plurimis optimum ſelegemus Authorem. Ohe *Brune*, de te nunc ſermo erat, hicque cupidi expectabamus.

BRUNUS.

Benè vos DEUS fortunet, amici cariſſimi. Quid agitur de inchoato opere? cæpiſtis *bonis avibus*, ac (DEO dante) melioribus perficietis.

PHILALETHES.

De magis DEUS ſervet te, animæ dimidium noſtræ: proſperrimus nobis dies erit, noſtrumque ceptum apologeticum colloquium tuis auſpiciis proſequamur feliciſſimè; aliquantulum tamen veſpertinus

tinus adveniſti, opportunus itidem, proximus namque concluſo imminenti eloquio rationum *ſanguinis circulationem* probantium.

PHILARETUS.

Deliberatio mea eſt, rationes à Celeberrimo *Carteſio* conſideratas, hîc memorare; dein ſi quid, vobis occurrerit, dicetis ad majorem tanti operis dilucidationem, ad noſtrum documentum, & ad diſcindendas *aranea caſſes*, dico ad diſſolvenda *corticea argumenta*, quæ *Martinus* noſter, ſomnians, ut credo, ab aliquo ſcriptore *Agreſti* decerpſit, & in ſuo *bellulo libello* conſcripſit. Sed prius *Varro*, *Babalo* noſtro dicam, liceat ex *Juvenalis Satyr.* XIV.

Ocyus Archiginem quære atque eme, quod Mitridates compoſuit.

Carteſius igitur lumen illud Philoſophiæ ſplendidiſſimum, ita in *diſſertat.* de methodo, cordis motu explicato, non minus argutè, quàm evidenter de ſanguinis circulatione loquitur; Audite verbatim à tanto *Viro*: *Sed ſi quæratur* (ait) *quâ ratione fiat, ut ſanguis venarum ita continuò in cor defluens, non exhauriatur, & arteriæ nimis plenæ non ſint, cùm omnis ſanguis, qui per cor tranſit in eas ingrediatur: Non opus eſt ut aliud reſpondeam, præter id quod jam à quodam Medico Anglo ſcriptum eſt, cui laus hæc tribuenda, eſt quod primùm in iſtâ materiâ glaciem fregerit, primuſque docuerit multas eſſe exiguas vias in arteriarum extremitatibus, per quas ſanguis, quem à corde accipiunt, in ramulos venarum ingreditur, unde iterum ad cor redit, adeò ut motus ipſius nihil aliud ſit quàm perpetua quædam circulatio; id quod optimè probat ex ordinariâ experientiâ Chirurgorum, qui brachio mediocri cum adſtrictione ligato ſupra locum, ubi venam aperiunt, efficiunt ut ſanguis indè copioſiùs exhiliat, quàm ſi non ligaſſent; Planè autem contrarium eveniret, ſi brachium infra ligarent, inter manum videlicet, & aperturam, aut ſi illud ſupra valde arctè adſtringerent? Manifeſtum enim eſt vinculum mediocriter adſtrictum poſſe quidem impedire, ne ſanguis qui jam in brachio eſt ad cor per venas redeat; non autem nè novus ſemper ex Arteriis affluat, eo quod infra venas ſint collocatæ, & durior ipſarum cutis, non ita facile comprimi poſſit; quodque etiam ſanguis è corde veniens, majore cum vi per ipſas ad manum tranſire contendat, quàm inde ad cor per venas redire. Quoniam verò ſanguis iſte ex brachio exit per aperturam in unâ venarum factam, neceſſariò meatus aliqui infra vinculum, hoc eſt circa brachij extremum eſſe debent per quos illuc ex arteriis venire queat.*

Optimè etiam id quod de motu ſanguinis dicit, probat ex quibuſdam pelliculis, ita variis in locis valvularum inſtar circa venas diſpoſitis, ut ipſi à medio corporis ad extrema tranſire non permittant, ſed tantùm ab extremis ad cor redire; Præterea experientiâ, quæ oſtendit, omnem, qui in corpore eſt, ſanguinem inde breviſſimo tempore exire poſſe per unicam ſciſſam arteriam, etiam ſi arctiſſimè propè cor eſſet ligata, atque inter ipſum, & vinculum ſciſſa, adeò ut nulla eſſet ſuſpicandi occaſio, ſanguinem egredientem aliunde, quam ex corde, venire.

Crederet quis *Carteſium* hic ſiſtere, non ſiſtit tamen; Audite: *Sed multa alia ſunt* (ipſe proſequitur,) *quæ hanc quam dixi, veram iſtius motus ſanguinis cauſam eſſe, teſtantur; ut primò differentia, quæ obſervatur inter ſanguinem, qui è venis exit, & eum, qui ex arteriis promanat, quæ aliunde oriri non poteſt, quam ex eo, quod tranſeundo per cor, rarefactus, & veluti diſtillatus fuerit, atque ita ſubtilior, vividior, & calidior ſit, ſtatim atque inde exiit, hoc eſt cùm in venis ſtabulabatur.*

Et ſi probè attendatur, comperietur, hoc diſcrimen non apparere manifeſtè niſi in vicinia cordis, minùs autem in locis ab eo remotioribus. Deinde tunicarum, è quibus vena arterioſa, & magna arteria conſtant, durities ſatis oſtendit ſanguinem ipſas majore cum vi, quàm venas pulſare. Cur etiam ſiniſtra cordis cavitas, & magna arteria ampliores eſſent, & latiores cavitate dextrâ, & venâ arterioſâ, niſi arterioſæ venæ ſanguis, pulmonis ſolum ingreſſus, ex quo per cor tranſiit ſubtilior eſſet, & magis, faciliùſque rarefieret, quàm ſanguis immediatè è venâ cavâ procedens? Et quid expulſus contrectatione conjicere poſſunt Medici, niſi ſciant, ſanguinem? prout naturam mutat, magis, aut minus celeriùs, vel tardius, quam antea à cordis calore rarefieri poſſe? Et ſi expendatur, quomodo iſte calor aliis membris communicetur? nonnè fatendum eſt id fieri ope ſanguinis, qui per cor tranſiens, ibidem calefit, indeque per totum corpus diffunditur? Vnde fit ut, ſi aliquâ ex parte ſanguis demâtur eadem operâ, demàtur calor. Et quamvis cor ardore, ferrum candens æquaret, non ſufficeret tamen ad pedes, & manus, adeò, ac ſentimus, calefaciendum, niſi continuò illuc novum ſanguinem mitteret. Deinde etiam ex eo cognoſcitur, verum reſpirationis uſum eſſe, ſatis recentis aëris in pulmones inferre, ad efficiendum, ut ſanguis qui eò ex dextro cordis ventriculo deflexit, ubi rarefactus, & quaſi in vapores mutatus fuit, ibi incraſſeſcat,

& denuo in ſanguinem convertatur, priuſquam in ſiniſtrum refluat; ſine quo alendo, qui illic eſt, igni aptus eſſe non poſſet. Idque ex eo confirmatur, quod videamus animalia, pulmonibus deſtituta unicum tantum cordis ventriculum habere: Quodque in infantibus, qui eo uti non poſſunt quamdiu ſunt in matrum uteris incluſi, foramen quoddam deprehendamus, per quod ſanguis è venâ cavâ in ſiniſtram cordis cavitatem defluit, & brevem tubum, per quem è venâ arterioſâ ad magnam arteriam, non trajecto pulmone, tranſit. Deinde quomodo fieret concoctio in ventriculo, niſi cor eò calorem per arterias immitteret, unàque fluidiores aliquas ſanguinis partes, quæ injecti cibi comminutionem adjuvant? Nonne etiam actio, quæ iſtius ſibi ſuccum in ſanguinem convertit, facilius eſt cognitu, ſi conſideretur illum reiteratis vicibus, & fortè plus quàm centies, aut biſcenties, ſingulis diebus per cordis ventriculos totum deſtillare: Quâ vero aliâ re indigemus ad explicandum nutritionem, & variorum, qui in corpore ſunt humorum productionem, niſi ut dicamus impetum, quo ſanguis dum rareſit à corde ad extremitates arteriarum tranſit, efficere ut aliquæ ipſius partes ſubſiſtant in membris, ad quæ accedunt ibique locum occupent aliquarum partium, quas inde expellunt, & ſecundum ſitum, aut figuram, aut exilitatem pororum, quos offendunt, quoſdam potius in certa loca confluere, quàm alias, eâdem ratione, quâ fieri ſolent quædam cribra, quæ per hoc unum, quod diverſimodè ſint perforata, variis frumenti ſpeciebus à ſe invicem ſeparandis, inſerviunt? Denique id quod hic ſuper omnia obſervari meretur, generatio eſt ſpirituum animalium, qui ſunt inſtar venti ſubtiliſſimi, aut potius flammæ puriſſimæ, quæ continuo à corde magnâ copiâ in cerebrum aſcendens, inde per nervos in muſculos penetrant, & omnibus membris motum dant; itaut non opus ſit aliam imaginari cauſam, quæ efficiat, ut partes ſanguinis, quæ eo, quod ſint magis cæteris agitatæ & penetrantiores, aptiſſimæ ſunt ad iſtos ſpiritus componendos, potius ad cerebrum, quàm aliò contendant; niſi quod arteriæ, quæ eos illuc deferunt, rectiſſimâ omnium lineâ à corde procedunt; & quod ſecundum mechanices regulas, quæ eadem ſunt, atque regulæ naturæ cùm variæ res ſimul ad eandem partem contendunt, ubi ſatis ſpatij non eſt omnibus recipiendis, ſicut contingit in partibus ſanguinis, quæ à ſiniſtro cordis ventriculo exeunt, & ad cerebrum tendunt, neceſſe ſit ut debiliores, & minus agitatæ inde evertantur à validioribus, quæ hâc ratione

ne eò ſolæ perveniunt. Hucuſque *Renatus*, Re Natus ad miracula: Quid tibi, *Brune*, quid *Philalethe* videtur? Nonne præſtanda fides *Viro*, inter ſtudia, & experimenta conſultiſſimè conſumato?

PHILALETHES.

Renati gloria melius celebratur ſilentio, quàm commendetur encomio, ſed quid dicit *Brunus* de iſto *Manducone* noſtro *Martino*, *Scriptore imi ſubſellij*, *ſtrychni deguſtatore?*

BRUNUS.

Stupidior ſemper evado, quotieſcumque hoc attentatum perpendo. Sed vigeat pietas, vigeat commiſeratio: Curemus, quæſo, ad inſigne *Incurabilium* Noſocomium deferatur: Noſtrum deinde erit illum commendare amabiliſſimo *Severino* noſtro perſpicaciſſimo, Archiatri vices peritiſſimè, ac digniſſimè agenti; ut nempè verberibus ſepoſitis, & catenis (quatenus tamen ejus curatio ferat), in *Rotâ magnâ* forſan *Ixionis* damnato, *Mellampodium* exhibeat, ac J*uvenalis methodo* mediam contundat venam, ſanguine ad coloris mutationem, (ni ſatius credat) ad vitæ finem detracto.

PHILARETUS.

Audiſtis jam rationes à *Carteſio* deſcriptas; Scire nunc deberetis deliranti Cenſoris *ficulneas oppoſitiones plumbea jacula*; Abſit verò refutatu digna cenſere, & quàm verè hoc à me dictum ſit, quiſque nobiſcum arbitrabitur ex *lateritio* primo ſuppoſito, *puerorum crepundiis* digniſſimo pro firmâ baſe cavillationum poſito. *Martinus* igitur ita ſomniari incipit; *Antequam itaque intrinſecum quæſtionis aggrediar, ſuppono primò, ſanguinem fieri in hepate ex chyloſâ portione in ventriculo, & inteſtinis elaboratâ.* Deinde (ſi poſſibile eſt, *riſum teneatis, amici*) ſubjungit: *licet Bartholinus non rubuiſſet aſſerere poſtquam faſſus ſit*, Galenum *ſexcenta animalia viva ſecuiſſe pro anatomicis veritatibus capeſſendis, ſanguificationem non fieri in hepate*; Et alibi, ſcilicet in cap.

de

de hepatico fluxu, hiſce neniis eundem Bartholinum laceſſit; *Quare Æſculapius cauſa Commiſſarium feciſſet Thomam Bartholinum pro hac lite dirimendâ, qui habitualem antipathiam ſervans adverſus* Galenum, *gratis in ſuâ Anatome reformatâ, pag. 144. talem protulit ſententiam, comite fortunâ, lymphaticis vaſis à nobis repertis, chylum ad hepar non deferentibus antiquo hepar munere ſpoliare coactus ſum, & exequias illius ſanguificationi parare.* Hæc ille ſilentio involvens cætera, quæ *Bartholinus* habet *in relatâ paginâ, & alibi* non minùs candidè, quàm modeſtè, ſuam emanans ſententiam, evidentiſſimis obſervationibus roboratam. *Nequam magnus homo* Antipathicum aſſerit *Bartholinum* Galeno, cùm ille de *Galeno* ſemper honorificè ſit loquutus, ipſumque variis in locis præfatæ Anatomiæ ſequutus. Sed quàm diverſimodè citatus ſit ipſe *Bartholinus*, videbitis, imo judicabitis ex genuino hoc loco, quem propriis oculis vidi, & *Calumniator* noſter malis forſan auribus audivit: *Cæterum* (ait *Bartholinus*) *labore duce, comite fortunâ, lymphaticis vaſis à nobis repertis, ex hepate lympham non Chylum ad Hepar vehentibus, Antiquo Hepar munere ſpoliare coactus ſum, & exequias illius ſanguificationi parare; Non odio Antiquorum* (hic vellem *Martini* oculos lippitudine purgatos) *quos donec potui, vendicavi; nec inconſtantia, quam in me excuſant eruditi, ſed laudabili ingenuitate, ut Barbatus vocat, & naturâ ſic jubente.*

Item ad hujus ingenuitatis confirmationem, nec minimum oſtendens odium in *Antiquos*, & *alibi* ut ſcribit: *Hic annus majora prodidit, quæ Anatomicorum quotquot Sæcula cuncta ſuſpexerunt, hactenus oculis effugerunt: Ab obſtentatione ſemper fui alieniſſimus; Sed ſyncerè dico, quia laureolam in hoc muſtaceo non quæro rerum mortalium ſatur, & contemptor.* Demum quanta veneratione *Bartholinus* ſit proſequutus hepar, ab *Antiquis* adeò commendatum, colligi poteſt ex hiſce periodis, atque ex nobiliſſimo tantùm viſceri conſcripto Epitaphio. *Ego interim* (proſequitur) *antiquæ venerationis memor, nè ſine publico monumento tot Sæculorum abdominis noſtri rector, ignotus jam buſto inferatur, in perpetuum, bene feliciterque per bis octo Sæcula adminiſtrati cruenti Imperij memoriam, donec Panegyris condatur hanc ultimæ devotionis inſcriptionem tumulo illius conſervandi.*

SISTE VIATOR,

CLAUDITUR IN HOC TUMULO, QUI

TUMULAVIT

PLURIMOS

PRINCEPS CORPORIS TUI COCUS

ET ARBITER

HEPAR NOTUM SÆCULIS

SED

IGNOTUM NATURÆ

QUOD

NOMINIS MAJESTATE, ET

DIGNITATIS

FAMA FIRMAVIT

OPINIONE CONSERVAVIT

TAMDIU

DONEC CUM CRUENTO IMPERIO

SE IPSUM

DECOXIT

ABI SINE JECORE VIATOR

BILEMQUE HEPATI CONCEDE

UT SINE BILE BENE

TIBI COQUAS ILLI PRECERIS.

Hac occaſione recordor noſtrum egregium *Antigoniſtam* non pudere *in citato loco de hepatico fluxu* lymphaticorum inventionem, & exiſtentiam denegare, & dubiis involvere, quod tanto labore, proſperâ fortunâ, non exiguis expenſis, & experimentis ſe è infinitis invenerunt, & probarunt *Anatomici* hujus noſtri feliciſſimi Sæculi, dexterrimi, & meritiſſimi *Authores*, quibus clauſis oculis (ut dici ſolet) præſtanda fides; quales ſunt inter alios *Jolivius* Anglus, *Thomas Bartholinus*, *Olaus Rudbeck*, *Fredericus Ruyſch*, & *Guntherus Chriſtophorus Schelkammeri* omnes immortalitate digni. Non puduit ergo *Martinum* tot contra Heroës inficias ire, nullis aliis armis, præter ſophiſticas aliquorum Propoſitiones: oh execrandam temeritatem! bone DEUS! ſit arbitrio ſupremâ maledicentia, ipſa damnet, ſi poteſt, & *Bartholinum Galeno Antipathicum* dicat, & non potius *venerandæ veritatis ſympathicum*. Damnet quod infallibili oculorum fide nobis oſtenditur. His ita perſpectis, nonnè evidenter corruit primum ſuppoſitum, *Hepar* nempè ſanguificare? & diruto fundamento, nonnè corruunt rationes, & argumenta illi innixa?

PHILALETHES.

Nullius equidem pretij *Martini* cenſuram ſemper exiſtimavi, licet non legerim conjecturam ducens ex *Authoris* ineptia, eo magis quia quicquid evomuit aliquorum ignorantiâ refractum vidi à præſtantiſſimis defenſoribus, quos ſi fortè *Martinus* videre cupiat, à cæcitate prius, à ſervili jugo, & juramento in verba Magiſtri, ac à Logicis Hircocervis ſubtractus, & fugatis à mente tenebris; juro me ipſi dicturum ex fraterna charitate præ manibus habeat eruditiſſimum Virum; Equitem Auratum, *Georgium Entium*, a quo ſatis, ſuperque confutatur, & confunditur unus ex temerè exiſtimatis inviĉtiſſimis *circulationis ſanguinis* hoſtibus. *Pariſanus*.

BRUNUS.

Alio tunc ego remedio ſanare *Martinum* vellem, affectuoſa ſcilicet commendatione *Lucæ Antonio Portio* noſtro publico Anatomico peritiſſimo, ut inſtitutâ viventium animalium diſſectione, adjuvante diligentiſſimo cultro *Dominici Gaveſſini* hanc demonſtrationem ab illo videri ſineret; Nunc verò diffiderem, imò de eventu nimis timerem; præoccupatus enim *Martinus* obſervantiâ erga *Galenum*, vel

non

non perciperet, vel perceptum fateri repugnaret. Lepidam, ad rem, narrat hiſtoriam Literatus, & Candidus Vir *Leonardus à Capua* noſter, à *Sagredo* apud *Galileum*, & eſt, ut ſequitur: *Mi trovai à caſa d'un Medico molto ſtimato in Vinegia, dove alcuni per loro ſtudio, altri per curioſità convenivano talvolta à veder qualche taglio di Notomia, per mano d'uno, non men dotto, che diligente, e pratico Notomiſta, ed accadde quel giorno, che ſi andava ritrovando l'origine, e naſcimento de' nervi; Sopra di che è famoſa controverſia infra Medici Galeniſti, e Peripatetici, e moſtrando il Notomiſta, come partendoſi dal cervello, e paſſando per la nuca, il grandiſſimo ceppo de nervi, s'andava poi diſtendendo per la ſpinale, diramandoſi per tutto il corpo, e che ſolo un fil ſottiliſſimo, come di refe, v'arrivava al cuore; voltoſi ad un Gentilhuomo, ch'egli conoſceva per Filoſofo Peripatetico, e per la preſenza delquale egli havea con eſtraordinaria diligenza ſcoverto, e moſtrato il tutto; gli addimandò, s'egli reſtava ben pago, e ſicuro, l'origine de nervi venire dal cervello, e non dal cuore; al quale il Filoſofo, dopò eſſere ſtato alquanto ſopra di ſe riſpoſe, voi m'avete fatto veder queſta coſa, talmente aperta, & ſenſata, che quando il Teſto d'Ariſtotile non foſſe in chiaro, che apertamente dice i nervi naſcere dal cuore, biſognerebbe per forza confeſſarla per vera.*

PHILARETUS.

Amborum cogitata laudo, ſenſata approbo judicia; Sed mea opinio fortè videbitur paradoxica; impoſſibile enim eſt, quin illam primo aſpectu non reprobetis, dein forſitan eidem hærebitis. Refutatu indignas faſſus, nunc quoque enarratu arbitror: Aliquis tamen dicet, quod nos hoc modo objectiones eludimus, non diſſolvimus, & *Martinus* feſtivus *ſaper da caudato Pavone* Superbior fiet.

Ante diem blando caudam jactare Popello.

Et faſtuoſus opinabitur cum ſuis aſſeclis Gordiana ejus noda ſolvere minimè potuiſſe, & hoc prætextu effugere: At hoc eſt, quod dicere in animo erat, hoc dubium prævidens dilucidare perpenderam. *Martinus* ipſe (paradoxicum prolatum, quod paucis periodis verificatum videbitis) ſuis aſſertionibus *ſanguinis circulationem* confirmat, non diſturbat; confirmat inquam fatuis oppugnationibus, quas ineptè profert contra rationes relatas, & alias repertas

ab *Harveo, Lovvero, Pecqueto, Bartholino Wallæo, ac Tozzi,* Authoribus ſibi pænitùs ignotis, & ſi notis depravatiſſimo auditu hinc ab ipſo malè intellectis, & unà peſſimè deſcriptis. Stabiliorem poſtea reddit, cum evertere, probando contrarium nititur, & ab allatis nugamentis evidentiorem redditam arbitror: Paradoxum eſt; non credunt forſan? legant (ſi tamen hanc temporis jacturam conſcientia feret), & cernent evidentiſſimè, quod hucuſque non tantùm verum, ſed & veriſſimum.

PHILALETHES.

Adverſus relata experimenta ſanguinis circulationem probantia nova jam excogitavit, ac adinvenit, præter quæ reperiuntur apud *Riolanum, Primeroſium, & Pariſanum.*

BRUNUS.

Et præter notas aliorum ineptas cavillationes, alias adinvenit *Martinus*?

PHILARETUS.

Nequaquam hinc tale indicium protuli, nec nova experimenta, nec rationes aliquas memorat, niſi veteres, & decrepitas. Ab hoc ſemper majorem evidentiam adepta fuit *Sanguinis Circulatio*, & ſic de *Pſeudomedico* iſto eaſdem feret, non alias palmas. Audiſtis jam, ac percepiſtis, quàm benè, quàm clarè, quam evidenter erutum ſit fundamentum hoc circa Hepar; evellamus nunc, & aliud non minus futile, ac ridiculum primo; licet in *Martino* erudito *corticem tenus*, præſtantiſſimum, & indiſſolubile decantetur. Dicit igitur quod ſicut *Moderni* (verbum hoc *Moderni* notandum in *Vocabulario Latino Martino authore*, nam ibi deſideratur.) Dicit, inquam, *quod ſicut Moderni non præcellunt antiquos in aliis facultatibus, ita nec in Medicinâ noviſſimi prævalebunt primis, hinc inferendo, ſi Galenus ignoravit, nequivit Harveus cum recentioribus ſanguinis circuitum reperire.*

Sed audiat Senecam, *in Epiſtolis* proferentem: *Multum egerunt, qui ante nos fuerunt, ſed non peregerunt: Multum adhuc reſtat operis, multumque reſtabit; nec ulli nato poſt mille Sæcula, præcludetur occaſio aliquid adhuc adjiciendi.*

Quod autem ita ſit ingenioſius *Martinus* inquit: *Teſtatur prius Pictura, in qua non ampliùs inveniuntur Apelles, & Zeuſes primus cum perfeciſſet Alexandri imaginem fulminantem, dicit hiſtoria, quod digiti eminere videbantur, & fulmen extra tabulam eſſe: Secundus uvas ita naturales, ut aves ad illas concurrerent, deluſæque redirent ejus canendo laudes.* Alias non refero, ſed ſciatis idem ſentire de Sculpturâ, de Architecturâ, de Coſmographiâ, de Geographiâ, de Aſtronomiâ, de Mathematicâ, ac de Poëſi. Quid hinc verò inferre velit, aut poſſit, non comprehendo. Dato, ſed non conceſſo, quod in præfatis Diſciplinis, non ſolùm non præcelluiſſe *Recentiores Antiquis*, imò in deterius iviſſe; quomodo inferri poſſet, *ergo nec in Medicinâ?* Infertur potiùs ex Argumento iſto *Martini*, quod *Martinus* ipſe ſit *ſicut equus, & mulus, quibus non eſt intellectus.*

PHILALETHES.

Romani tollent Equites, Peditesque Cachinnum.

Ultra crepidam ſapere, & omniſcius videri cupit *Martinus* & eſt ineptior Ardelione.

BRUNUS.

Et reperitur homo, quem hucuſque impellat *inſanabile ſcribendi Cacoëthes*, ut ab omnibus derideri, ſua intereſſe non cenſeat, modò legantur ineptiæ ſuæ?

PHILARETUS.

Jam non ſolùm mente percepiſtis, ſed etiam manibus, ut ita dicam, tractaſtis, *Martini* inſcitiam: Oh quam benè ſibi conſuluiſſet *Archimerita* iſte, ſi quam dedit operam evolvendis Philoſophorum ſcriptis, quæ penitùs non intelligit, dediſſet lectioni *Libelli*, cui titulus *l'Oggidì* per *Lancellottum* conſcripti, & Libri, cui titulus *de' Varij Penſieri*, per *Taſſonem* exarati? Artium namque, & Profeſſionum ortum, & progreſſum, edoctus, ridiculas has ineptias non protuliſſet: Pleraque tranſactis agnita Sæculis (abſit quod denegem) deperdita ſunt: ex frequenti olim Purpuræ uſu hac tempeſtate extat ſolùm memoria; idem de Catapultis, Arietibus, aliiſque bellicis inſtrumentis, & ſic de ſingulis mille aliarum rerum generibus, ut patet conſideranti; Pro quibus majori hominum perſpicacia emerſerunt multa, ac itidem hominum negligentia, vel dura

neceſſitate, multa deperdita, vel præſtantioribus inventis cedentia perierunt, abſolverunt. Joci viderentur hiſce temporibus Arietes, & Catapultæ, ubi ad evertenda Mœnia, Tormenta obſidionalia adinventa ſunt: Noverunt nè Priſci milites Tormenta obſidionalia? Noverunt Sclopos? Noverunt Pulverem bellicum? Noverunt Cuniculos? Minimè: ſucceſſivè recentiora tempora prodiderunt. Noverunt priſci milites (horribiles memoratu) Tartareos (ut aiunt) Globos,) *Carcaſſe* communi vocabulo nuncupatos); quibus Urbes irreparabiliter evertuntur, inflammantur? Minimè: Tempeſtate noſtrâ paucis ab hinc annis, inventi ſunt.

PHILALETHES.

Parum dolemus carentes Purpurâ, cui ſubſtituta habemus Serica inventa, viſû nobiliora, uſu commodiora, variis ſemper arte coloribus, naturam ipſam ludentibus, inſignita, ſed heu in quem ſermonem incidimus! In infinitum protendi poſſet.

PHILARETUS.

Primum Argumentum à noſtro *ignoto homine repentivo in literarum ordine penitùs extero excogitatum*, illud eſt, quod *de Apelle*, ac de *Zeuſi* circumfertur à *Græcis*: Juro per *Martinum* tanquam per muſcam in Apuliâ, quod, ſi *laudatos Lancelloti, ac Taſſoni libros*, vulgari Italico idiomate conſcriptos, ipſe legiſſet, ſemetipſum publico neglectui expoſitum non paraſſet. Credit hæc Græcorum commenta, credet, & alia, comam ſcilicet Berenicis in Cœlum tranſlatam, ac in Sydera verſam: credet, Amphionis lyram traxiſſe lapides ad conſtruenda Thebarum mœnia.

Baia, ch'avanza in ver quante novelle
Quante mai diſſer favole, e carote
Stando al foco à filar le Vecchiarelle.

Et eſt poſſibile hominem adeo cæcutire, ut feliciſſimæ ætatis noſtræ tot illuſtrium Virorum opera admiranda non videat? Objicit decrementum Picturæ, quia neſcit quantum luminis, & perfectionis Pictura receperit ab immortalibus viris *Titiano* nempe, *Raphaele ab Urbino*, *à Bonarota*

Michel, più che mortal, Angel Divino

Et

Et aliis; neſcit quantùm luminis tribuerit Picturæ *Carolus Maratta* Romanus, *Lucas Jordanus* noſter, qui inter innumera dexteræ ſuæ miracula, ita proprios cujuſque pingendi modos, moreſque, taliter imitatur, ut indeciſum remaneat, ſua, vel aliena ſint opera, admirabilis Pennicuii celeritate, colorum pulchritudine, harmonica unionis amænitate, ut diceres, nec ſimilem habuiſſe, nec habere ſequentem; niſi quod Parthenope felicium ingeniorum ſemper fæcunda Mater, altrix, *Paulum de Matthæis*, *& Franciſcum Solimena* providè peperiſſet; Cœterum in Mathematicâ ſat erit, ſi unum referamus *Carteſium*, cui debentur omnes Antiquorum laudes; in Geographiâ, & Coſmographiâ, præter alios *Columbum*; in Aſtronomiâ, Galileum; in Architecturâ, atque Sculpturâ *præfatum Michaelem Angelum Bonarota*; in Poëſi, *Torquatum Taſſum*, *Ludovicum Arioſtum*, *Comitem Fulvium Teſti*, & alios; in Inſcitiâ, ac temeritate *Martinum* noſtrum.

BRUNUS.

Notiſſimum eſt apud omnes rerum omnium incrementum, ut vel puerulis pareat; hinc non egent Apologiâ; Medicina præſertim, quæ præ cæteris ampliſſima facta eſt hoc noſtro ſæculo, quà theoricæ illuſtratione quà praxis ampliatione, uberrimâ rationum & feraciſſimâ remediorum inventione: Nec mirum ſi hucuſque nemo glaciem frangere fuerat auſus. Magna enim ratio erat antiquis habita, & ab his, vel per unguem diſcedere ſacrilegum putabatur; imo & periculoſum; formidabat enim quiſque pernicioſiſſima infortunia excellentiſſimi *Andreæ Veſſalij*, & *Andreæ de Laurentiis*, injuſtaſque pænas malignè inflictas à ſupremis Magiſtratibus ad *Galenicorum* inſtantiam; At vivat in Deo veritas, his ſpretis, ad hanc perfectionem redegerunt Heroës præclariſſimi, quos non latebat, quod habet *Lactantius Firmianus in* 31. *lib. divinarum quæſt. cap.* 8. *ibi: Nec quia nos illi temporibus anteceſſerunt, quæ ſi omnibus æqualiter datur occupari ab antecedentibus non poteſt; Quare cum ſapere, ideſt veritatem quærere omnibus ſit innatum, ſapientiam ſibi adimunt, qui ſine ullo judicio inventa Majorum probant, & ab aliis pecudum modo ducuntur; ſed*

hæc

hoc eos fallit, quod Majorum nomine poſito, non putant fieri poſſe, ut aut ipſi plus ſapiant, quia minores vocantur, aut illi deſipuerint, quia majores nominantur.

PHILALETHES.

Et hoc à *Seneca* adnotatum legimus clariſſimè *in quaſt. natural. cap.* 25. hiſce verbis : *Veniet tempus, quo iſta quæ nunc latent, in lucem dies extrahet, & longioris ævi diligentia; veniet tempus quo poſteri noſtri, tam apertè nos neſciviſſe mirentur.*

PHILARETUS.

Duabus hiſce poſtremis ſententiis innixi, ſcite, quieſcamus, tempus enim eſt:

Jam nox humida Cœlo
Precipitat, ſuadentque cadentia ſydera finem.

Valete.

VIRIS

VIRIS

Celeberrimis, & Experientiſsimis

PHILOSOPHIÆ, AC MEDICINÆ PROFESSORIBUS

PHILIPPO VICEDOMINI ET JOSEPHO PIACENZA

Amicis meis Colendiſſimis.

S. P. D.

JOAN. ANDREAS LIZZANO.

EN tandem Amici ornatiſſimi, & ſuaviſſimi vel ad Naæræ, & Charmionis *invidiam uno congeſta Dialogo, quæ pluries vobiſcum diſſervi de Phlebotomiâ, Catharticis, Veſſicantibus, Enematibus, & Fontanellis eorumque peſſimo abuſu apud aliquos, quos Rheda vectos, quaſi quod primas tuliſſent, ineptè Medicos, inſcitè Philoſophos (cum ſint noviſſimi, imò ex ſapientiæ Regno pænitus exteri) profiteri non pudet. Scribendi occaſionem vos ipſi ſcitis, ſcitisque deliberationem meam, Dialogum ipſum faciendi veſtrum, dicando vobis, ut*

 nempè

nempè Amoris mei erga vos à primâ juventute, primiſque ſtudiis ſyncerè ſemper viciſſim exculti Pignus, & obſervantiæ monimentum haberetis. Porro haud me latebat veſtrum eſſe, ſi meus erat ex curipidis in Andromida documento.

Nam verè amicis proprium prorſus nihil
Sed inter ipſos cuncta ſunt communia.

At verò quoniam Multas amicitias ſilentium diremit; *Ne hoc nobis ægrotantium interpellationibus diſſociatis, contingeret; hunc habeatis volo, ut hujuſcemodi neceſſitudinem alamus noſtram. Veſtra nunc intereſt, clementis animi veſtri benignitatem reſpiciendo, mihi niſi in omnibus placuero, vel in crimina lapſo amicas porrigere manus adjutrices, ac in aliorum lividos dentes omphacium adhibere. Interim amici jucundiſſimi, præ oculis illud Senecæ retineatis opto.* Amicitia, quæ deſinere potuit nunquam vera fuit. *Valete.*

DIALOGUS QUARTUS.

INTERLOCUTORES

PHILARETUS, PHILALETHES, BRUNUS.

PHILARETUS.

JAm Fidi Achates, jam inquam utar *Horatij* gaudio *libro primo Car. Ode* IV.

Solvitur acris hyems grata vice veris, & Favoni,
Trahuntque ſiccas machinæ Carinas,
Ac neque jam ſtabulis gaudet pecus, aut Arator igni,
Nec prata canis albicant pruinis.

Placidæ ſpirant Auræ, vernant Aves, vireſcunt tenellis frondibus Arbores, novis herbarum veſtibus terra geſtit: Dum omnia vernant ſepoſitis tetris occupationibus, eamus eia, quo nos alliciunt Arva ridentia, flores olentes, Dulciſoni Rivuli, Canoræ Luſciniæ.

PHILALETHES.

Libenter aſſentiam, cum tamen adveſperaſcit: Delectentur urbibus, nec ab his diſcedant per latum unguem, qui diſciplinæ, quam & nos profitemur vernaliter devincti ſunt: *Negotiatores* illi, qui huc illuc diſcurrunt, longo ſtipati Tyronum ordine. Proh miſellos? Nec vident quantum ipſis detrimenti inferatur? *More pecudum* eunt, non quo eundum eſt, ſed quo itur: Pro bonæ inſtructionis lacte, venenum ebibunt?

BRUNUS.

Oh quot ego cognoſco ex his, qui cum limpidæ aquæ *Fontanæ*, ac profundi purique *Putei*, claros poſſint, ac ſalubres latices deguſtare, putridas è paludibus aquas epotant uſque ad hydropem?

cum dulcibus *Perſicis* veſci poſſint, quercinis glandibus impinguantur? cum eximij *Phlebotomi* ictibus inſcitiæ ſanguinem è venis poſſint expellere, æruginoſa ſibi quæritant inſtrumenta? cum poſſint degere *Neapoli*, Urbe celeberrimâ, ac Literatorum cultrice, eruditiſſimâ, in Antris, ac Tuguriis brutaliter immorantur?

PHILARETUS.

Diebus hiſce vernalibus diſcedant ſtercorarij, exulent ſanguinarij, quippe qui hiſce diebus, (in quibus medendi mos penè communiter approbatur) viventes excruciant, hos ad Pharmaca, illos ad venarum ſectionis ſupplicium barbarè condemnando. Proh depravatam conſuetudinem, execrandum abuſum? Proh abominandam Peſtem Reipublicæ totis viribus evellendam? Se jactant *Sectatores Hippocratis*, & *Hippocratis Aphoriſmos*, aut non intelligunt, aut ad exitium exercent: *Extremis morbis extrema remedia* (ſcripſit Hippocrates, & quidem ad ſalutem) & iſti, *Pſeudoſectatores Hippocratis extrema remedia* propinant benè valentibus ad perniciem. Et reperitur, qui talibus inſaniis præbeat amicas aures, qui fidem præſtet? Sed quorſum, & quouſque hoc alloquio? Dum cominus tela vibranda ſunt, illa eminus oſtentamus. Poſtremum jam tempus eſt difflandi ultima deliramenta à *Martino* edita in *Muſitanum*, & *Recentiores*.

PHILALETHES.

Inſtitutus propterea eſt congreſſus hic noſter: Refellatur *Trico* iſte quam citius poteſt, ut & quam citiùs exequi poſſimus, quod de ſolatio capeſſendo deliberavimus.

BRUNUS.

Tua intereſt *Philarete*, illa nobis referre, & ni gentium rumore decipiar, de *Venæ ſectione*, & Galeniſtarum, in Catharticis abuſu, *fautor inſolentiſſimus*.

Projicit ampullas, & ſeſquipedalia verba.

PHILARETUS.

Immo inflatus arrogantiâ dubito, quin crepet medius: Indiſſolubiles credit impugnationes ſuas, & rectiſſima ſua judicia, quæ circa hæc duo remedia, (per ipſum credita præſtantiſſima) ineptiſſimè profert. In eo, quod attinet ad *Phlebotomiam*, juro caput veſtrum cariſſimum, *Terſites* noſter, veluti à *Tripode* loqui credit adverſus *Muſitanum*, & *Recentiores*, ſuam quadrupedem ineptiam non advertendo.

tendo. *Muſitanum* reprehendit *Tenebrio* iſte, quod *in Capite de Anginâ*, admiſsâ Phlebotomiâ in eo caſu, quo æger quaſi ſuffocari videatur à quadam Plethorâ, præſentaneum arbitrans hoc tale remedium, auxilium dicit eſſe hiſce verbis: *Sic copia, ſeu quantitate peccat ſanguis, libenter phlebotomiam concedimus, præcipuè ubi neceſſitas urget, malum inducias non dat, & ex magno ſanguinis affluxu ſuffocationis periculum impendet; quotieſcumque verò ſanguinem minuere expedit, nec interea à precipitantiâ cogimur, poſſumus multo tutius atque commodius rem per inediam abſolvere, nam inedia eſt continua phlebotomia. Negat* deinde *revulſoriam illam, & derivatoriam vanitatem hoc modo: revulſio, & derivatio ab Harveiano ſanguinis motu evertitur, deridens ulterius ventilationis commentum.*

Propter hæc tria reprobata remedia *Muſitanus Martini* odium adeptus eſt Ecaſtor nec per umbram eſt accuſandus: Quis enim non deridebit hæc in Galenicorum explicatione poſt detectum ſanguinis circulum? Si tamen aliquis, eſt, ornandus eſt infula deriſoria, &c. fuſtibus cædendus: audiat *Martinus* illud clariſſimi W*aldſchmid*, relati à *Michaële Aloyſio Sinapio in inſt. med. in eod. Lib.*5. nempè *venarum*, *ait ille*, *delectum rejicimus anile quoddam commentum. Non datur vena cephalica, pulmonalis, cardiaca. Deinde venæ ſanguinem è corde non efferunt, ſed cordi inferunt. Quod ſi practicum aliter loqui audias; ſcias, hoc propter panem quotidianum fieri, & quod Mundus vult decipi.* Et ipſe *Sinapius* ait. *Revulſio, & derivatio, quæ per venæ ſectionem, ejuſque vicarias cucurbitulas, aut hirundines fit, videntur eſſe mera imperitorum verba, & nullo niti fundamento.*

Tantis Viris dignum affatum? Hoc enim in dies experimur Magno Artis Medicæ dedecore, ac decremento, inquam plurimis Profeſſoribus, qui cum aliud ſentiant, indigno, & ſuccido quæſtus lucro, inducuntur ad faciendum aliud ab eo, quod verè ſentiunt.

Objectiones verò ſunt veluti latratus canum ad Lunam, tanto magis quod qualeſcumque illæ ſint, falſo hærent ſuppoſito, nempè denegatâ *Sanguinis reali Circulatione*.

PHILALETHES.

Maximoperè perturbor, quod dubitatur de re tam clarâ, ac tot ſententiis decisâ ad quam percipiendum opere pretium, non eſt habere Authores illos, & legere, pro quorum emptione ma-

gnum diſpendium faciendum eſt, quales ſunt *Helmontius*, *Ettmullerus*, *Jeſſenius*, & *Leonardus à Capua* noſter; cum adſint etiam Authores præclariſſimi, qui uti breviter, ita ingenioſè, ſcientificè, & evidenter hâc de re diſſerunt, in libellis parvæ molis, & magni ponderis, non tamen magni impenſi. Ab his facilè in rectum tramitem anceps quiſque reduci poteſt, quales ſunt, qui in præſentiarum, præ aliis memoriâ inſunt *Lucas Antonius Portio in ſuo Eraſiſtrato* Anonymi liber Hetruſco idiomate inſcriptus *Al Galeniſta confuſo Joan. Baptiſta Vulpinus in Hæmophobiæ triumpho*, & *Zypeus in fundamentis Medicinæ*, qui hiſce rationibus *revulſionis*, & *derivationis* cogitatum evertit: *Sed* ſalvâ illorum (nempè *Veterum*) *pace*, *dico duas priores* (*Revulſoriam* ſcilicet, ac *Derivatoriam*) *ſpecies non conſiſtere cum indeſinente ſanguinis circulatione; nam quantum ad Revulſoriam, intelligi debet de ſanguine jam fluente, vel fluxuro: Si de fluente quomodo eſt poſſibile, ut qui jam v. g. Aortam aſcendentem intravit per ſectionem alicujus venæ in pede revocetur ad Aortam deſcendentem? Aut ſi jam ſit in arteriis carotidibus, quomodo venæ ſectione in brachio ex illis revocabitur in arteriam axillarem? Sanguis enim ab altero proximè ſequente continuo protruditur, neque dantur duo motus contrarij ſanguinis in eodem vaſe, quod tamen fieri deberet, ſi ſanguis ita à fluxu ſuo jam ad certam partem inſtituto, ad contrarium revocaretur. Si verò intelligitur de fluxuro, is impropriè revelli dicitur, nam Revulſio motum ſupponit, quem ſanguis fluxurus nec dum habet. Dices ſi ſit pars aliqua ſanguinis contenti in ſiniſtro cordis ventriculo, quæ in expulſione ſuâ Aortam aſcendentem intratura eſſet; ea poterit venæ ſectione in pede ad Aortam deſcendentem revelli; inanitam enim venam pedis, ſanguis ex arteriâ crurali, & ulterius ex Aortâ deſcendente ob vacuitatem majorem, liberius ſubibit, & ſic etiam liberius ſanguis intrabit in Aortam deſcendentem, non adeò plenam propè cor, quam in aſcendentem magis plenam propè cor; ideoque dum jam ex corde expellitur, qui aliàs aſcendentem intraſſet, jam deſcendentem intrabit, ac ita venæ ſectio in pede erit re verâ illius ſanguinis partis revulſoria. Reſp. Quis ſcit, an pars illa ſanguinis, quam jam in dicto caſu venæ ſectione in pede ad Aortam deſcendentem revelli dicis; ſine illâ venæ ſectione intraſſet Aortam aſcendentem? Certè qualibet gutta ſanguinis in ſiniſtro cordis ventriculo exiſtens, de ſe eſt indifferens, ut ſurſum, vel deorſum moveatur, pendetque hoc maximè à diviſione illâ, quam ſanguis*

ex corde expulſus patitur à ſepto iſto, ſeu pariete Aortam aſcendentem à deſcendente ſeparante, & non nihil etiam à ſanguinis levitate, & gravitate. Aut ſi demus venæ ſectionem in pede prætenſo modo revelli ab Aortâ aſcendente ad deſcendentem, quid boni faciet iſta revulſio? Quamdiu durabit? Pauco ſanè tempore arteria cruralis, & Aorta deſcendens, iterum proportionatè, cum aliis replebuntur; & ſic venæ ſectionis, in quantum revulſoriæ, nullus, vel minimus ſaltem uſus erit. Pariformiter dicendum eſt de venæ ſectione derivatoriâ, quâ ſanguis ad partem aliquam fluxurus ad vicinam retrahi putatur, quamvis etiam leviter illi eſſet impactus.

Unicam ego admitto, noſcoque venæ ſectionem, & ea eſt evacuatoria, ac ſub tali conſideratione præſtat omne ſolitum ipſi attribui.

PHILARETUS.

Quamquam ſagaciſſimo *Van-Helmont* non innotuiſſet (quia tunc temporis nondum erat inventa) *ſanguinis circulatio*, tanta fuit ſui acutiſſimi ingenij vis, & eo pervenit ut Doctrinam hanc *in Tract.* Pleura Furens conſcripſerit: *Quam circumſpectæ ſunt ſcholæ in ſermocinalibus, & artificialibus? Quæ in naturâ nil, niſi ludicra ſunt? quoniam etiam ſi venam cubiti uſque in cavam totum depleat cruorem, & hæc conſecutivè è venâ Azygos cruorem extrahat: Scire tamen deberent Scholæ ſtatim poſt, totum iterum cruorem æqualiter in venas reſtitui: adeò licet vena cubiti tota poſſet evacuari (quod nunquam) tamen mox iterum totus cruor æquaretur per totum venarum contextum. Undè manifeſtum ſit, vanas eſſe revulſionis, & derivationis nænias quippe quibus conceſſis, adhuc nonniſi pro parvulâ morâ inſervirent intentioni. Quæſo ergo medentes conſiderent in Pleuritide Phlebotomiam non eſſe uſui propter revulſionem, & derivationem; Sed propter meram ſanguinis, viriumque extractionem, & diminutionem.*

At referamus, quæ habet *Hetmullerus in cap.* 4. *de Plethoræ diminutione* §. IV. ibi. *Quod verò quidam in febribus ob ia ſecent venam, ut refrigerent abſonum eſt; cum calor tum excedens ex efferveſcentiâ ſanguinis ſit, quam ſanguinis tantilla detractio non temperabit, niſi velis, more veterum, ad animi uſque imminens deliquium venam ſecare, quod illi terminum ſufficientis evacuationis tunc ſtatuebant; cujus exemplum vidi in Amato Luſitano, cent.* 3. *cura* 31. *Sicque ægros tuos facillimè curares, quia occideres.*

Et *in* §. v. hæc habet: *Cor eſt fons, ex hoc ſcaturit ſanguis, & univerſum poſtmodum corpus ab eo pervagatur: Movetur indeterminatè per arterias ad partes, per venas verò ad cor. Undè nunquam movebitur copioſius, aut impetuoſius ad partem unam, quàm ad alteram, neque pro correctione talis motus venæ ſectio ulla ſub nomine revulſionis, aut derivationis, inſtitui poteſt; ſed tumet pars à ſanguine reſtagnante, non irruente, h. e. ex ejus legitimo motu impedito per porulos, vel partium, vel vaſorum capillarium, ſanguis neceſſariò coacervatur in parte, indeque pars tumet. Quocumque ergo in loco evacues ſanguinem, nunquam corriges iſtum tumorem, niſi impedimentum illud, quod ſanguini, tamquam materiæ liquidæ fluenti, oppoſitum eſt, removeas. Et poſito irruere ſanguinem in partem ex quâcumque causâ, niſi hanc cauſam removeas, non corriges eum motum, licet vel centum venas in alio loco pertundas, & ſi vel maximè irruat, non poteſt copioſius irruere, quam vaſa permittunt, quorum alveis coërcetur; Sin ergo apta ſint omnia vaſa, viæque patulæ ſanè eo motu, quo irruet in partem, eo etiam ex eo affluet, ob immutabilem naturalis circulationis legem. Quid ergo tum proderunt revulſoriæ, & derivatoriæ venæ ſectiones?* Et licet aliquo modo mediatorem Pacis agens, accomodare conetur venuſtis rationibus, & *Antiquorum* ſalvare hypotheſes; denique prorumpit: *Quicquid ergo adjumenti adſerunt revulſiones omnes, & derivationes, eſt tantum accidentalium, & cum ſanguinis evacuatione, ideſt virium diminutione conjunctum. Qui ergo convenienti ſudorifero præcipitante ſanguinem attenuare, reſolvere, & fluxilem reddere novit, vel qui appropriato topico irritationem partis, & hinc fibrarum incriſpaturam ſedare novit, is naturalem ſanguini reſtituit circulum, omnem ſtagnationem tollit, omnibus iſtis venæ ſectionibus superſedere, ac tales affectus citò, & jucundè curare poteſt; quod quotidiana in Pleuritide abundè teſtatur experientia.* Et *alibi* hæc habet *in ſanguinis turgeſcentia fabrili non imitanda effrænis Gallorum, & Italorum licentia copioſiſſimè, & frequentiſſimè ſanguinem venæ ſectione detrahendo: ſed efferveſcentiam compeſcentibus.*

B R U N U S.

Luci tenebras, tenebris lucem, tribuere velle videtur, qui opinionem hanc ita à graviſſimis *Authoribus* ſtabilitam amplecti renuit; *Hoc namque manifeſtè* (verba ſunt *Carteſii in Tract. de format. fœtus de ſanguinis circulatione loquentis*) *probatum jam fuit, ut in dubium*

revocari

revocari amplius nequeat : niſi ab iis, qui præjudiciis ſuis uſque adeò ſunt addicti, & omnia ad controverſiam trahere, tam aſſueti ſunt, ut veras, & certas rationes à falſis, & tantum probabilibus neſciant diſtinguere. At dum iſta recto examine luſtramus audito venerato nomine *Lucæ Antonij Portij*, ſuggeſſit (nimalè) Memeria *Sardum* quendam auſum eſſe uſque nonnullas edere impugnationes in illius Eraſiſtratum : ſcitis ne?

PHILARETUS.

Scio equidem, ſed non crederes, quam ſedulam dedi operam librum hunc perquirendo : Habui tandem, ſed quid? *Sardum opus* inveni, Authore *D. Petro Aquenza, & Moſſa, Sardo Tempienſe*; quem quidem in Medicinâ. *cum Marco Tullio* dicere poſſumus *quemdam Sardum hominem eſſe, patriâ ſuâ peſtilentiorem*, dignum, cui *Sardonio Riſu* plaudatur. *Tempenſienſem* ſe aſſerit veram Patriam negans, nempè *Aſinariam*, ubi natus, Aſinaria eruditione partus, & educatus. Cum tamen inſtituti noſtri non ſit, *Portium* hic vindicare, aptiori loco, & tempore reſervamus.

Hinc inhærendo cæptis, dico quod ſi *Martinus* noſter enarratis renuit fidem præſtare : Non eſſe nempè mittendum ſanguinem, eo modo, quo ipſe ſibi ſuadet incautè, & ſecum incautiſſimè alij *imi Subſellij Medici*, à quibus Medicina non eſt adhuc à limine ſalutata; ſaltem denegare fidem non poterit *Proſpero Martiano, Hippocraticæ Doctrinæ Fideliſſimo Interpreti*, ac maximâ eruditione conſpicuo: Hic *variis in locis* de Phlebotomià loquens, ita præcipuè in pag. 471. Medicos apertè redarguit : *Et hæc adnotare vellem Recentiores Medicos ad ſecandam venam adeo audaces, conſiderareque quoties contra præſentem coacam in ægrotantium perniciem eos errare contingat; dum non in hoc morbo tantum, ſed in quolibet alio, dummodo febris adſit, ſtatim ad venæ ſectionem deveniunt; quod non ſolum Hippocratis doctrinæ non convenit, ſed ei omninò adverſatur; qui venæ ſectionem propter febrem adeò timuit, ut ſæpè ejus gratiâ à venæ ſectione abſtinendum eſſe exiſtimavit, quemadmodum non ex præſenti coaca tantummodo conſtat, ſed ex aliis multis locis, illuſtris de hâc re ſententia.*

Sed quid? *Martinus*, iſtam flocci pendens auream admonitionem, clauſis (ut dici ſolet) oculis, ut unam ex enarratis differentiis celebret, inſatiabilis ſemper, & vorax humani ſanguinis hoſtis, hunc

detrahi præcipit, ſummo ægrotantium detrimento nil curans, ſit ne quantus, vel qualis. In hoc ultimo ſenſu *Muſitanus*, *&* *Recentiores* plerique contra *Galenum*, & *Cacogalenicos* exclamant, & meritò; aliud enim ſentire, eſt contra ipſum *Hippocratem* quemadmodum idem *Martinus in pag.* 14. *de natur. hominis* loquens, edocet adverſus medentes ſanguinem mitti in cachochymiâ conſulentes, in quâ ſanguis cum ſit variis hæterogeniis ſuccis, fæculentis particulis conſpurcatus, qualitate demum accuſandus, minimè detrahendus eſt, & hæc ſunt ejus verba: *Ex hoc loco manifeſtatur in quanto errore verſentur illi, qui in quolibet morbo ſanguinem mittunt, etiam ſi à Cachochymiâ dependeat; eâ deluſi opinione, una cum ſanguine humorem peccantem educi, quotieſcumque in venis exiſtunt, quia ſi in jugulatis, & iis, quibus ſanguis abundanter extrahitur, primum rubentiſſimus, & qui optimus eſt, profluit, deindè pituitoſior, & bilioſior; Sectâ venâ, per quam moderata fit evacuatio, is tantummodò evacuabitur, qui optimus erit in corpore, remanebitque vitioſus, unde Cachochymia augebitur; quod quidem attendentes Medici antiquiores, qui in ſecandâ venâ præcepta artis conſtituere in morbis à Cachochymiâ dependentibus à ſanguinis miſſione abſtinendum cenſuerunt.* At cum aliquando Phlebotomia adjuvari obſervantur ægri; hoc non evenit propter rationem à *Galenicis* inſulsè aſſignatam, quando nempè ſanguis, qua ſanguis educitur, vel derivatur, vel revellitur, vel ventilatur; ſed ob alias, quas forſan *Martinum* datâ aliquâ occaſione, docebimus.

PHILALETHES.

Amittes oleum, *&* *operam* ſi vis docere *Martinum*, quippe qui docendum cures *caput dementis cucurbitæ*: Ægrotabat elapſis annis miſerabilis quidam cocolatæ celebris opifex Lucas N. N. macie extremâ conſumptus, adeò ut ejus pelli inhærerent oſſa, ferinâ tuſſi commotus purulentâ Anachatarſi afflictus, ac pænitus nauſeabundus, diligenti curæ commiſſus nunquam ſatis commendati *Nicolai Suſanna*, & amiciſſimi *Chriſtophori Caſtaldi*, & dum ambo Balſamicis reſumptivis, abſorbentibus validioribus inſiſtebant, ad protrahendam potius, quam ſperandam ægri vitam, neſcio quo fato accerſitur *Veſpillo* noſter, qui aſpecto ægrotanti dixit *Reſume animum*, *ne timeas: De brevi te priſtinæ ſaluti reſtituam*: & illico (oh hominem Reipublicæ calamitoſum, atque funeſtum.) Venæ ſectionem inſtituit (ò factum

male)

male) exangui ſanguinem detrahit, temerariè proferens: *Hic vellem Suſanna, & Caſtaldum, ut mirabilem Phlebotomiæ effectum admirari poſſent.* At quid inde factum? Æger nondum tranſactâ die alterâ, ſubiit mortem: i nunc *Philarete*, & doce *Martinum*.

BRUNUS.

Hoc ſolum? luctuoſiſſima mille extant exempla tanti Carnificis, quæ *animus meminiſſe horret luctuque refugit*; Et quod peius, eſt de illis, *qui gloriantur cum malè fecerint*.

PHILARETUS.

Ulterius miratur tamen *Martinus* cucubat, & increpat *Muſitanum* in Dyſenteriâ ſanguinis miſſionem, damnantem; deinde in pag. 303. legentibus conatur demonſtrare contrarium. Deſipiens laborat incaſſum: Quicquid *Phreneticus* aſſerit, Divino Seni repugnat evidentiſſimè: ut loquitur *Oraculum Coum in tract. de ratione victus* acutorum. At ſi ſanguinem alicui detrahere conducit, ſolidum *alvum facere oportet*. Subiungit citatus *Martianus*. *At ſi ſanguium alicui (ex præfatis) detrahere conducit, ſolidum alvum facere oportet; Cui præcipuè quantum pareant illi, qui in dyſenteriâ ſanguinem mittere audent videant ipſi*; Non nè ridicula *Martini* admiratio? Nonne benè fundatum *Muſitani* judicium?

Sed videamus quantum aberrat à verâ regulâ, quâ utendum in excellenti Pharmacorum Præſidio hic noſter *Fabis aberrans*. Nulli nationali methodo addictus hæc ægris propinat ut plurimum; ſeu verius ſemper diebus illis, in quibus *Cane pejus*, & *Angue* fugienda ſunt, nullo habito reſpectu ad morbum, ad humores, ad excrementa, ut cum *Martiano* loquar: Dierum conſiderationes nil cum ipſo; indiſcriminatim namque exhibet, nil prævalente *Divini Senis* authoritate, medicorum omnium obſervatione; parum ſua intereſſe putans, conſiſtant morbi, vel ne: & dein ad raucedinem uſque contra *Muſitanum*, & *Recentiores* vociferat.

Hi à Praxi Pharmaca non diſturbant (impoſturam enim ſapit contrarium aſſerere), ac depravatiſſimum exhibendi reprehendunt abuſum, & dum *Martinus* contrarium credit miſer toto Cœlo decipitur, ac niſi hoc mihi credat, Grammaticam diſcat prius, ac iterum cum *Muſitano* legat *Authores*, vocatos Innovatores, & obſervabit quantum à veritate aberravit.

At quanquam *Muſitanus in ſuâ Trutinâ* pro variis morbis vulgaria Purgantia expellat, attamen multa includit, & approbat, ex illis, quæ à Recentioribus validiora exiſtimantur; Unde non eſt concludendum quod *Muſitanus* univerſaliter excludit omnia purgantia: Utitur quandoque Emetico in aliquibus indiſpoſitionibus, ad quas vincendas *Galenici* nonnulla exhibent, quæ pigra, debilia, & nauſeabunda conſiderantur.

Martinus verò eò Temeritatis pervenit, ut etiam ſanctificandi facultatem ſibi arrogaverit, Syrupis, & Syruporum Authoribus (ſuppreſſis propriis nominibus) ſanctorum nomine imponens; *Syrupum* ſcilicet *Domini Auguſtini* appellando *Syrupum Divi Auguſtini*; & ſic Syrupum Cicoriæ Nicolai nuncupando *Syrupum Divi Nicolai*, & pro *Syrupo roſato ſolutivo*, *Syrupum Sanctæ Roſæ dicendo*: Eo temeritatis pervenit, ut ridiculè, inſulsè, dementer, exprobare audeat immortalia *Recentiorum* inventa, & aſſerere fugienda eſſe, & abominanda tanquam venena, ſibi tamen ipſi contrarius, dum *in cap. de vertigine p.* 115. probat, quæ reprobaverat; *Vomitus* (dicit enim) *provocetur ſale albo vitrioli, vel aceto deſtillato, vel celeberrimo vino infuſo per* 24. *horas vaſe Antimonij*: Hic decorat *Antimonium* attributo celeberrimi, & *alibi* dixerat *mineralia venenata* Præſidia.

Parcite ergo admirationi de tot *Martini* erroribus, tot ineptiis; Miremini vellem (ut par eſt) de *Martini* temeritate, qui de eâ profeſſione loquitur, cujus terminos non intelligit: Commendat ille *in cit. pagina* 115. tanquam remedium præſtantiſſimum ad tollendam vertiginem (quid creditis) *Julep. de corticibus Citri*, *roboratum eſſentiâ Citri*, *tincturâ Alchermes*, *cum Julep. Cinnamomi*, *&c.* Et hæc nominat Amuletum.

PHILALETHES.

O *Veruccino homine* dignum effatum? Amuletum ergo eſt Julep. de corticibus Citri? Sic ille collo ſuſpendatur, & *Literam longam faciat*, ſicut collo ſuſpenduntur, non ingeruntur ſtomacho ea, quæ Amuleti nomine nuncupantur.

BRUNUS.

Quæſo *Philarete*, quænam tua de purgantibus, & Phlebotomiâ ſyncera, & genuina ſententia inter tot jurgia?

PHILA-

Rem difficilem poſtulaſti, *Brune*, idem quod cum *Philalethe* multoties diſſeruimus; At deſiderio tuo obtemperans adæquatè reſpondere arbitror, ſi de hâc re tibi referam Clariſſimi *Io. Alphonſi Borelli* Judicium in *Propoſ.* CCXXXIII. cujus titulus *quomodo Febris omnino extinguatur, cureturque, ut animal ad naturalem ſtatum reſtituatur:* Conviciis nonnulli *Galenum* onerant, ſed malè, quod præcipuè illum ſcripſerit univerſalem *Aphoriſmum*, *Saluberrimum* nempè *in omnibus febribus ſanguinem mittere:* malè inquam; ad quid enim accuſandus ille ſedulus in medicinâ ſcriptor, cum potius deteſtandi, & damnandi ſint ejus protervi, indocti, inexperti Sectarij? Ille tot, taleſque enumerat conditiones, graviſſima perpendit accidentia, ob quæ rectè examinata, perquàm rarò ad hoc exequendum devenire quiſque deberet; Nonnè id damnat in pueris? Nonnè damnat in ſenibus? Et quot ſunt *Caco-Galenici*, qui Præceptoris juſſus obliti, pueris, & ſenibus ſanguinem educi jubent? In cruditatibus, in ventriculi affectionibus, & ſexcentis aliis caſibus, quos pænes *Galenum* ipſum, & *Portium* in Galeni Apologiâ videant, quot exquiruntur Indicantia, Coindicantia, Tolerantia, & quot conſideranda ſunt contraindicantia, & dein celebrent, extollant, præſcribant tale remedium: Galenicos ſe profitentur, cum *Galeni* operum, nec titulum ſalutarint, victus ratio nonnè eadem illa eſt, quâ uſus ille fuit? Pergant ad malam crucem *Blaterones* iſti *Blaces* homines, *Veterinarij* potius, quam Medici. Sed redeamus ad *Borellum*; Hic in præfata propoſitione (patiamini, vobis memorem nonnullas perutiles conſiderationes, ubi diverſimodè curandarum febrium explanatis, & adductis modis) ita inquit de Phlebotomiâ. *Poſtremo loco aliquid de uſu Phlebotomiæ dicendum videtur, quam aliqui ſummopere laudant; aliqui, ut pernicioſam vituperant; Si enim tam proficua, & laudabilis eſſet, proculdubio in majori proportione ægri convaleſcerent in Galliâ, & Hiſpaniâ, ubi ab omnibus febricitantibus ſanguis educitur, quàm in Italiâ, & in aliis locis, ubi nunquam ſanguis emittitur; è contra, ſi tam noxia eſſet, in majori proportione ægri in Hiſpaniâ, & Galliâ interiret, quàm in Italiâ; Cum igitur neutrum verum ſit, fatendum eſt, neque noxam, neque juvamen, notatu dignum, afferre; Et paulo inferius hæc; Negari tamen non poteſt aliquando Phlebotomiam juvare, aliquando verò noxam afferre: In aliquibus verò epidemiis omnes*

ægri, in quibus ſanguis eductus eſt, intereunt; E contra in aliis conſtitutionibus Phlebotomiæ proficuæ, & ſalutares ſunt; Quare dari poſſunt caſus, in quibus noceant, & in quibus proficuæ ſint; Si hoc enim verum non eſſet, non ſemper, vel non utplurimum verificaretur.

Una tamen præ cæteris multis, quas adducit, rationibus, ex quibus evincitur, utilem eſſe poſſe Phlebotomiam hîc adducta audienda vobis eſt, utpotè quæ in *alteratione*, atque in *Motûs inverſione* conſiſtit; Receptiſſima quidem apud omnes Opinio; *Aliquando*, hæc ille, *Phlebotomia utilis eſſe poteſt, quia alterato conſueto ſanguinis motu, contingit, ut in Cerebrum, & nervos novus motus introducatur; Et ideo fermentativa, & morboſa agitatio perturbari, ac in melius commutari poteſt; Hoc quidem confirmari poteſt ex eo, quod multoties hæmorrhagia ſiſtitur per eductionem ſanguinis à ſectâ venâ*; Reliqua prætereo.

PHILALETHES.

Clariſſimè quidem, ſcitè de hâc re, quam argutè expreſſiſſe videtur Hiſpanus vates *Lopes de Vega* hiſce carminibus:

Tan preſto dà ſalud, como Maltrata;
Es la Muger al fin, como ſangria
Que à vezes dà ſalud, y à vezes mata.

At de Purgantibus?

PHILARETUS.

Libenter: Hæc habet. *Non ſecus medicamenta purgantia per alvum, & per vomitum poſſunt aliquando juvare, aliquando nocere; Attamen ex vi rationum vulgaris ſcholæ certè nunquam juvabunt; quia humores copioſi, & pravi non ſunt cauſæ febrium, ſed potius exiguum fermentum, in nervis è glandulis communicatum; Hoc autem non video, quomodo catarthicis remediis excerni poſſit; quia putare quod Pharmacum vi quâdam electivâ, & attractivâ veluti magneticâ, ex confusâ maſſâ humorum ſecernat, colligat, & apportet ſuccos aliquos pravos, relictis aliis omnibus ſalutaribus, videtur ſomnio ſimile.*

Pergit deinde ad rationes, quibus commodè explicatur modus, quo juvare poſſint, quod noſtra non intereſt hîc commemorare; Et hæc à tanto viro prolata, ſunt quæ ſentio de hiſce præſidiis; At firmiter monitum hoc, ab eodem traditum reſervo, & per quam libenti animo nobis communicatum volo; *Verum remedia, quæ ab arte adhiberi ſolent, valdè incerta, & ambigua ſunt, ut peritiores, & doctiores*

Medici

Medici ſyncerè fatentur; Et licet eventus aliquando præcipuorum medicamentorum comprobare videatur, tamen caſuale, & fallaciſſimum eſt, quia utplurimum febres ſunt ſalutares, in quibus ſive Medicus benè, & ſecundum artem, ſive malè, & perversè, ſivè nil omnino operetur nihilominus ægri perfectè convaleſcunt: Ergo in hoc caſu, cum operationes, & medelæ diverſæ, & inter ſe contrariæ, æque juvamen afferre videantur; quomodo fundamentis, tantopere fallacibus, & vacillantibus inniti poterimus? Econtra aliquando febres ſunt pravæ, ut qualibet medicamenta adhibita, aut non juvant, aut non nocent, ex quibus deducitur tutius eſſe, ſine urgenti neceſſitate ab omni medicamento artificiali abſtinere.

Scepticum aliquo modo redolet ſermo hic tanti viri, hinc nè tali notâ deturpetur audiendus eſt in hâc alterâ eleganti, & candidâ periodo hæc ſcribens; *Non is tamen ſum, ut omnino Artem Medicam, ut inutilem, aut noxiam damnem, & proſcribere velim; Scio in tantâ ambiguitate (dummodo præjudicia removeantur), benè poſſe diuturnâ, & ſagaci obſervatione, quamplurima medicamenta certè comprobari, ita ut ſemper, aut frequentius juvent; Et hoc experientiâ quotidianâ patet; His planè prudenter, & debitâ cautione uti poterimus.*

BRUNUS.

Nil quidem reſtat aliud pro hiſce duobus tam decantatis auxiliis Medicis, quibus rectè trutinatis, ac abundè *Muſitano, & Recentioribus* vindicatis ad aliud progrediamur, ſi quod aliud eſt *egregium ſcriptoris* noſtri, nugamentum.

PHILARETUS.

Præter hæc, aliaque innumera abſurda, *Martinus* in pag. 180. admittere nititur nutritivos clyſteres contra *Muſitani* ſententiam, atque ut ſolet, in eumdem ſtrepit, & crocitat cum aliquibus recentioribus probans: Noſtrum verò cum ſit *Muſitanum* tueri adverſus *Martinianas calumnias*, ne pigeat audire in celeberrimo *Ettmullero* clariſſimam, & validis rationibus ſuffultam Apologiam. *Hic in comm. ad Schröderum, & Morell. method. pag. mihi* 150. hæc habet: *Quæſtio eſt, an Clyſteres etiam confortent, & nutriant? Cæterum res eſt ridicula, & parum ſubſidij ex illis expectandum, & promittendum; Cum enim nihil poſſit nutrire, niſi quod fuit ſubactum in ſtomacho, & à quo hæterogenea, ſcilicet ſcybala per præcipitationem in duodeno, ex admiſto ſucco Pancreatico, & Bilioſo fuerunt ſeparata; item cum nihil nutriat, quod*

non

non tinctum eſt ſulplure Bilis rubineo; facilè patet, quod tales clyſteres, cum non aſcendant ultra colon non poſſint nutrire, multò minus confortare; Sed ceu inania, & ridicula figmenta anilia, ſint rejiciendi: Reliqua vide in Helmont. tract. de febribus, qui eſt infeſtiſſimus clyſterium hoſtis: item videndus Hoffmannus in method. medendi; & alibi varios Clyſterum uſus enarrans ait: Interim tamen nullatenus nos nutrire poſſunt.

At de *Helmontio* factâ mentione circa rem hanc, injurioſi eſſemus tanto Viro in Medicâ Rep. tam benemerito. Si quæ ipſe habet *in cap.7. de febribus* prætermitteremus. Præterquam quod Herculeo defenſore *Muſitanum* orbaremus: En ut apertè, ac evidentiſſimis rationibus hoc idem evertit ante ferè omnes: *Eſt cæterum Clyſteri ultimus ſcopus, quod juſcula carnium liquatarum ſpe alendi injiciant, quod profectò intolerandæ ſtupiditatis eſt argumentum; Nam injecti liquores primum ſe miſcent ſtercori ibidem reperto, deinde infunditur partibus, quibus proprium eſt cuncta in ſtercus mutare, & tertio conſtat per experientiam quod ejuſmodi juſcula, ſi binis horis ab inde rejiciantur, oleant non ſolum ſtercus, ſed quodammodo cadaver. Etenim cum non eatur ad ſecundum, aut tertium, niſi per primum, non poſſit autem è cibis, in ſtomacho indigeſtis, & in verum, & laudabilem Chylum non commutatis, fieri cruor ullatenus; ſequitur etiam, quod injecta juſcula cadaverentur; nunquam autem poſſint in alimentum tranſire.*

Pergit ulterius etiam: *Nec arguit quicquam dicens, quod ejuſmodi juſcula carnem liquatam gerant per modum Chyli; nam actum eſt nihil, niſi prius ſuſceperint fermentales proprietates primæ digeſtionis præparatorias ad vitam, alibi extra ſtomachum, non reperibiles. Quicquid enim indigeſtum è ſtomacho labitur, moleſtum eſt. Quæ autem infernè injiciuntur, quia nequicquam beneficij primæ digeſtionis habent, neceſſariò cadaverantur. Miſeror ſanè Medicaſtros enemata in ejuſmodi abuſus detorſiſſe; nec ſemel ad præfatas rationes reſpexiſſe.* In fine demum inquit: *Anile ergo inventum Enema nutriens. Vidi nempè in fortioribus juſcula cadaveris fœtore horrentia rejecta; in interioribus verò ſyncopes moviſſe.* Hæc ille.

PHILALETHES.

Ex relatis ſatis, ſuperque gaudeo tales hâc in re impugnatores extare; attamen quod eſt admiratione ſanè dignum, illud eſt, *Galenicos*, nempè *Galeni* authoritati innixos, remedium hoc pro ridiculo, & anili habere, ut eſt *Aloyſius Mundella in Medicinal. Æpidis Epiſt.* X.

qui

qui varias poſt rationes adductas, & ipſius *Galeni* locum illuſtrem, tandem concludit: *Sed cum nutrimentum per ſedem impellitur, potius videmur naturæ ordinem pervertere, quam ſervare: Id autem abſurdum eſt, nec ab aliquo fide digno Authore, quod viderim approbatum: quare ex his aliqui ova, carnes contuſas, & hujuſmodi alia per ſedem injicere non dubitarunt, ex hac clyſterum immiſſione aſſerentes, ægrotantes non parvum ſenſiſſe juvamentum. Cæterum multa hodie Medici faciunt, ut ægrotis magis placeant, quam proſint.*

BRUNUS.

Non tantùm igitur *Recentiores, ſed & Galenicos defenſores* habet pro ſe *Muſitanus*? At *Philarete* Muſitanus *fonticulos, & veſicantia* reprobans refutavit; *Martianulus BeBe* noſter eadem re lambit quoque, & pro eiſdem agit nè Protectorem?

PHILARETUS.

Papè *Nugigerulus* noſter, *barbâque tenus ſapiens*, tam celebre remedium, ſicco nè calamo, ſiccâvè linguâ tranſire poterat? Fritinnit de more ad mortem: Credens miſellus *Muſitanum* hoc inconſideratè ſcripſiſſe, & abſque patentibus rationibus, conſideratis à clariſſimis *Authoribus* inutile, ſordidum, fœtidumque remedium hoc reprobantibus. O quam profundè decipitur? Jurarem, ſtulto pejus loquutum. Cum *Recentioribus* Helmontio relicto, utpote *Martino* ſuſpectis, uni ſaltem ex multis animum vellem applicuiſſet, *Proſpero* ſcilicet *Martiano*; nam à tali Præceptore monitus, ac inſtructus, nec *Muſitanum*, nec alios carperet, tanto ſui ipſius apud omnes deriſu, tanto cachinno; En ut *Martianus pag.* 120. *&* 121. philoſophatur; *Ut ergo abſceſſus, qui à morbis liberant, ab iiſdem præſervent etiam, conditiones requiruntur quas omnes uti neceſſarias obſervare vellem recentiores in Medicis præſidiis eligendis, quæ præſervationis gratiâ adhibentur: & potiſſimùm in fontanellis, ſeu cauteriis vocatis, quibus nunc genus humanum ferè totum infectum eſt, quandoquidem ſi alicui ea prodeſſe contingit abſceſſus ratione evenire cenſendum eſt; Statuit enim Hippocrates, quo morbus aliquis ab alio preſervare debeat duas potiſſimum conditiones requiri; Altera eſt, ut naturæ inſtituto conſuetum ſit, hunc ſupervenientem, illum præſentem tollere. Altera conditio eſt, ut communio, & conſortium intercedat inter eos. At verò quis unquam vidit à diuturnâ deſtillatione à capite vexatum, abſceſſu ad brachium facto, ſanatum? ut ad*

 na-

naturæ imitationem pro illius præſervatione ulcus in brachio perpetuò geſtari debeat? Nullus certè, niſi fortuito caſu quodam; quia ſi deſtillatio à cerebri intemperie, ſivè imbecillitate contingit, à quâ materiâ deſtillationis continuò generatur, hæc per abſceſſum auferri non poſſunt, & ſi fortè aliquando id contingat, non ad brachium excitatur, ſed ad colli glandulas, vel ad capitis ſuperficiem, undè & ſtrumæ oriuntur achores, faviique, aliaque hujuſmodi per quæ cerebrum expurgatur, ut apparet in pueris, id atteſtante Hippocrate lib. de morb. ſacr. verſ. 145. Frequentiſſimè etiam morbi capitis abſceſſus faciunt ad aures non ad brachium, tum ob diſtantiam, tum etiam quia locus ſæpè non eſt capax abſceſſûs, etiamſi quædam adſit communio, venâ cephalicâ mediante, ad quam cauteria communiter infiguntur. Cum igitur morbi capitis non ſanentur per abſceſſus ad brachium ſponte excitatos, minùs ſperandum eſt, per eoſdem præcaveri; & ideò Medici, qui in hâc parte ulcus in capitis affectibus excitant, Artis præcepta tranſcendunt; Sed longè magis illi, qui in parte, loco affecto oppoſitâ; cum nulla communio inter dextrum, & ſiniſtrum intercedat, ut Hippocrati indubitatum eſt.

Ineptum igitur ex prædictis eſt pſeudoremedium hoc ad auxilij, aut præſidij aliquid conferendum: Et ô utinam non eſſet aptiſſimum ad inferendum perniciem, & excidium? En ut idem *Martianus* proſequitur: *At verò quid dicam de illis, qui hoc remedium adeò familiare faciunt, ut non ſit morbus quantumvis levis, in cujus curatione ſtatim ad hujuſmodi cauteria, tanquam ad ſacram Anchoram, ut ipſi dicunt, non confugiant, nullâ ratione habitâ, aut ætatis, aut temperamenti, aut ſexus? Nam per continuam ulcerum purgationem pueris, & adoleſcentibus augmentum, & robur corporis ſubtrahunt, habitu graciles, & exangues, ad maciem perducunt, ſenibuſque vitam reddunt breviorem, & denique mulieribus menſtruas purgationes ſupprimunt, unde, & ſterilitates, variaque ex utero mala adducunt: Novi enim plures mulieres, quibus ob cauterij geſtationem, menſes omninò defecerunt nec id rationi alienum eſt. Nam ſi exiguus ſanguis, qui continuo in fœtus augmentum procedit, eſt cauſa ut utero gerentibus menſtrua non fluant, quod Hippocrates lib. de nat. puer. verſ. 78. teſtatur; multò magis ſanguis, qui ſub formâ puris quotidiè per cauterium excernitur, menſtruales purgationes tollere poteſt, cum ſæpius quantitate illum excedat, quem puer in utero circa primos menſes abſumit in alimentum.*

Et pejora videbitis ex ſubſequenti *Martiani* eloquio, *De illis verò, ſcilicet mentionem facere nefas eſt, qui hujuſmodi cauteria pro tuendâ valetudine ſanis conſulunt digni potiùs, qui à civitate expellantur, quam confutentur; Dum enim ſanis corporibus novos ductus pro excrementorum expurgatione conſtituunt, non ſolùm humano generi officiunt, ſed impietatem quandam in ſummum Architectum committunt tacitè illi imponentes, quippe qui in hominis conſtitutione neceſſarias expurgationes ignoraverit, aut ſufficientes vias accomodare non potuerit.*

Et licet ipſe *Martianus ubi ſupra* admittere videatur aliquando licere medicis pro morborum curatione ulcera perpetua, inſtar fiſtulæ, in locis convenientibus excitare; ſtatim ſalutare conſilio monet, verùm ſubnectens, *ſicuti non omnes fiſtulæ ſunt morborum medela, & quæ non ſunt hujuſmodi, curare omni ſtudio procuramus; nec morbos omnes natura per abſceſſus ſanat, ſed difficiles tantummodò & contumaces; ita nec ulcera hæc in quolibet morbo excitanda eſſe : Imò, quæ per aliquod tempus geſtata non conferunt, dimittenda omnino, ut perniciosa. Quæ quidem cum circa uſum cauteriorum noſtri temporis non obſerventur, ideo fit ut raro admodum intentum finem miſeri ægrotantes conſequantur, qui ſæpè ut ab uno morbo liberentur, duos incurrunt; & plerumque plus incommodi ex remedio percipiunt, quam ex ipſo morbo, & quia pus vident ſingulo die ab ulcere emanare, id noxium quid exiſtimantes, illud quamvis & fœdum, & moleſtum, inutiliter geſtant, ex ejus ſanatione timentes, ne quid majoris mali ipſis contingat, non conſiderantes evacuationem illam copioſam ſine aliquâ conferentiâ eſſe ſufficiens argumentum, peccantem humorem non evacuari, ſed potius amicum, juxta doctrinam Aphoriſmi, Si talia educantur, qualia oportet, confert, & leviter fertur, ſin minus è contra. Notum eſt enim ſanguinem etiam optimum in ulceratâ parte ſtatim in ſaniem converti. Præterquam quod, data etiam in quibuſdam per hujuſmodi cauteria partem noxij humoris expurgari, indeque evidentem utilitatem ægrotantes percipere, nihilominus graviſſimorum morborum ſæpè cauſa fiunt, quia cum excrementa, quæ per naturales conſuetaſque vias expurgari deberent, horum ulcerum occaſione divertantur, viæ à naturâ deſtinatæ, ita obcæcantur, ut earum immemor natura omninò fiat; Quare ſi contingat aliquando dictorum ulcerum evacuationem ſupprimi (quod ſæpè evenire obſervantur) eadem excrementa naturalibus viis obliteratis, obſtructiſque artificialibus retrocedere neceſſe*

eſt; unde venoſum genus ingreſſa, humorum maſſam corrumpant, indeque febres malignæ, acutique morbi, & lethales ſuccedunt, aut ſaltem ſi partes interiores fortiores ſint circa ipſius cauterij partes, conculcatæ, inflammationes, ſuppurationes, gangrænas, aliaque mala producunt, quæ quotidianâ experientiâ obſervantur.

PHILALETHES.

Aurea quidem verba, ſaniſſima tanti Authoris judicia profectò memoriâ tenaciter aſſervanda; nec alios oportet, hoc audito memorare, ſed quid de veſſicantibus?

PHILARETUS.

More effutit ſolito, & huic ultimo reſpondendum: Cœtera vel in Grammaticâ ipsâ menda, vel in Medicinâ, & Philoſophiâ inexcuſabilia, errata puerilia, frequentes contradictiones, quæ omnia à principio conſtitueramus deridere. Nobis amicitiâ conjunctiſſimus Joſeph *Priſco* apertè demonſtrat, diſertè examinat, ingeniosè dejicit, epiſtolicâ exercitatione; hinc abſtinendum. Ad veſſicantia tamen rediens, hortarer *Martinum* non Helmontio ſtudere, odioſus enim illi Author eſt: hic propter infinita (ſalutaria tamen) vulnera, *Galenicis* inflicta: Hic *in tractatu de Febribus cap.7. tit. Auxilia Medica extimantur*; de veſſicatoriis, poſtquam multa ediſſerere cæpiſſet, ita prorumpit: *Veſſicatoria autem ſummè ſemper nocua ſunto, & à ſpiritu Moloch excogitata.*

BRUNUS.

Et cuinam ex aliis *Authoribus* ſtudendum? Forſan ex *Galenicis* adeſt, cui dolorifica hæc, & cruciantia auxilia diſplicent?

PHILARETUS.

Nullus eſſet ſi unus eſſet, unus enim flos non facit Ver, aſt multi; hinc crederem, *Martinum* perſuaſum fore, non tantum à *Muſitano* noſtro exprobata eſſe, cum ipſiſſimos *Galenicos* viderit veſſicantium implacabiles hoſtes, inlaticabiles irriſores. Nonnè *Alexander Maſſaria* celebris *Galeniſta*, præter quæ in peculiari tractatu de veſſicantium abuſu ſcripſit *in lib. 7. de febribus*, ille eſt, qui ita loquitur. *Denique ego is ſum, qui contendam, veſſicatoria nunquam forè adminiſtranda, velimque huic præſidio omnem Authoritatem elevare. Profectò* (inferius) *ego ſatis nequeo intelligere, quomodo liceat uti veſſicatoriis; Cum igitur veſſicatoria ad nullam febris peſtilentis indicationem ſint accomodata,*

modata, immo verò cum importunâ motione, & tractatione humorum, naturæ coctionem, quæ perficitur quiete, poſſint impedire; Addo cum poſſint, & partes, & totum corpus alioqui æſtuans, & fervidum adhuc magis inflammare, & calidius reddere, ſæpè verò inſignes dolores excitare, febrem augere, & fortè alia non ſpernenda incommoda ſecum afferre; cum demum liceat variis urgentibus ſymptomatibus ſubvenire aliis præſidiis, quæ à Galeno, *& omnibus probatis Medicis jamdiù tradita ſunt, atque omni carent periculo, & contradictione, ego certè nequeo vulgarium Medicorum inſtitutum omni ex parte probare, qui tam frequenter hoc tempore, & ſine ullo diſcrimine tantoperè veſicatoriis delectantur.* Alia quæ *Galeni* authoritate comprobat, & argumentis non aſpernandis confirmat, legat ſi poſſibile eſt, *Martinus* defenſor; ego namque Veneti cujuſdam oculati Medici liberi non tantum Civis, quam Philoſophi *Horatij Guargante* referam pro coronide, rationalem non minus, quam clariſſimam de hâc re ſententiam, quam protulit hiſce verbis. *Qui veſicantium uſus cum non ſolum ſaluberrimus non ſit, ſed perniciosus à me, & à multis Italiæ primatibus Medicis fuerit indicatus, & rationibus efficaciſſimis, & irrefragabilibus confutatus; Et hæc veſicantia, ſeu vexantia ita abhorruerunt, ut non ſolùm ipſis nunquam fuerint uſi, ſed profiteantur, ex his perniciem ægrotantibus contingere, eo, quod, & naturam à coctione diſtrahant, futuros motus, quos forſitan natura moliretur, impediant; dolore ſuo bis in die miſeros ægrotos extorqueant, acerbiſſimeque dilanient, chirurgis medelam ſperantibus, dum ab illis tractantur, ut virtutem proſternant, vigilias inducant; Calore adurente, intemperiem febrilem augeant; Omitto ulcera, quæ quandoque ſive ob cachexiam, ſivè ob malam curandi rationem, ſæpè immedicabilia, & peſſima evadant.*

PHILALETHES.

Non dubito quin libera ingenia nobis ſuffragentur, ſed dubito, quin *Martinus* ex his ad *frugem non redigatur*, vel quicumque alius determinatæ ſectæ addictus, ut apertè nos docet *Galenus in* 8. *Lib. de compoſitione Medic. local. cap.* I. *verſ.* I. *& ſequentibus*, ibi *Quod ſemper dico, etiam nunc proloquor nimirum perſuaſum me habere quod difficillimum ſit, ad veritatem revocare eos, qui ſectæ alicujus ſervituti ſe addixerant. Verum qui prudentes ſunt, ſimulque veritatem amant, eos ſpero cuſtodituros eſſe ea, quæ veluti judicandi inſtrumenta, nobis à na-*

 turâ

turâ data ſunt ad actionum, vitæ cognitionem, experentiam dico, & rationem : Falſæ enim opiniones animum hominum præoccupantes non ſolum ſurdos, ſed, & cæcos faciunt; ita ut videre nequeant, quæ aliis conſpicuè appareant.

Optimè concludendum videtur cum *Galenò* contra *Galenicum*: Paremus nos interim anni tempeſtate ridenti, ut decrevimus gaudere.

BRUNUS.

Humanitas veſtra parcat quæſo importunæ curioſitati meæ. De *Sardo*, *Philarete*, quid peculiare?

PHILALETHES.

Benè eſt; mihi quoque eadem ſciendi cura nec tempus adhuc ſolatij capeſſendi; quod ergo ſupereſt impendamus in audiendis iſtius inepti *Galenicæ Scholæ Converritoris* de ſocietate *Martini* noſtri fatuis oſcitationibus; eo magis, quod hoc deſerviet etiam, ut *Martinus* conſpiciens, & aliis fieri, quod ipſi factum eſt, facilius agnoſcat in ſui odium nos hic minimè conveniſſe, benè verum, ut veritas eluceſcat, & ſic etiam ipſum facilius in ſe reverſurum ſpero, cum videat etiam in aliis inanem ineptæ, ac ſuperbæ temeritatis gloriam in opprobrium degenerare.

PHILARETUS.

Nec lepidam ſcurrilitatem, nec grave ſcribendi genus in libello ſuo, nec quidem *digno digiti crepitu*. Alter hic è *Circulo Scriptor*, indignus pænitus porrigendi non libros tantum (ut vulgo fertur) *Lucæ Antonio Portio*, ſed & *matulam*: Homuncio *extriti ingenij blace inutilior*, meritum *Portij* neſciens, *Portij Librum* non intelligens auſus eſt ſcribere contra *Portium*: Exterus à Latio tam ortu, quam loquendi, & ſcribendi phraſibus, claudicans peſſimè, mille committit lapſus inexcuſabiles; mille vulneribus, vel in primis rudimentis concordantiarum, *Priſcianum* dilaniat; Undè fit, quod ſi ejus errores non dico recenſere, ſed numerare tantum, vellemus, deficeret nobis tempus, & major eſſet digreſſio iſta, quam totus ſermo in *Martinum* inſtitutus. Hinc referam non nullas rationes principaliores ab eodem deſumptas, quibus ipſe utitur contra Phlebotomiam in Syphilide, quæ in ipſum ex Diametro retorquentur; itaut *Sardus homo* poſſit dicere cum Poëtâ.

Heù

Heû patior telis vulnera facta meis.
Vt quę dedit juſtas Tauri Fabricator Aheni
Sic ego do pœnas artibus ipſe meis.

PHILALETHES.

Et ſi me non lateat minus animum invitare, minuſque ſpiritus irritare, ea quæ auribus, quam ea, quæ oculis percipimus, ut ait *Venuſinus.*

Segniùs irritant animum demiſſa per aures:
Quam quæ ſunt oculis ſubjecta fidelibus

Ne tamen temporis premamur anguſtiâ ſat erit pro nunc *Philaretæ* aliquas ex ejus poſitionibus detegere, & impugnare, ut armorum fremitus feriat illius aures, ſi vero per tempus licuerit cum *Authorem* Palinodiam canere non viderimus pleniori calamo, quæ *demorſos ungues* ſapiant reſponſa dabimus.

BRUNUS.

Suſque, deque habendus cum *Martino* ſocio novus hic *Therſites*, ut arbitror, alterum Achillem in literariâ palæſtrâ laceſſire ſibi licitum putans, cum ex breviter per *Philaretum* generali eloquio deductis facile colligatur, ipſum cedere Portio (ut ait *Virgil. Egl.* 5.)

Lenta Salix quantum pallenti cedit olivæ
Puniceis humilis quantum Saliunca Roſatis.

Et *Portium* ipſi præferri

Quantum lenta ſolent inter Viburna Cupreſſi.

PHILARETUS.

D. Petrus igitur Aquenza &c. edidit librum ſuum Matriti Typis Emanuelis Ruiz, dignus quidem illis encomiis, quibus celebrantur Authores chartarum, typis editarum cum titulo *Il Buouod' Antona*, & aliarum cum inſcriptione *Bertoldo*, & *Bertoldino*: Nunc, relinquendo cuncta aptiori tempori, ut diximus, ea tantum in *Trutinâ* ponenda decrevi; quæ *D. Petrus habet in quæſito primo*, cujus titulus eſt, *An ſanguinis miſſio pro morbo Gallico curando ſit neceſſaria*, & poſt multa quæ in præſentiarum ad rem non faciunt, *fol.* 303. incipit recenſere rationes, ob quas ſanguinis miſſio non convenit, hiſce verbis.

E

I.

Quia licet venæ ſectio ſit refrigerativa cum hoc per accidens ei competat exuſtio Gallica non hoc, ſed refrigeratione per ſe indiget, oppugnatura intemperiem, & calefactionem per ſe.

Igitur (ita *D. Petrum* propriis ejus armis confodere volupe eſt.

Morbi omnes, qui refrigerativum per ſe expoſcunt, venæ ſectione non indigent; Si per Authorem venæ ſectio tantùm per accidens eſt refrigerativa; hujus ordinis conſiderantur à *Galeno* febres omnes, quoniam ab eodem in calore præter naturam poſitæ ſunt; & præſertim ardentiores, quæ refrigerativum per ſe exquirunt; Sanguinis ergo detractio, cùm per accidens ſit refrigerativa, & propterea in Syphilide inconveniens, ad mentem *Authoris*, nulla poteſt in febribus celebrari, quæ cum per ſe calefactivæ ſint, ut dictum eſt, refrigerativo per ſe, non per accidens, indigent? Pari modo dicendum de ſolidarum partium inflammationibus, utpote de Pleuritide, atque Phrenitide, quæ per ſe, & non per accidens refrigerativum expoſtulant.

II.

Progreditur ad ſecundum argumentum *in fol.* 304. quod à Cacochymiâ *Cacomedicus*, deſumit ad reprobandam Phlebotomiam in Lue Gallicâ, & ita fatur.

Secundo, quia vitium, quod jecori, capiti, ſanguini, ſpiritibus, & aliis partibus à Lue dicta (nempè Gallicâ) *communicatur, non eſt peccans in quanto humores vel ſubſtantias fluidas corporis afficiens, ſed in quali, ad Cacochymiam potius reducibile, quam ad plethoram, quo in caſu amethodum putandum eſt conſilium, id ſanguinis miſſione docens expugnare; quæ nullatenus eſt correptiva vitioſitatis Cacochymæ.*

Cui ſubjungi, ad ſecundum vulnus infligendum, poſſunt ſine cenſurâ hæc reprobationi Phlebotomiæ in genere admodum faventia, comprobantia *Porcij* noſtri ſententiam *in Eraſiſtrato*, nempè hujuſmodi: Si ita eſt (ut infallibiliter ita eſt,) omnes illi morbi, in quibus vitium eſt humores afficiens *in quali*, & non *in quanto*, ſanguinis detractione non curantur; atque illi omnes, qui in ſimilibus mor-

morbis, in quibus humores, non in *quanto*, ſed in *quali* peccant, venam ſecare audent, abſque ullâ quidem rectâ methodo id faciunt, quandoquidem *Author* hic noſter inquit *ſanguinis miſſio nullatenus per ſe eſt correptiva vitioſitatis Cacochymæ.*

Cum autem nobis animus ſit, *D. Petrum* per ea punire, per quæ peccat, neque verbum, neque lineam imminutando in iis, quæ ipſe ſcripſit, en ut interpretor verba illa *Sanguinis miſſio nullatenùs per ſe eſt correptiva vitioſitatis Cacochymæ*, ut idem ſignificent, ac ſi dicatur *Sanguinis miſſio nullatenùs per ſe vitia ſanguinis in quali corrigere, & emendare poteſt.*

Præſens autem doctrina ſatis latè patet, & ejus uſus frequentiſſimus eſſe debet, nàm ſæpeſæpius in ipſis febribus, vel nulla prorſus eſt humorum abundantia, maximè ſi prima, ſecunda, tertiavè dies præterierit, tenuique victûs ratione æger uſus fuerit, vel ſi aliquid fortè ſuperabundet (utatur verbis *D. Petri*) *ad Cacochymiam potius reducibile illud eſt, quam ad Plethoram, quo in caſu amethodum putandum eſt conſilium, id ſanguinis miſſione docens expugnare, quæ nullatenus per ſe eſt correptiva vitioſitatis Cacochymæ.* Verba ſunt Authoris, qualiacunque à nobis ſcripta. Comprobat hoc *Proſper Marianus verè Hippocraticus*, ex quo nullimodè conceditur, imo apertiſſimè improbatur venæ ſectio in corporibus Cacochymis febre laborantibus, ac ſimiliter innumeris aliis in morbis dicendum eſt, quod ſi Medicus quivis poſt duos, tres, quatuorvè dies plethoram adhuc accuſet, ut plurimum ſemetipſum accuſat; ſiquidem vel ipſo tempore dierum (modo in cibo, & potu nullus ſit exceſſus) etiamſi Medicus nihil moliatur plethora ceſſare debet; quanto magis id fieri putandum eſt, ſi victus ratio fuerit parcior, aut vomitu, inferna dejectione; Urinis, ſudoribuſve aliquid fuerit evacuatum? Quod ſi morbus hos temporis limites tranſilierit, indicium erit, non à plethorâ, ſed à vitio aliquo *in quali* morbum fieri; atque ideo ad ſummum his temporis limitibus poſitis, *amethodum putandum eſt conſilium id ſanguinis miſſione docens expugnare, quæ nullatenus per ſe eſt correptiva vitioſitatis cacochymæ:* Et ecce quomodo reprobatur ſanguinis detractio ipſiſſimis adverſarij rationibus.

PHILALETHES.

J*alemo frigidior D. Petrus* noſter dicendus eſt, & rationes ab eo adductæ,

ſtæ, *vel ipſas Neronianas thermas refrigerare* poſſent; quippe quibus *Portij*, & *Recentiorum* doctrina apertiſſimè roboratur, & *Cenſoris* oppugnationes manifeſtiſſimè refelluntur.

PHILARETUS.

Eâdem paginâ 304. tertiam refert deblaterationem ſupra notatis non abſimilem, & quidem hiſce verbis. Audite quæſo, & cilia in arcum nè erigatis, ſi poteritis.

III.

Quia licet qualitas pernicioſa dictæ luis ſit humorum excalèfactiva non eſt tantæ activitatis, ut poſſit humores rarefacere, venarum ruptionis periculo, ob quod veniret ſanguinis miſſio indicata, ut in anteactis eſt probatum.

Hinc infero ſic: In omnibus ergo morbis, in quibus licet humorum excalefactiva qualitas inveniri, & conſiderari poſſit, ac debeat, quum illa *non eſt tantæ activitatis, ut poſſit humores rarefacere venarum diſruptionis periculo, ſanguinis miſſio nequaquam indicata venit*; ut elegantibus dicendi formulis Authoris ipſius utar.

Inſuper hic jure quærendum eſſet, & hujuſmodi cum *D. Petrulo* diſcurrendum: Febres intermittentes tertiana, ſcilicet, quartana, variique ſimiles morbi, cum humores non habeant ſic rarefactos, ut vaſorum diſruptionis periculum imminere videatur; Phlebotomiâ quidem non ſunt curandi, ſi per dicta, ſcriptaque *ſcriptoris*, cruentandi indicans *venarum ruptionis periculum* eſt, & timor; cum in antedictis non adſit rarefactio, vel excalefactiva vis, quæ valeat vaſa diſrumpere.

BRUNUS.

Siquâ ex causâ daretur *D. Petri* caput infringi proculdubiò de eo poſſet idem dici quod lepidè de Anſidio *Actius, Syncerus, Sannazarius* cecinit:

Dum caput Anſidio tractat Chirurgus, & ipſum
Altius exquirit, quo videat cerebrum.
Ingemit Anſidius: Quid me, Chirurge fatigas?
Cum ſubij rixam, non habui cerebrum.

PHI-

PHILARETUS.

Ita eſt, ſi rixam *D. Petrus* cum *Portio* noſtro ſubire eſt auſus, vel ſaltem hydrocephalo ipſum laborare credendum eſt; hinc craſsâ obrutus lymphâ, craſſa judicia promit, ſed audiamus ipſum in quartâ oppugnatione.

IV.

Quarto quia ſicuti pigros, inquit, *ſegnes*, *& ægrè mobiles reddere homines*, *quos corripit virus hoc celticum*, *videmus*, *ita tardiorem cauſare ſanguinis circulationem*, *ob multas cauſas*, *quarum nulla venæ ſectionem admittit*, *eſt credendum.*

Ex hâc doctrinâ quiſnam non inferet ita : Igitur ſemper, ac aliquis morbus *pigros*, *ſegnes*, *& ægrè mobiles ægros reddit*; Item cum *ſanguinis circulationem in ſimili morbo tardiorem cauſari* arguimus, nequaquam ſanguinis miſſio admittenda eſt.

Porrò, æquo examine facto, quamplurimi morbi à tardiori ſanguinis circuitu ortum habent, ac in ſpecie quamplures febres circulationem ſanguinis ſortiuntur retardatam; ergo in hiſce febribus ſecundum doctrinam *D. Petri* à Phlebotomiâ abſtinendum, non ſolum in lue Gallicâ, ſed in aliis etiam morbis, in quibus conſpicitur ſanguinis circularem motum retardari, evidentiſſimè militat hoc argumentum *D. Petri*; Sed varij ſunt morbi, in quibus fluidorum, ac præcipuè ſanguinis, motus retardatus cenſetur, & reverà eſt; ergo in omnibus his etiam interdicendus eſt detractionis ſanguinis uſus; Et en quomodo paulatim, nunc per unum, nunc per aliud aſſertum argumentum ad mentem *D. Petri* nullimode licet Medico ad ſanguinis detractionem venire.

PHILALETHES.

Non ſunt amplius reſpiciendi in eodem Decoris, vel Dedecoris gradu *D. Petrus*, & *Petrus*; *Petrus* enim, *Circulator Cybelejus*, circuitum ſanguinis reprobat, quam *D. Petrus* in hâc propoſitione evidenter admittit.

BRUNUS.

I' nunc, & *crimine ab uno diſce omnes? D. Petrus* in tot delapſus errores in hâc veritate internoſcenda non hallucinatur, ſicut hallucinatur *Geoſonenſis Corabus*.

Tranſit quintâ vice *D. Petrus* ſuam opinionem probans ad quintum argumentum, & inquit.

V.

Quinto, quia lues hæc (nempè *Celtica) iiſdem ſuis motibus à centro ad Peripheriam corporis obſervatis, remedium, quod hunc motum impediat, intercipiat, vel obtorqueat cujuſmodi eſt ſanguinis miſsio reſpuere demonſtrat, Medicumque debere eſſe naturæ imitatorem, ſupra remanſiſſe probatum recordamur.*

Hinc ego : Quotieſcumque igitur à naturâ aliqui inſtituuntur ſalubres motus à centro ad Peripheriam, *Remedium* quod motus hos *impediat, intercipiat, vel obtorqueat, cujuſmodi eſt ſanguinis miſsio, reſpuere ipſa ſcilicet natura demonſtrat, medicumque debere eſſe naturæ imitatorem*, ab Authore ſupra probatum aſſeritur.

Ulterius : Si naturæ imitator Medicus eſſe debet, debet etiam quotquot motus natura tentat à Centro ad peripheriam perpendere; ut in hiſce ſedulâ conſideratione ſciat ſæpeſæpius hoc operari, per nares videlicet, per aures, per os, ſivè expuitione, ſivè vomitu per infernam alvi dejectionem, per urinas, quas in dies obſervamus naturam parare, juxta *D. Petri* ſententiam, tale remedium, quod hos ſimileſque motus *impediat, intercipiat, vel obtorqueat, cujuſmodi eſt ſanguinis miſsio reſpuere*, ac manifeſtè non tolerare, quod erat pro quarta ratione reſpondendum, & ni fallor progreditur ex hoc ad ſextum (uti ſemper) aureum cogitatum ? & ait.

VI.

Quia, cum vera eſſentia dicti morbi (ſcilicet *celtici*) *non ſit Medicis ſatis nota unde in qualitate occultâ ſitam eſſe communiter affirmant ferè omnes, remedium Alexipharmacum requirere, ut cætera benefica (ſeu potius venefica) affirmandum occurrit; nec venæ ſectionem Alexipharmacum, vel ſpecificum contra aliquam labem eſſe ullus hucuſque dixit.*

Propter hanc *D. Petri* Rationem, nemo quidem anceps animo veniet ad determinandum, valdè nimis reſtringi limites, in quibus

ſpa-

ſpatiari poſſint phlebotomantes Medici : Oſtendat mihi *D. Petrus* unum Iatrias Profeſſorem, cui in comperto ſit, ac *ſatis nota* vera quorumdam morborum eſſentia; *Et erit mihi magnus Apollo.*

Oſtendat *D. Petrus*, num ſibi ſit *ſatis nota vera eſſentia* ſcabiei (quâ ipſe vexetur adeò caninâ, & perenni, ut, totus in ſe ſcalpendo ſemper occupatus, non curet amplius tot nugamenta conſcribere) Abſque dubio quidem prorſus dubia, immo, & penitus occulta eſt : dicat, & oſtendat, ſi ipſe in eâ curandâ ſpecificis, & his diverſis utatur : Ulterius ſi ipſe *D. Petrus* quartanis febribus, ac tertianis occurrit Peruviano cortice (ut multi faciunt, ſeù verius omnes, ad ipſas curandas) dicat ſi ſibimet ipſi, vel alicui *ſatis nota ſit vera eſſentia* quartanarum, & *tertianarum*; eo magis, quod præfato cortice utitur ad illas, ac ſimiles profligandas, tanquam ſpecifico. Perpendat inſuper, & ad rectum, ſyncerumque examen revocet, an ſibimet ipſi *ſatis notæ ſint veræ eſſentiæ* graviorum febrium, & præſertim earum, quas malignarum nomine horrorem inferunt. At quid dixi *perpendat?* Tenebris obſcuriores ipſi, multiſque, quos indicat, illæ ſunt, ſi minus, ac Lues Celtica, per ſpecifica medicamenta curandæ ſunt. Item videat, num ſibi, vel aliis *ſatis nota ſit vera eſſentia* variolarum, & morbillorum? Ulterius videat, an Podagræ, Chiragræ, & univerſæ Arthritides, an Epilepſiæ, Apoplexiæ, an plurium tumorum, exempli gratiâ Scirrhi, Cancri, Eryſipelatis; num ejus, cujus gratiâ lapides fiunt in animalibus; an ejus, cujus gratiâ coagulationes fiunt earum, quæ debent eſſe liquida, *vera* eſſentia genuina, de quâ dubitari nequeat, ſit ipſi nota; & an in his ſimilibus ſexcentis aliis morbis (quos enumerare piget) ſexcentis, & ultra ſpecificis res agendat ſit : Enimverò ſi in Lue Celtica, utpote occultæ cauſæ morbo non phlebotomia, ſed ſpecificis utendum, clariſſimè, ac indubitanter infertur, ergo in omnibus morbis, in quibus *vera eſſentia*, non patet, ſed ignota remanet, ſecundum *D. Petri* opinionem occurrendum eſt Alexipharmacis, ſeù ſpecificis damnandaque Phlebotomia. Hæc ſunt verba : Cujus (ſcilicet morbi) vera eſſentia nondum ſit Medicis ſatis nota, unde in qualitate occulta ſitam eſſe communiter affirmant ferè omnes remedium Alexipharmacum requirere, ut cætera benefica affirmandum occurrit ; Nec venæ ſectionem, Alexipharmacum, vel ſpecificum, contra aliquam labem eſſe, ullus

hucuſque dixit. Audiviſtis jam, ut optimè concludit, quod propriis verbis repetendum, *Nec venæ ſectionem Alexipharmacum, vel ſpecificum contra aliquam labem eſſe ullus hucuſque dixit.*

Videat nunc *D. Petrus* quænam virtus venæ ſectioni tribuenda juxta ſuam doctrinam, quibuſque in caſibus celebranda ſit.

PHILALETHES.

O' utinam nonnulli Medici, nomine tenus Medici, ità cauti eſſent, ut hic in præfato morbo: Siquidem toties non infamaretur tale remedium aliquando (recto judicio adhibitum) proficuum, nec tale quid remedio eveniret, nec eodem abutentes imprudenter, fama deturparentur, & corpore; ſicuti contigit noſtram per Urbem diſcurrenti Lanioni cuidam potius, quam Medico, & ſi Medico *Dupondio*: Hic quondam phlebotomiæ damnavit miſeram quamdam fœmellam oſtentans hoc ſanaturam remedio, ſed quid creditis? Phlebotomiæ verè damnavit, nam eodem temporis momento, quo ex ſectâ venâ affirmabat egredi morbum, viſa fuit ingredi mors. Accedebat interea mercede defraudaturus infelicem, cum non advertens totam fœminæ domum plenam ululatu, progreditur arrogans, primoque ingreſſu occurrunt quærulæ ægrotantis demortuæ, conſanguineæ, quæ de non mittendo ſanguine pluries conqueſtæ fuerant tenuem conſiderantes complexionem debilem perpendentes virium ſtatum, morbumque ex alterius Medici opinione non egere cruentatione, immo ad mortem ægram ducturum fore aſſerentes; Confeſtim ergo viſum verbis, ut æquum erat, contumelioſis aggreſſæ fuerunt, dein ex verbis ad opera venientes verberibus ſatis benè irâ percitæ fœmineâ, ferè dilaniarunt, & ni fortuito obviam fuiſſent nonnulli continui beneficij memores *Veſpillones*, qui manus adjutrices tanto Protectori admoverunt certè

Il fiſico gentil cadea nell' opra.

BRUNUS.

De relato eventu, nemo eſt cui nota haud ſit hiſtoria: Sed patrati criminis pœna minima hæc fuit. Illa fuit maxima, & condigna, nempè lucri detractatio, quo fruebatur in caſtro quodam, ex quo pulſus, & in quo Medicum agebat: Nec minor hoc imo valdopere major punitio illa habita eſt, quâ mulctatus fuit in expulſione à Noſocomio illo, in quod fraudulenter admiſſus fuerat, &

adſcriptus carnifex hic ad necem potius, quam vitam procurandam illic ægrè degentibus pauperculis hominibus.

PHILARETUS.

Non parum hâc narratiunculâ veſtrâ non adhuc mihi notâ, animum lætitiâ ſuffuſum habeo. Et nunc mihi patefit quod temporibus elapſis de hoc dictum fuit ſatyrico illo carmine ſatis benè huic eventui appropriato.

Ruſticus, & nuces non dant ſine pertica fructus.

Sed audite ſeptimam *D. Petri* Rationem eamque ſeptimum vulnus eidem infligentem conſpicite.

VII.

Septimo inquit, *quia cum labes dicta* (nempè celtica) *alias fluidas ſubſtantias à ſanguine afficiat, quarum non eſt proprium Remedium detractivum venæ ſectio, non rectè adminiſtrandum eſt Remedium, quod cauſæ morbi non opponitur.*

Hæc ſunt verba *D. Petri*; Ergo (à quolibet inferri poteſt) omnes morbi, in quibus ſanguine immuni, *alias ſubſtantias fluidas* Medicus *affectas* conſiderat, non debent venæ ſectione adminiſtratâ curari; non enim illorum eſt *proprium remedium detractivum venæ ſectio*, imo *non rectè adminiſtrandum eſt remedium, quod cauſæ morbi non opponitur.*

Non enumero hîc omnes illos morbos, in quibus aliæ fluidæ ſubſtantiæ à ſanguine diverſæ afficiuntur, qui vel cuique Medicinæ Tyroni patent multiſſimi, quapropter brevitatis gratiâ non refero. Sed valet dicere quod in illis omnibus, & ſingulis ſanguinem mittere non convenit, eo quod aliarum fluidarum ſubſtantiarum non eſt *proprium remedium detractivum venæ ſectio*; *nec rectè adminiſtrandum remedium quod cauſæ morbi non opponitur*, ut eleganter *D. Petrus* ſcripſit.

Tranſit hâc expletâ ratione ad octavum argumentum, octavum acutiſſimæ ſuæ mentis miraculum.

VIII.

VIII.

Octavo, quia, cum, ut ſupra præmiſimus ab hac labe concoctiones (ſanguinis præcipuè) vitiari, & depravari obſervamus, quod faciei color mutatus, ad flavum, & citrinum, vergens oſtendit; neque à vitiatis concoctionibus ſanguinis plenitudinem oriri ſit certum, non eſt, quod ſanguinis miſſio pro eiſdem ad naturalem ſtatum reducendis, ſit imperanda venarum ſectione.

Obſtupeſco magis, atque magis, quotieſcumque perpendo, virum, qui talibus eſt imbutus notitiis in talia errata delapſum tantâ, cum ſui ipſius malâ exiſtimatione: Sed redeamus ad octavum Argumentum: In omnibus igitur morbis, in quibus *concoctiones (ſanguinis præcipuè) quod faciei color mutatus, ad flavum, & citrinum vergens* oſtendit, quod etiam oſtenditur nauſeâ, vomitu, iis etiam, quæ malè parata, infernè excernuntur, cuivis minus laudabilibus, aliiſque innumeris ſignis, quibus conjicere, ac cognoſcere poſſumus *Coctiones ſanguinis præcipuas vitiari, & depravari; Neque à vitiatis concoctionibus ſanguinis plenitudinem oriri, ſit certum, non eſt, cur ſanguinis miſſio pro eiſdem ad naturalem ſtatum reducendis, ſit imperanda venarum ſectione*; Quæ verba eleganti ſtylo conſcripto, quia veram videntur doctrinam continere, hic repetenda viſa ſunt.

IX.

Nono, inquit, *quia, cum morbus* de quo *loquimur, non ſit malum, per ſe magnum, acutum, vel vehemens, quod citò, & cum vitæ periculo moveatur; alienum à ratione videtur, pro eo debellando, remedium per ſe magnum adminiſtrandum conſulere, quod proportionem excedit.*

Illatio hæc evidens quidem eſt; ergo quotieſcumque ſecundum *D. Petri* doctrinam ſanguinis miſſio mandatur, *morbum* (omnes ſcire debent) *jam pronunciatum eſſe magnum, acutum, vehementem, qui citò, & cum vitæ periculo moveatur:* Atque ideo niſi prius juxta ejuſdem *D. Petri* doctrinam pronunciet Medicus, quod *ſit malum* (quod præ manibus habet) *per ſe magnum, acutum, vehemens, quod citò cum vitæ periculo moveatur; alienum à ratione videtur pro eo debellando remedium per ſe magnum adminiſtrandum conſulere, quod proportionem excedit;*

ac

ac proinde abſque enarratis conditionibus nulla inſtituenda venarum ad ſanguinis extractionem apertio, ſine temeritate.

Tranſcendit *D. Petrus* ad nobis promulgandum decimum Argumentum, ut ſequitur.

X.

Decimo, quia, cum dictus morbus ſit ex ſe, & naturâ ſuâ, chronicus, & diuturnus, quâ ratione vires in venturum tempus ſervandas deſiderat, quaſque à ſanguinis miſſione citrà proprium indicans inſtitutâ non refrangi, nemo negabit; obſonans eſset remedium, virium refractivum proponere pro morbo, qui ſine illo poteſt rectè ſanari.

Rationes ergo, quas *Author* affert pro ſuo Gallico morbo mihi videntur admodum refragari nobis adeo, ut firmiter, & abſque cenſurâ, dicere poſſimus: Semper, ac aliquis *morbus chronicus, atque diuturnus eſt*, minimè curandus Phlebotomiâ; Sed multi ſunt morbi, hoc ordine ægros extorquentes; Ergo juxtà allatam *D. Petri* doctrinam ægri in hujuſmodi morbis non ſunt phlebotomandi.

Inſuper perpendendum eſſet, dari chronicos morbos, & diuturnos, qui ſanguine detracto, fiunt acuti; In iis igitur eo magis *D. Petri* doctrina laudanda eſt, utpote à quâ percipitur, in talibus à ſanguinis miſſione abſtinendum.

Econtra videmus, nonnullos morbos acutos non ſolum ſanguinis miſſione, non curari, ſed chronicos fieri, ac diuturnos; in quibus omnibus eò obſervabilior eſt doctrina *D. Petri* præcipiens à Phlebotomia abſtinendum.

Item plerique alij ſunt morbi, in quibus illud maximè exoptandum, vires in venturum tempus ſervandas deſideratur, quaſque à ſanguinis miſſione citra proprium indicans inſtituta, non refrangi, nemo negabit, abſonans eſſet remedium virium refractivum proponere pro morbo, qui ſine illo poteſt rectè ſanari.

Cæterum pro coronide illud eſſet faciendum, nempe Catalogum illorum morborum, qui adminiſtratâ ſanguinis miſſione curari nequeunt, ac proindè nulla in iis unquam inſtituenda; *abſonans enim eſſet remedium, virium refractivum proponere pro morbo, qui ſine illo poteſt rectè curari.* Verum cum agatur de re manifeſtâ, & indubitabili non eſt hîc immorandum.

X I.

Undecimo, quia cum in corporibus gallicatis cacochymia ſtatim intro-

 du-

ducatur, ac vigeat, qualiſcumque ea ſit, ſivè biliosa, ſivè pituitoſa, ſivè melancholica, quantum purgatio juvat, ſivè alvi excretio (juvat autem multum, ut ex Hippocrate lib. de coacis prænotionibus verſ. 79. conſtat) tantum ſanguinis evacuatio lædit, ſivè ſponte hoc accidat, ſivè à Medico ſecta vena procuretur; etenim ſi talia à corpore non educantur, qualia in eodem peccant, remedia quæcumque nihil conferent, imoque nocebunt; hæc autem operandi norma, dum aliter juvare poſſumus, Tyranni non Medici munus eſt appellandum.

Hæc verba, quibus undecima ratio conſtat ſtupore me afficiunt, in his enim Author, utpote, & in cœteris jam relatis, indicat rectè ſapere, rectique judicij ſpecimen apertè demonſtrat, ut mirum ſit, quomodo hallucinari potuerit ſcribendo contra *Portium*, ita ut ſi tenorem hunc ſervaſſet in toto ejus opere crederem, quod ſcripſerit contra *Portium* non quod ipſe ſentiret, ſed ut alicui Phlebotomiæ magno fautori blandiretur: nam revera non ſolum convincunt undecim hæ propoſitiones *D. Petri*, ſed à Phlebotomiâ abſtinendum affirmare cogunt tam in gallicâ lue, pro quâ argumentatus eſt, quam in plurimis aliis morbis, ut ex eiſdem deducitur, vel invito ipſarum Authore: Hinc fateri convenit *D. Petrum Tempienſem* non eſſe comparandum cum *Petro Geoſonenſe* tamquam in omnibus fatuo.

Sed redeundo ad undecimam rationem dico ex hâc ſtabilitâ, & aliis jam dictis rariſſimè Medicum ad Phlebotomiam recurſum habere poſſe pro morbis curandis; Nam cunctas enumerando cauſas propter quas corpus, vel in corpore diſcurrentia alterari poſſunt ſyncerè loquendo potius ob cacochymiam, & utplurimum, immo ferè ſemper, quàm ob Plethoriam propter quam vel raro, vel nunquam: *Galenus* ipſe in Synochis ſanguinis miſſionem prohibet, niſi hæc primis diebus fuerit facta, dicit enim, quod facilè ad cacochymiam ſit tranſitus propter quam minimè ſanguis mittendus eſt: Item per *D. Petrum* ſi in *gallicatis corporibus, in quibus Cacochymia ſtatim introducatur, ac vigeat, qualiſcumque ea ſit, ſiuè bilioſa, ſivè pituitoſa, ſivè melancolica &c.* damnatur phlebotomandi uſus, damnandus quoque eſt cœteris in morbis, qui à tali vitio corripiuntur, ſed multi ſunt morbi iſti, immo ferè omnes, præſertim omnes febres, quæ putridæ vocantur, tertiana ſcilicet, quotidiana, quartana, in quibus omnibus bilioſa, vel pituitoſa, vel melancholica, ſivè ſimplex, ſive ex ipſis invicem compoſita cacochymia, ut continens

cauſa reponitur ab aſſertis *Galenicis*, prout ipſæ febres, ſivè legitimæ, ſivè ſpuriæ judicatæ fuerint, & in quibus redarguit *Martianus*, increpatque recentiores adeò in mittendo in febribus ſanguine audaces. Concludendum ergo abſque fallacia in quamplurimis, ni dicam omnibus morbis, febribus ſignanter, non inſtituendam ſanguinis detractionem, *& qui aliter ſe gerunt Tyranni*, (ut bene *D. Petrus* advertit) *munus eſt appellandum*.

Sed quæſo *D.Petre* nonnè hi ſunt ipſiſſimi ſenſus, ne dicam ipſiſſima verba, quibus in Eraſiſtrati ſui corollario *Galenum* loquentem *Portius* noſter inducit? Unde ergo in tantâ opinionum conformitate, tam dira contradicendi, & oppugnandi cupido? Sit tandem inter genium, & ingenium tuum diſcors concordia, & *Lucam Antonium Portium* moralibus virtutibus ornatiſſimum, in Philoſophiâ, Medicinâ, Geòmetriâ, in totâ Matheſi doctiſſimum agnoſcens, ne amplius oppugnare in animo ſit, ſed in poſterum venerare, dilige, & commenda.

His quo ad *D. Petrum* animadverſis, ad noſtrum redeundo ſcribendi ſcopum, monitum te *Martine* velim, te mihi antea *nec injuriâ cognitum*, *nec favore*, meque nihil fraternâ, & Chriſtianâ nudatum charitate, ad quam totis incumbo viribus, ut lividus in te fierem, & eſſem conviciosus. De te quæror, qui edicto cauſam dediſti præſtantiſſimum *Muſitanum* noſtrum Religioſiſſimum, Doctiſſimumque Virum impugnando, indignis herclè dicteriis irriſionibuſque te indecorare tentaſti. Mihi pro tanto bene merito amico in animo tantum fuit privatam conſcribere, modeſtamque Apologiam, quò eam, hac & virtute ditarem, putans ad tuas ita ſcriptam venturam manus, atque ab eâ fructum aliquem te percepturum: verum cum audiviſſem exteros nonnullos graviores equidem viros, & qui aliàs dedecorata Typis volumina conſcripſerunt, ſolâ literariâ neceſſitudine, quamvis longinquâ *Muſitano* noſtro conjuncti onus ſubierint ex profeſſo hanc ventilandi materiam: Parum mihi officioſus erga tantum viſus mihi eſſem amicum, niſi omnes meos edere niſus in hoc ipſo conarer, eoque magis ut tibi morem gererem illis in punctis, in quibus tibi ſatisfactum iri, optare geſtis: ex hoc itaque Provinciam aggreſſus ſum, in quâ ſi nonnulla aſperiora, quam voluerim prolata, videntur, te ipſum accuſa meminiſſe debentem, quod uni nunquam injuriæ unâ ſatisfit reſponſivâ contumeliâ. Quid

inde ſenſurus ſis hæreo, num in bonam rediturus mentem, an verò ut inquit *Seneca in malè cæptis melior videatur pertinacia, quam pænitentia.* Expecto quod facturus ſis, & ſi tibi eadem ſit mens, idem ſit animus, eædem ſcribendi ſint formæ, aude, ſcribe, quicquid ſentis, & foras manda: Parum referat benè, vel malè ſentias, benè, vel malè audias; *Fama enim, ſivè in bonum, ſivè in malum fama eſt*: Nec majori ejus tubâ cognoſcimus Pyrrhum maximum inter Græcos ſtrenuitate,& ſine quo in fatis erat Troiam ſubjici non poſſe, quam Eroſtratum Dianæ Templi in Epheſo unius ex ſeptem Orbis miraculis incendiarium, de quibus inter Hetruſcos Poëtas Lyricos primus *Comes Fulvius Teſti* aptè cecinit.

Or qui ſi ride
Eroſtrato di Pirro, e non men giova
D'un, eccelſo Valor, un' empia prova

Non defuere, qui in alienis injuriis famæ immortalitatem quæſiverunt quâ potitus eſt *Gaſpar Murtula*, de quo jocosè cecinit Eques Joan. *Baptiſta Marinus* Italicæ Poëſis fœcunditate, & amœnitate, conſpicuus

Gran ſenno ebbe coſtui
Che non valendo per ſe ſteſſo un Zero
S'immortalò con le fiſchiate altrui.

Quod idem ei convenit de quo *Flaccus* ſcripſit

Populus me ſibilat, & mihi plaudo
Ipſe domi.

Si verò in meliorem frugem converſus ſcientificorum ſequutus morem totam in argumentis acutiem oſtentare voles, rejectis maledicentiæ ſpinis, certè non idem eveniet, quod de Echino ſcripſit *Martialis.*

Iſte licet digitos teſtudine pungat acuta
Cortice depoſito, mollis Echinus erit.

Totamque noſtram aciem convertes in reſponſiva conſtruenda argumenta per rationes, & authoritates abſque probris, abſque aſperis verbis, & ut fit, etiam commendando, quæ magis difflare, & rejicere tentamus. Sis tu ergo Arbiter, tu Elector tuæ, & noſtræ ſcribendi formulæ tibi in hoc obtemperabimus, & morem pro tuo arbitratu geremus; Et hæc ſatis de utroque *Petro*, in alterum nunc jamdiù decretum ſolatium concedamus.

F I N I S.

All' Eccellentiſsimo & Eruditiſſimo

SIGNORE

GIO. ANDREA LIZZANO

PHILOSOFO, & MEDICO

PRESTANTISSIMO

S'Allude al ſuo Libro intitolato

MARTINUS IN TRUTINA

SONETTO

DI

CATONE AVRELIO CLABES.

CIò che mai poſſan far d'egro, e di male
D'un Medico imprudente i rei conſigli
Approvando *Martin* gl'urti, e i perigli
De la vita del'huom mette in non cale:

Mà Tu contro di lui ſpiegando l'ale
Aquila generoſa, e i forti artigli,
L'Error, l'inganno ſuo guaſti, e ſcompigli
Con la vera del Sol luce immortale.

Quind'è ch'in queſt'oprar, ſi deſtro, e fino
L'uno in mal, l'altro in ben di ſi gran pondo
D'uopo è dir, che gran parte habbia il deſtino;

Giuſto del Ciel Giudizio alto profondo,
Fà tanto errare, e traveder *Martino*
Per tu così diſingannare il Mondo.

Altro

S'ALLUDE A

MARTINO DI GIFONI,

E

D. PIETRO AQUENZA

TEMPIENSE

SONETTO.

ENtra in Mar d'eloquenza alto, immortale,
E con nuova erudita, e nobil' Arte,
Scioglie Chimico Eroe, fiſſa, e comparte
All' onde il dolce, ed alle ſpume il ſale:

Indi del' ignoranza i moſtri aſſale
Scorrendo alto Campion, di parte in parte
E moſtran le lor membra, iufrante, e ſparte
Che dou' egli campeggia, error non vale.

Lizzan parlo di te, nè parlo in vano,
Che mentre al tuo valor fiſo hò lo ſguardo
M' infonde un tal penſier ſpirto ſovrano

E ben diran, quanto ſia tù gagliardo
I voraci Avoltoi del ſangue humano
Vedendo à terra il *Gifoneſe*, e'l *Sardo.*

MARTINUS IN TRUTINA.

Diſtichon ejuſdem Authoris

Martinus, Trutinæ Infenſus, Perpenſus eâdem
Errorum Nebulis, Agnitus eſt Nebulo.

Cele-

Celeberrimo , & Experientiſſimo

DOMINO

GABRIELI CRAMERO

MEDICINÆ CORYPHEO

Amico meo æternum Colendiſſimo.

S. P. D.

CAROLUS MUSITANUS

IATRIAS PROFESSOR.

EMISSA quondam in lucem Mea TRUTINA MEDICA Anno 1688. per Orbem literarium aliquot annos feliciter exſpatiata fuerat, plurimis Medicinæ Candidatis, atque cultoribus admodum accepta, grata, & magni habita: & nemo unquam, quod ego ſciam, ne levi quidem verbo ipſam vellicandi animum induerat. Cum tandem in manus cujuſdam homuli *Martini Geofonenſis* deveniſſet, qui ſe fideliſſimum *Galeni* aſſeclam, propugnatoremque jactitat; haud eam experta fuit humanitatem, quam in cœteris compererat. Cœpit homo ille acriter in ipſam invehi, atque debacchari, nugas effutire, atque conviriis, probriſque diſcerpere; ſchediſque non paucis in eam conſcriptis, volumen, quod ad TE, mi Dilectiſſime *Cramer*, mitto, typis mandavit. At nihil interea exiſtimationis, aut vigoris meæ detractum eſt TRUTINÆ, quamvis *Martinus* in ſuis eam ineptè proſcindat ſcriptis, & demoliri omnibus contendat nervis; haud enim tanti ſunt ineptorum conatus. Sinopeum philoſophum male feriati quidam illudebant, ipſe verò non illudebatur; quare dicenti, multi te irrident, ò *Diogenes*, aſt ego non irrideor, reſpondit: ità licet *Martinus* ſtylo plumbeo in ſuo volumine *Meam* divexet, ac lædat TRUTINAM, ipſa tamen non læditur, atque apud

peritos

peritos viget illæſa. Candida Luna ex Cœli luminaribus alterum, latrantibus in ipſam canibus, ſuum iter haud intermittit; quarè ce-cinit Clariſſimus *Alciatus*:

Et latrant, ſed fruſtrà agitur vox irrita ventis,
Et peragit curſus ſurda Diana ſuos.

Haud aliter ſuum curſum per Orbem literarium mea feliciter proſequitur *Trutina*, quamquàm ſuas proceſſas, tempeſtateſque in eam obloquendo, ſeu oblatrando excitet *Martinus*. Haudque tan-tùm edito volumine, *Martinus* nè hilum quidem obicis, aut detri-menti *Trutinæ* attulit *Meæ*, quod erat in votis, verùm etiam ſibi ipſe magnum peperit dedecus, & ſuo juramento malum acerſivit, ſuam etenim inſcitiam, ſuaſque ineptias, quæ pleroſque latebant, evulgavit; adeoque ſuo ipſius opere ſe traduxit, ut hic apud viros literis, atque doctrinâ excultos per totam urbem fabula evaſerit. Quapropter hominem reſponſione indignum duxi, & deſpicatui habendum putavi, immò in ludum literarium detrudendum, ut rectè loquendi, ſcribendique latinè formulas ſub *ferulâ* ediſcat, cùm haud parum Latinitatis Rudem, Ignarumque in hoc volumine ſe detegat. *Ariſtippum* mihi eſt animus in hoc imitari, qui cùm à quo-dam probris, & maledictis inceſſeretur, illum contemnens, ne in-tuitu quidem, nedum voce dignatus, præteriit. *Galenico* diſplicui: cur id morer? pluris ego facio placuiſſe uni *Clerico*, uni *Mangeto*, uni *Cramero*, qui mea pronis excipere animis non abnuunt; pluris ego duco Viros ex *Eruditis Lipſienſibus*, qui perlectâ meâ *Trutinâ Chirur-gico-Pyſicâ*, eam in acta Anni 1699. non ſine ingenti laude retulerunt, quàm totum Vulgus Galenicum, quamvis innumerabile, & infini-tum eſſet. Intereà cùm me non prætereat, quod philautiâ quadam nos homines plerumque ducamur, quæ ut ait *Seneca*, vitium nobis familiare, ac domeſticum eſt, eaque noſtra magni exiſtimamus, alienaque adverſariorum præſertim, floccipendamus; ideò ad Te Acerrimi, ſimul atque integerrimi judicij Virum *Martini* volumen mitto, ut cùm id legendo percurreris, ſyncero, quo præditus es animo, tuum calculum exhibeas; idque à Te vehementer etiam, atque etiam peto. Vale mi Suaviſſime *Cramer*, atque in Tuorum numero ne dedigneris me ſemper habere, Iterum *Vale*.

Scripſi Neapoli Anno à partu Virgineo M. DCC. *Die vero*
Laurentii Martyris.

VIRO

Nobiliſſimo & Reverendiſſimo

DOMINO D.

CAROLO MUSITANO

PHILOSOPHIÆ, AC MEDICINÆ PROFESSORI

Famigeratiſſimo, & Experientiſſimo

S. P. D.

GABRIEL CRAMERUS.

ANNO proximè elapſo, Vir Reverendiſſime, & Doctiſſime, *Trutinam Tuam Medicam*, non ſolùm ſemel, atque iterum evolvi, ſed & cum maximo oblectamento, & utilitate perlegi, quæ cùm tam firmis, & veris innixa ſit fundamentis, mirari ſatis non poſſum, quòd repertus ſit malevolus quidam Zoilus, & detrectator, nomine *Martinus*, fanaticus proculdubio & hypochondriacus, qui famæ, & gloriæ tuæ invidus, in doctrinam tuam ratione, & experientiâ fundatam, auſus ſit debacchari. Cùm tota Medicorum familia immortales tibi debeat agere gratias, ſolus Cavillator *Martinus*, lucubrationes tuas toti Reipublicæ Apollineæ utiliſſimas, tentavit, ſed irrito conatu obumbrare, ſi ſanâ rationis mente *Trutinam tuam* trutinaſſet, & ſine præconcepta opinione attentè legiſſet, admira-

tor ejus proculdubio fuiſſet, & loco conviciorum, ſummis encomiis digniſſimam & lauro decorandam, pronunciaſſet, hoc tamen bilem tuam movere non debet, Vir Excellentiſſime, quòd honoris fit ab iniquis ſcriptis & calamis proſcindi, invidia ſiquidem virtutis pediſſequa: Eandem cum plurimis Viris Celeberrimis, & Doctiſſimis ſortitus & aleam, qui nefarios habuere detrectatores: Blateret ergo, & grunniat *Martinus*, famam tuam conetur dilapidare, nullam tamen illi labem poterit affricare. Ignoſce illi, Vir Reverendiſſime, forſan mores ſuos caſtigabit in poſterum, niſi unus ex iis ſit, qui errores ſuos non capiunt, aut capere nolunt, vel cum errantibus pertinaciter errare, quàm veritati ſubſcribere malunt. Interim Vir admodùm Reverende, Neſtoreos tibi apprecor annos, ut vel invito etiam ipſo *Martino*, Doctiſſimis tuis ſcriptis inclytam noſtram artem ulteriùs beare, & me virtutis & reconditæ tuæ eruditionis admiratorem amare, & redamare pergas.

Genevæ 9. Septembris 1709.

Ad Perilluſtrem & Reverendum

DOMINUM D.

CAROLUM MUSITANUM

Doctorem Celebrem, ac Recentioris Apollinis Artis Oraculum.

EPIGRAMMA.

DIſcutit ut tenebras nitidus Sol noctis opacæ
Neptuni dùm undis ſurgit ab equoreis.
CAROLE, ſic umbras mentis, MUSITANE, Galeni
Nuncque tui lumen diſſipat ingenij.
Deprecor, ut Parcæ vitæ tua ſtamina ducant
Longa, adſitque tibi turbida nulla dies.
Ut tu mortali, proſit tibi Numen Olympi,
Et nunc, & ſemper, ſicque Beatus eris.

Aſtæ
18. *Septembris* 1700.

Humiliſſimus, ac Studioſiſſimus Servus
JOSEPH SECUNDUS VAYRUS
Medicus Aſtenſis.

Ad Clariſſimum Virum

DOMINUM D.

CAROLUM MUSITANUM

REVERENDUM PRESBYTERUM,

ET

CELEBERRIMUM MEDICINÆ DOCTOREM.

MUSITANE tuas indignus dicere laudes
Martinus, carpit quæ malè mente capit.
Artis Apollineæ gnarum ſe jactat in Orbe;
Inſipiens Doctis audiet ille tamen.
Nám TRUTINAM trutinans, ſapiens quam ſuſpicit Orbis,
Deſpicit hic ſolus, nec putat eſſe probam.

Venerandi Authoris iniquo adverſario raptim hoc Hexaſtichon
Occinuit

JACOBUS BANDOL,
Theologus φιλίατρος.

IDEM

IDEM EIDEM DOMINO DOMINO
CAROLO MUSITANO
χαίρειν,
Sed
MARTINO GEOFONENSI
ὑγιαίνειν.

MIſeret me miſeræ ſortis tuæ, miſer *Martine*, quòd in te, miſeram ut bubonem, nobiles tot excitaveris Aquilas, quæ regio clangore ſuo reprimunt tuum ferale carmen adverſus Apollinis filium, qui ipſe Machaonas inter, velut Aquila in nubibus, volans, Medicinam ad Sydera tollit. Naſonis verba mutuari ſi liceret,

I, bibe, dixiſſem, purgantes pectora ſuccos,
Quicquid & in tota naſcitur Anticyra.

Tibi contrà ex intimis præcordiis gratulor, Reverende MUSITANE, cui Hippocratem atque Galenum, Paracelſum & Helmontium, ſuo velut Interpreti luculentiſſimo, & explanatori locupletiſſimo debitores efficit Auro Cedroque digna Tua TRUTINA MEDICA, quòd merita Medicaſter elogia imprudens Tibi arceſſiverit ab æquiſſimis legitimiſque Judicibus litis inter vos in Parthenopæa ditione ventilatæ.

Vive diù fœlix, & ſit grandæva ſenectus
Solamen miſeris, queis morbi corpora vexant.

QUis, *Martine*, furor mentem tibi concitat atram,
Ut MUSITANUM vituperare velis?
Deſine plura loqui: Sed Opus mirare ſilenter
Eximium, bilem ſi cohibere nequis.

Hoc Tetraſticho accinuit Venerando
Genitori

JOH. JACOBUS BANDOL.

RELATIO PARNASSI

DE RESPONSO

MARTINI

TRUTINÆ MEDICÆ MUSITANI,

SCRIBENTE

CATONE AVRELIO ACLABES.

HEXASTICHON.

BE Bene Tu Valeas, Dixit MARTINUS Apollo;
BE Bene Me Serves, Pulcher Apollo, Precor:
En Tibi *RESPONSUM TRUTINÆ:* Cui Protinus Ora
Umbra Tectus Atra, Protulit Ore DEUS:
Quid Tibi Cum Claris Medicæ Magnatibus Aulæ?
I, Lanio Infamis, Barbare Tortor, Abi.

FINIS.